

Täysistunto

Torstai 26.3.2020 klo 17.19—0.48

Täysistunto alkoi klo 17.19. Täysistunto keskeytettiin klo 21.07. Täysistuntoa jatkettiin klo 21.20. Täysistunto päättyi 27.3.2020 klo 00.48.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (17.19—17.59, 20.28—21.07 ja 22.28—0.48) ja puhemies Matti Vanhanen (17.59—20.28 ja 21.20—22.28).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Nimenhuudon sijasta merkittiin läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

2. Ilmoituksia

2.1. Hallituksen esitykset

Valtioneuvosto on 26.3.2020 antanut hallituksen esitykset HE 26-28/2020 vp, joista esitykset HE 26 ja 27 otetaan lähetekeskusteluun tässä istunnossa.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2020 lisätalousarvioksi

Hallituksen esitys HE 24/2020 vp
Lisätalousarvioaloite LTA 1-8/2020 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 3/2020 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 3/2020 vp.

Asian käsittely alkaa yleiskeskustelulla, jossa on nopeatahtinen osuus, jolloin etukäteen varatut puheenvuorot saavat kestää enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia. Lisäksi myönnän harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja. Asiaan liittyvät äänestykset ovat tänään heti yleiskeskustelun päätyttyä. Siltä osin kuin lisätalousarvioehdotukseen ei ole ehdotettu muutoksia, se katsotaan hyväksytyksi valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaisena.

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

Keskustelu

17.20 **Johannes Koskinen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Poikkeusoloissa tapahtuu paljon ainutkertaista ja uutta. Myös ainutlaatuisen iso lisäbudjetti on tässä kyseessä, ja varmaan vuosikymmeniin isoimmat muutokset eduskunnassa tehtiin näihin poikkeusoloihin liittyvistä syistä hallituksen pohjaesitykseen.

Tämä kokonaisuushan liittyy siihen talouden pelastuspakettiin, josta hallitus viime viikolla sopi. Siinähan isoimmat miljardimäärät koskevat Finnveran takaus- ja rahoituspakettimahdollisuuksia, ja niitä koskevat lakiesitykset tulevat myöhemmin esille. Mutta välittömiä määrärahatarpeita on sisällytetty sitten hallituksen lisätalousarvioesitykseen. Niitä osoitetaan muun muassa valtiovarainministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonaloille. Lisää rahoitusta esitettiin myös sisäministeriölle poliisin, Rajavartiolaitoksen ja pelastustoimen toimintamenoihin. Nämä ehkä isoimman huomion kohteena olevat määrärahat koskivat Business Finlandin ja ely-keskusten yrityksille häiriötilanteessa myöntämien avustusten valtuuksien kasvattamista. Pohjaehdotuksessa niitä yhteensä esitettiin kasvamaan 200 miljoonalla eurolla. Merkittävä maan turvallisuuden ja lentoyhteyksien kannalta oli hallituksen ehdotus omavelkaisen, pääomaltaan enintään 600 miljoonan euron valtiontakauksen myöntämisestä eläkevakuutusyhtiö Ilmariselle Finnair Oyj:n työeläkkeiden takaisinlainauksen vakuudeksi.

Valtiovarainvaliokunta on pitänyt laajalti, oikeastaan näiden osalta ihan yksimielisesti, esitettyjä lisäyksiä välttämättöminä, jotta yhteiskunnalle ja yrityksille koronaviruksesta aiheutuvia vaikutuksia voidaan lieventää. Koronaviruksesta ja sen leviämisen rajoittamisesta aiheutuvat vaikutukset ovat olleet etenkin yritysentalle erittäin voimakkaita, ja useilla toimialoilla toiminta ja tulovirta ovat lyhyellä aikavälillä pysähtyneet jopa kokonaan. Myös terveystalveluiden järjestäminen on lisännyt tuntuvasti palvelu- ja resurssitarpeita.

Tähän nopeaan tilanteen muutokseen liittyy sitten se, että viime päivien aikana määrärahatarve on kasvanut merkittävästi siitä, mitä se oli lisätalousarvioesitystä annettaessa. Valtiovarainvaliokunta ehdottaa siksi resurssien lisäämistä moninkertaisesti yritystoiminnan tukemiseen sekä merkittävästi myös Huoltovarmuuskeskuksen hankintoihin. Lisätalousarvioesitys näin korjattuna ja täydennettynäkin tässä vaiheessa vastaa vain aivan akuutteihin kipupisteisiin. On siten selvää, että hallituksen tulee reagoida jatkossakin nopealla aikataululla välttämättömiin määrärahatarpeisiin. Valiokuntaa ja eduskuntaa tulee myös informoida joustavasti käytettävissä olevien resurssien kohdentamisesta.

Valiokunta kiinnittää huomiota myös yritysten vastuulliseen toimintaan ja pitää tärkeänä valtion tuen ehdollisuutta siten, että julkista tukea saavat yritykset eivät esimerkiksi jaa samanaikaisesti osinkoa omistajilleen. Nämä tuet, joita ehdotetaan sekä Business Finlandin että ely-keskusten kautta osoitettaviksi yritysten siltarahoitukseen, ovat siinä mielessä vastikkeellisia, että niiden pohjana ovat henkilöstön pitäminen töissä, palkkamenot, muut vastaavat henkilöstöön liittyvät menot ja sitten tämmöiset kiinteät kulut, joita yrityksillä on. Samanaikaisesti kannustetaan uusimaan yrityksiä, jotta merkittävä osa tästä tuesta olisi luokiteltavissa suorastaan innovaatio- ja kehitystueksi, jos ja kun sen kautta pystytään avaamaan vaikeissa oloissa yritykselle myös uudenlaisia toimintamalleja ja uusia työkenttiä.

Valiokunta nostaa tässä yhteydessä esille lisäksi Kansaneläkelaitoksen kasvaneet resurssitarpeet. Saadun selvityksen mukaan muun muassa etuuksien sekä asiakaspalvelun

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

kasvun arvioidaan aiheuttavan Kelalle tänä vuonna noin 39 miljoonan euron lisäkustannukset ja siitä valtionosuuksien osuus olisi noin 30 miljoonaa euroa. Mutta näihin ja muihin määräraharapeisiin palataan varmasti seuraavan lisäbudjetin yhteydessä. Myös kuntatalouden tilaa on jatkossa vahvistettava sekä löydettävä keinoja muun muassa kulttuurialan toiminnan tukemiseen.

Valiokunnan ehdottamat määrärahalisäykset ovat yhteensä 686,5 miljoonaa euroa, minkä lisäksi valiokunta ehdottaa avustusvaltuuksiin, myöntövaltuuksiin, joista kaikki eivät ehdi maksatuksiin tänä vuonna, yhteensä 800 miljoonan euron korotusta, eli tämä on se viisinkertaistaminen, josta edellisessä keskustelussakin puhuttiin. Valiokunnan ehdottamien muutosten jälkeen vuoden 2020 lisätalousarvioesitys lisää valtion nettolainanoton tarvetta noin 1,1 miljardilla eurolla, ja valtion nettolainanotoksi näin arvioidaan tänä vuonna noin 3,3 miljardia euroa, mutta tämä luku varmasti muuttuu tulevien lisäbudjettien myötä.

Näistä yritysrahoituksen muodoista:

Business Finlandin jaettava osuus kasvaa eniten, ja siinä on myös tätä evidenssiä siitä, että tarve on todella polttava: muutamassa päivässä, 25. maaliskuuta mennessä, rahoitusta on haettu jo noin 368 miljoonaa euroa, ja tuen tarpeen arvioidaan edelleen kasvavan, kun koronaviruksen aiheuttamat häiriöt koskevat yhä laajemmin eri aloja. Tähän liittyy tuon nopea määrärahan kasvattamistarve jo täällä eduskunnan käsittelyssä.

Vastaavasti sitten ely-keskusten puolella ollaan valmistelemaan uutta, ikään kuin avarampaa mahdollisuutta tukea pienempien, 1—5 työntekijän yritysten elämänlankaa, ja sinne ollaan valmistelemaan de minimis -muotoista rahoitusinstrumenttia. Se olisi tarkoitettu pk-yrityksille, joille koronavirus on aiheuttanut poikkeuksellisia markkina- ja tuotantohäiriöitä, ja sillä turvattaisiin erityisesti yritysten maksuvalmiutta ja yritysrahoituksen saatavuutta. Jos edellytykset kannattavaan toimintaan tulevaisuudessa, normaaliaikoina, ovat olemassa, rahoitusta voisi saada tilanneanalyysin tekemiseen tai kehittämistoimenpiteisiin. Ne on mahdollista avata mahdollisimman pian, ja lähiviikkoina esille tuleva asetusmuutos antaa mahdollisuuden aiempaa suurempiin ennakkoihin sekä korkeampaan tukiprosenttiin.

Edellisessä keskustelussa puututtiin tähän tartuntatautien valvontaan, ja pohjaehdotuksessa oli 26 miljoonan euron lisäys välittömien testauslaitteiden ja muiden lääkinnällisten laitteiden hankintaan, kansalaisille osoitettavan tiedotuksen ja valistuksen lisäämiseen ja laboratoriokapasiteetin ylläpitoon. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Huoltovarmuuskeskuksen lisämäärärahan tarve on kuitenkin kasvanut huomattavasti esityksen antamisen jälkeen, sillä suojarusteiden kulutus on ollut oletettua suurempaa. On myös käynyt ilmi, että sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoiden varautuminen on toteutunut hyvin epätasaisesti, vaikka kansallinen pandemiasuunnitelma edellyttää, että terveydenhuollon laitosten tulee pitää varmuusvarastoissa aina vähintään 3—6 kuukauden normaalia kulu- tusta vastaava määrä suoja- ja muita keskeisiä terveydenhuollon tarvikkeita.

Sosiaali- ja terveysministeriö päätti 23. maaliskuuta sosiaali- ja terveydenhuollon varmuusvarastoitujen lääkintämateriaalien ja suojaruuvien käyttöönotosta, minkä jälkeen on välttämätöntä aloittaa lääkintämateriaalin ja suojaruuvien lisähankinnat tehdyn tarvearvion perusteella. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan koko maan kattava tarvearvio osoittaa, että hankintojen kokonaisarvo on 31 miljoonaa euroa — siis tässä vaiheessa, nämä kiireellisimmät hankinnat. Sosiaali- ja terveydenhuollon huoltovarmuuden materiaalihankintojen yhteisarvo on kohonnut näin noin 40 miljoonaan euroon aiemmin arvioidun 6 miljoonan euron sijasta, ja tämän takia ehdotetaan 34 miljoonan euron lisäystä.

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

Tämä yhteenlaskun tulos tarkoittaa lainan osalta, että tuo tarvittava nettolainanotto nousee lähes 1,1 miljardiin euroon tänä vuonna. Näihin valtiontalouden tasapainon ja tulevaisuuden kysymyksiin palataan julkisen talouden suunnitelman yhteydessä lähikuukausina. Sekin tapahtuu vielä kriisin keskellä, eikä varmaan ikään kuin varmoja reittejä eteenpäin vielä silloin ehditä näyttää, mutta tärkeää on, että jo tässä kriisin keskelläkin lähdetään pohtimaan sitä, miten täältä syövereistä selvitään tulevina vuosina.

Kokonaisuutena valtiovarainvaliokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy hallituksen esitykseen sisältyvän ehdotuksen vuoden 2020 lisätalousarvioksi äsken ja edellä todetuin muutoksin ja että eduskunta hylkää lisätalousarvioaloitteet, joita oli kahdeksan kappaletta, ja päättää, että vuoden 2020 lisätalousarviota sovelletaan nopeasti, 31.3.2020 alkaen. Mietintöön liittyy kolme vastalauseetta, [Puhemies koputtaa] perussuomalaisilta ja kokoomukselta ja kristillisdemokraateilta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Totean, että en tule pitkiä debatteja tänään toteuttamaan, että mennään näillä puheenvuoropyynnöillä.

17.31 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Koronapandemia ravisuttaa koko maailmaa ja myös Suomea. Lisätalousarviossa on useita hyviä ja perusteellisia lisämäärärahoja usealle momentille, ja nämä ovat kannatettavia. Olen huolissani kuitenkin joistakin asioista, jotka tässä haluan tuoda esille.

Ensinnäkin tiedotuksen suhteen tämä on haastanut koko yhteiskunnan. Väestöllä on suuri tiedon tarve, ja erityisesti liittyen suojautumiseen informaation välittäminen on haasteellista, se että saadaan se kaikille kansalaisille tiedoksi. Erityisesti silloin, kun on kyse omasta sairastumisesta tai oireista, on tärkeää saada palvelunjärjestäjiin yhteys. Sen takia neuvontapuhelimien riittävä resursointi on todella tärkeää myöskin epidemian leviämisen ehkäisyn kannalta. Se valitettavasti tällä hetkellä ei ole hyvällä tasolla, ja siinä on eroavaisuuksia eri puolilla Suomea. Tähän toivottaisiin lisää kiinnitettävän huomiota valtakunnallisen ohjeistuksen ja resurssien jaon suhteen.

Toinen asia on henkilökunnan suojarusteet, joihin saatiinkin tässä lisätalousarviossa esitys. Kokoomus ehdotti sen osalta korottamista, ja valiokunnassa siihen yhdyttiin — kiitokset siitä. Suojarusteiden, kuten hanskojen, suojatakkien ja suu-nenäsuojusten, kysyntä ja käyttötarve ovat lisääntyneet räjähdysmäisesti. Hoitohenkilökunnan suojaaminen on yksi tärkeimmistä asioista koronavirusepidemiataistelussa, ja tähän tarvittavia suojarusteita kuluu potilaiden hoidossa paljon. Jos haluamme oikeasti ehkäistä myös taudin leviämistä, niin näitä suojarusteita tarvitaan riittävästi. Niitä tarvitaan sairaaloissa, mutta niitä tarvitaan myös perusterveydenhuollossa, vanhustenhoidossa, näytteenotossa. On huomioitava myöskin, että meillä on muita ammattiryhmiä, jotka voivat tällaisissa tilanteissa tarvita suojarusteita, kuten poliisit, varusmiehet, rajavartiomiehet ja monet muut, joilla on kontakteja, joissa on tartunnan vaara. Toki sitten tämä aika on myös aiheuttanut sen, että myöskin tavalliset ihmiset hankkivat niitä varusteita. Niiden saaminen on erityisesti nyt sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoille ensiarvoisen tärkeää, jotta saadaan pidettyä heidät terveisinä ja työssä sairaita hoitamassa.

Kolmas asia on testausten määrä, joka on alkujaan ollut aivan liian pieni, ja osittain sen hedelmiä nyt keräämme. Koskaan ei ole liian myöhäistä, ja on hyvä, että niitä testauksia on luvattu nyt saatavan lisää. Niitä pitää edelleenkin lisätä ja myöskin niitten saatavuutta eri puolilla Suomea lisätä. Erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön pitäisi mata-

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

lalla kynnyksellä päästä testaukseen, samoin kuin hoitohenkilökunnan osalta niitten, jotka hoitavat muuten kriittisesti sairaita potilaita tai perussairauksia omaavia, kuten syöpäsairaita tai sellaisia asiakkaita, joilla on immuunipuolustusta alentava lääkitys tai syöpähoitot päällä — he ovat erityisessä sairastumisriskissä — samoin kuin tietenkin lapsia, joilla tällainen tilanne on. Näiden hoitohenkilöiden osalta pitäisi testausta lisätä merkittävästi enemmän ja myöskin oireetonta hoitohenkilökuntaa testata.

Kotiapua me tarvitsemme enemmän. Vanhuksia pitää hoitaa edelleen, kun he ovat siellä kotona, ja varmistaa, että kotihoidossa on riittävät suojavarusteet. Myöskin pitäisi yrittää vähentää kontaktien määrää kotihoidossa niin, että mahdollisimman pieni lukumäärä hoitajia kävisi aina siinä samassa kohteessa, etteivät sinne vie niitä infektioita mukanaan.

Myöskin jokaisen toimeentulo on turvattava, ja sen takia Kelan määrärahoja on välttämätöntä lisätä, jotta he pystyvät tämän etuushakemusmäärän nousuun vastaamaan. Se valitettavasti tästä lisätalousarviosta nyt puuttuu. Toivottavasti siihen saadaan lisää resursseja jatkossa.

17.37 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Tähän mietintöön on liitetty kristillisdemokraattien vastalause numero 3, jonka on allekirjoittanut edustaja Essayah, joka esittelee tämän tarkemmin. Kiinnitän nyt itse huomiota yhteen asiaan tässä vastalauseessamme, nimittäin testaukseen.

Koronaviruksen leviämisen hidastamisessa avainasemassa on testaaminen, koska vain sillä, että testataan, voidaan tietää, millä tavalla nämä tautiketjut kulkevat, ja voidaan tehokkaasti suunnata eristystoimenpiteet oikeisiin kohteisiin. Eli sairastuneet pitää pystyä tunnistamaan, jotta heidät voidaan eristää ja kohdentaa oikea-aikaisesti hoitotoimenpiteitä. Tätä testausta on ehdottomasti pystyttävä lisäämään. Itse asiassa on jo tehty virheitä siinä, että ei ole riittävästi tähän mennessä testattu. On ollut erittäin korkea kynnyks, että on näihin testauksiin päässyt, ja erityisen haitallista se on nimenomaan terveydenhoitohenkilökunnan kohdalla.

Jatkossa olisi tärkeää päästä tämän diagnostisen testaamisen lisäksi myös veren vasta-ainetestauksiin, sillä näin voidaan saada selville taudin sairastaneiden määrä väestöstä. Tästä ei ole sinänsä hyötyä tässä varsinaisessa diagnosoinnissa, mutta näin selviää vasta-ainesten syntyyn kuluva aika, jolloin tiedetään myös se, milloin näyte tulee ottaa, ja jos henkilöllä on tällainen korkea vasta-ainetaso, niin hän voi turvallisemmin työskennellä jatkossa myös riskikohteissa. Näin saadaan myös nopeammin sitten vapautettua terveydenhoitohenkilöstöä töihin, juuri näitä, joiden kohdalla tiedetään, että he eivät tätä tautia levitä.

Ja sitten kiinnitän, arvoisa puhemies, huomiota vielä tähän suojavarusteiden riittävyys-teen. On kyllä onnetonta, että jopa koronasairautta sairastavien kohdalla hoitohenkilöstöllä ei ole ohjeenmukaisesti riittävästi suojavarusteita niin, että he voisivat näitä suojauksia vaihtaa riittävän tiheästi ja tällä tavoin myös suojelisivat itseään ja suojelisivat sitten myös toisia potilaita. Eli tämä on toinen tärkeä kohta tässä vastalauseessamme.

Arvoisa puhemies! Esitänkin, että käsittelyn pohjaksi otetaan vastalause numero 3.

17.40 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Elämme suuressa kriisissä. Korona on terveydenhuollon kriisi, mutta se on myös talouden kriisi. Se on kriisi henkilökohtaisesti ihmisille, inhimillinen kriisi, se on kriisi työntekijöille, yrittäjille. Monella ihmisellä elämä romahtaa ja pohja putoaa pois. Elämme niin kovia aikoja.

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

Arvoisa puhemies! Tämä lisätalousarvio sisältää hyviä asioita. On erittäin tärkeää, että tuemme nyt niin työttömiksi joutuvia yrityksiä, jotka ovat ongelmissa, pulassa, kuin myös terveydenhuoltosektoria erityisesti.

Minua hämmentää suunnattomasti se, että meidän pandemiasuunnitelmamme on päivitetty viimeksi vuonna 2012, ja oikeastaan se tulee myös tässä valiokunnan mietinnön pohjassa esille. Täällä kerrotaan, että suojarusteiden kulutus on oletettua suurempaa, ja tämän toteamuksen myötä on myös käynyt ilmi, että sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoiden varautuminen on toteutunut hyvin epätasaisesti näiden suojarusteiden kohdalla. Vaikka kansallinen pandemiasuunnitelma edellyttäisi, että terveydenhuollon laitosten tulisi pitää varmuusvarastoissa aina vähintään 3–6 kuukauden normaalia kulutusta vastaava määrä, niin voi olla, että tämä pandemiasuunnitelma on hieman painunut unholaan, onhan se kuitenkin vuodelta 2012, ja ehkä ei ole myöskään ymmärretty ajatella sitä ja varautua siihen, että todellakin meillä voi olla maailmanlaajuinen pandemia ja silloin me olemme pulassa.

Arvoisa herra puhemies! Paitsi henkilöstön — hoitajien, lääkäreiden — suojaaminen on erittäin tärkeää myös se, että me kaikki suojaamme niin itseämme kuin myös muita ja muistamme nämä hygieniasäännöt, turvavälit ja käsien pesemisen.

Informaation saaminen on hyvin tärkeää. Meillä on ollut tämä koronapuhelin. On erittäin merkittävää, että se puhelin toimisi 24/7. En tiedä, onko se nyt jo sunnuntaisin toimiva, mutta kun viimeksi selvitin, niin ei ollut, ja olisi erittäin tärkeää, että se olisi myös pyhisin, koska korona ei nuku pyhäaikaan eikä ihmisten huoli. Ihmisillä on suuri huoli. Ja mitä maailmalta kuuluu, muun muassa Amerikasta ja Britanniaista, niin itsemurhat ovat lisääntyneet, koska ihmiset ovat ahdistuneita siitä, mitä maailmassa tapahtuu. Apua on saatava, ja puheluun on pyrittävä vastaamaan, ja toivoisin, että erityisesti tähän kiinnitetään huomiota, samoin kuin myös tähän päivystysnumeroon, johon alueellisesti ihmiset soittavat — meillä on tämä HUSin alueen päivystysnumero, joka kuitenkin ei toimi kaikkialla Suomessa. Olisi tärkeää, että ne puhelinnumerot olisivat esillä.

Arvoisa puhemies! Hengityskoneiden määrä on huolestuttavasti noussut keskusteluun. Vuonna 2009 meillä oli sikainfluenssa, ja jo silloin todettiin, että meiltä puuttuu hengityskoneita mutta myös henkilöstöä, joka osaisi niitä käyttää. Tämä on ikuisuuskyseminen. Koulutusta tulee olla lisää, mutta myös hoitajien palkkojen tulee olla sellaisia, että kun olet pitkälle koulutautunut ja omaat erityistä ammattitaitoa, se huomioidaan ja nähdään siinä palkassa. Se ihmetyttää, miten ei sikainfluenssasta opittu ja jo silloin ryhdytty pohtimaan hengityskoneiden määrän lisäämistä. Niitä tulee nyt tilata. Ja mikä on se hengityskoneen hinta tällä hetkellä? Löysin tällaisen tiedon vuodelta 1990 — silloin oli vielä markka-aika — että se oli 50 000 markkaa. Hengityskoneet ovat valtavissa hinnoissa, ja on kuitenkin tärkeää, että kohdennetaan sinne sitä resurssia, jotta niitä saadaan lisää.

Meidän perussuomalaisen vastalauseessa me esitämme terveyden- ja toimintakyvyn edistämisen momentille vielä lisää resursseja 50 miljoonaa euroa — myös tartuntatautien valvonta kuuluu tähän. Koronatesti on erittäin merkittävässä asemassa, kun me puhumme ennaltaehkäisystä ja siitä, että esimerkiksi hoitajat työhön mennessään eivät tartuta tautia eteenpäin. On äärettömän tärkeää, että testausta lisätään ja siihen kohdennetaan suuri määrä resursseja. Vain sillä tavalla voimme suojella toinen toisiamme.

Arvoisa herra puhemies! Toivon niin hallitukselle kuin meille kaikille suurta voimaa tämän kriisin keskellä, erityisesti viisautta mutta myös kaukonäköisyyttä. 24.1. tein ensimmäisen kirjallisen kysymyksen aiheesta, jossa kysyin toimista, ja siihen vastattiin 17. päi-

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

vä helmikuuta. Ajatelkaa, vain aavistus yli kuukausi, ja me olemme tässä tilanteessa. Ihmiset lähtivät hiihtolomille. Kukaan ei varottanut tai sanonut, että miettikää matkaan lähtöä, korona riehuu maailmalla. Sen sijaan kannustettiin: lähtekää Lappiin hiihtämään, ei ole mitään vaaraa lähteä matkoille. Tämä oli minun mielestäni yksi suuri virhe, mikä tapahtui. Ihmisiä olisi pitänyt varoittaa ja olla kaukaa viisaita, että älkää lähtekö mihinkään vaan pysykää kotona, nimittäin virus ihan oikeasti on tulossa.

Mitä kaikkea me tästä opimme, myöhemmin on sen spekulointia aika, mutta varmasti paljon. Ja toimimme vastaisuudessa vieläkin tehokkaammin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustajat, toivon, että otatte huomioon sen, että meillä on tietyt säännöt. Sen takia olemme näin harvalukuisena tässä salissa ja mielellään pidetään se turvaväli kaikkien keskuudessa, ettei tauti lähde leviämään. Ihan vierekkäin istuminen on se vaarallisin paikka tässä salissa.

17.46 Iris Suomela vihr: Arvoisa puhemies! Nyt on keskeistä varmistaa, että kaikki voitava tehdään ihmisten terveyden, hyvinvoinnin ja toimeentulon eteen, ja siihen tarvitaan todella koko yhteiskuntaa. Valtio tekee nyt osansa yli 15 miljardin paketilla, mutta samalla tarvitaan toimia myös kunnissa, yrityksissä, ely-keskuksissa, kaikkialla tässä yhteiskunnassa. Vain yhdessä pääsemme tästä ylitse.

Tämä paketti on nyt vasta alkua hallitukselta. Lisää on tulossa. Tässä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä tunnustetaan muun muassa Kelan, kuntien ja kulttuurikentän lisätarpeet, joihin valtioneuvosto onkin varmasti pian tarttumassa.

Nähdäkseni hyvä malli sille joustavalle yhdessä tekemiselle on se, että valiokunta on nyt esittänyt korotuksia esimerkiksi yrityksille suunnattaviin tukiin. Nythän valiokunta esitti yhteensä 800 miljoonaa vielä siihen hallituksen esityksen päälle, jotta todella saadaan yhdessä varmistettua, että Suomessa on elinvoimaa, työpaikkoja ja moninainen yrityskenttä myös jatkossa. Lisäksi lisättiin 34 miljoonaa vielä hallituksen esityksen päälle näihin lääkinnällisiin tarpeisiin.

Moni on ollut oikeutetusti huolissaan siitä, miten saamme riittävästi ihmisiä testattua. Vielä tärkeämpää on, miten saamme riittävästi ihmisiä hoidettua. Tämä testaamisen lisääminen on yhteinen prioriteetti, mutta valitettavasti tilanne on se, että pulaa tarvittavista tarvikkeista alkaa olla jo globaalistikin. Virus on uusi, uusia menetelmiä kehitetään koko ajan. Siksi onkin hienoa, että Suomi on tässä kansainvälisessä yhteistyössä mukana. Tämä on täysin uusi asetelma, ja nyt yhdessä panostamalla pääsemme tästä yli ja saamme sitä testauskapasiteettiakin nostettua. Tätä voidaan pitää yhteisenä prioriteettina. Joissain puheenvuoroissa on vähän kuulunut sellainen äänenpaino, että onko riittävästi tunnistettu, kuinka tärkeää testaaminen on. Nähdäkseni tämä todella nyt on tunnistettu ja kaikki tekevät kovasti töitä, jotta saadaan testimäärää lisättyä.

Mutta tässä samalla, kun tosiaan panostetaan terveydenhoitoon, nyt tällä ensimmäisellä paketilla pyritään reagoimaan myös siihen yritysten ja työpaikkojen pelastamiseen. Kyse on todellakin moninaisesta paketista.

Ensinnäkin yrittäjien toimeentuloa helpotetaan. Jos ja kun korona vie monelta toimeentulon täysin, niin on mahdollisuus työttömyysturvaan paljon aiempaa joustavammin. Tämä tulee varsinkin niiden yksinyrittäjien avuksi, jotka ovat aiemmin saattaneet olla kokonaan tällaisen sosiaaliturvan ulkopuolella.

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

Sitten ely-keskukset pystyvät jakamaan pienille yrityksille tukea. Siellä kehitetään joustavia menettelyjä yhteistyössä kuntien kanssa. Annetaan asetuksia, joilla vielä helpotetaan tukien antamista.

Ja nyt kun on ollut kova huoli siitä, miten niitä kaikista pienimpiä yrityksiä tuetaan, niin nähdäkseni esimerkiksi tänään valtiovarainvaliokuntaan tuotu viesti oli varsin rohkaiseva. Paikallisesti ja alueellisesti tehdään kovaa työtä, jotta rahaa saadaan liikkeelle nimenomaan sinne pienimpiin yrityksiin. Rohkaisevaa oli etenkin se, että Business Finlandin kone toimii jo varsin jouhevasti. Päätöksiä saadaan tehtyä nopeasti, ja nyt jo on tiedossa, että todella saadaan sitä kautta pelastettua myös suomalaisia yrityksiä.

Samalla on toki niin, että tämä nopeus perustuu luottamukseen ja vastuullisuuteen. Toki me oletamme, että vain ne yritykset hakevat nyt rahaa, jotka sitä todella ehdottomasti tarvitsevat. Siksi on aina huolestuttavaa, jos kuuluu sellaisia ääniä, että muutkin ovat nyt näitä tukia hakemassa. Mielestäni on niin, että suomalaisiin yrityksiin voi luottaa. Voimme luottaa siihen, että kaikki ymmärtävät, että vain yhdessä toimimalla, vastuullisesti toimimalla, nyt saamme ne tuet kohdennettua niille, jotka kaikista eniten tukia tarvitsevat.

Sitten osalle varmasti nämä Finnveran lainat ovat se tehokkain ja toimivin vaihtoehto. Sinnehän on nyt tulossa massiivinen takausvaltuuksien korotus, yhteensä 12 miljardiin euroon, ja sitä kautta moni suuri yritys saa tukea.

Eli tavallaan hallitus on käynyt koko yrityskentän läpi ihan sieltä pienistä freelanceryrittäjistä aina suurimpiin toimijoihin asti, ja lisää toimia etsitään koko ajan, nähdäkseni mahdollisimman hyvässä yhteistyössä myös opposition kanssa, kuntakentän kanssa, kaikkien muiden tämän yhteiskunnan toimijoiden kanssa.

Samalla toki on keskeistä varmistaa, että myös niiden työttömäksi jäävien suomalaisten toimeentulo on turvattu. Kelalta viime viikolla kuultiin, että he ovat valmiita joustamaan. Hallitus etsii koko ajan lisää keinoja ja ratkaisuja varmistaa se, että nyt kaikki lomautetuksi tai irtisanotuksi joutuvat työntekijät todella saavat sen välttämättömän toimeentulon, joka on kuitenkin aivan keskeinen perusoikeus.

Samalla pidetään huolta niin terveyspalvelujen kuin sosiaalipalvelujen toiminnasta, jotta kukaan ei jää yksin ahdistuksensa tai terveysongelmiensa kanssa tänä aikana, oli kyseessä sitten fyysisen terveyden ongelma tai mielenterveyden ongelma. On ollut hienoa nähdä, että myös järjestökenttä kantaa esimerkiksi auttavien puhelimien tehostamisesta vastuuta, ja varmasti tulevaisuudessa katsotaan, että sinne järjestökentällekin resurssit riittävät.

Mutta näin. Tämä on vasta ensimmäinen kokonaisuus. Varmasti hyvässä yhteistyössä saamme ne tulevatkin kokonaisuudet jouhevasti vietyä läpi ja varmistettua, että yhdessä tästä selviämme.

17.51 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Kannatan ensinnäkin edustaja Räsänen esitystä siitä, että käsittelyn pohjaksi otetaan tämä vastalause numero 3 ja sen mukaiset esitykset. Kristillisdemokraatit ovat pääpiirteissään tyytyväisiä tähän hallituksen lisätalousarvioon, mutta siellä on muutamia kohtia, joissa vielä erityisesti haluamme lisäpanostuksia ja juuri sellaisia, jotka aivan näitten viime päivien tapahtumien ja esille tulleitten faktojen näkökulmasta olisi nyt kiireellistä hoitaa.

Tässä tilanteessa valtion pitää todellakin tehdä ihan kaikkensa, jotta terveydenhuolto ja muut yhteiskunnan keskeiset toiminnot saavat ne resurssit, mitä ne tarvitsevat. Samalla hallituksen kuitenkin pitää välittömästi jo ruveta niihin toimenpiteisiin, joilla pystytään vä-

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

hentämään näitten rajoitustoimien taloudellisia vaikutuksia. Kunnat, yritykset, toimeentulonsa menettävät yksityiset ihmiset, kaikki, tarvitsevat välittömästi tukea päästäkseen tämän vaikean tilanteen yli, koska muutoin edessä on laajamittainen konkurssiaalto ja pitkäaikaiset negatiiviset vaikutukset työllisyyteen. Meillä ei tosiaankaan ole aikaa odotella näitä toimenpiteitä, vaan ne pitää kohdentaa ja mitoittaa sillä tavoin, että tilanne pysyy hallittuna. Ja tärkeää on myöskin lähettää tällainen vahva viesti siitä, että valtio tulee lievittämään talouden akkipysäyksestä johtuvia ongelmia. Tällä tavalla jo itsessään luodaan uskoa tulevaisuuteen niin ihmisille kuin myöskin sitten yritystoimintaan.

Hallituksen päätös velvoittaa nämä yli 70-vuotiaat eristäytymään on ehdottomasti oikea, koska tällä päätöksellä nimenomaan pyritään suojelemaan niitä ihmisiä, joille tämä koronavirus on kaikkein vaarallisin. Mutta tässä tilanteessa on sitten tärkeää muistaa se, että meidän pitää pystyä tarjoamaan tukea ja tarvittavia palveluita niitä tarvitseville, ja siksi kotihoidon resursseja on lisättävä tässä tilanteessa. Kotihoidon työntekijät tarvitsevat suojavarusteita, ja sairastuneiden kotihoidon työntekijöiden tilalle tarvitaan sitten lisää henkilökuntaa, ja samoin vanhustenhoidon resursseja pitää lisätä. Toki tässä myöskin erillainen vapaaehtoistoiminta varmasti on avuksi — ne lähimmäiset, jotka ovat valmiita viemään ruokakassia oven taakse ja soittamaan ja kyselemään kuulumisia.

Täällä edustaja Räsänen nostikin esille tämän huolestuttavan pulan suojavarusteista, ja siksi tässä KD:n vastalauseessa kiinnitetään erityisesti huomiota siihen, että määrärahalisäys kohdistuu näiden suojavarusteitten hankintaan ja kotimaista tuotantoa on käynnistettävä ja lisättävä. Päätös avata nämä huoltovarmuusvarastot ja keskittää hankintoja on oikea ja välttämätön, mutta näihin tarvitaan selkeästi myöskin lisäpanostusta tässä tilanteessa.

Toinen asia, mikä liittyy tähän terveydenhuoltoon: tarvitaan henkilökunnan pikakoulutusta ja lisää henkilökuntaa. Ja myöskin tätä testaustoimintaa on pyrittävä lisäämään, koska nämä sairastuneet pitää pystyä tunnistamaan, jotta heidät voidaan eristää tehokkaasti ja kohdentaa sitten oikea-aikaisia hoitotoimenpiteitä. Tällä laajalla testauksella niissä maisissa, joissa näitä tartuntakäyriä on pystytty kääntämään, on ollut siinä merkittävin rooli.

Sisäisen turvallisuuden ylläpitäminen korostuu aina tällaisissa kriisitilanteissa. Hallituksen esityksessäänkin lisätään poliisin ja Rajavartiolaitoksen määrärahoja, mutta nämä lisäykset ovat hyvin vähäisiä ottaen nyt huomioon vielä nämä viimeisimmät uudet lakiesitykset, joissa tätä Uudenmaan aluetta pyritään sitten muusta Suomesta pitämään erillään ja estämään nimenomaan näitä tautiketjuja täältä siirtymästä muualle Suomeen. Sen tähden on tärkeää, että myös näihin esitetään lisäpanostuksia — kristillisdemokraateilla on molempiin kohtiin, sekä poliisille että Rajavartiolaitokselle.

Ja tietenkin panostetaan myös tähän yrityskehitykseen, vaikka tuolla valiokunnassa teimme kyllä hyvää työtä ja todellakin sen 800 miljoonaa siellä valiokunnan lisäyksenä toimme ja sitä kautta ennen kaikkea pyrimme näitä pk-yrityksiä tulemaan vastaan. Kristillisdemokraatit näkevät, että tähän momenttikohtaan on tärkeää todellakin panostaa, ja vielä pienen lisäyksen siihen esittävät, juuri sen tähden, että siellä on niitä yrityksiä, joilla se kassakriisi on akuutti ihan tällä hetkellä, ja näillä yrityksillä rahat ovat lopussa. Täytyy vain toivoa, että nämä meidän järjestelmät olisivat nyt sellaisia, että nämä mahdollisimman nopeasti pystyisivät vastaamaan sitten tähän tilanteeseen.

Arvoisa puhemies! Tässä pääpiirteittäin kristillisdemokraattien vaihtoehto. Tämä sisältää myöskin seitsemän erillistä lausumaehdotusta.

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

17.57 **Pia Kauma kok:** Arvoisa puhemies! Tässä tilanteessa on tietenkin selvää ja äärimmäisen tärkeää, että kaikki toimenpiteet tehdään nimenomaan terveys edellä. Mutta aika pian terveystarkkailujen jälkeen tulee huoli taloudesta, toimeentulosta ja niin edelleen, ja olen todella tyytyväinen, että lisätalousarvioon on nyt laitettu selvästi enemmän rahaa Business Finlandiin ja ely-keskusten rahoitukseen. Ja se kolmas taho, joka tässä on mukana, on tietysti Finnvera, mutta ehkä sellainen kuitenkin on hyvä todeta, että Finnveran kautta pankeille menevät rahathan ovat lainoja ja lainat pitää aina maksaa joskus takaisin, ja tietysti kysymys on silloin siitä, että jos yritys on hyvin hankalassa tilanteessa, ei oikein näe ulospääsyä ja visiota eteenpäin, niin ei silloin kyllä sitä lainaakaan oikein uskalla ottaa. Business Finlandin puolelta taas on kysymys siitä, mikä on kantautunut korviini, että jos yrityksellä sattuu olemaan maksuhäiriömerkintöjä, niin voi olla, että sitten sitä rahaa uudelleensuuntautumiseen ei saakaan. Toivoisin, ministeri, että kiinnittäisitte huomionne näihin kysymyksiin.

No, eilen meillä oli täällä käsittelyssä ravintola-ala ja se, että ravintolat, kahvilat, yökerhot ja baarit laitetaan kiinni toukokuun loppuun saakka. Tämä on tietenkin aikamoinen tilanne näille yrittäjille, ja monelle varmasti on ollut myöskin šokki se, että keskeytysvakuumus, jonka he ovat ottaneet, ei katakaan pandemiatilanteita ja hyvin harvoin kattaa myöskään tartuntatautilanteita, eli he eivät saakaan sitten korvausta, mitä ehkä olivat kuvitelleet saavansa. Se tarkoittaa kyllä sitä, että heidän täytyy turvautua muihin tahoihin eli lähinnä valtioon, vuokranantajiin ja muihin viranomaistahoihin, jotka pystyvät heitä auttamaan. Kokoomus on ehdottanut muun muassa arvonlisäveron palautuksia sekä tukea työnantajamaksuihin ja muihin suoriin maksuihin, joihin valtio voi vaikuttaa, koska jos kassassa ei ole rahaa, niin ei myöskään voi toimia, ja kysymys on aika pitkästä ajasta näiden yritysten kohdalla.

Arvoisa puhemies! Vielä kun puhutaan tästä samasta alasta, ravintola-alahan työllistää yli 50 000 henkilöä, ja jos otetaan siihen mukaan vielä hotelliala, niin 90 000 henkilöä, eli ei puhuta aivan pienestä määrästä ihmisiä. Totta kai he haluavat myöskin tehdä sitä työtä, mitä he osaavat, ja on siinä mielessä ihan hyvä, että heille kuitenkin tämä ulosmyyntioikeus nyt jatkossakin sallitaan. Mutta heiltä on myöskin kantautunut sellaisia kysymyksiä, että olisiko mahdollista lisätä mahdollisuuksia myydä myöskin alkoholia ulospäin. Eli kun meillä on tällä hetkellä 8 400 anniskeluravintolaa, mutta niistä vain 300 ravintolalla on ulosmyyntioikeus, niin tietenkin toive on se, että tällaisessa tilanteessa näitä lupia pystyttäisiin myöntämään mahdollisimman nopeassa tahdissa.

Ennen kaikkea on tärkeää, että nämä tuet kohdistuvat oikein, että ne menevät niille yrityksille, jotka aidosti niitä tarvitsevat ja joilla on myöskin näkymä siitä tulevaisuudesta, haluavat pitää työntekijänsä ja jatkaa toimintaa myöskin tämän vaikean tilanteen jälkeen. Esimerkiksi henkilöstöravintolathan ovat nyt paremmassa asemassa pieniin ravintoloihin nähden siinä mielessä, että ne voivat jatkaa toimintaansa sillä edellytyksellä, että eivät myy sieltä henkilöstöravintoloista ulkopuolisille ja myöskin noudattavat näitä epidemiaan liittyviä sääntöjä, jotka liittyvät ihmisten etäisyyksiin toisistaan ja niin edelleen, ja muita tällaisia sääntöjä.

Arvoisa puhemies! Kyllä vielä haluaisin myöskin tämän varsinaisen terveystarkkailun tässä nostaa esiin. Meillä on monessa yhteydessä puhuttu siitä, että näitä testauslaitteita tai ylipäätään testauskapasiteettia on liian vähän, ja sillä on myöskin vaikutuksensa heihin, jotka siellä kodeissa ovat esimerkiksi karanteenissa: jos he ovat epä tietoisia siitä, onko heillä koronaa vai ei ole, ja siellä voi olla myös henkilöitä, joilla sitä ei ole, niin näin ollen

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

he ovat turhaan poissa myöskin siitä työvoimasta, mitä kipeästi tarvittaisiin yrityksissä ja miksei myöskin julkisen sektorin eri osastoilla.

Sitten myöskin suojavarusteet, hengityskoneet ja niin edelleen: Näihin varmaan ei ole sellaista summaa, joka olisi liian suuri tai riittävän suuri tässä tilanteessa. Meidänhän täytyy varautua siihen, että tilanne vielä eskaloituu, tuskin olemme vielä lähelläkään sitä pandemia-aallon huippua.

Arvoisa puhemies! Vielä loppuun toisin esimerkin siitä, mitä Britanniassa on suunniteltu, ja se on se, että siellä paikallinen terveystyöntekijä on pohtinut tämän hälytystilan ollessa päällä sitä, että lomautetut henkilöt pystyisivät tarjoamaan työpalvelustaan terveyssektorille neljän viikon ajan vapaaehtoisena, tekemään erilaisia toimenpiteitä varsinaisen terveyshenkilökunnan apuna ja vanhusten hoivakodeissa ja niin edelleen. Toivoisin tietenkin, että meilläkin pohdittaisiin myöskin tätä mahdollisuutta. Meillähän on myöskin yksityissektorilla henkilöitä, joilla on soite-koulutus, mutta he eivät välttämättä [Puhemies koottaa] ole aivan suoraan niissä hoitotehtävissä, ja nyt kun he ovat lomautettuina, niin he varmaan voisivat myöskin auttaa ihan siellä kentällä, missä ihmisiä nyt tarvitaan.

Arvoisa puhemies! Tässä tärkeimmät.

18.03 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvät ministerit ja edustajakollegat! Kokoomus on aina valmis yhteistyöhön, kun isänmaan tilanne yhteistyötä vaatii. Toivomme, että voisimme olla koronakriisinkin ratkaisuja yhdessä hallituksen kanssa etsimässä ja valmisteluissa mukana. Näin paremmalla tavalla pystyisimme sitouttamaan koko eduskuntaa poikkeuksellisen vakavassa tilanteessa. Itse olen vakuuttunut siitä, että ei tämä kriisi ole kokonaisuudessaan ohi edes tämän vaalikauden aikana. Toivottavasti itse koronaepidemia on kukistettu toki nopeammin, mutta nämä vaikutukset tulevat näkymään vielä erittäin pitkälle. Niin kuin tuossa kyselytunnilla hetki sitten totesin ja muistelin 90-lukua, silloin yli 30 000 suomalaista yritystä kaatui, lähinnä sen takia, että ne eivät saaneet suoraa rahallista tukea, ja tätä tuskaa edelleen moni perhe kantaa. [Kimmo Kiljusen välihuuto] Sitä samaa virhettä ei saa tehdä tällä kertaa.

Arvoisa puhemies! Myös tämä talousvalmistelu olisi nyt syytä ottaa yhteiseen, laajaan parlamentaariseen käsittelyyn. Olemme tyytyväisiä siihen, että te tulitte, arvoisat hallituspuolueet, hyvin lähelle kokoomuksen tekemiä lisätalousarvioesityksiä aivan tässä viime metreillä, tähän aamuun tullessa, ja näin olemme pystyneet toteamaan osan meidän esityksistämme tulleen jo nyt kuitatuiksi. Minun mielestäni olisi tärkeää, että jatkossa nämä lisätalousarviot, joita on tulossa, voitaisiin valmistella laajasti parlamentarisesti. Siellä on tulossa äärimmäisen tärkeitä suuria toimenpiteitä esimerkiksi kuntien pelastamiseksi tässä tilanteessa, ja kysyisin valtiovarainministeri Kulmunilta: minkälaisella aikataululla tämä kunnille tuleva lisätalousarvio on eduskuntaan tulossa?

Ja sitten aivan keskeisenä: älkää antako siis yhdenkään terveen yrityksen kuolla tämän koronaepidemian seurauksena. Pidämme hyvänä sitä, että eduskunnassa nyt hallituksen esitystä jopa viisinkertaistettiin yritystukien osalta. Business Finlandin osuus on meidän mielestämme riittävä tässä vaiheessa — toki todennäköisesti siihenkin tulemme tarvitsemaan jatkossa lisää — mutta tämä ely-keskuksille tuleva eli pienille yrityksille tuleva raha on edelleen riittämätön, ja kokoomus esittää siihen 150 miljoonan lisärahoitusta, josta hetken kuluttua äänestämme. Meidän tavoittemme on, että sitä rahaa voitaisiin käyttää nimenomaan pienille yrityksille, yksinyrittäjille, toiminimiyrittäjille. Vuokrat esimerkiksi ovat sen tyyppinen asia, mistä tulee paljon kysymyksiä: voisiko löytää keinon, millä auttaa

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

vuokranmaksussa näitä yrityksiä. Ja sitten kokoomus on esittänyt alvipalautuksia alkuvuodelta. Toivomme, että tartutte myös tähän nopeasti. Sen takia esitimme myös tätä ely-keskusten määrärahan korottamista edelleen — se liittyy ravintoloiden sulkemiseen ja Uudenmaan eristämiseen. Olisi mielenkiintoista kuulla, minkälaisella aikataululla hallitus on vastaamassa tähän perustuslakivaliokunnan vaatimukseen tuoda tällöinen erityinen paketti ravintoloille, joiden yrittäjänvapautta ja liiketoimintavapautta rajoitetaan rajulla tavalla.

Sitten yhtenä isona kokonaisuutena on testaus ja suojaus koronavirustilanteessa. Pidämme myös tätä myönteisenä. Kokoomus esitti 50 miljoonan määrärahaa testaamisen tason nostamiseen, kun hallituksen esittämä oli noin puolet siitä, ja nyt valtiovarainvaliokunnassa osoitettiin määrärahaa hieman yli tuon kokoomuksen esittämän eli 60 miljoonaa. Me pidämme tärkeänä, että testaus saadaan matalan kynnyksen testaukseksi, ennen muuta hoitoalalle, vanhustenhoitoon. Ja ottakaa käyttöön myös drive-in-testauspaikkoja niin, että ne ovat myös kansalaisille matalalla tasolla. Suojausvarusteet ovat iso kysymys. On tullut ihan arjesta esimerkkejä, missä on kerrottu, että kotihoidon työvuoroon annetaan kaksi maskia, eli ei edes jokaisen asiakaskäynnin välissä pysty tuota hengityssuojainta vaihtamaan, ja silloin ollaan kyllä vakavassa tilanteessa.

Poikkeusolojen ennalta määrittelemätöntä rahaa kokoomus on valmis korottamaan edelleen, mutta pidämme tärkeänä, että hallitus informoi eduskuntaa ja valtiovarainvaliokuntaa siitä, miten tätä rahaa käytetään. Ja kulttuuri- ja taideala, Taike, jolle hallitus esitti pienen lisämäärärahan, tarvitsee kyllä nopeasti freelancertaiteilijoiden ja kulttuurialan tekijöiden tukeen rahaa enempi, ja meidän esityksemme on, että tuota määrärahaa eduskunta voisi vielä korottaa.

Arvoisa puhemies! Esitän, että käsittelyn pohjaksi näin ollen otetaan vastalauseen numero 2 mukainen pohja, joka sisältää 19 konkreettista lausumaa, joilla pystyisimme nimenomaan auttamaan ja puuttamaan yritysten mutta myös suomalaisten erittäin tukalaan tilanteeseen.

Puhemies Matti Vanhanen: Muutoin ei debattia sallita, mutta silloin tällöin myönnän ministereille puheenvuoron. — Lyhyt, minuutin vastaus, ministeri Kiuru.

18.08 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän mahdollisuudesta vastata edustaja Heinosen huoleen siitä, että meillä olisi tarpeeksi maskeja myös kotihoidossa. Tämä on todella akuutti ongelma. Minä toivon, että eduskunta on tässä asiassa nyt yksimielinen. Meillä ei ole Suomessa varaa siihen, että kotihoidon työntekijät veisivät koronaviruksen näille hyvin hauraassa ja haavoittuvassa asemassa oleville ihmisille, jotka ovat kotihoidossa. [Kimmo Kiljunen: Tärkeä pointsi!] Sen takia olen itse yrittänyt omalla panoksellani toivottaa tätä joka paikassa, että tästä pidetään Suomessa kiinni. Meillä ei ole kerta kaikkiaan varaa siihen, että tästä linjauksesta ei pidetä kiinni. Tämä on nyt koko valtakunnan sääntö, ja käsitin, että Heinonen on aivan samaa mieltä, [Timo Heinonen pyytää vastauspuheenvuoroa] ja siltä osin täältä eduskunnasta annetaan vahva tuki Suomen kotihoitoa järjestäville kunnille, että tämä ohje on sellainen. Se on valtakunnan pää ongelma, mistä näitä suojaimia saadaan näin paljon lisää, mutta siitä pidetään nyt kiinni, jotta nämä ihmiset haavoittuvassa asemassa eivät sairastuisi. [Puhemies koputtaa] Tämä viesti on jo laitettu kuntiin, mutta laitetaan yhä uudelleen ja yhä uudelleen, että tästä pidetään kiinni.

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

18.10 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministeri Kiurulle, ja toivotaan, että tämä viesti menee nyt kuntiin läpi. Siellä on paljon niitä henkilöitä, joille on annettu... Voisin sanoa erään ministerin läheltä kaupungin, jossa on sanottu, että kahdella maskilla pitää tulla toimeen. Mutta ei tule, ja silloin pitää sieltä varmuusvarastoista nyt toimittaa niitä sinne ja antaa vaikkapa niille hoitajille sitten ohje, että ei teidän tarvitse mennä työhön, jos teillä ei ole siihen... Se on niiden ikäihmisten, niiden potilaiden turva, mutta se on myös sen työntekijän turva, ja olen erittäin tyytyväinen, että, ministeri Kiuru, nostitte tämän esille.

Yksi kaupunki oli myös antanut ohjeen jo nyt, että yskä ja nuha eivät ole syitä jäädä kotiin. Pidän sitä täysin vastuuttomana tällaisessa tilanteessa, että me toimimme jopa terveydenhuollon esimiesasemissa ohjeistaen tällä tavalla. Kiitos, ministeri Kiuru, [Puhemies koottaa] että olette tässä napakka.

Puhemies Matti Vanhanen: Takaisin puheenvuoroihin.

18.11 **Pasi Kivisaari kesk:** Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin iso kiitos valtiovarainvaliokunnalle ryhdikkästä toiminnasta ja selkeäsanaisesta mietinnöstä. Toimet ovat järeät, ja niin pitääkin. Valiokunnalla on ollut kirkas kriisitietoisuus. Valiokunta on siis tehnyt lisäyksiä, jotka ovat esimerkki siitä, että eletään ajassa ja reagoidaan vallitsevaan tilanteeseen. Arvostan myös sitä, että esimerkiksi Business Finlandille, ely-keskuksille ja Huoltovarmuuskeskukselle on tehty hallituksen esitykseen nähden merkittävät korotukset, siis suoraan tukea lisää.

Business Finlandhan pyrkii lieventämään tämän koronavirusepidemian aiheuttamia talousvaikeuksia niin matkailun, luovien alojen kuin lukuisten muiden toimialojen vaikeaan tilanteeseen. Valtuuksia siis nostetaan 700 miljoonalla eurolla hallituksen esittämän 150 miljoonan euron sijaan, eli korotusta on 550 miljoonaa euroa. Kaikki tämä tehdään siksi, että määrärahan tarve on osoittautunut paljon ennakoitua suuremmaksi. Hädän määrä on siis kasvanut.

Ely-keskusten rooli erityisesti paikallistasolla on nyt erittäin merkittävä esimerkiksi pienten ja keskisuurten yritysten tukijana. Valtuuksia tässäkin kohotetaan 300 miljoonalla eurolla hallituksen esittämän 50 miljoonan euron sijaan, eli korotusta on 250 miljoonaa euroa — erittäin, erittäin tarpeellinen teko. Myös ministeri Lintilä on järkevällä tavalla esittänyt, että ely-keskusten kasvavaa taakkaa ja ruuhkaa voitaisiin lieventää sillä, että esimerkiksi kuntien elinkeinoyhtiöille ohjattaisiin maksuvalmiutta esimerkiksi yksinyrittäjien avun kohdentamiseksi. Tämä toisi nopeutta ja suoraviivaisuutta päätöksiin. Ihmisillä ei ole nyt mahdollisuutta odottaa, ja juuri yksinyrittäjät — kahvilayrittäjät, kuntosaliryrittäjät, kukkakauppiat, parturit ja niin edelleen — ovat pulassa.

Huoltovarmuuskeskukselle osoitetaan hankintoihin 40 miljoonan euron korotus, mikä hallituksen esitykseen nähden on myöskin erittäin suuri ja merkittävä nosto. Tällä vahvistetaan totta kai suojahankintoja ja muita vastaavia varautumishankintoja — hyvin järkevää.

Puhemies! Suuri kiitos siis hyvästä kriisipaketista, yritysten suoran tuen nostamisesta miljardiin. Taso nousee siis viisinkertaiseksi. Monen pk-yrittäjän elämää se totta kai helpottaa, mutta tosiasia on se, että vielä on pitkä tie kuljettavana. Tämä lopputulema kuitenkin helpottaa hallituksen ja eduskunnan mutta ennen kaikkea suomalaisten yritysten selviämistä tästä kriisistä.

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

Toivoisin myös ketteryyttä ja joustoa ja selväsanaista tiedottamista, että tukikäsitteilyt menisivät ilman raskaita muodollisuuksia ja yrittäjillä olisi selkeä käsitys, mistä apua voi nyt hakea. Kaikille ei ole varmasti selvää esimerkiksi se, mihin kohdistetaan Business Finlandin tai ely-keskusten rahoitusta.

18.15 Ville Vähämäki ps: Kunnioitettu puhemies! On mukavaa, että näyttää siltä, että koko eduskunta pelaa samaan maaliin. Itse asiassa tämä valiokunnan tekemä mietintö on hyväsuuntainen, ja totta kai nyt ollaan tavallaan kahden kohdan välivaiheessa. Toisaalta täytyy edelleen tehdä voimakkaita toimenpiteitä epidemian leviämisen ehkäisemiseksi, ja toisaalta täytyy valmistautua hoitamaan potilaat, täytyy panostaa hoitoon, panostaa muun muassa vanhusten kotihoitoon ja hankkia hengityskoneita ja ennen kaikkea hankkia myöskin ihmisille lisää osaamista. Onhan tiedossa ja tunnettua, että maailmalla on aika paljon itse sote-henkilöitäkin, jotka ovat saaneet tämän taudin.

Me teimme edustaja Kankaanniemen ja edustaja Savion kanssa tämmöisen 40-kohtaisen listauksen epidemian leviämisen ehkäisemiseksi. Keskeinen asia on se, että testausta täytyy lisätä — monet ovat sen tässä todenneet. Myöskin täytyisi tehdä näitä vasta-ainetehtäjiä. Tämähän helpottaa tosi paljon, jos me tiedämme, että jollain hoitohenkilökunnassa olevalla on jo vasta-aineet kehossaan tälle taudille. Esitämme 50 miljoonaa tähän lisää, ja sitten myöskin esitämme, että puolustukselle ja poliisille laitettaisiin pieniä lisäyksiä: puolustukseen 2 miljoonaa ja poliisitoimeen 5 miljoonaa.

Sitten kun mennään tähän taloudelliseen tukeen — tämä on aika olennainen juttu — niin meillä on, totta kai, olemassa nämä lainatakuselementit. Sitten on Business Finland. Nyt ajetaan sinne sekä ely-keskuksille yhteensä pikkasen vajaa 800 miljoonaa tässä lisää. Keskeinen asia, mitä tässä ollaan havaittu ja mietitty, on se, että ely-keskuksia täytyy käyttää tässä enemmän. Ely-keskukset ovat nyt se avainsana.

Nyt on se tilanne, että meidän pitää pelastaa ne pienet yhtiöt, se on avainasemassa tässä. Miten me pystymme ne pelastamaan, ja miten me pystymme käsittelemään ne hakemukset? Olennaista on se, että otetaan kunnat mukaan. Kunnan palkkalistoilla olevien ihmisten täytyy avustaa yhtiöitä tekemään niitä hakemuksia, jotka ely sitten käsittelee jossain vaiheessa. Kuntaliitosta täytyy tulla selkeät ohjeistukset. Me esitämme tähän vielä 250 miljoonaa lisäystä. Toivotaan, että tulisi sitten lisäbudjetissa tähän vielä jossain vaiheessa lisää.

Mitä minä aion tehdä, kun minä tästä salista kävelen ulos? Minä soitan tuonne Oulun kaupunkiin talousjohtajalle ja pyydän häntä ottamaan asian hoitaakseen, että lähtee avustamaan näitä pieniä yhtiöitä näitten hakemusten valmistelussa ely-keskukselle. Tämä on ainut tie, millä kunnat pystyvät toimimaan. Tämä on sitä todellista elinkeinopolitiikkaa, mitä nyt pitää kunnissa tehdä.

No sitten mennään tähän viimeiseen vaiheeseen eli epidemian jälkihoitoon. Meidän täytyy aika laajamittaisesti tehdä yhteiskunnassa desifiointitoimenpiteitä. Meidän täytyy hankkia se osaaminen, välineistö ja aineet nyt, ja pelastustoimi saattaisi olla yksi hyvä sen asian toteuttaja. Me esitämme sinne 2:ta miljoonaa lisää. Itse asiassa saattaa olla tällä hetkellä se tilanne, että meillä ei ole yhteiskunnassa mitään desinfiointisuunnitelmia olemassa, ei ole mitään semmoista yhtenäistä ohjeistusta, mitä me voimme jakaa, että näin pitää tehdä, näin pitää toimia julkisissa tiloissa, jos on havaittu tämmöinen tauti. On selvää se — nyt on havaittu tutkimuksissa — että tämä säilyy pinnoilla, melkein millä tahansa pinnalla, jopa kymmenen päivää, ylikin, jopa 19 päivää muun muassa sillä laivalla.

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

Sitten viimeinen huomio koskee sitä, että hallitusohjelma pitäisi tavallaan uusia, koska sen pohja on kadonnut tässä samalla. Olisi omituista, että jos me emme koskisi hallitusohjelmaan ollenkaan. Ja totta kai uusi lisäbudjetti täytyisi tehdä, [Kimmo Kiljunen: Se on meidän hallitusohjelma, ei teidän!] — teidän hallitusohjelmanne, joo, kyllä — siis uusi lisäbudjetti, missä kunnille jaetaan tukea ja sitten myöskin nopeutetaan vaikkapa näitä hakemuskäsittelyitä.

Näin ollen esitän, että käsittelyn pohjaksi otetaan vastalause 1, mikä sisältää kahdeksan lausumaa ja nämä edellä luettelemani momenttimuutosehdotukset. Ja pyydän vakavasti miettimään sitä hallitusohjelman uudistamista.

18.20 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa herra puhemies! Koko maailma on koronaviruspandemian käsissä, ja myöskin valtiovarainvaliokunnassa käsiteltiin poikkeuksellisesti todella tärkeää lisätalousarviota. Pidän hyvänä sitä, että ne asiat, joita kokoomus vastalauseessaan erityisesti oli nostamassa esille — nopeasti, ripeästi paljon suoraa tukea varsinkin pienille yrityksille, jotta konkurssiaalto saadaan laannutettua — otettiin huomioon, eli todellakin valiokuntakäsittelyssä selkeästi nostettiin tätä määrärahaa, [Antti Kurvinen: Miksi jätitte eriävän?] ja se oli todella hyvä asia.

Toinen asia on se, että meidän tarvitsee tukea nykyistä paremmin terveydenhuoltoa, ja testeihin ja suojaimiin tuli myöskin kokoomuksen vastalauseen mukaisesti määrärahoja. On todella hyvä, että myöskin hallituksen piirissä herättiin [Antti Kurvinen: Miksi jätitte eriävän?] aidosti tähän tilannekuvaan. Ja tottahan toki yritysten osalta valtiovarainministeri hyvin nosti esille, että tilanne elää koko ajan ja siihen pitää reagoida, ja siitähän tässä oli myöskin osin kyse. Viisaat sanat olivat myöskin Kulmunilla.

Kannatan edustaja Heinosen tekemää esitystä eli kokoomuksen vastalauseen mukaisia esityksiä, jotka hän juuri esitteli. [Antti Kurvinen: Väärin sammutettuko?]

Mutta totean yhden asian, jonka kokoomus nosti vahvasti esille — ja olisin toivonut, että myöskin tässä olisitte tulleet vastaan — ja se on Kansaneläkelaitoksen toimintakyky. Se uhkaa murentua ilman lisäresursseja. Kansaneläkelaitokselle tulee lisää asiakkaita seuraavan kuukauden aikana enemmän kuin yleensä kahden vuoden aikana. Kansaneläkelaitoksen johto on vedonnut sosiaali- ja terveysministeriöön, oikeuskansleriin, meihin valtuutettuihin. Me valvomme Kansaneläkelaitoksen toimintaa, ja he ovat todenneet, että he tarvitsivat pikaisesti määrärahoja, jottei maksatus ruuhkaudu. Tilanne on jo nyt kovin herkkä, koska sieltä on pyydetty lakimuutosta, että voitaisiin pidentää maksatusaikoja, koska määrärahat ovat niin tiukilla. Siksi toivonkin, että mahdollisimman nopeasti tulisi lisätalousarvio, ettemme vaaranna kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ihmisten tilannetta.

Hallitus on myöskin tuomassa laajennetun työttömyysturvan yrittäjille. Se on todella hyvä asia, mutta se vaatii lisämäärärahoja, se vaatii uusia tietojärjestelmiä, ja myöskään tähän ei ole tullut lisää resursseja. On todella suuri vaara, että toimeentulotuen, asumistuen ja työttömyysturvan maksatukset viivästyvät, ja siinä mielessä on todellakin tärkeää, että Kellan määrärahat turvataan. Siellä henkilöstö on äärirajoilla, ja he odottavat tästä talosta viestiä, että heitä kuullaan.

Olisin toivonut, että ministeri Kiuru olisi jäänyt tähän saliin. Myöhemmin tänä iltana käsittelemme Uudenmaan rajojen sulkemista, ja osasy siihen, että joudumme näin rankkoihin toimenpiteisiin, on se, että valtioneuvoston piirissä on tapahtunut virhe. On tapahtunut se virhe, että ei olla tukittu sitä virusvuotoa, joka on tullut maahan lentoteitse tulevien matkustajien mukana. Tuota ei ole tehty, vaikka useat asiantuntijat, useat kansanedustajat ovat

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

toistuvasti viestittäneet tästä suoraan ministereille. On hyvä, että ministeriön virkamies totesi, että tässä on tapahtunut virhe, ja syy oli se, että tieto ei kulje valtioneuvoston piirissä. Olisikin reilua, että nyt koko kansalle ja varsinkin eduskunnalle kerrotaisiin, miten tämä virhe on korjattu, ja myöskin pääministeri Marin voisi todeta, että hallitus istuu alas ja katsoo, miten tieto jatkossa paremmin kulkisi.

Olisin ministeri Kiurulle todennut, että hänen puheensa suojien käytöstä kotihoidossa eivät pidä paikkaansa. Ministeriö on antanut kolmet erilaiset ohjeet kotihoitoon: yksissä todettiin, että käytetään, toisissa todettiin, että työnantaja päättää, ja kolmansissa todettiin, että katsotaan tilanteen mukaan. Minua huolestuttaa, että nämä sekavat ohjeet johtuvat siitä, että suojaimia ei ole, ja toivon todellakin, että koko valtioneuvosto nyt yhdessä istuisi alas ja antaisi yhtenäiset ohjeet terveydenhuollon henkilöstölle, miten suojaimia käytetään. Se on ainut keino turvata kotiin eristettyjen riskiryhmässä olevien henkilöiden tilanne. On täysin kohtuutonta, että heidät laitetaan eristykseen ja sitten terveydenhuoltohenkilöstö tulee sinne ilman, että on suojautunut asianmukaisesti.

Tämä tilanne on vakava, mutta toivotan voimia ja viisautta valtioneuvostolle tässä työssä.

18.24 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Yrittäjien hätä on koronakriisin keskellä suuri. 1990-luvun konkurssiaalto, työpaikkojen menetys ja inhimillinen kärsimys pitää esittää. Lama-ajan yrittäjät ja me lama-ajan lapset tiedämme, mikä konkurssien ja massatyöttömyyden koko hinta on ollut. Tuo aika on palannut vahvasti mieleeni viime päivinä luukiessani lukuisia yrittäjiltä saamiani viestejä.

Kerron teille tarinan. Isäni on yrittäjä isolla y:llä, mitä olen aina hänessä ihaillut. Isäni oli aikoinaan urheilukauppias. Hänen yrityksensä meni konkurssiin vuonna 1990, kuten tuon laman aikana yli 30 000 muun yrittäjän. Miksi näin kävi? Koska tuli lama, myynti romahti, kulut pysyivät. Hyviä ja läheisiä työntekijöitä ei raaskinut irtisanoa. Velat kaatuivat niskaan. Yritys kaatui kassakriisiin, koska yhteiskunta ei tukenut tämän vaikean ajan yli. Kaikki meni. Isä oli silloin samanikäinen kuin minä nyt. Kuinka moni kolmekymppinen perheellinen yrittäjä on tänään samassa tilanteessa kuin isä 30 vuotta sitten? Hän taisteli itsensä jalkeille. Hänellä on tänäänkin yritys. Hän sulkee yrityksensä ovet väliaikaisesti huomenna. Hän on onneksi tällä kertaa varautunut hyvin: hän on velaton. Yritys selviää.

Moni ei selviä. Moni yrittäjä ei selviä ilman tukea. Moni yrittäjä tuntee tällä hetkellä syvää epäonnistumista, jopa häpeää. Se vie kaiken toivon, ja se lamauttaa. Se, mitä meidän pitää tänään sanoa yrittäjille: Tämä ei ole sinun syysi. Tämä ei johdu sinun riskinotostasi. Nämä ovat poikkeusolot, joihin sinulla ei ole osaa eikä arpaa. Se, mitä meidän pitää tänään antaa yrittäjille: meidän pitää antaa rahaa, käteistä, suoraa tukea. Tänään on oikeastaan monelle jo liian myöhään. Se raha tarvittiin jo eilen.

Hallituksen 15 miljardin euron paketti yrittäjille on tärkeä kokonaisuus mutta hämää selaista, joka ei yrittäjän todellisuutta tunne. Nimittäin lainantakauksia ja maksulykkäyksiä on tuosta paketista se 14,5 miljardia euroa. Ne ovat tärkeitä toimia, mutta ne eivät auta sitä yrittäjää, jonka kassa oli jo eilen työpötyhjä. Miten maksujen lykkääminen auttaa sitä yrittäjää, jolla ei ole tähänkään saakka kertynyt puskureita? Miten näitä puskureita syntyisi syksyllä, jotta niitä lykättyjä maksuja voisi maksaa? Miten lisävelan otto auttaa yrittäjää, jonka velat ovat investointien vuoksi jo tapissa? Palkat on silti maksettava, vuokrat on silti maksettava.

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

Arvoisa puhemies! Kiitän valtiovarainvaliokuntaa, että se lisäsi rahaa pienyrittäjien tukemiseen ely-keskusten kautta 250 miljoonalla eurolla. Tämä on tärkeä kädenojennus, mutta se ei auta nostamaan kaikkia kuilusta. Siksi kokoomus esittää lisää rahoitusta esimerkiksi ely-keskusten kautta jaettavaksi pienimmille yrityksille.

Hallitus ei ole huomionnut lisätalousarviossa muun ohella ravintoloiden, ravintolayrittäjien, tukitarvetta, johon myös talousvaliokunta kiinnitti eilen huomiota.

Nyt tarvitaan kiireesti suoraviivainen ratkaisu pk-yrittäjien kassakriisiin. Sinne kassaan tarvitaan rahaa. Se pitäisi tapahtua oikeastaan yhdellä napin painalluksella. Miten? Kokoomus esittää, että alkuvuoden arvonlisäverojen maksuja palautetaan yrittäjille siten, että osa näistä annetaan pysyvästi anteeksi. Ruotsissa alvit on jo palautettu yritysten kassaan. Suomessakin pitää tehdä näin, jos konkurssiaalto aiotaan välttää. Myös rajauksia alvien palauttamiseen ja anteeksiantoon olisi tehtävissä varmasti sen mukaan, että apua saavat ne, jotka sitä todella tarvitsevat.

Arvoisa puhemies! Työpaikat syntyvät ja kuolevat yritysten mukana. Pelastetut pk-yritykset ovat myös palkansaajien etu.

Arvoisa ministeri Kulmuni, arvostan, että olette täällä paikalla, ja kysyn: koska vastaatte yrittäjien hätään palauttamalla alkuvuoden alvit?

18.30 Sanni Grahn-Laasonen kok: Arvoisa puhemies! Meille täällä eduskunnassa samoin kuin Suomen kansalle suorissa tv-lähetyksissä on vakuutettu, että suojavarusteet riittävät. Miten on mahdollista, että näin sanotaan, vaikka ympäri Suomen kantautuu nyt syvää huolta siitä, että suoja ei ole? Eräs pyörätuolissa oleva riskiryhmään kuuluva henkilö otti juuri yhteyttä ja kysyi, miten on mahdollista, että hänellä vaihtuvilla henkilökohtaisilla avustajilla ei ole suojavarusteita. Kysyttäessä oli sanottu, että suoja ei ole saatavilla missään. Pelkään, että kotipalvelun tarpeita ei ole huomioitu kaikissa laskelmissa ja että jake-luyhteys kuntatasolle ja sinne ruohonjuuritasolle ei tällä hetkellä toimi. Onko mahdollista, että nyt olisi käynyt niin, että suojavarustetilannetta kartoitettaessa ei ole huomioitu kotihoidon tarpeita? Ministeri Kiuru ei ole täällä enää, mutta toivon, että nämä kysymykset voidaan hänelle esittää. Koronatilanne on ollut hälyttävä jo useita viikkoja, ja näiden suojavarusteiden osalta on ollut toiminta-aikaa. Siksi kysynkin: mitä näiden viikkojen aikana on tälle asialle tarkalleen ottaen tehty, ja mitä nyt tehdään sen varmistamiseksi, että niitä suojavarusteita oikeasti on, jotta virus ei pääse leviämään holtitta eteenpäin terveydenhuollon henkilöstön piirissä ja muutenkin?

Sitten suoraan tähän lisätalousarvioesitykseen. Sen osalta haluan yhtyä niihin kiitoksiin, joita tässä salissa on esitetty siitä, että eduskunnan valtiovarainvaliokunnassa pystyimme hyvällä yhteistyöllä hyvin tiiviissä, nopeassa kokousaikataulussa käsittelemään tämän lisätalousarvioesityksen ja tekemään merkittävät, jopa viisinkertaiset, lisäykset yritysten tukiin. Samanaikaisesti me kaikki tässä salissa kuitenkin varmasti tiedämme, että nyt tehty lisätalousarvio ei vielä yrittäjien hätään täysimääräisesti vastaa eikä tätä ongelmaa ratkaise. Yritysten hätä on tällä hetkellä kova, ja näitä viestejä tulee joka hetki. Yhteiskunnan useiden toimintojen pysähtyminen — siis arjen ja normaalin elämän pysähtyminen — uhkaa kaataa muuten terveitä yrityksiä ja hävittää tästä maasta paljon työpaikkoja. Meidän on yhteiskuntana tehtävä kaikkemme ja autettava yritykset yli tilanteesta, johon ne eivät ole itse pystyneet vaikuttamaan ja varautumaan. Asiakkaat ovat hävinneet, mutta palkat, vuokrat ja lainanlyhennykset juoksevat normaalisti.

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

Lainat eivät monille pienille pk-yrityksille tule kysymykseenkään, kun kyse on nyt yritysten eloonjäämistalusta. Pienet yritykset tarvitsevat suoraa tukea, ja kokoomus on esittänyt muun muassa alkuvuoden arvonnalisäverojen palautusta. Sen lisäksi tässä lisätalousarvioesityksessä olemme tehneet lisämäärärahaesityksen nimenomaan pienille yrityksille kohdistuvaan ely-keskusten kautta jaettavaan tukeen, koska meidän mielestämme se on nyt se kanava, jota pitää käyttää, jotta voidaan sitä pk-yrityskenttää myöskin osaltaan auttaa.

Kysymyksenä ja ehkä huomiona se, että kun näitä tukia ja tätä rahoitusta, mitä eduskunta nyt myöntää, sinne kentälle jalkautetaan ja kanavoidaan yrityksiin, niin silloin olennaisinta olisi se, että ne hakukriteerit olisivat mahdollisimman vähän byrokraattiset ja että siinä pystyttäisiin myöskin palvelemaan yrittäjiä, koska moni ei ole tällaisten hakemusten lähetylyyn tottunut. Pelkona on myöskin se, että edellytyksenä on kehittämisrahoitus — voidaan hakea kehittämiseen — vaikka monilla on kysymys ihan siitä, miten päästään tämän kriisin yli, ja tähän toivon erityisesti kiinnitettävän huomiota.

Yhdyn myöskin edustaja Heinosen tänään täällä tekemään esitykseen, ja haluan vielä nostaa lisähuomiona esille kulttuurin ja taiteen kentän: Sinne tämä lisätalousarvioesitys kanavoi vain 0,9 miljoonaa euroa, mikä on — jokainen ymmärtää — aivan liian vähän tähän hätään ja huoleen nähden, ottaen huomioon, että muun muassa Business Finlandin kautta ei voida myöntää tukea esimerkiksi yhteisöille ja yhdistyksille, jotka monesti näitä kulttuurialankin työntekijöitä työllistävät. Näin ollen toivoisin, että hallituspuolueet voisivat vielä harkita yhtyvänsä meidän esityksemme, me nimittäin esitämme sen kulttuurin tuen summan kuusinkertaistamista. Kulttuurialalla hätä on todella kova, ja siellä on käytännössä siis kaikki kevään työt peruttu.

Samoin haluan esittää sen kysymyksen, milloin eduskuntaan tulee tukipaketti ravintoloille ja minkälainen paketti on tulossa nyt, kun valtion toimin — perustelluista ja ymmärrettävistä, ihmisten terveyttä suojaavista syistä — ravintolat joudutaan sulkemaan. Eli minkälainen tukipaketti on tulossa? Tätä on edellyttänyt myöskin perustuslakivaliokunta, siis tukea ravintoloille, ja samoin myöskin talousvaliokunta.

Ja viimeisenä kysymyksenä: Milloin saamme voimaan pienyrittäjien pääsyn työttömyysturvan piiriin, ja miten varmistamme sen, että kun tämä on voimassa, niitä tukia ja etuuksia aidosti pystytään myöntämään, koska ihmisillä on toimeentulosta hätä ja jo nyt tulee viestiä siitä, että Kelan etuuskäsittelijöiden resurssit tulevat vastaan? Miten tämä asia hoidetaan, [Puhemies koputtaa] ministeri Kulmuni?

18.35 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Tämä maailmanlaajuinen koronavirus-epidemia aiheuttaa talouselämälle suuria kielteisiä vaikutuksia, mutta kukaan ei vielä tiedä, kuinka suuria ja kuinka pitkäaikaisia. Oli erittäin tärkeää, että hallitus toimi niin ripeästi kuin toimi.

Nämä luvuthan hallituksen esityksessä ovat tuolta runsaan viikon takaa. Oli myös erittäin hyvä, että hallituspuolueilla ja valtioneuvostolla oli valmiudet nopeasti nostaa näitä lukuja, paljonko myönnetään avustuksina, eli näitä Business Finlandin ja ely-keskusten avustusten myöntämisvaltuuksia, niin että tuo summa nyt sitten, mikä lisäbudjetissa yhteensä tulee, on miljardi euroa, tuhat miljoonaa euroa, mistä 700 miljoonaa euroa tulee Business Finlandille ja 300 miljoonaa euroa ely-keskuksille. Business Finlandilla on kehittyneet rutiinit ja hyvä koneisto näitten hakemusten käsittelyyn. Sen sijaan ely-keskuksissa varmaan tarvitaan lisää resursseja. Niissä tilanne on verrattain ongelmallinen, ja niitten

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

juuri pitäisi myöntää avustuksia näille pienemmille yrityksille, joille nopeammin tulee maksuhäiriöitä normaalisti kuin isommille yrityksille.

Kokoomukselle voisi todeta, että ymmärtää hyvin sen yllätyksen, minkä hallitus ja valtiovarainvaliokunnan hallituspuolueet tuossa aiheuttivat, mutta kokoomus tietysti kyky-puolueena kehitti vielä hiukan suuremmat luvut, ja niistä sitten saadaan äänestää tämän illan päätteeksi, illan ratoksi. Tärkeää on kuitenkin se, että nämä valtiovarainvaliokunnan ja hallituspuolueitten määrittelemät luvut saadaan käyttöön nopeasti, ja kaikki me tiedämme, että nämä summat eivät riitä kovin kauan. Kukaan ei myöskään tiedä sitten sitä, kuinka paljon tarvitaan lisää, mutta varmasti hallituksella ja eduskunnalla löytyy valmiuksia myöntää lisää näitä avustuksia. Nimenomaan suora tukihan on paljon tärkeämpi tässä tilanteessa kuin nuo lainat, jotka nekin ovat tietysti tärkeä osa tätä pakettia tietyille yritysryhmälle, joka ei ole varsin pieni sekään.

Tärkeää on myöskin se, että Huoltovarmuuskeskukselle suojavälineitten ja muitten varusteiden hankkimiseen tuleva määräraha nousi tässä eduskuntakäsittelyssä, sekin hyvässä yhteisymmärryksessä hallituksen kanssa, 6 miljoonasta 40 miljoonaan euroon. Huoltovarmuuskeskus vahvana toimijana nyt sitten on tämä hankkija kansainvälisillä markkinoilla tilanteessa, jossa tuo hankintatoiminta ei varmasti ole edes kovin helppoa.

Mitä sitten tulee Kansaneläkelaitoksen kasvaneisiin resurssitarpeisiin ja kuntatalouden asioihin, niin olen ymmärtänyt, että hallitus palaa niihin varsin pian, ja nekin hoidetaan.

18.39 Antti Kurvinen kesk: Arvoisa herra puhemies! Koronapandemia on ennen kaikkea terveydellinen kriisi, ja kysymys on ennen kaikkea suomalaisten hengestä ja terveydestä ja siitä, kuinka moni tähän sairauteen sairastuu ja kuinka moni mahdollisesti vammautuu tai jopa menehtyy tähän sairauteen. Henki ja terveys on varmasti se asia, mitä meidänkin isänmaamme ja yhteiskuntajärjestyksemme ja oikeusjärjestyksemme pohjimmiltaan suojaavat. Ja mikä on valtion tärkein tehtävä? Suojata ihmisten henkeä ja terveyttä.

Mutta tässä puheenvuorossani, kun käsitellään tätä todella mittavaa, poikkeuksellisen suurta, lisätalousarviota, keskityn nyt tämän koronapandemian aiheuttamiin talousvaikutuksiin, jotka ovat todella massiivisia, kuten äsken valtiovarainvaliokunnan varapuheenjohtaja edustaja Kiviranta tuossa erittäin asiantuntevassa puheenvuorossaan totesi.

Koronapandemia on massiivinen taloudellinen katastrofi globaalisti koko maailmassa. On varmaan perusteltua sanoa, että kun liikkuminen vaikeutuu tai loppuu lähes kokonaan, ihmiset eivät liiku ja sitä kautta voi olla hyvin vaikeaa myös rahtia kuljettaa, minkäänlaista rahtia, varsinkaan lentämällä ja muillakaan välineillä, niin se ei voi tarkoittaa mitään muuta kuin globaalia lamaa. Globaali taloudellinen lamahan tästä on tulossa, ja rohkenen verrata tätä koronan aiheuttamaa talouskriisiä jopa vuoden 1929 pörssiromahdukseen, Wall Streetin pörssiromahdukseen, joka johti tunnettuihin seurauksiin, valtavaan lamaan, joka lähti USA:sta liikkeelle koko maailmaan, vaikutti meillekin omana pula-aikana. Jotain samantyyppistä valitettavasti tästä seuraa, ja hyvä verrokki näille koronan talousvaikutuksille on myös finanssikriisi 2008 tai sitten se 1990-luvun alun lama, josta täällä on erittäin hyvin ja paikka paikoin koskettavastikin tässä keskustelussa kerrottu. Me ymmärrämme, mitkä ne taloudelliset ja inhimilliset vaikutukset tämän pandemian ikään kuin sivuseurauksista, negatiivisista sivuseurauksista, ovat. Laman jäljet, 90-luvun laman jäljet, näkyvät edelleen meillä yhteiskunnassa, ja finanssikriisinkin hoitaminen ja siitä nousu vei melkein kymmenen vuotta.

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

Monella tavalla, puhemies, kuitenkin tämä koronan aiheuttama taluskriisi on jopa paljon vakavampi kuin kumpikaan näistä, vuoden 2008 tai 1990-luvun alun kriisi, koska silloin kysymys oli olemukseltaan pankkikriisistä, finanssipuolen, rahoituspuolen, kriisistä, ja tämä on siinä mielessä pirullinen kriisi, että kysymys on aidosta reaalityalouden, käytännön liiketoiminnan, loppumisesta. Jos kukaan ei voi lähteä kotoaan ja ihminen ei voi käyttää palveluita ja ostaa tuotteita, niin se on karkea tilanne. Siinä ei tietyllä tapaa rahankaan pumppaaminen ja pankkien toimintakaan hirveän pitkälle auta.

Ja, puhemies, joudun valitettavasti toteamaan, että todennäköisesti Suomen taluskasvu painuu erittäin rajusti miinusmerkkiseksi tämän kriisin seurauksena. On arvioita siitä, että jos bruttokansantuote tippuu 5 prosenttia, niin se on varsin positiivinen tulos näissä olosuhteissa. Voidaan mennä jopa siihen, että se on jopa 15 prosenttia, ja tähän me joudumme tässä sitten varautumaan.

On erittäin tärkeä asia, että tämän kriisin keskellä me pyrkisimme taluskpolitiikalla tavalla tai toisella pitämään talouden pyöriä pyörimässä sen verran kuin pystymme, että kulutus ei aivan kokonaan pysähtyisi. On valitettavasti arvioitavissa, että isku Suomen taloudelle voi olla isompi kuin monessa muussa Euroopan maassa, koska me olemme todella viennistä riippuvaisia ja maailmantalouden häiriöt iskevät heti meidän vientiimme, kun me tuotamme teollisuuden hyödykkeitä.

Toivoisin, puhemies, että taluskpolitiikassa voitaisiin katsoa sitä, miten voitaisiin julkisia hankintoja käyttää talouden pyörittämisessä, ja varmaan elvytyksenomaisesti joudutaan infraankin tulevaisuudessa satsaamaan, väyliin, teihin, ratoihin, ja varmasti nyt ne digiasiatkin kannattaisi laittaa kuntoon.

Puhemies! Tässä on määrärahalisäyksiä terveydenhuoltoon ja viranomaistoimintaan, mutta isoin fokus on koronan taluskriisin hoitamisessa. Tällä lisätaluskarviolla miljardi suunnataan suoraa tukea yrityksille, ja pidän sitä kyllä erittäin tärkeänä asiana: Business Finlandin kautta 700 miljoonaa erityisesti matkailutoimintaan, tämmöiseen palvelualojen kehittämiseen, ja sitten 300 miljoonaa ely-keskusten kautta, mikä on valtavan iso juttu, koska se elyjen tuki on nimenomaan pienimpien yritysten tukea ja yksityrittäjien tukea.

Yhdyn niihin puheenvuoroihin, mitä täällä on esitetty siitä, että kuntien rooli on tässä aika keskeinen, ja on hyvä asia, jos elinkeinoministeri Lintilä pystyy paimentamaan nyt kunnat tekemään tätä rahanjakoa tai olemaan tässä prosessissa mukana. Oma kotikaupunkini Kauhava teki sellaisen ratkaisun, että me olemme jo koonneet ikään kuin tällaisen elinkeinoelämän kriisiryhmän ja yhden verkkosivuston, [Puhemies koputtaa] jonka kautta pyritään auttamaan yrityksiä.

Arvoisa puhemies! Tämä miljardin suora tuki ei varmasti riitä, uusia suoran tuen välineitä tarvitaan. Haluan nostaa esille sen, että 12 miljardiin on nostettu Finnveran takaukset. Niillä pyritään auttamaan myös akuutin kassakriisin yli terveitä yrityksiä, vaikka se ei pienempiä autakaan.

Puhemies! Toivon, että pystyisimme niin taloudenhoidossa kuin sitten näitten inhimillistenkin seurausten hoidossa välttämään ne 1990-luvun virheet, ja toivottavasti siitä opitaan. Esim. toivon, että hallitus nyt kiirehtisi velkajärjestelylakien ja insolvenssilakien uudistamista, niin että yksityishenkilön velkajärjestelylaki ja yrityssaneerauslaki [Puhemies koputtaa] saataisiin paremmaksi.

Ihan loppuun, puhemies, totean sen, että kuitenkin taloudelle tärkeintä on tämän pandemian taistaminen. Vain sillä, että työntekijät ovat terveitä ja asiakkaat ovat terveitä, yritykset voivat pärjätä.

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

18.46 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Koskinen, tässä esitteli jo sen, minkä pohjalta me tulemme tänään täällä päättämään tästä lisätalousarviosta, jossa on noin 800 miljoonan euron suora tuki yrityksille. Siinä on vahvaa nousua, jonka myöskin hallitus on signaloinut, ja tämä tuki, joka tässä saadaan, on tärkeä.

On olennaista huomioida, että tässä on myöskin 200 miljoonan euron tuki, joka tässä sisältyy ely-keskusten kautta 1—5 hengen yrityksiin eli niihin kaikkein pienimpiin yrityksiin, niihin, uskaltaisin melkein sanoa, jotka ovat kaikkein haavoittuvimmassa asemassa. Meillä on 180 000 yksinyrittäjää Suomessa, joista liian monelta on leipä lähtenyt alta, ja tässä suhteessa nämä tukimuodot ovat hyvin tähdellisiä.

Täällä on kokoomuksen puheenvuoroissa, useissakin kokoomuksen puheenvuoroissa, todettu se, että hienoa, että hallitus kuuntelee kokoomusta ja ottaa huomioon kokoomuksen aiemmissa vastalauseissaan esittämät huomiot siitä, että tätä tukea pitäisi lisätä. En ole aivan varma, onko hallitus kuunnellut erityisesti kokoomusta — oletan, että on kuunneltu aika monia asiantuntijoita, jotka tätä asiaa tuntevat. Jos kokoomus haluaa ottaa omiin nimiinsä nämä nostot, niin siitä vaan, kyllä se meille varmaan kelpaa, samaan maaliin me tässä pelaamme, ja jos kokoomus ilahtuu siitä, että toimitaan tässä mielessä yhteishengessä, tehdään näin. Ainoastaan sitä jäin ihmettelemään, minkä takia me täällä sitten äänestämme tänään vastalauseesta. Me kaikki tiedämme, että lisätalousarvioita tulee vielä lisää, prosessi on täysin kesken. Minkä takia tämä äänestysnäytelmä, jos kerran täällä on taitavasti myöskin oppositiota kuunneltu?

Arvoisa puhemies! Edustaja Koskinen tässä ilmaisi selkeästi, että nämä jo tehdyt ratkaisut tulevat lisäämään julkista velkaa noin miljardilla eurolla — 1,1 miljardilla eurolla. Tämä on tärkeää noteerata: nyt me teemme ratkaisuja, jotka maksetaan sitten tulevien sukupolvien toimesta, julkinen velka tässä kasvaa. Mutta on tärkeää samanaikaisesti tunnistaa, että puhumme globaalikriisistä ja me puhumme eurooppalaisesta kriisistä, joka koskettaa kaikkia eurooppalaisia maita. Kaikki tässä joutuvat nyt alijäämisiin tilanteisiin, ja tätä kriisiä joudutaan velkarahalla rahoittamaan. Nyt on kysymys ihmishengistä. Talous on sitenkin väline hyvinvointiin, turvalliseen elämään ja elämään sinänsä, ei ole päinvastoin tämä asia. Siinä suhteessa tässä nyt joudutaan panostamaan. Velkaantuminen kiihtyy, ja Suomen osalta uskaltaa sanoa sen, että nettovelka-asteen osalta Suomi on yksi maailman vähiten velkaantuneita maita, kun julkiseen talouteen luetaan mukaan myöskin nämä eläkevarat, jotka meillä on tallessa — vaikkakin tässä tilanteessa myöskin niiden arvo on laskenut, mutta joka tapauksessa me olemme varautuneet vahvasti tulevaisuuteen. Ja kun verataan myöskin unionin maiden joukkoon, niin meillä budjetin alijäämät ja julkinen velka ovat alhaisimpia unionin maiden joukossa. Että kyllä meillä on tässä suhteessa paremminkin varaa vielä joutua nyt tässä kriisitilanteessa mahdollisesti velkaantumaan kuin monilla muilla mailla.

Arvoisa puhemies! Täällä edustaja Heinonen omassa puheenvuorossaan viittasi siihen, että nyt täytyy valtion rahaa saada näille pienyrityksille enemmän, mutta ennen kaikkea myöskin siihen, että vuokrat ovat karkaamassa käsistä: yritykset eivät toimi, mutta heillä on kuitenkin kiinteistöjä, vuokrahuoneistoja käytettävissä, ja nyt on paineet olemassa, että valtion pitäisi tähän vuokranmaksuunkin osallistua. Varmaankin täällä on näitä paineita, mutta on hyvä esimerkki esimerkiksi Espanjasta, jossa laajamittaisesti — tiedän, että kampaamoalalla on tilanne se, että kampaamot ovat kaput tässä tilanteessa, ei ole asiakkaita — on toimittu sillä tavalla, että vuokranantajat ovat tulleet vastaan. Eivät he ulosmittaa kaik-

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

kea, vaan on sovittu, että ne puolitetaan. Vuokrat ovat puolet siitä, mitä se vuokrataso on normaalisti, jolloin sekä vuokranantaja että vuokraaja tällä osallistuvat yhdessä tähän kriisiin. Kyllä Suomessakin täytyisi silloin, jos lähdetään vuokratukiin menemään, huomioida se, että myöskin vuokranantajat tulisivat tässä asiassa vastaan, eikä niin, että valtio on ainoa, joka kuittaa tämän kriisin.

Edustaja Kurvinen viittasi siihen, että tämä koronakriisi on erilainen luonteeltaan kuin pankkikriisi 2008 tai 1990-luvun alun lama ja silloinen pankkikriisi myöskin — tässä on haavoittuvampia elementtejä. Ainoastaan sen lohtuseikan tähän edustaja Kurviselle voi kuitenkin sanoa, että kun tässä on primäärisenä ongelmana kotimaisen kysynnän karkaaminen käsistä ja se potentiaali on siellä olemassa, niin kun tästä kriisistä päästään ulos, niin siellä on se potentiaalinen kysyntä. Näissä aikaisemmissa kriiseissä, kun se oli globaalinen järjestelmän kriisi, se oli vähän niin kuin meidän ulottumattomissamme. Tämä ei ole, ja siinä suhteessa tässä on lohdullisemmat näkymät [Puhemies koputtaa] tulevaisuudessa.

18.51 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! Koronavirus on mullistanut elämämme muutamassa viikossa. Suomi on muihin Euroopan maihin verrattuna tehnyt kovia rajoitustoimia jo etukenossa. Tällä hetkellä epävarmuus tulevasta on suurta. Moni kantaa huolta omasta ja läheistensä terveydestä. Samaan aikaan painavat huolet myös toimeentulosta, kun talous sukeltaa ja työpaikat ovat uhattuna. On todella tärkeää, että hallitus on tässä vaikeassa tilanteessa pystynyt nopeasti sopimaan näin mittavasta talouden tukipaketista. Yhteensä 15 miljardin paketilla turvataan työpaikkoja ja ihmisten toimeentuloa sekä helpotetaan ensi sijassa palvelualan ja muiden akuutista kriisistä kärsivien yritysten tilannetta.

Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunta on käsitellyt osana tätä tukipakettia annettua lisätalousarviota. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tilanne on viime päivienkin aikana muuttunut nopeasti, ja siksi valiokuntamme reagoi nopeasti ja ehdottaa nyt resurssien lisäämistä sekä yritystoiminnan tukemiseen että Huoltovarmuuskeskuksen hankintoihin. Esimerkiksi Business Finlandin kautta rahoitusta on hakenut viimeisen viikon aikana jo yli 6 000 yritystä, kun yleensä vastaava määrä hakemuksia on tullut koko vuoden aikana. Rahoitus suunnataan pienille ja keskisuurille yrityksille, ja valiokunta ehdottaakin nyt, että avustusten myöntövaltuutta sekä ely-keskuksille että Business Finlandille entuudestaan nostetaan. Samalla valiokuntamme kiinnittää huomiota myös yritysten vastuulliseen toimintaan ja pitää tärkeänä valtion tuen ehdollisuutta siten, että julkista tukea saavat yritykset eivät esimerkiksi jaa samanaikaisesti osinkoa omistajilleen. Ei voi olla niin, että valtion antama kriisituki valuisi suoraan omistajan taskuihin, vaan että tällä tuella poikkeusoloissa estetään yritystä menemästä konkurssiin ja säilyttämään työpaikkoja.

Arvoisa puhemies! Tämä lisätalousarviopaketti on hyvä alku. Hallitus on jo ilmoittanut, että uusia lisätalousarvioita on tulossa. Tämä on tärkeää, sillä lisätukea monet jo kaipaavatkin. Kunnilla on yrityksiä parempi puskuri, mutta nekin tarvitsevat pian konkreettisia tukipäätöksiä. Kunnat ja niiden työntekijät pitävät tällä hetkellä yhteiskuntaamme pystyssä, ja niille on varmistettava riittävät resurssit arjen elintärkeiden palveluiden järjestämiseksi. Samaan aikaan kuntien pitää nyt lopettaa hätiköidyt henkilöstöön kohdistuvat vähennys- ja lomautustoimet. Kuntien henkilöstövähennyksissä ei ole mitään mieltä nyt, kun moni kansalainen tarvitsee erityistä tukea ja apua nyt ja varmasti myös tämän poikkeusajan jälkeen.

Arvoisa puhemies! Myös liikunta- ja kulttuurialat ovat koronaviruksen aiheuttaman tilanteen vuoksi pahassa kriisissä. Joka ikinen kevään keikka, näytös ja tapahtuma on nyt pe-

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

ruttu. Iso osa kulttuurialan työntekijöistä on freelancereita, jotka nyt hallituksen hyvän tukipaketin myötä tuodaan työttömyysturvan piiriin. Tämän lisäksi hallituksen on kuitenkin tuotava myös esityksiä seuraavissa lisätalousarviossa siitä, miten alan toimijoita voitaisiin tukea tämän kriisin yli.

Myös moni pienyrittäjä on nopeasti menettänyt asiakkaansa tai joutunut sulkemaan ovensa. Kiinteät kulut kuitenkin juoksevat, ja tilavuokrat ovat näistä merkittävimpiä. Näille kaikkein pienimmille yrityksille tarvitaan nyt kipeästi ratkaisuja konkurssiaallon estämiseksi, ja näissä poikkeuksellisissa oloissa olisi syytä harkita lainsäädäntöä esimerkiksi liikehuoneistojen vuokrien tilapäiseksi rajoittamiseksi.

Arvoisa puhemies! On jo nyt selvää, että koronan vastaiset toimet tuovat mukanaan yt-neuvotteluja, lomauksia ja valitettavasti myös konkursseja. Työttömyyskassat tulevat ruuhkautumaan ja käsittelyajat venymään. On erittäin tärkeää, että hallitus varmistaa työttömyysetuuksien mahdollisimman nopean maksatuksen. Myös Kansaneläkelaitokselle tulee seuraavassa lisätalousarviossa suunnata lisää resursseja, jotta kenenkään laskujen maksaminen ei jää etuuspäätöksien viivästyisestä kiinni.

Vasemmistoliiton mielestä on tärkeää, että talouden tukitoimet suunnataan laajasti kaikkein eniten apua tarvitseville, olivat he sitten leipäjonossa, pätkätyöläisiä, freelancereita, lomautusuhan alla olevia työntekijöitä tai pieniä yrittäjiä. Tämä kriisi jos jokin on osoittanut, miten tärkeitä hyvinvointivaltion rakenteet ovat. Pidetään niistä jatkossakin hyvää huolta.

18.56 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Hallitus on tuonut käsiteltäväksi hyvin tarpeellisen lisätalousarvion. Erityisesti lyhyellä tähtämellä kaikki panostukset meidän sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalaan ovat toki elintärkeitä.

On tosi hyvä, että testaamista lisätään ja myös materiaaleihin on lisärahoitusta. Tämän ohella varmasti koko ajan arvioidaan sitä tasoa: mihin se riittää epidemian edetessä.

Oikeastaan meillä on käsillä kaksi kriisiä, kuten nobelisti Paul Romerkin kuvailee tilannetta: meillä on talouskriisi ja meillä on terveyskriisi. On aika paljon pohdintoja siitä, voimmeko me näiden kriisien erillisillä ratkaisumenetelmillä saavuttaa hyvää lopputulosta. Vaikka tämä vaikea taloudellinen vaikutus nimenomaan syntyy siitä, että sosiaalista kanssakäymistä rajataan ja tartuntatahtia pystytään hidastamaan, samalla se aiheuttaa masatyöttömyyttä. Toisaalta tämä niin sanottu hidastamisen taktiikka kestää usean asiantuntijan mukaan liian kauan, jotta meidän talous pystyisi sitä kestämaan, ja samalla myöskin terveydenhuollon kapasiteetti on joka tapauksessa todella kovilla ja saattaa näissä maissa, joissa on suhteellisen paljon tehohoitoa, silti ylittyä. Siksi varmasti oleellinen kysymys on, miten tästä kriisistä päästään ulos, kuinka kauan se kestää. Tästä kestosta riippuu, voivatko nämä meidän tukitoimet olla kestäviä, voiko millään valtiolla olla riittävästi rahoitusta tällaisen kriisin läpikäymiseen, ehkä sitten Norjaa tai vastaavia esimerkkejä lukuun ottamatta. Toki myös EU on pistänyt pyörät pyörimään, ja kaikki yritetään tehdä. Mutta samalla on syytä kysyä, mikä on kriisin ratkaisun kannalta taloudellisesti ja terveydellisesti inhimillisin keino.

Nyt esimerkiksi Maailman terveysjärjestö WHO kuitenkin kiittää Etelä-Korean ja Singaporen kaltaisia malleja, joissa on pyritty tartuntaketjuja jäljittämään. Tämä saattaa olla myös taloudellisesti kaikkein paras malli. Se vaatii todella raskaasti testauskapasiteetin lisäämistä, ja sen takia pohdin, minkälainen rahamäärä itse asiassa kannattaisi laittaa testauskapasiteetin kasvattamiseen, koska myös nämä vaihtoehtoiset kustannukset ja tilanteet,

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

joita me nyt tässä elämme läpi, ovat todella kalliita. Tai itse asiassa voisimme muuttaa sitä kuviota siinä mielessä, että meidän todellakin kannattaisi — jos me olemme, että tämänmoinen testauskapasiteetin lisääminen auttaa meitä tästä ahdingosta ulos tai ainakin tämän ahdingon kanssa selviämiseen paremmin siihen asti, kun rokote tai lääke kehitetään arvioiden mukaan vuoden tai puolentoista vuoden sisällä — laittaa testaamiseen erittäin iso summa rahaa.

Nyt sitten on niitä arvioita, että meiltä loppuu kuitenkin henkilöstö aikaisemmin kuin nämä testauslaitteet tai testit, ja sitten olisi syytä miettiä, onko mahdollista automatisoida tätä testausjärjestelmää. Jos siitä rahalla selviää, niin olisiko mahdollista terveystieteellisesti ja teknologisesti tämä asia ratkaista lyhyellä aikavälillä tai edes keskipitkällä aikavälillä.

Joka tapauksessa näyttää siltä, että pienemmän taloudellisen iskun saavat sellaiset maat, joilla on kapasiteettia testaamiseen ja näiden tartuntaketjujen jäljittämiseen. Samoja pohdintoja käydään ihan jokaisessa Euroopan maassa, Saksassa myös, siitä, voidaanko alkaa tunnistamaan ihmisten liikkeitä, liikkumista ja tartuntatauteja sen jälkeen, kun on saatu tätä tilannetta hillittyä, ihan niin kuin nyt Suomessakin on hyvin tehty, pyritään taudin etenemistä hillitsemään. Mutta sitten kun me olemme siinä tilanteessa, että sitä hillitään, niin tämä tilanne kestää joka tapauksessa kuukausia, jolloin tosiaan tiedetään, että nämä taloudelliset vaikutukset ovat ehkä kestävämpiä ja inhimilliset vaikutukset samoin, samoin terveydelliset vaikutukset, koska jos me hyväksymme, että ihmisiä pikkuhiljaa tähän sairastuu, niin se tarkoittaa valitettavasti uusien tietojen mukaan myös sitä, että yhä useampi keski-ikäinen ja nuorikin tähän sairastuu vakavasti — tästä on saatu koko ajan päivitettyä tietoa.

Sen takia se iso kysymys talouden kannalta on se, voisimmeko me saada, ei pelkästään hidastettua vaan pysäytettyä tämän taudin eteneminen, kuten nyt muutamissa maissa on onnistuttu tekemään, koska myös taloudellisesti tämä voisi olla kuitenkin kaikkein paras yhtälö. Minulla on uskoa Suomen kykyyn monenlaisissa asioissa. Se vaatii varmasti monenlaisten rajojen ylittämistä, vaatii tutkimusta, teknologiaa, innovaatioitakin ja uusia tuotantoketjuja, erilaisten tuotantoketjujen muuttamista nopeasti, mutta Suomella, jos jollakin maalla, löytyy joka tapauksessa ainakin edellytyksiä tämän tyyppiseen [Puhemies ko-puttaa] toimintamalliin.

19.01 Janne Sankelo kok: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys vuoden 2020 lisätalousarvioksi saatiin vauhdilla eduskunnan käsittelyyn ja valtiovarainvaliokunnan mietintökin nopeasti valmiiksi. Samalla kun kiitän ripeydestä, korostan, että tällaisessa poikkeustilanteessa korostuu myös tiivis yhteistyö hallituksen ja opposition välillä. Nyt rima värisee, ikävä kyllä, kun kuuntelee edustaja Kiljusen puheita. Tekisi mieli sanoa edustajalle, että käsi ylös virheen merkiksi, ja sanonkin. [Kimmo Kiljunen: Minkä virheen?] Koska haluamme täällä kaikki yhdessä ponnistella Suomen selviämiseksi ja puhumme summista, jotka ovat valtiovarainvaliokunnan joululahjarahoihin verrattuna aivan toiselta planeetalta, pitää valmistelun olla avointa ja luottamusta vahvistavaa myös täällä eduskunnassa päätöksenteon yhteydessä. Otetta pitää nyt selkeästi parantaa.

Itse lisätalousarviossa on sinänsä reagoitu talouden nopeasti muuttuneeseen tilanteeseen. Monet yritykset, alkuvaiheessa erityisesti palveluyritykset, ovat vapaassa pudotuksessa eri puolilla Suomea. Uudet ravitsemusliikkeille tulevat rajoitukset hankaloittavat tilannetta entisestään. On erittäin tärkeää, että näillä toivottavasti luottamusta herättävillä

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

toimilla voidaan mahdollisimman montaa yritystä kannatella tässä kriisissä. Kokoomus tulee esittämään vastalauseessaan lisärahaa ely-keskuksien kautta maksettavaan tukeen, joka on tarkoitettu juuri yksinyrittäjille ja toiminimille.

Arvoisa puhemies! Business Finlandin myöntövaltuutuksen korottaminen on tärkeää. Ongelmaksi voi muodostua byrokratia, joka edellyttää tuelle erilaisia kehityshankkeita. Mitä muuta tässä tilanteessa voi kehittää kuin selviytymistä? Tämä asia tuli esille eilen myös talousvaliokunnassa, kun teimme mietintöä ravitsemusliikkeiden sulkemisesta. Ongelma voi nimittäin olla, että tuet valuvat vuokranantajille. Tässä pitää olla nyt tarkkana, että raha tavoittaa tarvitsijan, ja ehkä hieman liennytyksenä tuohon edelliseen: myös edustaja Kiljunen toi tämän asian tässä esille. Olemme tässä siis samoilla linjoilla. [Kimmo Kiljunen: Missäs me ollaan eri mieltä?]

Kokoomus esittää lisärahoitusta budjetissa sekä poliisitoimeen että Rajavartiolaitokselle. Rajojen kiinnimeno sekä Uudenmaan sulkua vaativat henkilöstöä ja rahaa. Samalla se edellyttää hallitukselta johtajuutta. Viranomaiset osaavat tehdä toimenpiteitä ja yhteistyötä, mutta heidän pitää saada määräys aloittaa viranomaistehtävä. Helsinki-Vantaan lentokenttä ja maahan saapuneiden suomalaisten tilanteen hoito on tästä murheellinen esimerkki. Hallituksen on kannettava vastuunsa. Eli varaudutaan nyt asioihin hyvällä johtamisella.

Karanteenit ovat merkinneet ja tulevat merkitsemään monille suomalaisille yksinäisyyden kasvua. Kriisin pitkittyessä tähän ei saa tulla listan jatkoksi nälkä ja kylmä. Kokoomuksen mielestä huoltovarmuuden osalta on välittömästi varmistettava elintarvikeketjun toimivuudesta ja tarpeista. Kausityöntekijät tulevalle satokaudelle on löydettävä maataloilille. Myös tuotantoon tarvittavien tarvikkeiden saaminen ulkomailta on turvattava. Lisäksi on tietenkin huolehdittava energialaitosten toimintakyvystä sekä laitehuollosta sekä kotimaisten lämmityspolttoaineiden saatavuudesta.

Mutta niin kuin sanottu, avainkysymyksiä tämän ison ongelman, kriisin, hoitamisessa ovat eduskunta ja puolueiden hyvä yhteistyö. — Kiitos.

19.06 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Koronaepidemia koettelee hyvinvointiyhteiskuntaamme nyt järjestyksellään tavalla. Tämä lisätalousarvio osoittaa, miten nopeasti tilanteet muuttuvat epidemian edetessä. Hallituksen alle viikko sitten antama esitys on valtiovarainvaliokunnassa yli kaksinkertaistettu, ja tällä 1,1 miljardilla vastataan vain aivan akuutteihin kipupisteisiin. Kuten mietinnössä todetaan, lisää rahaa tarvitaan pian ainakin Kelan etuuspäätösten tekemisen mahdollistamiseen kunnille, jotka painivat vakavien talousvaikeuksien kanssa, sekä kulttuurin toimijoille, joilta korona on vienyt toimintaedellytykset. Hallitus tulee jatkossakin reagoimaan nopealla aikataululla välttämättömiin määrärahatarpeisiin, ja pidän kyllä tärkeänä, että tätä työtä tehdään yhdessä opposition kanssa koko eduskunnan toimesta. [Janne Sankelon välihuuto]

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että nyt tehdään nopeita toimia, joilla turvataan ihmisten terveyttä, turvallisuutta ja toimeentuloa. Terveystieteiden lisäpanostukset tulevat akuuttiin tarpeeseen. Täällä on paljon keskusteltu suojarusteiden riittävydestä. Se on turvattava, kuten tosiaan täällä moni on todennut. Meillä ei tosiaan ole varaa riskeerata terveydenhuoltohenkilökunnan työturvallisuutta. On myös tärkeää, että Suomi osallistuu aktiivisesti laaja-alaiseen tutkimukseen, jossa muun muassa seurataan viruksen leviämistä hidastavien toimenpiteiden vaikuttavuutta, tutkitaan immuniteetin syntyä ja kehitetään pika-diagnostiikan menetelmiä.

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

Täällä on paljon puhuttu testaamisen merkityksestä. Edustaja Holopainen käytti hyvän puheenvuoron. On tärkeää, että testauskapasiteettia nostetaan, jotta pystytään rajaamaan tartuntatautiketjuja. On myös tärkeää, että voimme testaamalla tunnistaa ne ihmiset, jotka ovat saaneet taudille immuniteetin sen sairastettuaan ja voivat palata takaisin työelämään.

Arvoisa puhemies! Akuutin kriisin ratkaisemisen rinnalla on tärkeää, että katsomme myös pidemmälle tulevaisuuteen ja rakennamme polkua ulos näistä tiukoista rajoituksista kohti kestäväää talouden elvyttämistä. Sitra julkisti eilen keskustelunavauksena työpäperin ”Kestäviä toipumistoimia koronashokkiin”. Siinä esitetään kestäviä toipumistoimia, joilla voitaisiin tukea Suomen taloutta tavoilla, jotka olisivat yhteensopivia tai eivät ainakaan ristiriidassa ekologisen kestävyyskriisin ratkaisemisen kanssa. Näiden toimien aika on, kun välitön kriisi alkaa laantua ja rajoituksia aletaan purkaa. Keskustelu ja valmistelu on kuitenkin syytä aloittaa, jotta toimet voidaan käynnistää oikea-aikaisesti. Mutta nyt on tosiaan tärkeää tukea yrityksiä ja työpaikkoja tässä akuutissa kriisissä, jotta voidaan auttaa ihmisiä yli taloudellisen katastrofin. Siksi on tärkeää, että tässä lisätalousarviossa osoitetaan mittavasti rahaa yritysten tukemiseen. On tärkeää myös, että nämä avustukset saadaan jakoon pian, jotta yrittäjien ahdinko ei käy ylivoimaiseksi.

Arvoisa puhemies! Myöhemmin tänään tulemme käsittelemään valtioneuvoston asetus- ta valmiuslain 118 §:ssä säädettyjen toimivaltuuksien käyttöönotosta. Henkilöiden liikku- mista rajoitetaan Uudenmaan maakunnan alueelle ja alueelta. Tämä päätös on välttämä- tön, jotta viruksen leviämistä pystytään estämään ja näin turvaamaan ihmishenkiä. Tällä päätöksellä tulee olemaan mittavia vaikutuksia myös talouteen — tämäkin on huomioitava seuraavia lisätalousarvioita tehtäessä.

19.09 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Ratkaisemme viheliäistä ongel- maa: ratkaisemme sekä koronan terveydellistä uhkaa että yritysten ja elinkeinoelämän val- tavan suuria taloudellisia vaikeuksia. Siihen tämä summiltaan ainutlaatuisen suuri lisäta- lousarvio vastaa. Suomi ja maailma eivät ole entisensä tämän kriisin jälkeen. Kiitän osal- tani hallitusta ja valtiovarainministeri Kulmunia ripeistä toimista tämän kriisin ratkaisemi- sessa. Kiitos valiokunnalle rohkeudesta toimia nopeasti muuttuvassa tilanteessa.

Lisätalousarvio lähettää vahvan viestin yrityskentälle ja luo toivoa hätään joutuneille yrityksille. Yritysten suora tuki nousee miljardiin. Tällä pelastuspaketilla autetaan niin yk- sinyrittäjiä kuin suurempia yrityksiä, jotta voimme pelastaa mahdollisimman monia niistä ja työpaikkoja kriisin yli. Business Finlandin tuki yrityksille on toiminut nopeasti. Hake- musten suuri määrä kertoo uskosta tulevaisuuteen. Siksi on selkeä tarve lisätä tähän suun- nattua rahaa näinkin merkittävästi. Valtuudet nostetaan 700 miljoonaan euroon. Ely-kes- kusten tukien antamisen valtuuksia nostetaan 300 miljoonalla eurolla.

Korona on nostanut maamme huoltovarmuuden ja ruoan mahdollisimman korkean oma- varaisuuden aivan uuteen arvoonsa. [Pauli Kiuru: Kyllä!] Meille keskustalaisille ne ovat olleet aina tärkeitä asioita. Kun kriisi tulee, rajat menevät kiinni. Kukin maa huolehtii tuol- loin ensisijaisesti oman maansa tarpeista. Tehtävämme on huolehtia suomalaisen lähi- ruoan tuotannosta ja sen viljelijöistä ja tuottajista.

Huoltovarmuusvarastot on otettu historiallisesti käyttöön. On viisasta, että niitä aletaan täydentää saman tien. Valiokunta esittää, että Huoltovarmuuskeskuksen hankintoihin osoi- tetaan 40 miljoonaa euroa, eli 34 miljoonaa euroa enemmän kuin hallituksen esityksessä. Näin on tilanne kehittynyt nopeasti. Pidän tätä lisäystä hyvin perusteltuna. Suojavarusteita

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

on tarvittu odotettua enemmän, ja varautuminen on ollut jonkin verran erilaista ja osin puutteellista eri puolilla maata. Tästä opimme tulevia kriisejä ja epidemioita varten.

Kriisi on uhka, mutta myös mahdollisuus. Kun ratkaisemme akuutteja ongelmia, syntyy myös uutta. Iloitsen siitä, että kotimaisten hengityskoneiden valmistaminen on käynnistymässä — kiitos siitä ministeri Lintilälle.

Naapurimaamme Ruotsi on tehnyt rajoittamistoimia meitä maltillisemmin. Emme vielä tiedä, miten se onnistuu valitsemallaan tiellä. Mikäli naapurimaa joutuu vaikeuksiin, me emme saa unohtaa yhteistä historiaamme. Kun Suomi oli pulassa, ruotsalaiset auttoivat. Olemme harjoitelleet naapuriapua lähipiirissämme tämän koettelemuksen aikana. Ei unohdeta sitä myöskään pohjoismaisessa yhteistyössä, jolle annan näissä epävarmoissa oloissa suuren arvon. Naapuria ei jätetä.

Kuten valiokunnan puheenjohtaja Koskinen sanoi, samalla kun ratkomme akuuttia kriisiä, mietitään, miten täältä kriisin syövereistä selvitetään pitkällä tähtäimellä eteenpäin. Tässä meiltä odotetaan yksituumaisuutta ja vastuullisuutta yli puoluerajojen. Tehdään yhdessä työtä. Silloin ei katsota vain omaa etua, vaan yhteistä etua. Pidetään pyörät pyörimässä.

19.14 Matias Marttinen kok: Arvoisa herra puhemies! Lisätalousarvio ja valtiovarainvaliokunnan tekemä työ mietintöä varten ovat olleet erittäin tarpeellisia toimia tähän erittäin poikkeukselliseen tilanteeseen. Me tiedämme sen, että koronavirus on aiheuttanut sekä globaalinkin että Euroopan laajuisen talouden kriisin, ja meidän yrittäjät, meidän työnantajat ovat täysin syyttömiä siihen tilanteeseen, mihin myös Suomessa on ajautettu, ja sen takia jämeriä toimia tarvitaan. Me tiedämme myös sen, että lomautukset leviävät jatkuvasti. Moni yrittäjä pohtii tällä hetkellä sitä, miten hän selviää huomiseen ja ensi viikkoon. Kasakriisi on hyvin yleinen varsinkin pienemmillä yrittäjillä, ja monen yrityksen liikevaihto on romahtanut, tippunut, monelta osin jopa nolnaan, erityisesti palvelusektorin osalta.

Herra puhemies! Hallitus on ilmoittanut aikaisemmin näistä toimistaan, on puhuttu tästä noin 15 miljardin euron paketista, Finnveran valtuuksista, jotka ovat kyllä sinänsä ihan oikeasuuntaisia toimia, mutta kuten olemme täällä salissa aikaisemmin keskustelleet, ne ovat pääosin lainamuotoisia toimia. Tiedämme myös sen, että meillä on paljon yrityksiä, yrittäjiä, joille tämä lisävelanotto ei ole ensinnäkään mahdollista tai joilla siihen ei ole myöskään aitoa tahtoa, ja ymmärrän hyvin myös sen, sillä kun kyse on kuitenkin pääosin ulkoa tulleesta šokista, niin on aika kohtuutonta, että elämäntyön pelastamiseksi tarjotaan silloin pääosin lainamuotoista tukea. Business Finlandin avustusten ja ely-keskuksille menevän avustusmäärärahan voimakas korottaminen on hyvä alku, siitä on hyvä lausua kiitosta, vaikkakin Business Finlandin tuki kohdistuu pääosin suuremmille yrityksille, sillä se on vain osakeyhtiömuotoisille yrityksille suunnattua — mutta varsinkin tähän ely-keskuksille menevän rahoituksen käyttöön liittyy kyllä nyt myös isoja odotuksia.

Me tiedämme myös sen, että hallituksella on ollut tässä useampi viikko aikaa toimia, ja edelleen käsittääkseni näiden ely-keskusten määrärahojen osalta nyt odotetaan sitä, koska päästään niiden osalta liikkeelle. Ja oikeastaan haluaisin kysyä nyt ministeri Kulmunilta, lupaatteko, että tämä määrärahojen haku laitetaan viipymättä liikkeelle, mieluiten jo heti huomenna, sillä siellä yritykset odottavat kuumeisesti sitä, koska tätä apua saadaan sitten myös liikkeelle.

Herra puhemies! Haluaisin myös tiedustella ministeri Kulmunilta muutamaa asiaa. Nyt kun täällä on puhuttu paljon näistä tukitoimista, niin on tosiaan myös näin, että tämä akuutti tilanne on monen yrittäjän edessä jo tällä hetkellä ja nämä toimet, jotka liittyvät vaikka

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

ely-keskusten avustuksiin, tulevat luultavasti liian myöhään usealle yrittäjälle. Näin ollen tässäkin salissa on keskusteltu paljon mahdollisuuksista tulla yrityksiä vastaan myös verotuksen toimin akuutin kassakriisin ratkaisemiseksi, erityisesti arvonlisäverojen osalta. Näiden tänä vuonna maksettujen alvien palautus hakemuksesta voisi auttaa erityisesti tämän akuutin kassakriisin osalta pelastamaan monia pienempiä yrityksiä. Mitä, ministeri Kulumuni, tästä ajattelette? Me tiedämme kumpikin myös sen, että Verohallinto on tehnyt viime vuosina aika paljon työtä, jolla näitä eri hakemusprosesseja on automatisoitu. Siellä käytetään jo erittäin paljon hyviä digitaalisia järjestelmiä. Oman maalaisjärkeni perusteella voisin ajatella, että Verohallinto pystyisi myös tällaiseen työhön lähtemään, tai sitten — viitaten tänään aikaisemmin kuultuun, vai oliko se aiemmin tällä viikolla — se voi olla vaikeampi urakka, mutta olisi mukava kuulla teiltä, mitä tästä ajattelette.

Toisena asiana, herra puhemies: Ministeri on pitänyt esillä myös tätä maksujärjestelyyn menneiden verojen koron laskemista 4 prosenttiin. No, tietysti tässä tilanteessa, kun on kyse akuutista kriisistä, on hyvä kysyä ääneen myös tässä salissa, minkä takia sitä korkoa täytyy periä ollenkaan, minkä takia näille yrittäjille, jotka ovat aidosti pahoissa vaikeuksissa, ei anneta mahdollisuutta tässä kohtaa järjestää näitä asioita korotta, herra puhemies — korotta, ei korolla. Tähän olisi hyvä kuulla myös ministeriltä kanta. Tämä hallituksen esitys on tulossa käsittääkseni aika pian tähän taloon, joten eikö nyt olisi aika myös tältä osin tämä esitys korjata?

19.19 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! On erittäin hyvä, että meillä on nyt käsitellyssä valtion lisätalousarvio vuodelle 2020, ja näitä todennäköisesti tullaan näkemään vielä useita. Harvoin olemme tottuneet siihen, että lisätalousarvioiden summat ovat tätä luokkaa kuin ne nyt ovat, ja silti me kaikki tiedämme jo nyt, että tämä ei tule vielä riittämään tämän kriisin ratkaisemiseksi.

Täällä aiemmin puhuttiin suojien riittävydestä ja siitä, miten on ohjeistettu suojien käyttämiseen. Täällä ministeri Kiuru vakuutti meille, että nyt ovat ohjeistukset kunnossa, ja haluan uskoa, että näin onkin. Kuitenkin suojien saatavuudessa on edelleen haasteita.

Tiedän omasta kotikaupungistani Vantaalta, että esimerkiksi kotipalveluihin on ollut haastavaa saada suojia riittävän nopeasti, ja kyse ei siis ole ollut siitä, etteikö niitä olisi haluttu sinne laittaa. Ja juuri luin uutisista, että yksi kotipalveluiden työntekijä Sipoossa on jo koronavirukseen sairastunut. Tiedämme, että nämä henkilöt ovat töissä sellaisten ihmisten kanssa, joiden todennäköisyys selvitä taudista, jos sen saavat, on erittäin alhainen, ja kyse ei silloin ole enää hoidon puutteesta vaan siitä, että vanhoilla ihmisillä ja perussairailta ihmisillä tämä tauti todella helposti johtaa todella vakavaan tilaan ja jopa kuolemaan. Siksi olisikin erittäin tärkeää, että ihmiset, jotka ovat riskiryhmien kanssa tekemisissä, olisivat äärimmäisen hyvin suojautuneita, sillä koronavirus tarttuu jo ennen kuin mitään oireita on havaittu.

Toivottavasti nyt nämäkin lisäresurssit auttavat siihen, että saamme suojat myös kaikille kotipalveluiden parissa työskenteleville ja joka puolelle sellaisiin paikkoihin, missä niitä tarvitaan.

Täällä on jo puhuttu paljon yrityksistä. Omakin huoleni yrityksistä on erittäin suuri. Moni muistaa 90-luvun laman, ja yrittäjät silti ovat uskaltaneet yrittää. Seuraan hyvin läheltä kotona sitä yrittäjän ahdinkoa, kun tulot ovat käytännössä tippuneet nolnaan ja menot vielä juoksevat.

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

Suurin ongelma tällä hetkellä on vuokrat, ja niihin toki ymmärrettävästi valtioneuvostolla ei välttämättä suoraan ole mahdollisuuksia puuttua. Se, mikä kuitenkin ihmetyttää monia vuokralaisia, on se, että sellaiset tahot, jotka saavat tukea muualta, esimerkiksi Euroopan keskuspankilta, perivät edelleen vuokralaisiltaan täysimääräisesti vuokria sopimuksiin vedoten. Tämä ei mielestäni ole kohtuullista. Olisi ehdottoman toivottavaa, että kaikki ne vuokranantajat, joilla nyt on mahdollisuuksia vaikuttaa omien vuokralaistensa selviämiseen, näin tekisivät, koska muuten voi olla se tilanne, että vuokralaisia ei ole. Normaalisissa tilanteissaahan on niin, että vuokralaisia tulee aina tilalle, jos joku sieltä pois lähtee, mutta tässä tilanteessa valitettavasti kyse on siitä, että vuokralaisia ei ole tilalle tulossa. Sen vuoksi uskoisin, että vuokranantajilta löytyisi — ja tulisi löytyä — yhteistä tahtoa vuokralaisten auttamiseen. Tämä koskee myös kuntia ja kaupunkeja. Moni kunta ja kaupunki on nyt antanut vuokriin maksulykkäyksiä. Toivoisin, että vielä useampi kunta ja kaupunki voisi antaa myös selkeitä maksunalennuksia ja jopa maksuvapautuksia nyt siltä ajalta, kun käytännössä liiketoiminta on mahdotonta.

Haasteelliseksi monien yrittäjien tilanteen tekee myös se, että sopimuksiin perustuen heidän pitäisi pitää ovia auki, esimerkiksi kauppakeskuksissa, mutta käytännössä asiakkaita ei kuitenkaan ole. Tällöin vuokranantajat monesti vetoavat siihen, että vuokrat on normaalisti perittävä. Tässäkin suhteessa olisi toivottavaa, että hallitus voisi selvittää sen, onko järkevää esimerkiksi kauppakeskuksia edelleen pitää auki vai voisimmeko siirtyä kauppakeskustenkin osalta sellaiseen aikaan, jossa vain välttämättömät palvelut, kuten ruokakaupat ja apteekit, olisivat auki.

Arvoisa puhemies! Kulttuurin toimijoita huomioidaan nyt jonkin verran tässä lisätalousarviossa. Tietenkin toivomus olisi ollut, että vielä enemmän olisi voitu huomioida. Osa kulttuurintekijöistä hyötyy yrittäjille tarkoitetuista tuista, mutta moni jää kuitenkin vielä ilman.

Kulttuurin lisäksi olen erittäin huolissani liikunnasta ja urheilusta. Urheiluseurat kuten myös monet sosiaali- ja terveysalan järjestöt tekevät tärkeää työtä ihmisten terveyden eteen nyt ja vielä tämän kriisin jälkeenkä. Myös urheilijoiden sosiaaliturva on erittäin heikko. Moni jää nyt täysin tyhjän päälle, kun he eivät ole normaalin sosiaaliturvan piirissä. Toivon, että kun hallitus tuo lisää esityksiä tähän saliin, saamme myös esityksiä urheilijoiden sosiaaliturvan parantamiseksi.

Lopuksi haluaisin kysyä ministeri Kulmunilta: nyt saimme hallituksen esityksiä lomautusten aikataulujen nopeuttamiseksi, mutta milloin saamme esityksen, jossa yrittäjien työtömyysturva mahdollistetaan?

19.25 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Lisätalousarvio ja valtiovarainvaliokunnan talousarviokäsittely osoittavat hyvää henkeä eduskunnalta tässä poikkeuksellisessa tilanteessa. Näitä lisäyksiä varmasti tulee tämän vuoden varrella lisää.

Tässä on muutamassa puheenvuorossa puhuttu — muun muassa Multala edellisessä puheenvuorossa puhui — näistä vuokrista, ja se on juuri näin. Kannustan julkisia toimijoita, kuten esimerkiksi kuntia, tulemaan yrittäjiä vastaan. On varmasti kunnankin kannalta parempi, vaikka kipeää tekee, puolittaa se vuokra kuin pitää tiukasti sopimuksista kiinni, vaikka ajattelumme lähtee siitä, että pacta sunt servanda, sopimukset on pidettävä. Mutta jos se yritys lopettaa toimintansa ja uutta ei tule, niin kaikki häviävät. Sen uuden yrityksen perustaminen siihen ja nollasta lähteminen on tehottomampi tapa kuin mennä tämän kuolemanlaakson ylitse joustavuudella.

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

Poliisille lisättiin rahaa ja sitä lisättiin vielä valtiovarainvaliokunnassa. Epäilen, että tähän joudumme vielä palaamaan. Resurssit ovat olleet tiukoilla ennen tätä, ja nyt kasvaneet tehtävät ajavat entistä kovemmalle myös poliisin, samoin kuin monet muut toimijat yhteiskunnassa.

Tiedotuksesta on puhuttu. Meille edustajille, varmaan jokaiselle, tulee päivittäin viestejä — todennäköisesti kaikille satoja viestejä — ihmisiltä, jotka ovat peloissaan, hädissään, epätietoisia, miten pitää toimia, mistä tietoa löytää ja näin pois päin. Harva osaa ajatella ja tulee ajatelleeksi, että tietoa voi hakea esimerkiksi ministeriön sivuilta. Ne eivät ehkä ole niitä ensimmäisiä sivuja, mille kansalainen tai yrittäjä menee. Olen heitä yrittänyt ohjata näille sivuille ja yrittänyt hakea ihan suoria vastauksia, niin kuin me kaikki varmasti. Me olemme nyt tässä lisätalousarviossa varaamassa rahaa myös viestintään, kansalaiskirjeisiin 3 miljoonaa ja viestintäkampanjoihin 600 000 — hyviä ajatuksia, ja voivat olla ilman muuta siellä mukana, niitä kaivataan — mutta kannattaa harkita ihan suoraa lähestulkoon reaaliaikaista tai ainakin päivittäistä tiedottamista ihan leijonalogolla, ministeriön ilmoituksina lehdissä kansalaisille ja yrittäjille. Kun se tulee yhdenmukaisena, samansisältöisenä laajasti ympäri Suomea, niin väärinymmärtämisen riski pienenee. Valmiuslain 126 § antaa myös mahdollisuuden tai suorastaan velvoittaa tiedotusvälineet julkaisemaan näitä viivytyksettä sellaisenaan nopeasti ja samansisältöisenä. Eli jos tuntuu pahalta maksaa, niin se voidaan velvoittaa tekemään ilman rahaakin.

Hengityskoneista ja maskeista ynnä muista tarvikkeista on puhuttu: onko niitä riittävästi, mikä on tilanne, mistä saadaan lisää nopeasti. Kannattaa katsoa tässäkin tilanteessa hieman eteenpäin. Meillä on lääkärihelikopteritoiminta, joka on arvioitu yhdeksi maailman parhaimmista, ja vuoden 2022 alusta sen pitäisi olla uudelleenorganisoiduna. Valtion omistukseen on siirtynyt FinnHEMS-yhtiön osakkeet, ja näitä helikoptereita pitäisi hankkia tämän yhtiön omaan taseeseen. Tällä hetkellä toiminnassa on alihankkijat, yritykset, jotka sitä pyörittävät. Niiden sopimukset päättyvät vuoden 2021 loppuun mennessä. Nämä yritykset ovat epätietoisia, miten mennään eteenpäin. Ministeri Kiuru on luvannut alkuvuodesta tarkennuksia, miten tämä jatkuu. Jos tietoa ei tule, niin nämä yritykset ryhtyvät ajamaan toimintaa alas, ja uuden toiminnan perustaminen tyhjästä edes valtionomisteisessa yhtiössä ei ole helppo harjoitus. Helikoptereita ei ole maailmanmarkkinoilla suoraan hyllyltä otettavissa. Henkilökunnan palkkaus, toimiluvat, kaikkien turvallisuusmääräysten huomioon ottaminen vievät aikansa. Tässä tapauksessa kannustan kyllä siihen, että näitä sopimuksia jatketaan nyt vuodella eteenpäin, jotta saadaan tilanne selviämään ja rauhoittumaan. Otetaan niin kuin aikalisä.

19.30 Marko Kilpi kok: Arvoisa herra puhemies! Koronan vastaisessa taistelussa meidän on kiinnitettävä erityistä huomiota yhteiskunnan perusrakenteisiin ja tekijöihin, jotka pitävät sitä todellakin pystyssä. On selvää, että terveydenhoito on jatkuvasti ja kasvavasti tulossa tässä tilanteessa, mutta meidän on muistettava myös poliisi, rajavartijat, pelastajat ja muut viranomaiset.

Olen itse ollut yli 20 vuotta poliisina, ja sinä aikana ja sitä ennen poliisissa on aina kiipultu riittämättömien budjettien ja resurssien kanssa. Vuosi toisensa jälkeen on jouduttu rimpuilemaan lisäbudjettien lisäbudjeteilla. Aivan kuin poliisitoimi olisi aina ollut jonkinlainen välttämätön paha, joka pitää jollain ihmeen tyylillä vain hoidella. Monesti ollaan todettukin, että toivottavasti ei näillä resursseilla mitään pahempaa tapahdu.

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

Nyt tuo poliisin krooninen laihdutuskuuri kostautuu, ja se osoittaa säälimättömästi kesämättömyytensä. Uudenmaan eristäminen tulee syömään valtavasti resurssia, ja mistä se löytyy, jos Suomessa jo normaaliaikoina 100 000 poliisitehtävää jää suorittamatta, kun ei ole ketään niihin tehtäviin lähettää? Tiedossa totta kai nyt on, että Puolustusvoimat antaa virka-apua tässä tilanteessa, kun Uttamaata suljetaan, mutta se syö siitä huolimatta huomattavasti poliisin resurssia, sillä poliisi on siinä operaatiossa toimivaltainen viranomaisen. Nyt todellakin, jos koskaan, on sanottava, että toivottavasti mitään pahempaa ei satu enää.

Poliisin työvuorothan pyörivät normaaliaikanakin jatkuvasti minimimiehityksellä. Jos yksikin tipahtaa siitä vuorosta pois, se on paikattava ylitöillä. Mitä nyt tapahtuu, kun yksikin sairastuu koronaan vuorossa? Poliisi jos kuka joutuu kenttätehtävissä jatkuvaan korkeaan tartuntariskiin: käydään paljon ihmisten kodeissa, joudutaan jatkuvasti lähikontakteihin ihmisten kanssa ja välillä hyvin tiiviisiinkin sellaisiin. Onko poliisi suojattu riittävästi tässä tilanteessa? Tällä hetkellä tilanne on se, että esimerkiksi hengityssuojaimia on kaksi per poliisiauto, sillä olisi pärjättävä. Autoilla kuljetetaan valtavat määrät erilaisia ihmisiä, autoja on desinfioidava jatkuvasti. Onko tähän riittävästi aikaa? Tehdäänkö se riittävän tehokkaasti ja huolellisesti?

Kehotan nyt hyvin vahvasti tekemään kaikki mahdolliset toimet, mitä voidaan poliisin toimintakyvyn varmistamiseksi tehdä, ennen kuin on jälleen liian myöhäistä. Ikävä kyllä me olemme olleet monessa ratkaisevassa asiassa myöhässä tässä kamppailussa. Hyvänä huonona esimerkkinä voidaan pitää nyt kotiutuslentoja ja sitä, miten ne on hoidettu. Tässä asiassa me emme saa olla myöhässä.

Poliisin toimintakyvyn varmistamiseksi on saatava riittävä rahoitus. Kokoomus on esittänyt lisätalousarvion kaksi kertaa sen summan, minkä hallitus on esittänyt lisätalousarvioon. Meidän ehdotuksemme on vähimmäisvaatimus tässä tilanteessa, varsinkin kun Uusimaa eristetään muusta maasta. Suojavarusteita on oltava riittävästi, ja ehdotan, että niiden käyttö määrätään poliisille pakolliseksi.

Tässä kohtaa haluan myös kysyä hallitukselta, miten ylipäätään turvataan viranomaisien — raja-, ensihoito-, pelastus- ja niin edelleen — toiminta ja jaksaminen. On ymmärrettävä, että tilanne on vasta aluillaan, ja vaikka koronan uhka lopulta jonakin päivänä on poistunut, sen jäljet jäävät viranomaisten siivottavaksi vuosikausiksi. Työtä tulee olemaan tällä sektorilla tarjolla valtavat määrät, se tiedetään jo nyt. — Kiitos.

19.34 Mikko Kärnä kesk: Arvoisa herra puhemies! Ensimmäiseksi kiitokset hallitukselle siitä, että tällä lisätalousarviolla osoitatte, että tämä tilanne otetaan todella vakavasti, ja kiitokset myös valtiovarainvaliokunnalle mietinnön laatimisesta. Tämä lisätalousarvio on äärettömän tärkeä yrittäjien tukemiseksi, mutta samalla se on todella tärkeä kansanterveyden takaamiseksi sekä myös maamme huoltovarmuuden turvaamiseksi. Taistelu koronaan vastaan on kokonaisuus, jossa täytyy arvioida näitä kaikkia tekijöitä.

Tällaisen suoran tai epäsuoran rahallisen tuen lisäksi on nyt tärkeää — ja kiritän hallitusta siihen — että meidän yrittäjät saisivat nyt joustoja. He kaipaavat niitä, ja he kaipaavat myös laatikon ulkopuolista ajattelua. On keskusteltu esimerkiksi matkailu- ja ravintolalalla näistä alkoholin ulosmyyntiluvista. Jos ainoastaan alle 10 prosentilla yrittäjistä on se lupa tällä hetkellä, niin toivon todella, että se lupa tulisi automaattisesti kaikille, jotka haluavat tässä vaikeassa tilanteessa yritystoimintaansa jatkaa. Samaten olisi hyvä arvioida, voidaanko tuota ulosmyyntirajaa tilapäisesti nostaa tässä kriisissä, ja kun olen keskustellut

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

alan toimijoiden kanssa, niin kyllä siellä on voimakas kokemus siitä, että tällainen toiminta pelastaisi monta, monta vaikeassa tilanteessa olevaa yritystä, ilman että sinne täytyy määrättömästi kaataa sitä valtion rahaa sisään, ja siihen meillä ei tietenkään ole myöskään mahdollisuuksia.

Arvoisa puhemies! Ylipäätään tämän kriisin hoito vaatii kyllä yhtenäisyyttä, ja valittaen tietysti laitoin merkille tuossa kyselytunnilla, että tämä yhtenäisyys on tällä hetkellä tässäkin salissa varsin hauras. Toivon, että voimme sitä vahvistaa. Toivoisin myös oppositiolta, että hallitukselta ei vaadita sellaisia toimia, jotka eivät yksinkertaisesti ole mahdollisia meidän perustuslakimme tai valmiuslainsäädäntömme puitteissa. Meidän olisi tärkeää olla tässä salissa rehellisiä tämän kriisin keskellä.

On myös esitetty paljon kritiikkiä sosiaali- ja terveysministeriötä, terveysviranomaisia ja myös hallitusta kohtaan kriisin alkuvaiheen hoidosta, ja on ihan perusteltua kyllä, että sen jälkeen kun tämä akuutti kriisi on hoidettu, tästä otetaan opit tarkasti talteen ja tehdään myös selvitys siitä, miten esimerkiksi THL on tässä kriisissä toiminut. Itselleni on käynyt myös selväksi — ja luotan siihen — että meidän terveydenhuoltojärjestelmämme, meidän viranomaisemme ovat kyllä varautuneet monenlaisiin tilanteisiin. Mutta varautuminen ei ole aina sama asia kuin ennakointi, ja olisi ehkä perusteltua tämän jälkeen pohtia sitä, miten voisimme paremmin ennakoida tällaisia tilanteita. Esimerkiksi nyt kun tulee paljon erilaisia lakiesityksiä, niitä joudutaan kiireessä valmistelemaan, ja olisi varmasti perusteltua, että tulevaisuudessa tällaiset esitykset löytyvät valmiina ja ennakkotarkastettuina sieltä ministeriöitten pöytälaatikoista.

Edustaja Kilpi nosti tässä esille poliisin resurssit, ja jaan kyllä tämän huolen edustaja Kilven kanssa ihan täysin, samaten kuin jaan huolen meidän terveydenhuoltohenkilöstön jaksamisesta ja heidän suojavarusteistaan, samaten kuin jaan huolen vaikkapa Rajavartiolaitoksen varusteista ja meidän rajamiestemme jaksamisesta. Työtä on tullut aika paljon lisää nyt, kun myös sisärajat on suljettu. Silti meidän täytyy kyetä katsomaan tätä tilannetta kokonaisuutena eikä politikoida pelkästään omien, edustamiemme eturyhmien asiaa. Meidän täytyy katsoa tätä Suomen valtion kannalta ja mennä siltä pohjalta eteenpäin.

Ministeri Kulmunilta olisin kysynyt vielä näistä yritysten suorista ja epäsuorista tuista sekä näistä joustoista mahdollisessa lainsäädännössä tulevaisuudessa. Miten suhtaudutte tähän, ja suunnitteleeeko hallitus tämäntyyppisiä toimia?

19.38 Raimo Piirainen sd: Arvoisa puhemies! Niin kuin täällä on moneen otteeseen todettu, olemme erittäin vakavan asian edessä. Täytyy tässä yhteydessä kiittää hallitusta ripeästi toiminnasta lisätalousarviossa ja myös siitä, että valtiovarainvaliokunnassa ministereitä kuultuamme saimme sitten lisättyä siihen melkein 700 miljoonaa. Elikkä kokonaispotti on 1,1 miljardia, elikkä aika isoista rahoista on todellakin kysymys.

Täällä on hyvin korostettu useassa puheenvuorossa kansan terveyttä, kansalaisten terveyttä, ja se on varmasti se tärkein asia tässä yhteydessä. Ja sitten toinen on tietenkin se, mitenkä turvataan toimeentulo työntekijöille ja yrityksille, jos ne kassavirran ehdyttyä ovat kaatumassa. Jos kumminkin tuotanto on semmoista, mitä voitaisiin tässäkin tilanteessa tuottaa, niin täytyy tietenkin ilman muuta huolehtia siitä, että firmat pysyvät pystyssä.

Sitten on tullut aika paljon viestejä pien- ja yksinyrittäjiltä. Tilanne on todella tukala. Vuokrat kumminkin ovat maksussa koko ajan, ja näyttää siltä, että vuokrissa ei ole mahdollista päästä yhteiseen sopimukseen, ainakaan kansainvälisten firmojen kanssa. Ja myös

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

energianlasku on semmoinen. Voisivatko energiayhtiöt jollakin tavalla tulla vastaan tässä vaiheessa ja ottaa sitten myöhemmin takaisin sen menetetyt energialaskuosan?

Tilaukirjat ovat yrittäjillä tyhjä, ja ei ole tosiaankaan mitään tuloja, mutta siihen löytyvät lääkkeet nyt sitten tästä budjetista, jonkinasteiset. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ely-keskusten käyttöön ollaan valmistelemassa de minimis -muotoista rahoitusinstrumenttia. Tässä tämä de minimis -katto on 200 000, ja siitä varmaan nyt käydään keskustelua, joutuuko tämän vielä sitten EU:ssa käyttämään, jos sitä nostettaisiin sitten ihan reippaasti. Mutta kumminkin tällainen on tarkoitus. ”Se olisi tarkoitettu pk-yrityksille, joille koronavirus on aiheuttanut poikkeuksellisia markkina- ja toimintahäiriöitä. Sillä turvattaisiin erityisesti yritysten maksuvalmiutta ja yrityksen rahoituksen saatavuutta. Jos edellytykset kannattavaan toimintaan ovat olemassa, rahoitusta voisi saada tilanneanalyysin tekemiseen tai kehittämistoimenpiteisiin. Tarkoituksena on, että haku ja rahoitus voidaan käynnistää mahdollisimman pian ja että asetusmuutos antaa mahdollisuuden aiempaa suurempiin ennakoihin sekä korkeampiin tukiprosentteihin.” Tämä on erittäin tärkeä yritysille, jos tämä nyt sitten todella mahdollistuu.

Pääasiassa tässä lisätalousarviossa on rahoitusta osoitettu työ- ja elinkeinoministeriön pääluokkaan ja sosiaali- ja terveysministeriön pääluokkaan. Siellä erityisesti täytyy nyt nostaa tämä huoltovarmuustilanne esille, että meillä löytyy laitteita ja tartuntatautien valvontaan liittyvää kapasiteettia, ja myös lääkkeitä on oltava kaikkiin tarpeisiin.

Elikkä pitemmittä puheita kiitokset myös oppositiolle tästä nasakasta käsittelystä. Saa tiin heti lisätalousarvio liikkeelle ja päästään parantamaan kansalaisten ja yritysten toimentuloa. — Kiitos.

19.42 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Kiitoksia edelliselle puheenvuoron pitäjälle, edustaja Piiraiselle: puhuitte yrittäjien puolesta. Kiitoksia myöskin ministeri Kulmunille: käytitte erinomaisen puheenvuoron yrittäjien puolesta siitä, että ymmärrätte yrittäjien hätää. Itsekin olen yrittäjäperheestä, ja lähipiirissäni on hyvin paljon yrittäjiä, ja kannan suurta huolta siitä, miten yritykset pysyvät pystyssä. Palaan siihen vielä.

Mutta palaan nyt ensiksi tuohon, mistä täällä on käyty keskustelua, mitä nyt kannattaa tehdä. Kyllä minä itse kannatan sitä, että testejä tehdään hyvin paljon ja nimenomaan sekä tätä kurkkutestiä että myöskin sitten vasta-ainetestiä, koska me tarvitsemme taudin diagnosointia, me tarvitsemme sitä, kuinka paljon tämä tauti on levinnyt ja miten se liikkuu. Sitten me tarvitsemme myöskin näitä vasta-ainetestejä siitä syystä, että me näemme, kuinka moni tätä on sairastanut, ja sittenhän meillä näiden kahden erilaisen vasta-ainetestin avulla nähdään se, kuka on akuutissa vaiheessa ja kuka on sitten aikaisemmin sen sairastanut. Ja sillä me voimme sitten myöskin rokotteiden kehittämiseen saada hyvää tietoa. Siitä syystä sanoisin, että nyt ei saa missään nimessä testausta vähentää.

Toinen sellainen, mistä täällä on puhuttu, on nimenomaan rajoittaminen ja hillintä ja lieventäminen ja tukahduttaminen. Nyt nämä lentokentille tulevat lentokoneet ja ne, jotka tuodaan Suomeen... On hyvä, että heidät nyt tuodaan takaisin Suomeen, kotimaahansa ja kotiinsa, he todella odottavat sitä, mutta siinä on kyllä oma riskinsä sitten, miten saadaan järjestettyä niin, että he todella menevät suojatuissa olosuhteissa kotikaranteeniin, ja siinä meillä tulee olemaan kyllä aikamoinen haaste.

Sitten henkilöstön suojavarusteista on puhuttu tänä iltana — erittäin tärkeitä asioita. Niitä meillä todella pitää riittää. Sikainfluenssan jälkeen on aika paljon jäänyt sitä varastoa, ja nythän on tutkittu joka alueella — ainakin meidän alueellamme — varasto, ja vaikka siellä

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

on niin sanotusti vanha päivämäärä, niin ne on kuitenkin kaikki testattu ja katsottu, että ne ovat ihan ok, eli niitä pystytään vielä käyttämään, ja ainakin meillä olemme ottamassa niitä käyttöön sitten tarvittaessa.

No sitten on tämä yrittäjien asia. On hienoa, että tässä lisätalousarviossa on yrittäjille apua tulossa, mutta kyllä se valitettavasti on riittämätöntä nimenomaan pk-yrittäjille ja yksinyrittäjille, pienimmille yrityksille. Business Finlandin kautta on varmasti saavutettavissa jotain, mutta se ei auta kaikkia, ja siitä syystä esimerkiksi kokoomus on esittänyt ely-keskuksille jaettavaksi vielä enemmän rahoitusta kuin tällä hetkellä esitetään. Itselleni on soittanut varmasti 30 yrittäjää tämän päivän aikana, juuri näitä pieniä yrityksiä, jotka sanovat, että tämä ei vielä riitä ja että nyt pitää saada nimenomaan pk-yrityksille ja yksinyrittäjille lisää apua. Olin kyllä hyvin pahoillani siitä, kun edustajat Kiviranta ja Kurvinen naureskelivat täällä kokoomuksen esitykselle. He naureskelivat samalla yrittäjille, ja sitä pidän todella, voi sanoa, järkyttävänä.

Sitten vielä yksi asia on kunnat. Kunnat tulevat varmasti olemaan tosi tiukoilla, ja se liittyy terveydenhuollon kustannuksiin, mutta se liittyy sitten myös siihen, että meillä yrittäjien ja työpaikkojen määrä tulee olemaan kortilla ja vähenemään.

Kyllä kaiken sen tuen, mitä me oppositiosta pystymme antamaan hallitukselle, totta kai annamme. Ja jos me tuomme erilaisia vaihtoehtoja, niille ei pitäisi naureskella eikä ilkkua. Kyllä me parhaamme yrittämme, pohtia teidän kanssanne yhdessä sitä, että Suomi saadaan pysymään tolillaan. — Kiitos.

19.47 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Haluan myös omalta osaltani kiittää hallitusta riipeydestä, siitä että tässä vaikeassa tilanteessa tuotiin tämä lisätalousarvioesitys näin ripeässä tahdissa käsittelyyn, ja sitten tietenkin myös valtiovarainvaliokuntaa, joka reagoi tähän tilanteeseen ja toi elintärkeitä lisäyksiä vielä tähän lisätalousarvioon.

On erittäin tärkeää, että valtiovarainvaliokunta toi juuri yritystoiminnan tukemiseen lisärahoitusta ja myös Huoltovarmuuskeskuksen hankintoihin lisämäärärahaa. Sen lisäksi, että Business Finlandille ja ely-keskuksille on nyt annettu lisämäärärahaa, näen hyvin tärkeänä varsinkin näiden pienten yritysten osalta, joista tässä salissa on nyt paljon puhuttu, että informaatio on tarpeeksi hyvää, niin että jokainen pienistä yrityksistä tietää, mistä ja miten tätä avustusta voidaan hakea. Se on erittäin tärkeätä tässä kokonaisuudessa, niin kuin muun muassa edustaja Kiuru nosti esille tämän informaation tärkeyden.

Toinen asia sitten: Tämä huoltovarmuuden turvaaminen on tärkeä asia, ja tästä nyt on käyty aika paljon keskustelua, varsinkin näistä suojavarusteista. On hyvin tärkeää nyt, että Huoltovarmuuskeskuksesta on lähtenyt tätä välineistöä sinne sairaanhoitopiireihin ja sairaaloihin, koska oikeasti se tilanne on ollut sellainen... Itsekin olen saanut paljon viestiä tuolta kentältä ja kuvia sieltä kentältä, että nyt on viimeinen kasvosuojus meneillään tällä hetkellä. Siihen ei missään nimessä voida joutua, että nämä loppuvat kesken. Olen ymmärtänyt, että varsinkin testaamisessa on alkuvaiheessa käytetty ehkä vähän liiankin raskasta suojautumista, ja sen takia on vähän yllätetty siitä, kuinka näitten sairaaloiden omat välineistöt ovat loppuneet näin aikaisin. Tästä syystä onkin tärkeää, että nyt jatkossa myös informoidaan sairaaloita siitä, mikä on se oikea tapa suojautua ja käyttää tätä suojavälineistöä.

Testauksesta vielä: Lisäksi olisi hyvä — nyt en tiedä, onko joka sairaanhoitopiirissä jo otettu käyttöön — justiin muun muassa tämä drive-in-testaus, joka on tuolla yksityisellä sektorilla kehitetty. Tiedän, että ainakin Vaasan keskussairaala on alusta lähtien tätä drive-

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

in-testausta käyttänyt, koska drive-in-testaus ei vaadi niin voimakasta suojaustarvikkeiden käyttöä kuin tämä perinteinen testaus, millä lähdettiin liikenteeseen.

Haluan nyt vielä lopuksi kiittää koko meidän hallitusta siitä, että ovat tehneet todella kovaa työtä, ympärivuorokautisia päiviä vääntäneet, ja toivoa kaikille jaksamista tässä hyvin tärkeässä työssä.

19.50 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Terveystieteiden hoito on nyt kaikkien etusijalla, ja yritämme siitä mahdollisimman hyvin selviytyä, mutta samaan aikaan tässä epävarmuuden keskellä myöskin yrittäjät ovat erityisen hankalassa asemassa, kuten täälläkin on nousut esille. Erityisesti pienyrittäjät, yksityisyrittäjät ja ammatinharjoittajat ovat todella puun ja kuoren välissä. Kyse on yrityksistä, mutta myös niiden työntekijöistä, jotka pelkäävät työpaikkojensa puolesta. Tarvitsemme näitä yrityksiä sekä kriisin aikana että erityisesti sitten kriisin jälkeen.

Meillä kriisi on haastanut myös monet perheet. Erityisesti lapsiperheissä eletään nyt haasteellista aikaa, kun suurin osa lapsista on etäopetuksessa. Erityisen haasteellista se on monessa erityislapsen perheessä. Perheessä voi olla lapsi, jolla on erityistarpeita tai vammaisuutta, ja monelle vanhemmalle sekä työntekijöille että lähiopetuksen ja erityislapsen tukeminen on haastava yhtälö. Erityislapsillahan on oikeus osallistua lähiopetukseen, mutta kun usein erityislapsi on myös riskiryhmässä infektion suhteen, niin moni vanhempi haluaa pitää lapsen kotona. Monissa erityislapsiperheissä tulot tippuvat, kun lasta ei voi viedä terveyttä uhkaavista syistä päiväkotiin tai kouluun ja vanhempien täytyy ottaa palkaton vapaata eikä Kela anna erityishoitorahaa. Nämä lapset ovat usein myös niitä lapsia, joiden vanhemmista toinen on omaishoitaja, mutta omaishoidon tukea kunnat eivät kuitenkaan nosta. Kysyisinkin: voisiko tilapäisesti ajatella valtakunnallisesti nostettavan omaishoidon määrärahaa erityislapsen osalta, jolloin näissä perheissä toimeentulo hieman paranisi?

Yrittäjien suhteen meillä olisi myös paljon palvelutarvetta tälläkin hetkellä. Meillä on lapsiperheitä, joista monet ovat nyt ilman palveluita. He eivät käy koulussa, ja me emme tiedä, mitä lapsiperheille kuuluu. Tarvittaisiin tukea monille perheille. Tarvittaisiin tukea myöskin ikäihmisille, erilaista kauppapalvelua ja muuta kotihoitopalvelua. Tässä olisi oivallinen kohta palvelusetelien lisääntyvälle käytölle. Se on järkevä tapa nyt tuottaa yrityksille töitä ja turvata peruspalvelut poikkeusoloissa. Lainsäädäntöä on kunnissa jo olemassa, mutta kuntia olisi nyt ohjeistettava niiden parempaan hyödyntämiseen. Palvelusetelillä helpotettaisiin kuntien omien toimintojen ja tärkeiden peruspalveluiden pitämistä toimintakykyisinä kriisin aikana.

Haluan tässä nostaa esille vielä Kelan toimintamenot. Nythän Kelan työt kasvavat paljon, kun moni joutuu turvautumaan Kelan etuisuuksien varaan. Heidän työmääränsä on huomasti kasvanut, ja sen takia myös Kelan riittävistä resursseista on huolehdittava.

Toisin esille tässä myös samaa, mitä edustaja Pauli Kiuru aikaisemmin, että myöskin valtion helikopterihankinnoista olisi tärkeää tehdä päätös. Helikoptereita tarvitaan niin tässä koronakriisitilanteessa kuin muissakin kriisitilanteissa jatkossa, ja niitä tarvitaan myöskin jatkuvasti pitämään yllä meidän ensihoidon ja pelastuksen riittävää laatutasoa ympäri Suomen. Pelastushelikopteritoiminnan avulla me pystymme viemään nopean avun riippumatta siitä, saako henkilö sairauskohtauksen esimerkiksi Lapissa. Tämä on samalla yhdenvertaisuuskysymys, ja erityisesti tällaisissa kriisitilanteissa tämä puutteellisuus myöskin huomataan, jos tätä on. Ja jos ajatellaan tälläkin hetkellä koronakriisissä Lappia, joka on

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

palveluiden suhteen katveessa, niin pelastushelikopterin tarve on ilmeinen: vaikkakaan ei toki voida hoitaa kerrallaan montaa ihmistä, niin myöskin se konsultaatiopalvelu, mitä sille koko alueelle voidaan saada sen osaamisen kautta, [Puhemies koputtaa] on merkittävä.

19.56 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Ihan ensin kannatan perussuomalaisten valtiovarainvaliokunnassa jättämää vastalauseita. Vastalauseessa otamme kantaa muun muassa poliisitoimen toimintamenoihin, esitämme sinne hieman enemmän resursseja kuten myös Rajavartiolaitokselle. Kannamme suurta huolta, niin kuin kaikki edustajat täällä, suomalaisista yrityksistä ja yrittäjien toimintaedellytyksistä niin tällä hetkellä kuin myös tulevaisuudessa ja myös työntekijöistä, ja myös tähän kohdennamme meidän vastalauseesamme lisää resursseja, samoin kuin myös terveyden ja toimintakyvyn edistämiseen, muun muassa näihin koronatestauksiin ja vasta-ainetesteihin.

Arvoisa herra puhemies! Elämme suuressa kriisissä. Tämän kriisin aikana muistuu mieleen 90-luvun lama. Olen itsekin yrittäjäperheen tytär, kuten, ministeri Kulmuni, kerroitte olevanne. Isäni ja äitini ovat molemmat toimineet yrittäjinä, ja muistan sen tuskan, mitä se silloin oli, ja nyt ne arvet ovat auki ja ihmiset miettivät, mitä tulee tapahtumaan. Sanoitte, että tämä koronakriisi tulee olemaan vielä suurempi kriisi yrittäjille kuin se 90-luvun lama, ja nyt täytyy tehdä kaikki sen eteen, että näin ei käy ja yrittäjiä tuetaan, samoin kuin myös työntekijöitä, niin että vaikka työpaikat ovat nyt menneet alta, niin tulevaisuus sitten on valoisampi.

Jätin eilen kirjallisen kysymyksen ministeriöön siitä, millä tavalla TE-toimistot vastaanottavat nyt asiakkaita. Siellä on yli satatuhatta lomautettua, ja varmasti valtavat ruuhkat on tulossa, ja esimerkiksi byrokratiaa purkamalla ja näitä toimintaketjuja nopeuttamalla voisi vastata siihen, että yhä useampi ihminen saa siellä nopean hakemusten käsittelyn ja avun.

Arvoisa herra puhemies! Täällä on puhuttu Suomeen palaavien henkilöiden tilanteesta, matkustajien ja lentojen saapumisesta ja siitä, että karanteenia ei ole ymmärretty. Informatiivisessa ohjauksessa on juuri se ongelma, että se ei välttämättä mene perille. Ja nyt on todella tärkeää, että tartutaan tiukasti siihen, että kun matkustajia tulee, niin heidät ohjeistetaan selkeästi liikkumaan ja poistumaan kentältä sillä tavalla, että on esimerkiksi vastaanottaja, joku, joka hakee. Nyt tietysti on ymmärrettävää, että monet varmasti lähtevät julkisilla kulkuvälineillä sieltä matkoiltaan sitten kotia kohti. Voiko näin toimia, vai tulisiko olla niin, että joku tulee hakemaan sieltä kentältä? Ja se karanteeni — sen pitää mennä perille ihmisille, että näin on toimittava: kun matkalta tulee, niin karanteeniin silloin joutuu. Ja oli kyllä hämmäntävää eilen kuulla — tietysti on aina hyvä, että myönnetään, että virhe on tapahtunut — sosiaali- ja terveysministeriön Tuija Kumpulaisen lausumana, että ei ole ollut tietoa, informaatio on katkennut. Se tuntuu aivan käsittämättömältä, että informaatio katkeaa, ei tiedetä, miten pitää toimia, ja sitten sattuu ihan suuria, käsittämättömiä vahinkoja.

Arvoisa puhemies! Hoitajien kelpoisuusehtojen höllentäminen tulee ennemmin tai myöhemmin vastaan tämän koronakriisin aikana. Meiltä loppuvat hoitajat. Kun hoitajat sairastuvat, niin kuka menee sitten hoitamaan esimerkiksi vanhustenhoivayksiköihin? Enää ei kysytä sitä, onko influenssapiikillä rokotettu se hoitaja, mitä hoitajilta on vaadittu nyt tällä hetkellä, vaan jokainen kelpaa sinne auttamaan. Ja näin varmasti tulee myös toimia, eli me tarvitsemme erilaisia apukäsiä auttamaan vanhustenhoidossa ja varmasti paljon monissa muissakin toimitissa — millä tavalla nämä resurssit nyt sitten haalitaan ja saadaan?

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

On erittäin tärkeää, että testaamista lisätään. Jos se on se kaksi- ja puolittuhatta testiä per vuorokausi, mitä Suomessa pystytään ottamaan, niin ehdottomasti tarvitaan tulevaisuutta ajatellen se data, kuinka paljon meillä sairastuu, ja myös dataa siitä, kuinka moni tervehtyy ja paranee. Nythän me kuulemme siitä, kuinka paljon on näitä virustartuntoja ja kuinka paljon ihmisiä on sairaalahoitossa ja tehohoidossa, mutta myös se, millä tavalla taudista siten parantuu, on erittäin tärkeää.

Arvoisa herra puhemies! Suuri kriisi, paljon toimia, tiukennuksia. Kiitän hallitusta siitä, että olette lähteneet niitä tekemään. On erittäin tärkeää ja pidän kannatettavana, että ravintolat ovat kiinni ja ihmiset pysyvät sieltä jo tänä viikonloppuna pois, kuten myös sitä, että Uusimaa rajataan. Se on erittäin tärkeää, että jos virus leviää — niin kuin se leviää, me emme voi sille mitään — niin se leviää tasaisesti ja ihmiset saavat apua sitten ympäri Suomen sillä hetkellä, kun se sairaus tulee. Jos virus leviää kertalaakista, niin apua ei silloin saa.

20.00 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Tilannehan on lyhyesti sanottuna se, että terveyskriisin hoito on aiheuttanut vakavan talouskriisin, jota me myös joudumme aika järeillä aseilla tässä yhtä aikaa hoitamaan.

Tänä aamuna, kun tulin henkilökohtaisesti itse autolla ajaen tuolta Turun suunnalta tänne Helsinkiin aamulla nousevaa aurinkoa vasten, ajoin valtaviin rekkajonojen ohi, ja minulla heräsi toivo. Ajattelin, että Suomi elää, tavara kulkee. Tulin Helsinkiin. Tässä on ollut päivällä monia kokouksia. Kävin ulkona vähän haukkaamassa happea. Näin lapsiperheitä, päiväkoteja, puistossa olevia lapsia. Helsinki elää, vaikka me nyt eristämme sen. Tämä synnytti minulla itselläni semmoisen taistelutahdon ja tietynlaisen optimismin, että vaikka tämän kriisin vaikeat ajat ovat vielä edessä, meillä on toivoa, kun olemme viisaita ja järkeviä.

Neljä viikkoa sitten, tasan neljä viikkoa sitten, torstaina 27. päivä helmikuuta, pääministeri antoi ilmoituksen siitä, millä tavalla olemme valmistautuneet koronakriisin hoitoon. Kävimme täällä eduskunnassa puolentoista tunnin mittaisen keskustelun. Luin sen keskustelun läpi muutama ilta sitten: 50 käytettyä puheenvuoroa, 14 niistä oli ministerien, kaikki puolueet käyttivät puheenvuoroja. Meillä oli täysin yhteinen tilannekuva, meillä oli täysin yhteinen linja. Millään puolueella ei ollut erilaista kuvaa tästä asiasta, ei ollut erilaista linjaa. Minun mielestäni tämä on se oikea suunta. Toki ymmärrän, että kun tulemme taloudellisiin asioihin, niin erilaisia painotuksia tässä tulee, niin kuin on tehty vaihtoehtoehtoja sille, mitä nyt tässä on pohjalle esitetty.

Totesin silloin käyttämässäni puheenvuorossa — en sitä lähde kertaamaan, mutta se punainen lanka oli se — että meidän täytyy erottaa se, mitä eduskunta ja valtiovalta tekevät, siitä, mitä sitten tämän kriisin operatiivinen johto ja ne, jotka operatiivisesti hoitavat, tekevät, ja meidän tehtävämme täällä on huolehtia lainsäädännöstä, huolehtia siitä, että hallinnon eri alat pelaavat hyvin yhteen, ja huolehtia resursseista — nämä kolme asiaa.

Lainsäädännössä pohjana on tartuntatautilaki ja valmiuslaki. Muuten siinä 50 puheenvuoron keskustelussa mainittiin kerran valmiuslaki. Se oli SDP:n ryhmäpuheenvuorossa, joka minulla oli kunnia pitää. Myönnän auliisti, että totesin silloin, että en usko, että valmiuslakia tarvitaan. Mutta se oli ainoa puheenvuoro, jossa valmiuslaki tuotiin silloin esille. No, meillä on käynyt ilmi, niin kuin pääministeri tänään totesi, että meidän lainsäädännössämme on kehittämistä, ja mehän tietysti koko ajan kirjaamme ylös niitä kehittämistarpeita. Mutta meillä on kuitenkin verraten toimiva lainsäädäntö tässä pohjana. Ja mehän

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

teemme nyt näinä päivinä tässä ihan päivittäin, jatkuvasti, niitä tärkeitä lainsäädännöllisiä päätöksiä.

Viranomaiskoordinaatio oli se toinen asia. Siinä on selvästi ollut, niin kuin kauniisti sanotaan, kehittämisen alue, ja siihen panostetaan.

Kolmas on se, mikä on nyt sitten varsinaisesti tässä kohteena tänään: resurssit. Ensiksi jossakin vähän ilkuuttiin, että oli vain 9 miljoonaa euroa. No sehän oli se raha, joka oli nopeita toimenpiteitä varten valmiiksi olemassa. Nyt me teemme ensimmäisen lisätalousarvion, 389 miljoonaa euroa. Tämä on vain ensimmäinen askel koko tämän talouskriisin hoidossa, joka tulee olemaan syvyysluokkaa 15—20 miljardia euroa eli meidän kansantaloudestamme 7—8 prosentin luokkaa, hyvinkin vuoden 2009 finanssikriisin luokkaa, tai vertautuu sinne 90-luvun alun tilanteeseen. Nyt on erittäin tärkeää, että saamme nopeasti nämä rahat tässä liikkeelle.

Ihan lopuksi ottaisin vielä kantaa siihen, kun paljon puhutaan tästä testauksesta. Se on tärkeä asia. Tänään ministeri Kiuru kertoi, että me olemme päässeet testauksessa 2 300:n päivävauhtiin. Meillä on 16 000 testattu tällä hetkellä. Sillä on löytynyt 960 positiivista näytettä, siis 6 prosentilta testatuista, kun se on ollut hyvin kohdennettua — sitä on myös kritisoitu, että se voimavara on nyt kohdennettu. Jos se olisi ollut ihan avointa kaikkien testaamista, niin ehkä 1—2 prosentilta olisi löytynyt. Tämä testaus on resurssikysymys. Mutta tämä vauhti on täysin verrannollinen — myös tämän totesi ministeri Kiuru tänään — siihen Etelä-Korean usein mainittuun myönteiseen esimerkkiin.

Vielä yksi asia ihan tähän loppuun: Mitä tulee tähän ravintoloiden sulkemisasiaan, siinä ei ongelma ole se, että meillä tämä epidemia on nyt eritahtinen eri maakunnissa, eri alueilla, vaan ongelma on se, että jokaiselta alueelta löytyy niitä juottoloita — näin rohkeiden sanoa — jotka ovat eräänlaisia suomalaisia versioita siitä Tirolin koronalingosta, ja ne pitää saada kiinni koko maassa yhtä aikaa. Sen jälkeen, kun tämä lainsäädäntö on tästä säädetty, valtioneuvoston tulee antaa asetus, jossa ne nimenomaan koko maassa [Puhemies koputtaa] suljetaan kuitenkin yhtä aikaa. — Kiitoksia.

20.06 Matti Semi vas: Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin kiitos hallitukselle ja valtiovarainvaliokunnalle siitä hyvästä työstä, minkä ne ovat jo tehneet tämän kriisin taltuttamiseksi, ja tehneet hyvää tulosta siinä.

Tässä tilassa on nyt useamman kerran otettu esille tuo 90-luvun lama, ja sitä on koetettu verrata vähän tähän asiaan. Pohdin sitä itse mielessäni, koska silloin olin pääluottamusmies ja kävin niitä neuvotteluita irtisanomisista, lomautuksista ja säästösopimuksista ja kaikesta mahdollisesta, mitä silloin aikanaan oli. Ja paljon meni pieniä yrittäjiä nurin siinä kovassa laman kourassa, mutta sen laman perustahan oli pankkien holtiton rahankäyttö. Silloin pankit käyttivät holtittomasti rahaa, antoivat lainoja miten sattuu, ja Suomi ajautui devalvaatioon, ja ne olivat ulkomaalaisia lainoja niillä yrittäjillä. Ne yrittäjien lainamäärät kasvoivat kerralla erittäin suuriksi siinä vaiheessa, ja paljon yrittäjiä — pieniä yrittäjiä, keskisuuria yrityksiä — kaatui, erittäin paljon. Kun meillä oli kuntia, missä oli työttömyysaste lähes 30 prosenttia, niin se oli erittäin vaikeaa aikaa taloudellisesti niille kunnille ja niille ihmisille, jotka siellä olivat.

Nyt kun minä vertaan tätä tilannetta ja toimenpiteitä, mitä tässä on tehty etukäteen, tähän tilanteeseen nähden, niin meillä on erittäin hyvin otettu huomioon näitä pieniä yrittäjiä, keskisuuria yrittäjiä, yritystoimintaa. Ja on uskallettu lähteä tekemään semmoisia rat-

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

kaisuja, millä pystytään auttamaan sitä, ettei samanlaiseen kierteeseen vaivuta kuin silloin 90-luvun laman aikana.

Se, mikä ero tällä on siihen, semmoinen suurin ero, minkä minä näen siinä ajassa, oli se, että kun silloin valtio otti lainaa, niin sillä oli älyttömän suuri korko. Tällä hetkellä jos valtio ottaa lainaa, niin sehän on lähes korotonta lainaa ja erittäin edullista ottaa, niin että me pystymme pääsemään tämmöisen tilanteen yli ja hoidetaan tämä asia kuntoon ja saadaan nämä yritykset, työntekijät, työntekijöitten asemat turvattua ja saadaan pidettyä Suomi pystyssä näillä toimenpiteillä.

20.08 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Tosiaankin, se mikä nyt on ollut hienoa huomata tässä, on se, että täällä ovat hallituspuolueet ja oppositio puhuneet aika lailla tämän saman asian puolesta: on puhuttu siitä, että tämä talousasia pitäisi hyvin pitkälti parlamentaarisesti saada hoidettua, ja sehän on oikeastaan pakkokin jo senkin takia, että tämän laskun kuluihin pitää seuraavienkin hallituspuolueiden löytää rahat — eikä nyt missään nimessä tämän hallituksen aikana hoidella loppuun tätä sotkua, vaan kaikki tietävät, että tämä on yksi kymmenen vuotta, mikä tässä menee vähintään.

Hallitukselle haluaisinkin antaa toimenpiteitä, en niinkään... Haluan tukea näitä hallituksen juttuja, mutta nyt kun ensimmäiset rahat tulivat, 15 miljardia, niin siinä on kyllä pahasti ongelmana se, että niistä on suurin piirtein 14 miljardia lainoja, mikä nyt ei montakaan yritystä pk-sektorilla auta, koska tilanne on se, että jos puolen vuoden myynti menee ja otetaan lainaa sitä vastaan, niin se on noin kymmenen vuotta — ne melkein joutuvat keräämään rahaa — että ne saavat sen laskun maksettua. Sen takia haluan antaa pakkiin muutamia toimenpiteitä, mitä kannattaisi vähän harkita:

Palkkojen maksuihin pitäisi saada valtiolta 100-prosenttinen takuu, eli tällä hetkellä nyt on ongelma, että moneltakaan pk-sektorin yritykseltä ei välttämättä löydy sitä 20:tä prosenttia sinne Finnveran takauksiin. Minä näkisin, että palkkojen maksussa kuitenkin tutaan aika pitkälti palkansaajien etua, ja silloin näkisin, että valtio voisi taata 100-prosenttisesti nämä rahat, mitkä menevät palkanmaksuun.

Eläkevakuutusmaksut voisi mielestäni poistaa kolmeksi kuukaudeksi, ja veroja pitäisi siirtää vähintään kolmella kuukaudella. Tietysti verotilanteessa on haasteellista se, että niitä ei — minunkaan mielestäni — voida niin sanotusti antaa anteeksi, vaan ne pitää sitten pitkällä maksuvälillä saada maksettua takaisin.

Tukeahan me tarvitsemme, ja yksi hyvä tukimuoto on se, että energiaverotusta laskeetaan ja energiamaksuja lasketaan niin, että se voidaan sitten myöhemmässä vaiheessa korotetuilla maksuilla periä takaisin, eli energiayhtiötkään eivät sitten jää siinä tyhjän päälle tulevaisuudessa.

Yritysten ajoneuvoverojen maksun voisi lakkauttaa kolmelta kuukaudelta. Aika pitkälti ajoneuvoja käyttävät pk-sektorin yritykset — aika vähän on loppupelissä monella suuryrityksellä omia autoja. Eli tämä auttaa, ei nyt äärettömästi mutta on oma rikka rokassa esimerkiksi kuljetusyrittäjien tukalaan tilanteeseen. Heitä nyt onneksi vielä kyllä aika paljon tuolla liikenteessä näkee, mutta se on ihan takuuvarmaa, että siellä on aika kova hintakilpailu tällä hetkellä siinä, kuka alalla saa vielä huomennakin jatkaa.

Ulosottovelat pitäisi aika nopeallakin aikavälillä minun mielestäni saada nollaprosentin korkoiseksi, koska ulosottoon tulee menemään väkeä niin sanotusti ihan lapiokaupalla, eli se tulee räjähtämään käsiin, ja siitä tulee monelle aika iso taakka jo niitten pelkkien ulosotokorkojen puolesta.

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

Sellaisia hommia on vielä paljon, mihin periaatteessa ei tarvita rahaa, eli tällaisia toimenpiteitä kuin lupamaksujen ja lupajärjestelyjen järkevöittämistä ja niistä vähän joustamista. Kun ympäristölupapuolella on esimerkiksi yrityksiä, joilla on esimerkiksi joku ympäristölupa, joka antaa myöten tietyn verran toimia sillä tontilla, niin minun mielestäni voisi aika helpostikin saada nostatettua tilapäisesti niitä määriä, mikä ei tietenkään tarkoita sitä, että se on lopullinen juttu, vaan koska nyt toistaiseksi voi olla, että ei pääse siitä tavaraa niin helposti eroon ja ei ole kassasta laittaa rahaa kiinni siihen, niin annettaisiin väliaikaisesti niitten tehdä liukumaa tässä asiassa. — Kiitoksia.

20.12 Matias Marttinen kok: Herra puhemies! Kysyisin ministeriltä, kun hän täällä sinänsä kunniakkaasti on paikalla vastaamassa meidän kansanedustajien kysymyksiin ja kuuntelemassa keskustelua: kun tässä on nyt illan aikana tuotu eri puolueiden toimesta esille se tarve näille suorille toimille meidän työpaikkojen pelastamiseksi ja yrittäjien tilanteen helpottamiseksi, niin miten ministeri arvioi, millaisella aikataululla hallitus pystyy tuomaan uuden lisätalousarvion tämän talon käsiteltäväksi nyt, kun kerran muun muassa näitä verotoimia ja niiden vaikutuksia ei suoraan nyt ollut mukana tässä lisäbudjetissa, joka nyt on ollut talossa käsittelyssä?

Sitten, herra puhemies, vielä kaksi muuta lyhyttä huomiota ministerille:

Ensinnäkin toinen liittyy yritysten rahoituksensaantiin ja päätökseen, jonka Finanssivalvonta teki tässä hiljattain näiden pankkien pääomavaatimusten höllentämisestä, mikä on tässä tilanteessa kyllä minusta oikeinkin perusteltua ja hyvä. Me tiedämme sen, että vaikka varsinkin Nordean pääkonttorin Suomeen siirtymisen myötä tämä meidän pankkisektorimme koko on ensinnäkin kasvanut merkittävästi ja siellä on myös tiettyjä riskejä, niin joka tapauksessa meidän pankkisektorimme on hyvässä kunnossa. Tässä tilanteessa on myös tärkeää, että myös sinne niitä joustoja tulee, jotta sitten myös yritykset pystyvät näitä lainojaan järjestelemään ja saamaan toivottavasti pitkiäkin maksuaikoja.

Nyt kun Finanssivalvonta on kerran näitä pääomavaatimuksia höllentänyt, niin miten te aiotte varmistaa sen, että nämä löystyneet pääomavaatimukset kanavoituvat suoraan tueksi myös yrittäjille siten, että he saavat sen avun nyt laajemmin kuin tässä aikaisemmin? Finanssivalvontahan tiedotteessaan totesi, että Finanssivalvonta tulee seuraamaan tarkasti tätä tilannetta, etteivät nämä joustot tule kanavoitumaan vaikka osingon maksuun. Olisi kyllä tärkeää, että eduskunta saisi ministeriltä suoraan myös tiedon ja varmistuksen siitä, millä tavalla aiotte varmistaa, että näin todella tulee käymään.

Sitten, herra puhemies, toinen kysymys, joka varmasti tulee eduskunnassa meitä vastaan, on Työllisyysrahaston tilanne. Me tiedämme sen, että Työllisyysrahastoon on kerätty nyt suhdannepuskuri melkein täyteen, mutta nyt aivan viime päivien uutisten perusteella Työllisyysrahastolla tulee olemaan aika isot haasteet siinä, miten rahasto tulee selviämään näistä velvoitteistaan. Olisin kysynyt ministeriltä: Millaisiin toimiin hallitus on varautumassa Työllisyysrahaston osalta, kun nyt ilmeisesti kuitenkin työttömyysturvamenot tulevat kasvamaan hyvinkin voimakkaasti? Miten pitkään sitten esimerkiksi heidän kykynsä huolehtia tästä työttömyysturvan maksatuksesta näiden reunaehtojen puitteissa tulee säilymään? Eli mitä pystytte tähän vielä vastaamaan?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Sitten edustaja Orpo, ja sen jälkeen ministeri Kulmuni vastaa.

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

20.16 **Petteri Orpo kok:** Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin näin yleisesti ottaen haluan todeta sen, että tämä koronavirus on yhteinen asia ja yhteinen haaste — sekä viruksen torjunta, pysäyttäminen, että sitten sen kaikkien valtaviin seurannaisvaikutusten, vahinkojen, minimoiminen. Oppositioista kokoomus on täysillä mukana näissä, mutta se tietenkin vastavuo-roisesti edellyttää sitä, että me olemme kaiken mahdollisen tiedon lähteillä, että meillä on oikea-aikaista informaatiota ja myöskin ymmärretään se, että kun esityksiä nopealla tahdilla tuodaan ja ne ovat valtavan kokoisia, niin oppositiolla on oltava mahdollisuus niistä lausua oma näkemyksensä ja joskus jostakin kohdasta olla hieman eri mieltä tai joskus vähän enemmänkin eri mieltä.

Mutta itse asia, tämän koronan vakavuus ja torjunta, on täysin selvä, ja nyt tässä lisätalousarvioesityksessä on rahoja ja oikeita toimia koronan pysäyttämiseen ja yritysten auttamiseen. Minä en ole kohta 20 vuoden poliitikkourani aikana ikinä nähnyt mitään vastaavaa, kun tällä hetkellä omista viestivälineistäni ja lehdistä näen, miten yrittäjät ottavat yhteyttä. Hätä on valtava. Nyt jo muutamassa viikossa tämä on saanut aikaan tsunamin kaltaisen ilmiön pk-yrittäjien ja yksinyrittäjien kentässä, ja yritykset ovat todella kuilun partaalla ja valitettavasti jotkut jo kuilussa.

Tämä tietenkin vaatii vastaamista tässä tilanteessa. Sitä varten muun muassa kokoomus aina jaksaa puhua julkisen talouden terveenä pitämisestä, että sitten kriisin keskellä meillä on varaa auttaa suomalaisia. Ja nyt ollaan sen kriisin keskellä, ja silloin velkaantuminen tässä tilanteessa tämän asian vuoksi on hyväksyttävää, ymmärrettävää, koska muuta keinoa ei ole.

Mutta tämä on vasta alkua valitettavasti, jos mietitään, mitä meillä on edessä. Tämä on nyt yksi lisätalousarvio. Lisää varmasti tulee itse koronan hoitoon. Kunnat ja sairaanhoitopiirit tarvitsevat valtavasti lisäresursseja tähän, varsinkin kun lähtötilanne on huono ennen koronaakin. Yritysten osalta tämä miljardi ei tule riittämään. Valitettavasti tarvitaan vielä paljon enemmän tukitoimia, koska on paljon järkevämpää ohjata tuki yrityksille ja niitten kassakriisin hoitamiseen kuin se, miten tehtiin 90-luvulla, jolloin tuettiin pankkeja — paljon järkevämpää on nyt toimia etupellossa ja ohjata rahaa suoraan yritysten kassakriisin hoitamiseen ja auttaa ne pysymään pystyssä. Sen lisäksi kuluja tulee syntymään siitä, että ihmiset jäävät työttömiksi. Se tulee nostamaan sosiaaliturvakuluja, työttömyysturvamenoja, ja sitä kautta valtion menot kasvavat. Sitten jos vielä käy niin, että valtionvelkojen korot nousevat, jos meidän reittaus laskee, niin se lisää taas valtavasti menoja. Eli siis meillä on näköpiirissä menoja, jotka rasittavat julkista taloutta.

Samaan aikaan — siis tässä tuntuu kuin ennustaisi seuraavaksi heinäsiirkkaparvia, mutta valitettavasti haluan käydä tämän tilannekuvan karuudessaan läpi — myöskin tulopuoli tulee sukeltamaan, koska se, että me olemme laittaneet Suomen kiinni, tulee tarkoittamaan luultavasti kymmenien prosenttien menetystä verotuloihin tai ainakin suuria prosenttimääriä ja miljardimääriä menetyksiä verotuloihin. Ja se tarkoittaa sitä, että velkaantuminen tulee olemaan tänä vuonna nopeaa — mutta, kuten sanoin, hyväksyttävää.

Nyt on kyse siitä, kuinka paljon me voimme minimoida niitä pysyviä vahinkoja, mitä tämä kriisi aiheuttaa. Pysyvät vahingot syntyvät siitä, jos meille nousee korkea työttömyys ja sen taustalla suomalaiset yritykset ovat menneet nurin. Siksi panostetaan nyt siihen, että yritykset pysyvät pystyssä ja nousevat, kun tämä korona on selätetty — toivottavasti tämän vuoden aikana ja mahdollisimman nopeasti — että yritykset voivat jatkaa toimintaansa, ihmisillä on työpaikat, mihin palata takaisin, jos ovat olleet lomautettuja, ja yrittäjä voi mennä yritykseensä takaisin, niin että elämä voi jatkua suhteellisen normaalina. Mutta on

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

selvää jo nyt, että pysyviä vaurioita tulee. Me joudumme taas takamatkalta lähtemään liikkeelle, juuri kun me olimme saaneet kymmenen vuoden menetetyn vuosikymmenen taloudessa kurottua kiinni. Sen tähden näitä toimia tarvitaan nyt. Sen tähden on perusteltua, että yrityksiä autetaan puhtaalla rahalla nyt. Ja siihen me kokoomuksessa olemme esittäneet pitkän listan omia keinojamme, ja toivomme, että hallitukselle on niistä työskentelyssä apua. Haluan kiittää valtiovarainministeri Kulmunia tästä hyvästä keskustelusta ja siitä, että olette pyytäneet näitä ja suhtautuneet vakavasti kokoomuksen tekemiin ehdotuksiin. Se on erinomaista ja antaa toivoa tulevast.

Mutta sitten vielä, ministeri Kulmuni... [Puhemies: Aika!] — Puhemies, jos sallitte ihan lyhyesti. — Kehysriihi lähestyy, ja se tulee olemaan erittäin vaikea paikka. Valtiovarainministeriö tulee esittelemään varmasti erittäin synkät ennusteet, ja sen pohjalta kehystä pitää lähteä rakentamaan. Halusin vain kysyä, miltä tämä tilanne teidän mielestänne nyt näyttää. VM:ssä on varmasti oikea tilannekuva [Puhemies: Kiitoksia! Kysymys tuli!] ja teillä näkemys, mitä pitää tehdä. Toivottavasti sama tilannekuva jaetaan koko hallituksessa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Kulmunilla on kohta muita työtehtäviä. Olkaa hyvä, 5 minuuttia.

20.22 Valtiovarainministeri Katri Kulmuni: Arvoisa puhemies! Kiitoksia eduskunnalle erinomaisesta keskustelusta liittyen lisätalousarvioon, ja kiitoksia valtiovarainvaliokunnalle hyvästä mietinnöstä ja yhteistyöstä sen suhteen.

Kun tilanne etenee niin valtavaa vauhtia, niin sen jälkeenkin, kun hallitus antoi lisätalousarvion, on joka päivä tullut uutta informaatiota ja tietoa siitä, miten lomautukset ovat laajentuneet, toisaalta myös hallituksen ja koko eduskunnan tukemat rajoitustoimenpiteet ovat voimistuneet. On aivan selvää, että näillä tulee olemaan merkittävä vaikutus meidän talouteemme, eikä se notkahdus tule olemaan mitenkään väliaikainen ja lyhyt, vaan on hyvin mahdollista, että tästä seuraa pidempi taantuma eikä Eurooppa palaudu aikaan, joka oli vielä muutama viikko sitten.

Totta kai Suomelle finanssikriisistä selviäminen on ollut vaikeampaa kuin monille muille maille Euroopassa, ja tästä kriisistä selviämisen puolesta meidän tietenkin täytyy tehdä kaikki. Me emme ehtineet viime vuosikymmenen aikana kuroa julkista talouttamme sellaiseen kuntoon kuin olisimme toivoneet, joten siksi osalla maista tietenkin on ollut erilaiset mahdollisuudet tehdä myös suoria toimia.

Aivan selvää tulee olemaan, että valtio tulee tänä vuonna velkaantumaan rankasti, verotuloihin tulee menetyksiä, me otamme lisävelkaa, ja me teemme sen kaiken sen takia, että me taistelemme tätä virusta vastaan ja että me pystymme auttamaan yrityksiä kaikin mahdollisin keinoin selviämään tämän täysin poikkeuksellisen tilanteen yli. Ja tämä vastaava tilannehan on melkein jokaisessa Euroopan maassa tänä vuonna, me emme ole poikkeus siinä suhteessa.

Mutta niiden toimien, mitä me voimme laittaa liikkeelle nyt nopeasti, täytyy olla senkaltaisia, että me tiedämme, että ne ovat väliaikaisia, ne ovat kohdennettuja ja ne ovat tehokkaita. Me emme ehdi tässä hetkessä rakentaa uutta järjestelmää maksatuksiin, uusia systeemejä, vaan meidän pitää käyttää luovuutta, että me saamme liikkeelle rahat nopeasti. Siksi esimerkiksi valtiovarainvaliokunnan reagointi siihen, että pystyttiin nostamaan niitä suoria tukia pienille ja keskisuurille yrityksille, on erittäin keskeinen. Jo ensi viikolla työ- ja elinkeinoministeriö antaa asetuksen siitä, kuinka elyjen kautta rahaa on tarkoitus pienille

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

yrittäjille suunnata. Kuntien kanssa käydään keskustelu siitä, kuinka he pystyisivät auttamaan nimenomaan yksinyrittäjiä. Samalla lailla ensi viikolla eduskunnan käsittelyyn tulee verojen maksulykkäykseen liittyvä esitys, joka on huomattavasti laajempi kuin vaikka naapurimaa Ruotsissa. Korkeus, jota täällä kritisoitiin, tulee olemaan kyllä meillä matalampi kuin länsinaapurissa. Mutta toki tällaisessa tilanteessa minun tehtäväni on pitää huoli myös siitä, että valtion kassassakin on se likviditeetti olemassa, että me voimme hoitaa nyt kaikki ne terveydenhuollon menot, joita tulee. On totta kai aivan selvää, että vaatimuksia on aivan valtava määrä, ja me mielellämme vastaamme niihin kaikkiin, mutta meidän täytyy tehdä sellaisia toimia, jotka tässä hetkessä auttavat kaikista eniten ja turvaavat sen, että me voimme paitsi hoitaa ja vastata siihen virusepidemiaan myös selvittää tämän talouskriisin yli.

Ei kannata varmastikaan asettaa vastakkain niitä eri toimia, joita hallitus on jo lyhyessä ajassa tuonut talouden hyväksi eduskunnalle käsiteltäväksi. Se, että Finnveran lainavaltuuksia on nostettu, on erittäin tärkeä asia tietyille yrityksille. Se, että Finanssivalvonta on tehnyt omia päätöksiä ja pystynyt sitä kautta vapauttamaan 30 miljardin euron edestä lisää valtuuksia pankkien pääomavaatimuksen laskun muodossa, on erittäin merkittävä asia. Ja se, että Suomen Pankki on laittanut liikkeelle kotimaisten velkakirjojen ohjelman, on erittäin tärkeä asia, samoin se, että valiokunta on tänään tehnyt miljardin edestä pienille ja keskisuurille yrityksille suoria, kohdennettuja tukia. Kaikki nämä toimet tarvitaan, ja tämän jälkeenkin me tarvitsemme vielä toimia. Mutta meidän täytyy myös siirtyä siihen vaiheeseen, että me alamme puhumaan, kuinka me selviämme tästä kriisistä — me selviämme tästä kriisistä — ja kuinka me sen jälkeen rakennamme meidän talouttamme niin, että julkinen talous vahvistuu, palautuu ja pääsemme kasvuun uudestaan kärsiksi. Kehysriihi on huhtikuun alussa, ja sen yhteydessä on tarkoitus tuoda eduskunnalle seuraava lisätalousarvio.

Arvoisa eduskunta, on varmasti monia asioita, joita olisi ollut syytä vielä kommentoida tässäkin, mutta me varmasti jatkamme keskustelua ensi viikolla liittyen niihin nopeisiin lainsäädäntötoimiin, joita hallitus tämän kriisin ehkäisemiseksi tuo, ja epäilemättä myös talouspoliittisessa keskustelussa, joka edelleenkin on jossain määrin sumentuneen peitossa, koska me emme tiedä, kuinka tämä kriisi tulee etenemään noin lääketieteen kautta ja mitä kaikkea tästä seuraakaan, mutta hallitus varmasti tekee parhaansa isänmaan eteen.

20.27 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministerille, että jaksatte vielä olla täällä. Ennen kuin lähдете, niin ihan tällainen vinkki, joka tulee suoraan tilitoimistoyrittäjältä, ja jos hänelle sopii, niin luen tästä otteen: "Asiakkaat soittavat ja kysyvät neuvoja, miten tästä voi selvitä. Lomautetuille työntekijöille tarvitaan palkkatodistuksia. Rahoituksen hakemiseen tarvitaan apua. Omat työntekijät ovat etätöissä, ja töitä tehdään poikkeusjärjestelyin. Tässä tilanteessa myös kirjanpitäjät ja palkanlaskijat saattavat sairastua." Ja nyt tämä vinkki, joka ei paljoa vaadi taloudellisesti mutta voisi olla suuri apu yrittäjille, erityisesti tilitoimistoyrittäjille, kaikille yrittäjille: "Toivonkin, että nyt annettaisiin yritysten tilinpäätösten ja veroilmoitusten jättämiseen esimerkiksi kahden kuukauden lisäaika." Toivon, että tätä mahdollisuutta voisi harkita. Määräajat menevät umpeen maaliskuun lopussa ja toisessa ryhmässä huhtikuun lopussa.

Sitten vielä talouteen. Niin kuin ministeri sanoi, menemme syvälle, mutta Suomi nousee. Lisävelkaa joudutaan ottamaan. 90-luvulla pelastus, iso pelastus, oli Nokia-buumi. Tällä hetkellä sellaista ei ole näköpiirissä, toivottavasti tulee. Hallitusohjelmassa on paljon

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

hyviä asioita, kovia tavoitteita, mutta se taloudellinen pohja on nyt ulkoisista syistä — en syytä hallitusta, sanon, että ulkoisista syistä — käytännössä murentunut, ja sen takia hallitusohjelma täytyy hallituksen varmasti kirjoittaa kokonaan uudestaan niistä lähtökohdista, mitä tämän kriisin jälkeen on käytettävissä.

Huoltovarmuudesta ja ruokaomavaraisuudesta on puhuttu. Huoltovarmuus on ollut joissakin yhteyksissä ja keskusteluissa vähän sellainen asia, että sitä on pikkasen kevyesti katsottu ja on vähän naureskeltukin, että mihin sitä tarvitaan. Kyllä sitä tarvitaan, ja olemme tämän läksyn varmasti nyt kaikki oppineet. Ruokaomavaraisuus on meille kaikille tärkeä asia, ja sen merkitys on vain kasvanut tämän kriisin yhteydessä. Luulen, että globaalisti vaikutukset tulevat olemaan myös sen suuntaisia, että tuotanto- ja toimitusketjuja ei hajasijoiteta enää niin pitkiksi, varastonkiertoa ei tehdä niin lyhyeksi kuin tällä hetkellä, vaan toimintoja keskitetään enemmän helpommin hallittaviin kokonaisuuksiin.

20.30 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Olisin halunnut ministeri Kulmunia vielä kiittää hyvästä puheenvuorosta ja vastauksesta täällä käytyyn keskusteluun. Edelleen toivon sitä, että tätä valmistelua talousasioissa voitaisiin laajentaa parlamentaarisesti, niin että valmisteluissa mukana olisivat kaikki eduskuntapuolueet, sillä tätä taakkaa tulemme kantamaan vielä pitkään. Sen takia hieman kyllä harmittelen sellaista asennetta, minkälainen keskustan talousasiantuntijalla ja valiokunnan varapuheenjohtajalla edustaja Kivirannalla oli oppositiota kohtaan näin vakavassa paikassa. Kun Suomi on monessa mielessä kuilun partaalla, niin hän pitää tuollaisen puheenvuoron, minkä tänään jouduimme kuulemaan täällä salissa.

Emme me ole kokoomuksesta tehneet yhtään esitystä sen takia, että haluamme tehdä isomman esityksen kuin hallitus on tehnyt. Te kaikki olette oppineet tuntemaan meidän vastuullisina taloudenpitäjinä, mutta nyt asiantuntijat ovat sitä mieltä olleet, että nämä esitykset, joita hallitus toi viikko sitten perjantaina, olivat täydellisen riittämättömiä, ja sen takia vastuullinen oppositio toi omat vaihtoehkonsa. Me olimme tyytyväisiä, että hallitus tuli kutakuinkin samoille linjoille, mitä me olimme näissä omissa lisätalousarvioesityksissämme esittäneet. Ja aika monessa puheenvuorossa, joita esimerkiksi ministeri Kulmunilta ja monelta muulta on kuultu, asiat ovat olleet tismalleen samoja, joita kokoomuksen vastalauseessa esille tuodaan. Me tuomme siinä huolen yrittäjistä, yrityksistä, siitä, että yhdenkään terveen yrityksen ei saa antaa kuolla tällaisessa tilanteessa, siis tilanteessa, missä meillä on paljon yrityksiä, jotka ovat toimineet täysin moitteettomasti vuosia, osa vuosikymmeniä, maksaneet kaikki laskunsa ajallaan, velvoitteensa, veronsa, ja yhtäkkiä heidän kassavirtansa on nollassa. Sellaisessa tilanteessa oleva yrittäjä on muuten ihmeissään, ja hänen työntekijänsäkin ovat totisen paikan edessä, ja sen takia me olemme kokoomuksessa esittäneet merkittävästi hallitusta suurempia panostuksia yrittäjyyden tukemiseen ja edelleen toimme sen, että pienet yritykset, yksinyrittäjät, toiminimiyrittäjät, vaativat erityisesti näitä vahvoja lisäpanostuksia.

Ja kun keskustan talousasiantuntija Kiviranta naureskeli kokoomuksen esityksille ja piti niitä populistisina, niin tekisi mieli kysyä, jos edustaja Kiviranta olisi täällä salissa paikalla, uskooko hän itse, että tuo heidän esittämänsä miljardi, mikä tänään valtiovarainvaliokunnassa hyväksyttiin, on se summa, mikä riittää suomalaisille yrityksille. Voin sanoa: se ei tule riittämään. Tässä salissa tullaan käsittelemään vielä lisää paketteja, joissa joudutaan osoittamaan rahaa yrityksille, kun me haluamme kaikki tässä salissa, että yksikään terve yritys ei tässä kriisissä ajautuisi konkurssiin. Kun, arvoisat edustajakollegat, tilanne on kui-

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

tenkin se, että me tarvitsemme tämän kriisinkin jälkeen partureita, kahviloita ja niitä toimintoja, jotka ovat vuodet ja jopa vuosikymmenet toimineet moitteettomasti, niin on kertakaikkisen typerää antaa sellaisten palveluiden ja yritysten ajautua konkurssiin, ja sen takia tässä salissa tulemme käsittelemään varmasti jatkossa vielä lisää yrityksille tulevia tukia. Ja on ollut mukavaa huomata, että tämä ei ole jakanut tätä salia oikeastaan edustaja Kivirantaa lukuun ottamatta, ei vasemmalta oikealle juurikaan. Eli kaikki ovat nähneet, että näissä yrityksissä on valtavasti työntekijöitä, niitä tavallisia perheenäitejä ja -isiä, joiden työpaikat ovat nyt uhattuna, ja sen takia näitä toimenpiteitä tarvitaan.

Arvoisa puhemies! Hetken kuluttua pääsemme äänestämään tästä ensimmäisestä lisätalousarviosta, ja on vain hetki, kun eduskunnan käsittelyyn tulee seuraava lisätalousarvio, ja luulen, että siinä tulopohja alkaa jo näyttää sitä, mihin olemme menossa, ja se lisätalousarvio tulee olemaan huomattavasti synkempi Suomen yhteiskunnan kannalta kuin tämä.

20.35 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Kun on kuunnellut tätä keskustelua tänä päivänä, niin siinä on ollut yhteinen sävel Vähämäestä edustaja Orpoon, edustaja Lindéniin: kaikki ovat puhuneet siitä, että meillä on yhteinen maali, ja varmaan sen yhteisen maalin ydinlause on siinä, että ei yhdenkään terveen yrityksen eikä yhdenkään ihmisen pidä antaa kuolla tässä prosessissa. Meidän on tehtävä kaikki voitavamme, että tämä kriisi saadaan voitettua.

Tässä minun edelläni oli neljä arvovaltaista, painavaa puheenvuoroa toiseksi suurimmalta oppositiopuolueelta — siinä oli välissä ministerin puheenvuoro — painavia puheenvuoroja, joissa korostettiin kokoomuksen vastuullisuutta tässä yhteisessä prosessissa, ja viimeiseksi edustaja Heinonen alleviivasikin sitä, että he ovat vastuunkantajia joukon mukana. Kokoomuksen puolelta tuotiin esille myöskin se, että he arvostavat kovasti sitä, että hallitus on kuunnellut kokoomuksen huolta siitä, että voimavaroihin ei ole riittävästi panostettu. Nyt niihin sitten panostetaan. Johtuuko se siitä, että hallitus on kuullut kokoomusta vai asiantuntijoita, en ota siihen kantaa, [Petteri Orpo: Sama asia!] mutta kun on kuultu ja on löytynyt yhteinen ymmärrys, niin minun on pakko kysyä edustaja Kivirannan tavoin: miksi me, arvoisa puhemies, äänestämme hetken kuluttua, vielä kun me tiedämme myöskin sen, että tässä tulee lisätalousarvioita peräänkin, jolloin me joudumme edelleenkin sijoittamaan tähän voimavaroja? Eikö olisi ollut tyylikkäämpää, jopa kunniakkaampaa, kokoomukselta, että me yksituumaisesti hyväksymme tämän lisätalousarvion ilman vastalauseita, ilman äänestyksiä? Se olisi ollut kunniaksi tälle salille ja tälle yhteishengelle.

20.37 Juha Sipilä kesk: Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Orpo tuossa edellä totesi, niin nyt meillä on, millä me pystymme varautumaan tähän kriisiin, kun velkasuhde taitettiin alle 60 prosentin. Sen takia talouden hyvinä aikoina normisuhdanteessa pitää talouden olla kunnossa ja laittaa se kuntoon, että pystymme sitten, kun on tällainen tilanne, siihen reagoimaan. Bruttokansantuote voi laskea 10, jopa 15, prosenttia tänä vuonna pahimpien ennusteiden mukaan, ja se kyllä tarkoittaa tuonne valtion talousarvioon jopa 20 miljardin miinusta. Mutta meidän pitää se hyväksyä sillä periaatteella, että yhtään tervettä yritystä ei päästetä nyt tässä tilanteessa konkurssiin ja epidemia pysäytetään ja kuolonuhrit pyritään välttämään.

Minä kiitän valtiovarainministeriä ja koko hallitusta joustavuudesta ja hyvästä reagoinista suomalaisten yritysten hätään. Ja kun tätä keskustelua olen tuolla huoneessani kuunnellut, niin eduskunnassa näyttää vallitsevan hyvin suuri yksituumaisuus myöskin tämän

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

tässä vaiheessa annetun lisätalousarvion kokoluokasta. Myöskin opposition vaatimusta siitä, että heitä kuunnellaan tässä poikkeuksellisessa tilanteessa talousasioiden valmistelussa paremmin, pidän oikeutettuna.

Yhden pienemmän asian otan tässä yhteydessä esille. Asiantuntijat ovat arvioineet, että kuuden viikon kuluttua on epidemiahuippu Suomessa. Jos tämä olisi sotatilanne ja me tietäisimme, että rajan yli tulee suurhyökkäys kuuden viikon päästä, niin nyt pitäisi olla kova valmistelu käynnissä, kaikki keinot käytössä ja myöskin pitäisi vähän oikoa hallinnonalojen rajoja ja tehdä nopeita päätöksiä.

Tämä kuuden viikon päässä oleva epidemiahuippu tarkoittaa sitä, että meidän tehohoidon kapasiteetti tulee olemaan äärimmäisen tiukilla. Nyt on käynnistetty selvitys siitä, voisiko jollakin poikkeusjärjestelyllä suomalainen teollisuus valmistaa hengityskoneita ja suojalaitteita tässä tilanteessa. Itse olen pyynnöstä ollut sitä selvittelemässä. Olin lauantaina yhteydessä Huoltovarmuuskeskukseen, ja sieltä todettiin, että pitää olla STM:stä määräys. Minun mielestäni juuri näin ei saisi tässä tilanteessa toimia, vaan nyt pitää liikkua nopeasti. Meillä on selvityksessä nyt tällä hetkellä tämä kotimainen konsortio hengityskoneiden valmistamiseksi. Tämä valmistuu nyt muutamassa päivässä, ja saamani tiedon mukaan siihen pitäisi nyt olla hyvät valmiudet olemassa. Mutta se vaatii myöskin poikkeuksellisia toimia tästä eteenpäin. Jos viikonloppuna tämä selvitys valmistuu, niin minun kysymykseni ministerille olisi ollut se, onko meillä tilauslappu valmiina, onko meillä Huoltovarmuuskeskuksella tai jossakin muualla kassassa rahaa ja edellytykset tehdä se tilaus. Sitä tilausta ei voi kahta viikkoa vatuloida, koska se on pois siitä valmistusajasta. Poikkeustilanteessa pitää pystyä tekemään nopeita päätöksiä ja pitää pystyä pistämään tällainenkin prosessi liikkeelle.

Toinen kulma on sitten erilaiset sertifioinnit ja hyväksynät. Esimerkiksi happea valmistetaan teollisuuteen, ja se on lähes lääkehapen veroista. Minusta pitäisi valmistella myöskin tällaisia poikkeustoimia ja ottaa niitä sitten tarvittaessa käyttöön. Nämä laitteet vaativat myöskin tiukkoja sertifiointeja, ja niihin pitäisi sitten priorisoida asianmukaiset viranomaiset. Toivon, että jos tämä selvitys osoittaa, että Suomessa näitä voidaan tehdä, niin päätös syntyy heti.

20.41 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Haluan vielä tässä loppuillasta teille kertoa sellaisen asian, niin että monikin sen ymmärtäisi täällä — ministereitä ei ole paikalla, mutta hallituspuolueiden edustajia on — että kun noita päätöksiä tehdään siitä, miten sitä tukea yrityksille annetaan, niin pitäisi jokaisen tässä salissa ymmärtää, että tässä puhutaan ei siitä, että me tuemme sitä yritystä, vaan siitä, että myös pidetään huoli siitä, että meille ei tule koronan lisäksi ylimääräisiä henkilövahinkoja ja etenkin kuolemantapauksia.

Ja minä haluan lopussa tässä vielä itse päivän viimeiseksi omaksi puheenvuoroksi sanoa tällaisesta tilanteesta, ja haluan vähän kannustaa yrittäjiä, jotka ovat tuossa tuskassa: Itse viisi vuotta sitten konkurssin tehneenä viimeisinä hetkinä istuskelin siellä oman entisen — tiesin jo siinä vaiheessa, että entisen — kotitaloni rappusilla ja vetelin tupakkaa siinä ja katselin siellä autorivistöä, että minkäköhän auton ottaisi, missä olisi pakoputkesta lyhin matka vetää letku takaikkunasta sisään. Ja tiedän, että näitä tapauksia tulee koronan aiheuttamien juttujen takia tulemaan.

On äärettömän tärkeää oikeasti ymmärtää, että ne pienet ja keskisuuret yrittäjät ovat oikeasti koko kropallaan siinä toiminnassa mukana. Jos me nyt ryssimme tämän asian ja me annamme rahojen valua isoille yrityksille, joilla on paljon isommat mahdollisuudet hoitaa

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

rahoituskriisiä tai vastaavaa, niin sanon, että me olemme epäonnistuneet todella pahasti siinä. Oikeasti pitää pitää huoli nyt, että se raha menee sinne, mihin se raha tarvitaan, ei pelkästään tämän rahallisen puolen vuoksi vaan sen, että siellä on ne ihmiset, joilla on kaikki perskarvatkin kiinni siinä yrityksessä, joka ikinen kivijalassa oleva betonin murunenkin on kiinni sen yrityksen vakuutena. Ja haluan senkin takia tämän asian tuoda esiin, että haluan kannustaa niitä yrittäjiä, jotka tällä hetkellä varmasti kotona miettivät, mitä hittoa tässä tekisi.

20.44 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Haluan myös osaltani kiittää teitä kaikkia tästä hyvästä ja rakentavasta keskustelusta, jota täällä istuntosalissa on ollut. Täällä huokuu semmoinen tunnelma, että meidän kaikkien yhteisenä tavoitteena täällä on vilpittömästi pelastaa ihmiset ja kaikki ne yritykset, joita me voisimme auttaa, ja saada rakennettua vahva silta tämän vaikean ajan yli. Se jotenkin kuuluu ja huokuu meidän kaikkien puheenvuoroista. Tietysti lähtökulmat ovat vähän erilaisia, mutta tavoite on selkeästi yhteinen.

Arvoisa puhemies! Koronaviruksen vastaisessa taistelussa on jouduttu ottamaan järeitä toimet käyttöön. Myös yritysten ja ihmisten tukemisessa on toimittava nopeasti ja mittavilla toimilla. Tämä lisätalousarvio liittyy 15 miljardin euron tukipakettiin, jonka hallitus esitelti meille viime viikolla. On tärkeää, että ensimmäinen talouspolitiikan kokonaisuus valmistui ripeästi. Tämä paketti sisältää monipuolisen keinovalikoiman, joka auttaa yrityksiä selviämään kriisiin yli, tukee ihmisten toimeentuloa ja turvaa työmarkkinoiden toimintaa.

Erityisen tyytyväinen voi olla jälleen siihen, että vaikeassa tilanteessa ratkaisuja on haettu yhdessä sopien. Hallitus on toteuttamassa valtaosan työmarkkinajärjestöjen kriisipaketin esityksistä. Lisäksi hallitus parantaa yrittäjien ja freelancereiden toimeentuloa sosiaaliturvan kautta. Toivottavasti saamme näitä koskevat esitykset nopeasti eduskuntaan.

Nyt käsiteltävänä oleva lisätalousarvioesitys turvaa viranomaisten ja etenkin terveydenhuollon resursseja akuutissa tilanteessa. Näihin lisätään noin 250 miljoonaa euroa. On selvää, että tämä on vasta alkua. Seuraavassa vaiheessa on tärkeää turvata etenkin sosiaaliturvan maksatuksen resurssit, jotta ihmiset eivät joudu odottamaan etuuksia kohtuuttoman pitkään.

Yritysten maksuvalmiuden turvaamiseen esitetään merkittäviä valtuuksia ja lisäyksiä. Kyse on Business Finlandin ja ely-keskusten kautta maksettavista suorista tuista vaikeuksiin joutuneille yrityksille. Valtiovarainvaliokunnassa päätimme esittää näiden valtuuksien nostoa yhteensä miljardiin euroon. Sillä summalla pääsemme hyvin alkuun, mutta lisää toimia tarvitaan, kuten täällä on tänään myös todettu.

Tässä lisätalousarvioesityksessä esitetään myös, että valtioneuvosto voisi myöntää 600 miljoonan euron valtiontakauksen Finnair Oyj:n rahoitustarpeisiin. Vastuullisena omistajana valtion täytyy tukea Finnairia toimialan jouduttua vakavaan tilanteeseen.

Kaikki tämän lisätalousarvioesityksen toimet ovat perusteltuja ja välttämättömiä, jotta koronaviruksesta aiheutuvia vaikutuksia yhteiskunnalle voidaan pehmentää. On silti selvää, että vaikutukset tulevat olemaan voimakkaita sekä yrityksiin että ihmisiin. Siksi on tärkeää, että hallitus on ilmoittanut valmistautuvansa antamaan uusia lisätalousarvioesityksiä tilanteen edellyttämällä tavalla. Viranomaisten resursseja tarvitaan tämänkin jälkeen lisää, ja yritykset ja ihmiset tarvitsevat lisää apua vaikeaan tilanteeseen.

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

Erityistä huomiota tulee nyt kiinnittää vakavimmissa vaikeuksissa oleviin toimialoihin, kuten matkailuun, ravintola-alaan sekä kulttuurialoihin. Myös sosiaaliturvan katveet tulee poistaa.

Kuntien taloudellinen tilanne oli vaikea jo tämän kriisin alussa. Kriisi vaikeuttaa sitä entisestään. Siksi on hyvä, että hallitus valmistelee kehysriiheen paketin myös kuntien talouden vahvistamiseksi.

Kriisin taloudelliset vaikutukset jatkuvat vielä pitkään epidemian jälkeen. Sen vuoksi akuutin vaiheen jälkeen kasvua on vahvistettava vielä pitkään aktiivisella elvytyksellä. Sen aika tulee toivottavasti pian. Samalla on huolehdittava, että kaikki ihmiset saavat tarvitsemansa palvelut sekä kriisin aikana että sen jälkeen. Tarve monille palveluille tulee kasvaamaan paljon, ja kaikista on pidettävä huolta. Erityisesti perustason sosiaali- ja terveystalvelujen, varhaiskasvatuksen ja koulutuksen resurssit on turvattava, ja kasvaneisiin määrärahatarpeisiin on myös vastattava tulevaisuudessa.

20.49 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Täällä on pidetty useita erittäin hyviä puheenvuoroja, mutta haluan erityisesti kiittää edustaja Sipilää erittäin hyvästä puheenvuorosta.

Normit ja sääntely tässä yhteiskunnassa on tehty suojaamaan meitä vallan väärinkäyttöä ja monelta muultakin asialta. Valitettavasti ne välillä voivat toimia myös itse tarkoitustaan vastaan, ja kun nyt toimimme tässä tilanteessa, on ehdottomasti tarkasteltava myös sitä, miten asiat on mahdollista hoitaa, ja jos tieltä tarvitsee purkaa normeja, niin tehtäköön se nopealla aikataululla. On äärettömän tärkeää ja hienoa, että nyt meillä on käynnissä prosessi, jonka tuloksena voidaan toivottavasti myös vastata siihen tulevaan tarpeeseen, minkä jo tiedämme tulevan esimerkiksi hengityslaitteista, saati sitten lisäsuojaimista terveydenhuollon ja muunkin yhteiskunnan tarpeisiin.

Valitettava tosiasia on kuitenkin, että ihmisiä on jo kuollut ja todennäköisesti tulee kuolemaan lisää. Se ei varmasti ole estettävissä, näin ajattelen, mutta meidän tehtävämme on pyrkiä siihen, että mahdollisimman vähän suomalaisia menehtyy, ainakin siihen, että hoitokapasiteettimme ei riittäisi. On kuitenkin paljon sellaisia ihmisiä, jotka kuuluvat riskiryhmiin, joita mikään suojaaminen ei välttämättä auta siinä tilanteessa, jos tartunnan saa, ja sen vuoksi olisi äärimmäisen tärkeää, että kaikki ne, jotka työskentelevät riskiryhmien kanssa esimerkiksi kotihoidossa, ovat mahdollisimman hyvin suojattuja, jotta virus ei pääse leviämään riskiryhmien keskuuteen.

Sain yhteydenoton tänään ihmiseltä, joka oli huolissaan muistisairaista ja siitä, kuinka muistisairaita kyetään ohjeistamaan, kun välttämättä lähimuisti ei pelaa. Moni heistä kuitenkin asuu edelleen kotona ja näin pääsee vapaasti liikkumaan. Olisikin ollut erittäin mielenkiintoista kuulla, että onhan nyt ministeriöissä ja kunnissa huomioitu tällaiset ihmiset, jotka eivät välttämättä pahantahtoisesti vaan ikään kuin huomaamattaan, tietämättään, altistavat itsensä ja mahdollisesti myös muita virukselle liikkueensa omasta kodista tai palveluasunnosta ulos. Toivottavasti tämäkin asia on otettu huomioon, jotta pystytään mahdollisimman hyvin heidänkin liikkumistaan tässä tilanteessa sitten rajoittamaan.

Sen haluan vielä todeta, että täällä on ikään kuin moitittu oppositiota siitä, että olemme esittäneet lausumaehdotuksia ja myös lisärahoitusta osaan kohteista. On todella hienoa, että valtiovarainvaliokunta korotti esimerkiksi yrityksille suunnattuja tukia. Kuitenkin on niin, että silloin kun oppositiota ei varsinaisesti ole otettu mukaan valmisteluun vaan on menty ikään kuin normaalissa järjestyksessä, on aivan ehdottoman tärkeää, että normaali

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

parlamentarismi toimii ja on myös mahdollisuus esittää erilaisia määrärahoja — kun me kaikki jo tiedämme, ja monet ovat tässä salissa sen todenneet, että lisää lisätalousarvioita tullaan tarvitsemaan. Esimerkiksi poliisin toimintaan tarvitaan lisämäärärahoja. Ministeri Ohisalo itse totesi täällä kyselytunnilla tänään, että poliisi ei kykene yksin hoitamaan tätä valvontaa ja varmasti sinnekin tarvitaan vielä lisäresurssia. Nyt juuri kuulimme, että varusmiehet, eli Puolustusvoimat, tulevat avuksi Uudenmaan valvonnassa.

Haluan vielä tähän loppuun todeta sen, että kun me täällä päättäjinä pyrimme, oppositio ja hallitus, tätä asiaa viemään eteenpäin, niin kuitenkin on muistettava, että me oppositiosta emme tässä vaiheessa ole valmisteluvastuussa. Pyrimme tuomaan erilaisia ehdotuksia, joita ajattelemme ja olemme saaneet myös kentältä, hallituksen tietoon, ja toivomme tietysti, että hallitus niitä mahdollisimman nopeasti ja ripeästi ottaisi huomioon. Ja näin onneksi on monilta osin nyt toteutunutkin. Se kuitenkin itseäni vielä huolettaa, kun tiedän, että valmistelu aina vie aikaa, että monet näistä huolista ovat olleet tiedossamme jo useita viikkoja sitten. Toivon, että aina silloin, kun tulee joku uusi ajatus tai ikään kuin este eteen, sen valmisteluun ja selvittämiseen tartuttaisiin ihan saman tien, jotta siinä tilanteessa, kun se sitten mahdollisesti realisoituu, se pystytään paremmin taklaamaan. Eli toivon myös, ettei täällä ikään kuin vähäteltäisi opposition esityksiä. Sellaistakin on valitettavasti tässä salissa tänään kuulunut.

20.54 Ari Koponen ps: Arvoisa herra puhemies! Tällä hetkellä koronaviruksen aiheuttamista asiointiin liittyvistä yhteydenotoista johtuen valtakunnalliset puhelinpalvelut, esimerkiksi Kelalla, ovat ruuhkautuneet, ja lisäksi fyysisiä asiointipalvelupisteitä on suljettu. Lomautetut ja irtisanotut, tuhannet toimeentulostaan huolestuneet kansalaiset, yrittävät paniikissa selvittää työttömyysetujaan, tartuntatautipäivärahoja ja toimeentulotukia. On hyvä, että valiokunnan mietinnössä on huomioitu Kansaneläkelaitoksen kasvaneet resurssitarpeet. Rahan lisäksi tarvitaan kuitenkin paljon osaavaa ja koulutettua työvoimaa. Toivottavasti tähän panostetaan nopeasti ja näin ollen helpotetaan näiden ihmisten taakkaa.

20.54 Hussein al-Tae sd: Arvoisa puhemies! Nuoresta iästäni huolimatta olen nähnyt useita kriisejä ja useita sotia. Se on varmasti harvinaista tässä salissa oleville henkilöille, sen verran ihmiset ovat nuoria, syntyneet sitten viimeisien Suomen sotien. Mutta minä olen nähnyt sotia, ja niistä sodista hyvin monessa paikassa on selvitty. Yksi selviytymisen keino on ollut, miten sen maan eduskunta ja kansanedustajat ovat luoneet toivoa huomista. Tämä paikka on minun mielestäni tänään hyvin tuonut esiin ne huolet, mitkä tulevat kentältä. Samanaikaisesti koen, että tässä talossa voitaisiin puhua enemmän kaikista niistä mahdollisuuksista, mitä meillä on Suomessa edelleen käytössä. Miten muuttaa nämä uhat, jotka ovat nyt vallitsemassa, mahdollisuuksiksi? Yksi asia voisi olla, että puhuisimme siitä, että Supercell edelleen — kun ihmiset ovat kotona, niin he käyttävät erilaisia pelejä — näin ollen voi itse asiassa suhteellisen hyvin. Solar Foods kehittää pian proteiinia suoraan ilmakehästä. Meillä on monta, monta mahdollisuutta, innovaatioteknisen kehityksen ja muulla saralla, millä me voimme todella saada tämän paikan nousuun tämän kriisin jälkeen. Meillä on ne kyvyt siihen, meillä on se tahtotila, ja meillä on ne ihmiset. Kokoomus puhuu aina siitä, miten kokoomus uskoo Suomeen ja suomalaisiin. Me kaikki tässä talossa uskomme, niin kuin kokoomus uskoo, Suomeen ja suomalaisiin. [Antti Kurvinen: Kokoomus on kyllä suosittu tänään! — Naurua] Kyllähän me tällä tahtotilalla ja tällä halukkuudella nyt tämän käänämme aivan varmasti. Nyt vaan on kriisi päällä, mutta kyllä me

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

osaamme. Meidän tehtävä on nähdä ja meidän tehtävä on luoda visio suomalaisille myöskin siitä huomisesta.

Kun tätä visiota lähtee luomaan, niin täytyy katsoa myöskin vastuita. Nyt on ollut puhetta siitä, miten vakuutusyhtiöt pystyvät sopimusteknisistä syistä osittain pesemään käntensä sen vuoksi, etteivät mahdollisesti maksaisi näitä erilaisia laskuja, mitkä tästä epidemiasta tulevat. Vain 1 prosentilla yrityksistä kuulemma on mahdollisuus saada vakuutuksesta tukea, 99 prosenttia ei välttämättä saisi. Poikkeuslaissa meillä pitäisi olla tässä vaiheessa jo halukkuus ja ehkä oikeudetkin pian muuttaa näitä sopimusteknisii asioita myös jälkeenkään, vaikka se kuinka sattuisi. Vuokranantajat ja olemassa olevat sopimukset: Vuokranantajat kokevat, että valtio tulee ja pelastaa yritykset, ja näin ollen suuret vuokranantajat eivät halua höllentää — jotkut vuokranantajat ovat jopa nostaneet vuokria — [Timo Heinonen: Kojamo!] ja tämän vuoksi meidän täytyy puuttua myöskin vuokranantajien tekemisiin tässä vaiheessa. Meidän täytyy verottajan kautta myöskin helpottaa, meidän täytyy pankkien kautta helpottaa. Jos me haluamme tästä selvittää, niin vastuu on jaettu vastuu tässä vaiheessa, ja se on kaikkien. Hallitus ja valtio tulevat erilaisilla pelastuspaketeilla vastaan, mutta kaikkien täytyy nyt osallistua. Vähän aikaa sitten puhuttiin talvisodan hengestä. Nythän sitä tarvitaan, jotta me tästä selviämme.

Sitten toinen asia: Tässä pelastuspaketissa, minkä minä tänään näin, ei paljoa puhuttu siitä, miten syksyllä todennäköisesti ruoan hinta jopa tuplaantuu. Nythän ei viljellä maata maailmalla paljon missään. Se on hirveän vaikeaa tämän koronaepidemian aikana. On mahdollista, ettei myöskään Suomessa viljellä maata, koska ei ole työntekijöitä eikä kovinkaan moni suomalainen ole ollut kymmenen viime vuoden aikana kovinkaan halukas tekemään 9 euron palkalla sellaista työtä, joka rikkoo selän. Ulkomaalaiset ovat sen työn tehneet, ja nyt he eivät pääse maahan. Miten me saamme maat viljeltyä niin, että saamme ensi vuoden sadon, niin että se olisi edullista myöskin näille työttömille ja lomautetuille? Tätä pelastuspakettia me tarvitsemme seuraavaksi.

Sitten kolmas asia: Puhuin kriiseistä ja siitä, että olen niitä nähnyt. Kriiseistä on selvitty myös sillä tavalla, että kolmas sektori, järjestöt, on tullut hätiin ja apuun ja pelastanut ihmisiä. Nyt ihmiset ovat todella halukkaita tulemaan näihin talkoisiin mukaan. Meidän täytyy tukea rahallisesti Punaista Ristiä, naapuriapua, kauppa-apua, mitä tahansa järjestöä, jolla on rahankeruulupa. [Puhemies koputtaa] Näitä järjestöjä täytyy nyt tukea, jotta näihin talkoisiin sitten todella osallistuvat kaikki — kolmas sektori mukaan ja valtiolta rahaa nyt siihen suuntaan. — Kiitoksia.

21.00 Petteri Orpo kok: Arvoisa puhemies! Ensin edustaja al-Taeen puheenvuoron innoittamana: siis nimenomaan visiohan täytyy olla siitä, että kyllä me pärjäämme, siis suomalaisethan pärjäävät ja Suomi pärjää ihan takuuvarmasti.

Palaan tästä vielä kyselytunnin keskustelunaiheisiin. Kysyin pääministeri Marinilta, joka nyt ei valitettavasti voi olla paikalla, mikä on hallituksen strategia. Ja silloin en kysy sitä, mitä tehtiin viime viikolla, kun tehtiin valmiuslakeja, tai mitä tehdään tänään, vaan kysyn, mikä on strategia, miten tästä mennään yli. [Kimmo Kiljunen: Tulipalo pitää sammuttaa!] — No totta kai tulipalo pitää sammuttaa. — Tämä on oleellinen kysymys siksi, että kun suomalaiset ovat nyt kotona, siellä ollaan etäkoulussa ja etätöissä ja yrittäjät katsovat tyhjää liiketilaa, vanhukset eivät pääse lähtemään kotoaan, niin ihmiset ovat ihmeissään, kuinka kauan tämä kestää, ja ovat epätoivoisia. Siksi pitäisi olla yhteinen strategia siitä, miten me tämän tulipalojen sammuttamisen lisäksi hoidamme sen, että on jotain mihin us-

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

koa. Kriisissä ja varsinkin nyt tällä hetkellä minä ymmärrän oikein hyvin sen, että ennustaminen on vaikeaa, kun me emme tiedä, mutta jotta ihmisillä on uskoa siihen, että sillä on merkitystä, että on kotona, hoitaa oman osansa siitä, että ei levitä tautia, tai yrittäjillä on joku näkymä, mihin uskoa, että tähän Suomen hallitus ja viranomaiset pyrkivät, niin silloin tämä tauti on toivottavasti selätetty. Se antaa sitä uskoa, että sinne minä jaksan, minä teen oman osani. Siksi me tarvitsemme sen strategian, ja toivon, että hallitus meille sen myöskin kertoo.

Sitten samalla, kun kiitän edustaja Sipilää erinomaisesta puheenvuorosta, jatkan myöskin näistä niin sanotuista pienemmistä mutta äärettömän tärkeistä asioista eli näistä tähän kriisiin akuuttiin hoitoon liittyvistä asioista. Me annamme nyt 60 miljoonaa näiden suojavarusteiden hankintaan ja testauksiin, mikä on äärettömän tärkeä asia, mutta minä toivoisin jälleen kerran tässä tämän yhteishengen ja yhdessä tekemisen nimissä, että saisimme yksiselitteisen, avoimen, rehellisen vastauksen siihen, paljonko näitä suojavarusteita tällä hetkellä on, missä kunnossa ne ovat, kenelle niitä annetaan, kauanko niitä riittää, ja jos niitä hankitaan lisää, niin mistä niitä hankitaan, kuka niitä hankkii ja kenelle ne menevät. Se ei minusta voi olla kauhean vaikea asia, mutta siihen ei vain saa vastausta. Voi olla, että kukaan ei tiedä, mutta jos näin on, niin pitää, hyvänen aika, selvittää. Ja jos sitten meillä on tiedossa... Meillekin tulee koko ajan yhteydenottoja, mitkä suomalaiset yritykset voisivat nyt tulla apuun. Niihin pitää tarttua, ja silloin pitää olla joku viranomainen, joka vastaa siitä, että kerätään ne tiedot ja ideat ja haetaan sieltä ne suomalaiset yritykset, jotka voivat näissä auttaa. Ja totta kai meillä on viranomaiset, jotka vastaavat kukin omalla tontillaan, mutta hallituksen tehtävä, joka on operatiivisessa vastuussa, on koordinoita, johtaa tätä toimintaa ja huolehtia siitä, että yksittäisten viranomaisten vastuulla tehtävät tehtävät ja vastuut vedetään yhteen jossakin johtopäätöksiksi ja ohjeiksi, joiden pohjalta mennään eteenpäin kohti sen strategian toteuttamista ja kohti sitä, että tämä kriisi selätetään tavalla, jolla mahdollisimman harva suomalainen on menehtynyt, sairastunut ja mahdollisimman harva suomalainen on menettänyt työpaikkansa.

21.03 Heidi Viljanen sd: Arvoisa herra puhemies! Pahoittelen, en ajatellut pitää puheenvuoroa ja viivyttää yhtään tätä keskustelua, mutta edustaja Laakson puheenvuoro omasta kokemuksesta 90-luvun laman ajoilta sai minut miettimään, että avaan kuitenkin vielä suuni. Me olemme puhuneet yrittäjien ahdingosta, ja jokainen meistä saa lukuisia yhteydenottoja huolestuneilta ihmisiltä, yrittäjiltä, jotka ovat huolissaan toimeentulosta, yrityksensä jatkosta ja terveydestä ja lastensa opiskeluista ja niin pois päin — kukaan meistä ei niiltä viesteiltä välty.

Sain tänään kaikkein pysäyttävimmän yhteydenoton nuoresta kaverista, jonka elämä ei ollut mennyt ihan käsikirjoitusten mukaan. Hän oli nyt viime aikoina saanut elämästään kiinni ja oli palveluiden piirissä, jotka pystyivät häntä auttamaan, mutta tuli korona, ja tätä nuorta kaveria ei tällä hetkellä enää ole. Elikkä tämä kertoo siitä, että me olemme tosi vakavan asian äärellä ja me tulemme törmäämään muihinkin kuolemantapauksiin kuin vain niihin, mitä me luemme nyt lehdestä joka aamu siitä, montako kuolemantapausta tänään on tapahtunut koronan ympärillä.

Minä todella toivon, että me pystymme tässä salissa tekemään yhteistyötä ja puhaltamaan yhteen hiileen joka lailla, että meillä ei yhdenkään yrittäjän tai yhdenkään työntekijän, yhdenkään äidin, isän, nuoren tarvitse miettiä epätoivoisia ratkaisuja tämän asian

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

vuoksi. Mitä enemmän me pystymme säästämään ihmishenkiä, sen parempi. Ja sen eteen me tässä hetkessä taistelemme. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Viljanen ja muut, tiedätte hyvin, että tässä salissa on vapaus puhua, ja se on tärkeää, että puhuu sen, mitä tarvitaan, ei sitä tarvitse pyytää anteeksi.

Yleiskeskustelu päättyi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Keskustelun kuluessa on tehty kolme käsitteilyn pohjaa koskevaa ehdotusta, joten asiasta on äänestettävä. Äänestys tapahtuu tässä istunnossa tauon jälkeen. Istunto ja asian käsittely keskeytetään ja istuntoa jatketaan 21.20.

Täysistunto ja asian käsittely keskeytettiin kello 21.07.

Täysistuntoa ja asian käsittelyä jatkettiin kello 21.20.

Puhemies Matti Vanhanen: Nyt jatketaan klo 21.07 keskeytettyä istuntoa ja päiväjärjestyksen 3. asian käsittelyä.

Nyt ensimmäistä kertaa eduskunnan päätöksenteossa noudatetaan poikkeuksellista toimintatapaa, ja katson, että sen tausta on syytä kirjata pöytäkirjaan.

Koronakriisiin valmistauduttaessa eduskuntaryhmät sopivat keskenään siitä, että satunnaisia enemmistöjä ei käytetä äänestyksissä hyväksi. Nyt eletään jo tällaista aikaa, johon tällä sopimuksella varauduttiin. Meiltä eduskunnasta on suuri joukko edustajia varmuuden vuoksi sairauslomalla ja osa etätöissä, eikä olisi tarkoituksenmukaista se, että heidät kutsuttaisiin niin kuin normaalitilanteessa äänestykseen. Siksi edustajat ryhmiensä kautta ovat sopineet siitä, että tähän lisäbudjettiäänestykseen osallistuu tällä kertaa vain osa edustajista, noin neljäsosa, ja edustajat on ryhmittäin jaettu ryhmien suhteellisen suuruuden mukaisella tavalla. Tämä täyttää sovun siitä, että satunnaisia enemmistöjä ei synny. Katson, että tämä on syytä kirjata näkyviin, koska tällaisissa asioissa eduskunnan pitää olla avoin ulospäin.

Yleiskeskustelussa on Ville Vähämäki Arja Juvosen kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otetaan vastalauseen 1 mukainen ehdotus, Timo Heinonen Sari Sarkomaan kannattamana on ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otetaan vastalauseen 2 mukainen ehdotus ja Päivi Räsänen Sari Essayahin kannattamana on ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otetaan vastalauseen 3 mukainen ehdotus.

Selonteko hyväksyttiin.

Puhemies Matti Vanhanen: Ehdotuksista on äänestettävä. Ensin äänestetään Ville Vähämäen ehdotuksesta Timo Heinosen ehdotusta vastaan, sitten voittaneesta Päivi Räsänen ehdotusta vastaan ja lopuksi voittaneesta valiokunnan ehdotusta vastaan.

Äänestysjärjestys hyväksyttiin.

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

1) Timo Heinosen ehdotus ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 42, ei 10; poissa 147 (äänestys 1). Eduskunta hyväksyi tässä äänestyksessä Timo Heinosen ehdotuksen.

2) Päivi Räsäsen ehdotus ”jaa”, Timo Heinosen ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 42, ei 10; poissa 147 (äänestys 2). Eduskunta hyväksyi tässä äänestyksessä Päivi Räsäsen ehdotuksen.

3) Mietintö ”jaa”, Päivi Räsäsen ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 31, ei 21; poissa 147 (äänestys 3). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 24/2020 vp sisältyvän ehdotuksen vuoden 2020 lisätalousarvioksi mietinnön mukaisena. Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen lisätalousarvioaloitteiden LTA 1—8/2020 vp hylkäämisestä. Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen vuoden 2020 lisätalousarvion soveltamisesta. Asian käsittely päättyi.

4. Muu asia: Valtioneuvoston asetus valmiuslain 118 §:ssä säädettyjen toimivaltuuksien käyttöönotosta

Muu asia M 8/2020 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan. Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 5. asiasta.

Keskustelu

21.25 **Pääministeri Sanna Marin** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtioneuvosto, yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa, on 16.3.2020 todennut, että Suomessa vallitsevat valmiuslain 3 §:n 3 ja 5 kohdassa tarkoitettut poikkeusolot COVID-19-koronaviruspandemian vuoksi.

Uuden koronaviruksen aiheuttama pandemia on levinnyt kaikkialle maailmaan ja myös Suomeen. Kyseessä on osalle väestöä vakava tauti, joka erityisesti ikääntyneillä, yli 70-vuotiailla, muodostaa erittäin merkittävän kuolemanriskin. Toisin kuin pandemian alussa ajateltiin, koronainfektio on myös osalla nuorempia ikäluokkia erittäin vakava aiheuttaen myös osalle tartunnan saaneista 30—69-vuotiaista henkeä ja terveyttä uhkaavan ja tehohoitoa vaativan keuhkokuumeen. Epidemian keston pidentyessä keski-ikäisten osuus vakavista tautitapauksista on yleensä kasvanut.

Levitessään pandemia on ajanut maiden terveydenhuollon ja erityisesti sairaalahoidon äärirajoille. Sairaalahoitoon otetuista potilaista huomattavan suuri osa, jopa kolmannes, on otettu muutaman päivän kuluttua tehohoitoon. Hoidon tarve on kohdistunut erityisesti vaikean hengitysvajauksen ja monielinvaurion tehohoitoon, jota ilman potilas pääsääntöisesti menehtyy. Viruksen aiheuttamaan keuhkokuumeeseen liittyvän vaikean hengitysvajauksen tehohoito on erittäin vaativaa, paraneminen on tyypillisesti hidasta ja tehohoitoajat pitkiä.

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

Epidemia aiheuttaa myös Suomessa ennennäkemättömän kuormituksen erikoissairaanhoidon, erityisesti raskaaseen tehohoitoon. Koronavirus kuormittaa epidemian aikana erittäin paljon myös perusterveydenhuoltoa, sosiaalipalveluita ja sairaaloiden vuodeosastoja.

Koronaviruksen aiheuttaman pandemian takia valtioneuvosto on ottanut käyttöön laajan joukon toimia, joilla pyritään hidastamaan ja estämään epidemian etenemistä, turvaamaan terveydenhuollon kapasiteetti ja toimintakyky sekä suojaamaan erityisesti riskiryhmiin kuuluvien ihmisten henkeä ja terveyttä.

Hallitus on seurannut tarkasti koronavirustilannetta ja varautunut laajasti epidemiaan tammikuun alusta lähtien. Suomi on myös ryhtynyt aktiivisiin ja etupainotteisiin toimiin epidemian hillitsemiseksi.

Helmikuussa hallitus informoi kaikkia eduskuntaryhmiä tilanteesta ja eduskunnalle annettiin pääministerin ilmoitus Suomen varautumisesta koronaviruksen osalta. Lisäksi valtioneuvosto perusti toistaiseksi työskentelevän COVID-19-koordinaatioryhmän, joka koostuu vastuuministeriöiden kansliapäälliköistä ja valmiuspäälliköistä.

Maaliskuun alussa valtioneuvosto linjasi yleisötilaisuuksien perumisesta toukokuun loppuun saakka, epidemia-alueilta palaavien kahden viikon karanteenista, etätyön ensisijaisuudesta, matkustamisen välttämisestä, lähikontaktien rajaamisesta riskiryhmien suojelemiseksi ja taudin testaamisen lisäämisestä. Hallitus myös ilmoitti varautuvansa koronaviruksen aiheuttamiin kustannuksiin lisätalousarvioilla.

Maanantaina 16. maaliskuuta hallitus linjasi 19 uudesta toimenpiteestä. Näihin kuuluivat muun muassa linjaukset perusopetuksen, toisen asteen oppilaitosten ja korkeakoulujen lähiopetuksen keskeyttämisestä, yli kymmenen henkilön kokoontumisten rajoittamisesta yleisillä paikoilla, julkisten tilojen, kuten kirjastojen, museoiden sekä urheilu- ja harrastetilojen, sulkemisesta sekä vierailujen kieltämisestä vanhusten ja muiden riskiryhmien asuinpalveluyksiköissä, hoitolaitoksissa, terveydenhuollon yksiköissä ja sairaaloissa. Yksityisille ja kolmannen sektorin toimijoille sekä uskonnollisille yhteisöille suositeltiin tilojen sulkemista. Suomi aloitti valmistelun rajavalvonnan palauttamisesta rajoille, ja matkustaja- ja henkilöliikenne päätettiin keskeyttää. Yli 70-vuotiaat veloitettiin toimintaohjeella välttämään lähikontakteja.

Maaliskuun 17. päivänä valtioneuvosto antoi kaksi valmiuslain käyttöönottoasetusta eduskunnalle, joilla muun muassa rajoitettiin terveydenhuollossa käytettävien lääkkeiden, tavaroiden ja palveluiden myyntiä, koulutuksen ja opetuksen järjestämistä, puututtiin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestämiseen ja pidennettiin irtisanomisaikaa terveydenhuollon, sosiaalitoimen, pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan henkilöstön osalta.

Perjantaina 20. maaliskuuta hallitus esitteli toimenpiteet työpaikkojen säilyttämiseksi sekä mittavan, 15 miljardin euron kokonaisuuden yritysten ja ihmisten tukemiseksi.

Tiistaina 24. maaliskuuta hallitus antoi eduskunnalle lakiesityksen, jolla ravintolat, kahvilat ja anniskelupaikat suljetaan asiakkailta lähikontaktien estämiseksi. Samalla hallitus on yhteistyössä eduskunnan valtiovarainvaliokunnan kanssa merkittävästi lisäämässä suoria tukia pienten ja keskisuurten yritysten auttamiseksi kriisiajan yli.

Ainoa toimiva tapa hidastaa epidemian etenemistä on vähentää ihmisten välisiä kontakteja ja liikkumista rajoitustoimenpiteiden kautta. On tärkeää, että tarvittavat toimenpiteet otetaan käyttöön, jotta tehohoidon kapasiteetti riittäisi, hoitoon ottamista ei jouduttaisi voimakkaasti rajaamaan ja tartunnan saaneiden ja muiden tehohoitoa tarvitsevien henki ja terveys eivät vaarantuisi. Tämän varmistamiseksi hallitus on eilen antanut eduskunnalle asetuksen valmiuslain 118 §:ssä säädettyjen toimivaltuuksien käyttöönotosta. Asetuksella ra-

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

joitetaan määräajaksi henkilöiden liikkumista Uudenmaan maakunnan alueelle ja sieltä pois.

Samalla valtioneuvosto on tehnyt päätöksen valmiuslain 95 §:n 2 momentissa säädetyn terveydenhuollon henkilökunnan työvelvollisuutta koskevan toimivaltuuden käyttöön-otosta sekä siihen liittyvien 96—103 §:ien soveltamisesta.

Arvoisa puhemies! Valmiuslain 118 §:n mukaisesti henkilöiden liikkumista rajoitetaan Uudenmaan maakunnan alueelle ja alueelta siten, että Uudenmaan maakuntaan tulo ja sieltä poistuminen kielletään. Jokaisella on kuitenkin oikeus palata koti- tai asuinpaikkakunnalleen. Asetuksessa tarkoitettua liikkumisen rajoittamisesta voidaan poiketa, jos se on välttämätöntä viranomaistoiminnassa, työn, elinkeinon tai luottamustoimen harjoittamiseksi tai lakisääteisen velvollisuuden täyttämiseksi taikka lähiomaisen kuoleman vuoksi, lapsen tapaamisoikeuden toteuttamiseksi tai muun painavan henkilökohtaisen syyn vuoksi. Tällaisena henkilökohtaisena syynä ei voida pitää vapaa-ajan matkustusta. Henkilön on annettava poliisin pyynnöstä liikkumisesta selvitys matkan määränpäästä ja tarkoitukselta. Ulkomaan ja kotimaan lentoliikenne sallitaan Helsinki-Vantaan lentoasemalle ilmailule asetettujen rajoitusten puitteissa.

Tällä hetkellä epidemia on Uudellamaalla selvästi muuta maata pidemmällä. Alueen varmistettujen ja tartuntatautirekisteriin ilmoitettujen koronavirustapausten ilmaantuvuus on yli kaksinkertainen muun Suomen ilmaantuvuuteen verrattuna. Myös sairaalahoitoa tarvitsevia ihmisiä on suhteellisesti enemmän kuin muualla Suomessa. Riski tartuntojen merkittäväle leviämiselle muualle Suomeen Uudeltamaalta tapahtuvan muun kuin välttämättömän matkustamisen kautta on suuri.

Rajoituksen keskeinen tavoite on hidastaa epidemian leviämistä, ja sen tarkoituksena on estää kansalaisten hengen ja terveyden vaarantumista. Sekä rajoituksen tavoitteen että sen tarkoituksen kannalta Uudeltamaalta muualle Suomeen suuntautuvan tarpeettoman henkilöiden liikkumisen rajoittaminen on välttämätöntä. Koska virus kulkee ihmisten mukana, muuta keinoa leviämisen estämiseksi Uudeltamaalta muualle Suomeen ei ole. Myöskään Uudellemaalle ei tulisi matkustaa muualta Suomesta muusta kuin välttämättömästä syystä, koska riski tartunnalle on alueella korkea ja paluu muualle Suomeen levittää virusta. Uudenmaan ja muun Suomen välinen liikkumisrajoitus on siten valmiuslain 118 §:ssä tarkoitettamalla tavalla välttämätön sen varmistamiseksi, että epidemian voimistumista muualla Suomessa voidaan hidastaa riittävästi. Liikkumisrajoituksen voidaan arvioida varmistavan tehohoidon saatavuutta ja sitä kautta alentavan kuolemantapauksia sekä COVID-19-tartunnan saaneiden että muiden tehohoitoa tarvitsevien osalta. Sellaisia vaihtoehtoisia normaalilainsäädännön toimivaltuuksia ei ole, joilla voitaisiin varmistua tavoitteen toteutumisesta yhtä tehokkaasti. Valmiuslaki ei tarjoa toimivaltuuksia, joilla sama tavoite voitaisiin saavuttaa suppeammalla kansalaisten oikeuksiin ja vapauksiin puuttumisella. Valtioneuvosto katsoo, että toimenpide on välttämätön ja oikeasuhtainen.

Rajoitus asetetaan siten, että se päättyy sunnuntaina 19. huhtikuuta 2020. Asetuksen soveltamista ja epidemian etenemistä tullaan seuraamaan tarkasti. Jos soveltamisedellytykset eivät enää täyty, asetus kumotaan. Jos asetuksen voimassaoloaikana jo havaitaan, että epidemia on siinä määrin edennyt Uudeltamaalta muualle Suomeen, että liikkumisrajoituksella ei ole enää merkityksellistä vaikuttavuutta, rajoitus puretaan.

Arvoisa puhemies! Virusepidemian laajentuessa on mahdollista, että terveydenhuollon toimintayksiköissä syntyy työvoimapula palvelutarpeen kasvaessa. Terveydenhuollon työ-

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

voimapolua voi kasvattaa myös terveydenhuollossa työskentelevän henkilöstön sairastuminen. Tämä voi merkittäväällä tavalla vaikeuttaa kriittisten palvelujen toimintaa.

Ensisijaisia keinoja riittävän työvoiman varmistamiseen ovat palvelujen hankkiminen ja lisähenkilöstön vapaaehtoinen rekrytointi.

Valtioneuvosto on tehnyt päätöksen valmiuslain 95 §:n 2 momentissa säädetyn toimivaltuuden käyttöönotosta ja 96—103 §:ien soveltamisesta. Valmiuslain 95 §:n 2 momentissa säädetään terveydenhuollon henkilökunnan työvelvoitteista. Asetuksen nojalla terveydenhuollon henkilökunnan työvelvoitteita voidaan soveltaa koko valtakunnan alueella.

Työvelvollisen aseman ja oikeuksien suojaamiseksi sovellettaviksi tulevat myös valmiuslain 14 luvun säännökset. Nämä säännökset koskevat työvelvollisuuden piiriin kuuluvien henkilöiden ilmoittautumisvelvollisuutta, työmääräyksen sisältöä, työmääräyksen antamisen rajoituksia ja työmääräystä annettaessa huomioon otettavia seikkoja. Lisäksi sovellettaviksi tulevat työvelvollisuussuhdetta, työvelvollisuussuhteen ehtoja ja työnantajan tietojenantovelvollisuutta sekä työvelvollisuusrekisteriä koskevat säännökset.

Näiden valtuuksien käytön tarkoitus on varmistaa riittävä henkilöstömäärä viruspandemian aikana, jotta riittävä toimintakyky sosiaali- ja terveyspalveluissa voidaan turvata. Asetus on voimassa 13. huhtikuuta 2020 asti.

Arvoisa puhemies! Julkiselle vallalle on asetettu velvollisuus turvata jokaisen oikeus elämään, turvata jokaiselle riittävät terveyspalvelut myös pandemian aikana sekä edistää väestön terveyttä. Tavoitteiden saavuttamiseksi välttämättömät viranomais-toimet ovat poikkeuksellisen pitkälle meneviä, myös ihmisten perusoikeuksiin puuttuvia viranomais-toimia. Valmiuslain liikkumis- ja oleskelurajoitusten käyttöönotolle pandemiatilanteessa on erittäin painavat perusteet. Rajoitusten kautta voidaan turvata terveydenhuoltojärjestelmän toimintakyky ja sitä kautta torjua ihmisten henkeen ja terveyteen kohdistuvia vakavia uhkatekijöitä.

Näillä käyttöönottoasetuksilla otetaan käyttöön valmiuslaista ne säännökset, jotka valtioneuvosto katsoo välttämättömiksi tämänhetkessä tilanteessa ja oikeasuhtaisiksi COVID-19-pandemian leviämisen ja etenemisen hidastamiseksi sekä erityisesti hoito- ja muiden henkilöresurssien riittävyyden varmistamiseksi.

21.38 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Me olemme näinä päivinä tehneet täällä poikkeuksellisia lakeja, ja nyt olemme itse asiassa tekemässä historiallisesti täysin poikkeuksellista lakia: muu Suomi ollaan eristämässä Uudestamaasta. Menemme itse asiassa sadan vuoden taakse sisällissodan vuosiin tai sotavuosiin, jolloin maa on tällä tavalla jouduttu jakamaan. Ymmärrän täysin tämän päätöksenteon ja pohdinnan, rajalinjan merkittävyyden ja tärkeyden. Jotensakin olisi kuitenkin tuntunut siltä, että tällaisessa liikkumisvapauden puuttumisessa, elementäärisessä oikeudessa, olisi pitänyt käyttää perustuslain säätämisyjärjestystä ja viisi kuudesosaa -kiireellisyttä. En tee siitä esitystä, mutta pohdiskelen tätä ääneen.

Arvoisa puhemies! Tämä koronapandemia on kavala vihollinen, ja se on erityisen kavala ikäihmisille. Siksi hallituksen päätökset ja meidän eduskunnan päätökset siitä, että yli 70-vuotiaat elävät karanteenin kaltaisissa oloissa tällä hetkellä, on täysin harkittu. Valtaosa ikäihmisistä on myös toiminut terveysviranomaisten antamien ohjeiden mukaan: he ovat minimoineet ulkoiset fyysiset kontaktinsa. Kymmenentuhannet ovat käyttäneet hyväkseen Suomen luonnon tarjoamaa suojaa ja siirtyneet mökeilleen. Onneksi meillä on poikkeuksellisen laaja kesämökkijärjestelmä, jonka erityisarvo näkyy juuri nyt, kriisitilan-

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

teessa. Kautta kivuliaan historiamme ovat suomalaiset paenneet, kun vainolainen iskee, erämaiden piilopirtteihin, niin nytkin. [Timo Heinonen: Levittävät tautia sinne!]

Arvoisa puhemies! Uudellamaalla, missä koronaepidemia on Suomessa pahimmillaan juuri nyt, aivan kuten pääministeri tässä kertoi, on pääosa tartunnan saaneista ollut nuoria aikuisia tai keski-ikäisiä ihmisiä. Vielä tämä vihulainen ei ole päässyt täydellä voimallaan iskemään ikäihmisiin. He ovat onnistuneet piiloutumaan, kiitos niiden toimenpiteiden, että on kehoitettu elämään tällä hetkellä karanteenin kaltaisissa oloissa.

Nyt me keskustelemme Uudenmaan eristämisestä muusta Suomesta. Muualle Suomeen siirtyneitä uusmaalaisia kehoitetaan palaamaan pikimmiten koteihinsa. Peruste on ilmiselvä. Tehohoitokapasiteetti on muualla Suomessa rajallinen, ja siksi ihmisiä kehoitetaan oleskelemaan kotonaan ja kotiseuduillaan. Onko kuitenkin viisasta purkaa piilopirttimme? Kyseessä on harvinainen suojajärjestelmä, jota muualla maailmassa voidaan vain kadectia. Mokeilleen siirtyneistä useimmat ovat jo olleet riittävän pitkään erillään, jolloin taudin puhkeamisen olisi pitänyt jo tapahtua. He ovat siis terveitä eivätkä siten altista ketään tartunnalle.

On aivan oikein varmistaa terveydenhuollon ja tehohoidon kapasiteetin riittävyys kaikkialla Suomessa. Olisiko kuitenkin viisaampaa edellyttää mokeilleen siirtyneitä palaamaan kotikulmilleen silloin, jos taudin oireet iskevät? Kysehän ei kuitenkaan ole äkillisesti lamauttavasta sairaudesta, ja senhän ihmiset myöskin mielellään tekisivät tietäen esimerkiksi, että Uudellamaalla on tehohoitokapasiteettia ehdottomasti enemmän kuin missään muualla Suomessa. Nyt ikääntyneitä uusmaalaisia kehoitetaan palaamaan koronaviruksen pahimmille epidemia-alueille. Miksi? Pelkään, että tästä päätöksestä saattaa tulla kulminaatiopiste, jonka seurauksena tähän asti erityisesti nuoria aikuisia koskettanut epidemia alkaa niittää karmeaa satoaan ikäihmisten joukossa.

21.42 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Rajoitukset ovat tarpeen silloin, kun ne tehdään oikea-aikaisesti ja riittävinä. Tässä koronaepidemiassa on tehty asioita, jotka olisi voitu tehdä toisin. Riittämättömät testaukset ja rajoitusten hitaus ovat aiheuttaneet sen, että Uudellamaalla epidemia on päässyt leviämään.

THL:n arvion mukaan koronaepidemian riskialueelta saapuu Suomeen takaisin lähes kaksisataatuhatta henkilöä ja osalla heistä on virustartunta matkassaan. Kuinka moni heistä oikeasti sanoo, että heillä on oireita, halutessaan päästä takaisin koti-Suomeen? Heidän ohjeistuksensa lentokentällä on ollut ala-arvoista, ja he pääsevät nyt jatkamaan matkaansa muualle Suomeen. Nyt kun ollaan asettamassa Uudenmaan rajoille sulkua, niin viimeistään tässä kohtaa pitää olla selvät suunnitelmat, miten ulkomailta tulevat suomalaiset siirtyvät lentokentältä koteihinsa niin, että se on todellinen karanteeni, mihin he siirtyvät, menemättä esimerkiksi julkisten liikennevälineiden kautta. Tulee myös miettiä, voivatko he ylipäätänsä ylittää Uudenmaan rajan maan sisällä, jos heidän kotinsa on Uudenmaan ulkopuolella. Nyt tämän esityksen mukaan he voivat. Ja miten toimitaan satamista tulevien matkustajien suhteen? Viranomaisten tulee antaa ulkomailta palaaville selkeät määräykset ja ohjeet, jotta virus ei pääse laajenemaan edelleen maassamme. Nyt on viimeinen hetki muuttaa tätä käytäntöä.

Samaan aikaan tässä ollaan rajaamassa varusmiehiltä oikeutta palata kotipaikkakunnalleen, eli laitetaan rajoituksia kyllä niin, että meidän omat poikamme, jotka suorittavat varusmiespalvelusta, eivät pääse palaamaan kotipaikkakunnalleen lomille, vaikka Puolustusvoimat ovat tehneet esimerkillistä työtä itse tässä koronaepidemian vastaisessa työssä por-

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

rastamalla lomina hyvin niin, että he eivät ole toistensa kanssa siellä tekemisissä. Kysynkin tässä: tässäkö on palkka heidän hyvin tekemästään työstä? Varuskunnissa epidemia ei ole päässyt leviämään, siellä ollaan saatu hyvin tartuntaketjuihin tartuttua. Pyydän tätä vielä arvioimaan, voitaisiinko tähän saada muutosta. Epätietoisuus varusmiehillä on iso, ja se aiheuttaa henkistä kuormitusta. Miksi varusmiehillä ei ole oikeutta palata koti- tai asuinpaikkakunnalleen, kun kaikilla muilla se oikeus on? Jopa pyydetään muita ihmisiä palaamaan takaisin mutta ei varusmiehiä. Onko tämä yhdenvertaista kohtelua? Jos varusmies jää varuskuntaan, se voi pahimmillaan kestää kuukausia. Eihän meistä kukaan usko, että tämä rajoitus on ohi kolmessa viikossa. Kyllä se tulee kestämaan todennäköisesti pidempään.

Sitten ottaisin esille tähän myöskin kriittiset ammatit. Meillä näiden varhaiskasvatuksen ja ensimmäisten luokkien kohdalla piti listata asetukseen kriittiset ammatit, mutta siitä jouduttiin luopumaan, kun se oli epäselvästi sinne kirjattu, vaikka se olisi ollut perusteltu listaus. Nyt poikkeusolojen aikana, kun lapsista suurin osa on etäopetuksessa ja Uudenmaan rajoja ollaan sulkemassa, pitäisi täsmentää ne yhteiskunnan kriittisten toimijoiden työntekijäryhmät, joiden kohdalla voidaan tarvita erityisjärjestelyjä, ja nämä olisivat myöskin ne työntekijäryhmät, jotka voivat liikkua tässä rajan yli. Jos kaikki mahdolliset työntekijät voivat liikkua rajan yli, niin mikä tämän koko Uudenmaan sulkemisen merkitys silloin on? Kyllä sen pitäisi lähteä näitten kriittisten työntekijäryhmien määrittelyn kautta. Tämänkertainen koronaepidemia tulee varmasti pahenemaan, ja kun tulevaisuudessakin voi tulla uusia poikkeustilanteita, niin silloin meille on erityisen tärkeää saada nämä ryhmät luokiteltua.

Mutta tärkeää on nyt muun Suomen osalta, ettei tilanne pääse samaan tilanteeseen kuin täällä Uudellamaalla, maito kaatumaan, eli nyt on tärkeää muualla tarttua nopeasti toimiin, tehdä riittävästi testauksia ja tehdä myöskin niitä sellaisia rajoituksia, mitkä ovat tarpeen epidemian leviämisen ehkäisemiseksi.

21.47 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa herra puhemies! Muut maat ovat Suomea ennen asettaneet ulkonaliikkumiskieltoja voimaan suojatakseen väestöä viruksen leviämiseltä, jopa niin, että liikkumissuojaus on päätetty ottaa käyttöön silloin, kun tartuntoja oli todettu vähemmän kuin Suomessa väestöön suhteutettuna, vaikka Suomi ei edes testannut samaan tahtiin kuin muut maat. Kyse on siis lopulta poliittisesta harkinnasta.

Tuen ja kiitän hallitusta valmiuslain 118 §:n aktivoinnista Uudenmaan eristämiseksi, joka tosin olisi pitänyt tehdä aikaisemmin. Peruste sille, että Uusimaa eristetään, on se, että Uudeltamaalta ei tuotaisi virusta muille alueille. Tällä logiikalla on hämmästyttävää, että hallitus ei rajoita liikkumista Uudenmaan sisällä. Jos helsinkiläinen Kuopioon matkustava henkilö on riskitartuttaja kuopiolaisille, miksi helsinkiläinen ei ole riskitartuttaja toisille helsinkiläisille? Kun virusta on paljon tietyllä alueella, on todennäköistä, että sillä alueella hengaileva terve ihminen [Eva Biaudet'n välihuuto] saa tartunnan toiselta hengaajalta, joka on koronan kantaja. Toisin sanoen koronaa kantava helsinkiläinen tartuttaa kyläillensä yhtä todennäköisesti helsinkiläisen kuin kuopiolaisenkin, jolloin ei ole mitään syytä, miksei maakuntarajan ei-välttämättömän ylittämisen kiellon pitäisi tarkoittaa myös ei-välttämättömän liikkumisen kieltoa maakunnan sisällä. [Kimmo Kiljunen: Täällä on kapasiteetti hoitaa!]

Arvoisa puhemies! Vastuulliset ja riittävät rajoitukset ovat välttämättömiä siksi, että tautihuipusta ei tulisi jyrkkä, koska muuten terveydenhuollossa aletaan priorisoimaan, kuka pääsee tehohoitoon. THL:n tietoihin pohjaten Suomessa ylitettäneen 1 000 vahviste-

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

tun koronartartunnan raja jo huomenna, sillä tänään lukema on 958. Hälyttävää tilanteessa on se, että sairaalahoitoon joutuneista noin 100 koronapotilaasta jo 25 prosenttia on jouduttu siirtämään tehohoitoon. Tämä on aivan poikkeuksellisen vaarallinen etenemistahti. Kun ihmisiä otetaan koronan vuoksi sisään sairaalaan hoitoon, jo muutaman päivän päästä joka neljäs heistä siirretään tehohoitoon. Kun tartuntamäärät kasvavat vauhdilla ylöspäin ja paljon nopeammin kuin mitä pystymme testaamaan, meillä ajautuu pian valtava määrä ihmisiä sairaalahoitoon, ja jos heistä joka neljäs joudutaan ottamaan tehohoitoon, meiltä loppuvat laitteet ja ennen kaikkea niitä käyttävä henkilöstö. Siksi pelkästään Suomen jakaminen kahteen osaan ei riitä, koska ilman ulkonaliikkumiskieltoa ihmiset eivät noudata kehoitusta lopettaa ei-välttämätöntä liikkumista ja Uudenmaan tautipesäke pääsee muhimaan sellaisiin mittoihin, että sairaaloiden kantokyky pettää. Tämä saattaa tuntua utopialta nyt, mutta jos tähän tilanteeseen päädytään, silloin ei viisikymppisen kannata saada aivoinfarktia tai keuhkokuumetta, sillä hän kilpailee tällöin samoista tehohoitopaikoista nelikymppisten koronapotilaiden kanssa — ja häviää. Näin raju on se todellisuus, jos emme tee niitä toimenpiteitä, joihin meillä päättäjinä olisi ollut mahdollisuus muttei löytynyt rohkeutta ja nopeutta.

Arvoisa puhemies! Emme me oppositiosta perussuomalaisina näitä kovempia toimia vaadi huvin vuoksi vaan johdonmukaisesti siksi, että olemme perustaneet analyysimme koronaviruksen leviämisestä ja systeemin vaikutuksista WHO:n ja Euroopan tartuntatauti-
viraston arvioihin. Te olette puolestanne hallituksessa antaneet painoarvoa enemmän THL:n maltillisemmalle linjalle. Nyt on tärkeää tehdä päätöksiä vaikuttavuuden, ei näön, vuoksi. Jos hyvinkääläinen on todella riski naapurikuntalaiselleen järvenpääläiselle eikä siksi voi ylittää Uudenmaan rajaa, niin miksi hyvinkääläinen ei ole riski myös toisella puolella asuville nurmijärveläisille? Vain riittävän ennaaikaisilla kovilla suojaustoimilla pelastamme ihmishenkiä ja terveydenhuoltomme ja pääsemme palaamaan normaaliin päiväjärjestykseen aiemmin. — Kiitos. [Ville Tavio: Ikävä totuus!]

21.51 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Perussuomalaiset ovat kannattaneet tiukkoja toimia, ja olimme ensimmäisiä, jotka esittivät valmiuslakia ja muun muassa koulujen sulkemista, ja on hyvä, että asiat etenivät.

Arvoisa herra puhemies! Pääministeri Marin, sanoitte, että tammikuusta alkaen olette olleet liikkeellä tämän asian kanssa. Tein 24. päivä tammikuuta kirjallisen kysymyksen, jossa kysyin valmistautumisesta koronaan, ja sain siihen vastauksen helmikuun 17. päivä. Tässä vastauksessa todettiin muun muassa näin: ”Tilanteen seurannan ja analyysien perusteella on muun muassa toteutettu kansalais- ja viranomaisviestintää.” Pysähdyn tähän. Mitä on tapahtunut lentokentillä? Eivät kansalaiset ja matkoilta tulleet ole tienneet karanteeneista. He ovat jatkaneet matkaansa ja levittäneet virusta eteenpäin. Entä viranomaisviestintä? Olemme juuri eilen kuulleet, että sosiaali- ja terveysministeriö on kertonut, että tieto ei ole kulkenut. Tähän ei ole taidettu sittenkään varautua. Vastauksessa kerrottiin myös, että on ”kehitetty materiaalista valmiutta”. No kuinka ollakaan, meillä on nyt valmiusvarastot avattu ja miljoonia suusuojausvälikappaleita lähtenyt eteenpäin. Ei ole todellakaan kehitetty materiaalista valmiutta. On ”nostettu omaa johtamisvalmiutta ja tiivistetty viranomaisten välistä yhteydenpitoa”. Kyllä meistä täällä välillä tuntuu, että johtajuus on ollut hukassa. Emme ole tienneet, kuuntelemmeko me THL:ää vai STM:ää. ”Tiivistetty viranomaisten välistä yhteydenpitoa” — jälleen kerran katse lentokentälle: Mitä siellä tapah-

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

tuu? Onko se syy STM:n, että niille matkustajille, jotka ovat tulleet Suomeen, ei ole kulkenut tieto siitä, että se on kahden viikon karanteeni?

Arvoisa herra puhemies! Mielestämme tulee toimia tiukasti, ja on hyvä, että Uudenmaan alue nyt suljetaan. Se on erittäin tärkeää, joskin me kaikki tiedämme, että se ei tule riittämään, etteikö virus leviäisi. Tämä virus on ankara ja se on haasteellinen, ja vasta silloin, kun meillä on rokotus keksitty, se virus on voitettu. Hyvin moni suomalainen sen sairastaa. Onko se osuus 80 prosenttia, mikä on se arvio, me emme tiedä. Mutta sen me tiedämme, että se on kohtalokas. Se on sitä nuorille, se on sitä keski-ikäisille, se on sitä ikääntyneille. Se on uhka meille kaikille. Kukaan ei ole tältä sairauDELTA turvassa. Mutta niin kauan kuin voimme jarruttaa, se meidän tulee tehdä.

Arvoisa herra puhemies! Äidit ovat olleet yhteydessä. Meistä suurin osa täällä on äitejä ja isejä, ja me tiedämme sen tuskan, mikä esimerkiksi varusmiehen äidillä tällä hetkellä on. He ovat kysyneet, että kun varusmies on Uudenmaan ulkopuolella suorittamassa palvelustaan, voiko hän palata lomalla käymään kotona. Toivoisin, että vastaatte tähän, koska itse en ole osannut vastata näiden äitien kysymykseen.

Arvoisa puhemies! Haasteellinen aika on edessä. Mitä sitten, jos virus leviää yllättäen myös muualla huolimatta siitä, että meillä on rajat kiinni? Miten sitten toimitaan? Menemmekö me siihen tilanteeseen, että rajat avataan, elämä jatkuu niin kuin aina ennenkin ja jokainen meistä sairastaa tavalla tai toisella tämän kamalan sairauden?

21.55 Iris Suomela vihr: Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on jatkuvasti syytä muistaa, että nyt suojataan aivan keskeistä perusoikeutta: oikeutta elämään. Ensinnäkin on todettava, että valaa luottamusta nähdä, kuinka moni suomalainen on ottanut tämän todella vakavasti jo pelkkien ohjeiden ja suositusten perusteella. Tällainen luottamus ihmisiin on kuitenkin vapaan yhteiskunnan kivijalka ja vähentää tarvetta velvoitteille ja pakkotoimille. Kiitos siis jokaiselle, joka on järjestänyt elämänsä, ihmissuhteitansa ja työtänsä uudelleen tähän poikkeusoloon reagoimiseksi.

Samalla tästä vastuunkannosta huolimatta on todettava, että nyt pelkät suositukset ja ohjeet eivät ole riittäneet ja siksi joudutaan tarttumaan näihin koviin toimiin, ennen kaikkea, jotta terveydenhuollon kapasiteetti riittää, jotta tämän taudin leviämistä saadaan hidastettua ja jotta tästä selvittää parhaan mahdollisin päin — suoraan sanottuna mahdollisimman pienellä kuolonuhrien määrällä. Tämä todella nyt vaatii sekä ihmisten liikkumisen rajoittamista että terveydenhuollon henkilöstön velvoittamista töihin.

Nyt sitten valmiuslain 118 §:n ja 95 §:n nojalla toimitaan tässä tilanteessa. Nämähän nojaavat perustuslain 7 §:n 1 momenttiin, julkisen vallan velvollisuuteen turvata jokaisen oikeus elämään, sekä perustuslain niihin kohtiin, joissa turvataan jokaiselle riittävät terveyspalvelut sekä ylipäätään väestön terveyden edistäminen. Näistä asioista kun on perustuslakivaliokunnassa viime viikkoina keskusteltu, niin on todettu, että nämä ovat todella niin painavia perusoikeuksia, että ne antavat kyllä perusteen sitten myös rajoittaa ihmisten elämää ja toimintaa aika kovillakin tavoilla.

Samalla on todettava, että toki näillä oikeuksilla ja toimivaltuuksilla on selvät rajat. Perustuslain 23 § mahdollistaa tällaisen poikkeusoloissa toimimisen mutta toisaalta myös edellyttää sitä, että tehdään vain se, mikä on välttämätöntä ja oikeasuhtaista näiden keskeisten perusoikeuksien turvaamiseksi. Eli vaikka oikeus elämään on keskeinen perusoikeus, niin on koko ajan kiinnitettävä tarkkaa huomiota siihen, että ei toimita vahingossa-

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

kaan liian laajasti. Tämä vaatii nyt tarkkaa tasapainottelua ja huolenpitoa sekä valtioneuvoston päässä että myös täällä eduskunnassa ja varsinkin siellä perustuslakivaliokunnassa, missä onkin ollut ilo huomata, että hallitus—oppositio-rajoista huolimatta toimimme yhdessä löytääksemme parhaita ratkaisuja.

Tämä mielestäni myös vastaa kysymykseen siitä, miksi ei ole rajoitettu ihmisten elämää vielä kovemmin ja aikaisemmin. Se tulee sieltä perustuslaista, se velvollisuus tarkastella toimia niin, että tehdään vain se, mikä on välttämätöntä ja perusteltua, ja kun puhutaan pandemiasta, niin nojataan nimenomaan terveydenhuollon asiantuntijoihin. Tässä samalla tasapainotellaan kahden eri asiantuntemusalan välillä: on toisaalta se perusoikeuksien turvaaminen eli juridinen asiantuntemus ja sitten siinä rinnalla se lääketieteellinen asiantuntemus. Näitä nyt todella parhaalla mahdollisella tavalla pyritään sovittamaan yhteen, korostan, hallitus—oppositio-rajoista välittämättä. Näin etsitään suomalaisten elämän turvaamiseksi parhaita ratkaisuja.

On muutama seikka, mihin perustuslakivaliokunta on jo tähän mennessä kiinnittänyt huomiota etenkin tämän työvelvoitteen osalta, jota käsiteltiin jo viime viikolla. Valmiuslaissa on 95 §:n lisäksi säädetty 98 ja 99 §:issä työntekijöiden oikeuksien turvaamisesta. Moni on nyt ollut huolissaan, miten toimitaan, jos terveydenhoitoalan työntekijä kuuluu itse riskiryhmään, on itse vaikkapa astmaatikko tai iäkäs, tai jos perheenjäsen kuuluu riskiryhmään. Nämä on kaikki tuolla valmiuslaissa otettu huomioon, ja nämä kaikki, totta kai, huomioidaan, kun sitten tarkastellaan, keitä velvoitetaan töihin. Eli valmiuslakiin on todella kirjattu myös se, että myös terveydenhoitoalan henkilökunnan tilanne huomioidaan. Tietysti myös heidän oikeuttaan elämään on tässä oikeasuhtaisella tavalla suojattava.

Sama pätee nyt myös tähän Uuttamaata koskevaan liikkumisrajoitukseen. On jo aiemmin kiinnitetty juuri tähän oikeasuhtaisuuteen ja välttämättömyyteen vakavaa huomiota, kiinnitetty huomiota siihen, että ovathan perustelut riittävän kattavia. Siksi olikin nyt ilo saada valtioneuvostolta 17 sivun hyvin kattava ja laaja muistio, jossa käytiin tarkkaan läpi, millä perusteella nyt näistä Uudenmaan rajoituksista on säädetty ja millä perusteella on siten toisaalta annettu joitain mahdollisuuksia poiketa rajoituksista. On tärkeää esimerkiksi, että ihmiset pystyvät edelleen pitämään huolta lähiomaisistaan maakuntarajoista huolimatta. On tärkeää, että ainakin välttämätön työnteko onnistuu.

Nyt varmasti, kun lähdetään sitten pohtimaan soveltamisasetusta tälle 118 §:n käyttöönottoasetukselle, siinä kohtaa on erityisen tärkeää, että määritellään hyvin huolella ne tarkat rajat sitten sille, kuka saa kulkea, milloin saa kulkea ja millä tavalla niitä päätöksiä sitten siinä maakunnan rajalla tehdään. Tätä on siinä taustamuistiossa jo käyty läpi, mutta vielä tässä käyttöönottoasetuksessa itsessään ei näitä tekijöitä ollut kirjattu, joten tästä lienee syytä antaa sitten se tarkentava soveltamisasetus, jotta se tarkkarajaisuuden vaatimus toteutuu.

Kaiken kaikkiaan nähdäkseni on niin, että valtioneuvosto on hyvin reagoinut siihen kattavien perustelujen ja perus- ja ihmisoikeuksien huomioinnin tarpeeseen, mitä viime viikolla nostettiin esiin. Mielestäni tämä osoittaa sen, että suomalainen oikeusvaltio kuitenkin edelleen toimii melko hyvin myös poikkeusoloissa. Tämä on nähdäkseni meriitti sekä valtioneuvostolle että koko tälle kansanedustajalaitokselle. Toivon, että tällä samalla vahvalla yhteistyön hengellä päästään jatkossakin eteenpäin, koska nämä toimet ovat kovia, mutta ne ovat samalla välttämättömiä. Vain antamalla tällaista valtioonhenkilömäistä esimerkkiä me pääsemme tästä yhdessä eteenpäin.

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

22.02 **Veronika Honkasalo vas:** Arvoisa puhemies! Koronaepidemian hidastamiseksi on tehtävä kaikki ne toimet, jotka parhaaseen käytössä olevaan tietoon perustuen katsotaan tehokkaiksi ja järkeviksi. Toimet pitää myös tehdä oikea-aikaisesti. Kaikkein tärkeintä on suomalaisten turvallisuus. Se, että joudumme keskustelemaan näin voimakkaista rajoituksista, johtuu siitä, että meidän on turvattava parhaan tehohoidon kapasiteetin riittävyys myös epidemiahuipussa. Samalla on todettava, että vakaviin rajoituksiin joudutaan, koska hallituksen aiempia voimakkaita suosituksia ei ole kaikkien toimesta riittävästi noudatettu. Suurin osa suomalaisista on sisäistänyt vastuunsa ja toiminut sen mukaisesti. Valitettavasti kaikki eivät ole olleet yhtä vastuullisia, ja se on johtanut tähän tilanteeseen.

Arvoisa puhemies! Olemme tilanteessa, jollaista ei toivoisi koskaan näkevänsä. Meistä kukaan ei olisi ennen istuntokauden alkua voinut kuvitella, millaisista asioista tulemme tässä salissa päättämään. Näissä oloissa moni kyllä huutelee vaatimuksia kovemmissa ja kovemmissa toimita ja keinoista, mutta emme saa unohtaa, miten vakavista asioista puhumme, kun kyse on jokaiselle kuuluvien perusoikeuksien rajoittamisesta. Vasemmistoliitolle on keskeistä, että poikkeusoloissa pidämme lujasti kiinni oikeusvaltioperiaatteesta, perustuslaista ja demokratiasta. Vaikka näistä poikkeusoloissa olisi helppo lipsua, olisi lipsumisen hinta liian kova meille kaikille. Liikkumisvapaus, oikeus liikkua vapaasti valtion alueella, on keskeisissä ihmisoikeussopimuksissa ja perustuslaissamme turvattu keskeinen perus- ja ihmisoikeus. Valmiuslaki mahdollistaa nykyisissä poikkeusoloissa tilapäiset kielot tai rajoitukset liikkumiseen tietyillä alueilla, jos se on välttämätöntä henkeä tai terveyttä uhkaavan vakavan vaaran torjumiseksi. Valmiuslain nojalla voidaan ottaa käyttöön vain sellaisia toimivaltuuksia, jotka ovat välttämättömiä ja oikeasuhtaisia väestön suojaamiseksi ja perusoikeuksien turvaamiseksi. Toimivaltuuksia voidaan käyttää vain, jos tilanne ei ole hallittavissa viranomaisen säännönmukaisin toimivaltuuksin. Perusoikeuksien rajoitusten on ylipäänsä oltava välttämättömiä ja oikeasuhtaisia. Perusoikeuksia rajoittavien toimien on oltava myös osoitetusti tehokkaita keinoja niille asetetun päämäärän saavuttamiseksi. Symbolisista syistä ei perusoikeuksia tule rajoittaa.

Kun kyse on kokonaisen maakunnan eristämisestä, herää myös kysymyksiä siitä, miten liikkumisrajoituksia kyetään valvomaan niin, että ne aidosti ovat tehokkaita toimia. Tehokkuus liittyy myös toimien kestoon. Hetkelliset liikkumisrajoitukset tuskin olisivat tehokkaita, toisaalta rajoitusten kesto on rajattava välttämättömään.

Arvoisa puhemies! Liikkumisvapauden rajoitukset osuvat meistä monen arkeen ja konkretisoivat tilanteen vakavuutta varmasti jokaiselle meistä. Samaan aikaan on myös huomattava, että jo nyt koronaepidemian torjumisessa on otettu käyttöön keinoja, jotka kajoavat laajasti perus- ja ihmisoikeuksiin ja aivan erityisesti monien haavoittuvimmassa asemassa olevien ihmisten asemaan.

Moni suomalainen saapuu päivittäin töihin Uudellemaalle. Vaikka meidän kaikkien tulee näinä aikoina mahdollisuuksien mukaan rajoittaa liikkumisemme välttämättömään, on välttämätön työmatkaliikenne ja muu välttämätön liikenne turvattava. Huomioitava on myös ne lapsiperheet, joissa vanhemmat asuvat maakuntarajan eri puolin.

Arvoisa puhemies! Liikkumisrajoitusten esittäminen ei ole helppo asia. Perusteet rajoitusten säätämiseksi ovat kuitenkin painavat ja asiantuntijatiетoon nojaavat. Koronaepidemia jyllää erityisesti Uudellamaalla, ja sen leviämistä on hidastettava ja terveydenhoidon toimintakykyä turvattava mahdollisimman tehokkaasti.

Vaikka käsillä on valtioneuvoston asetus valmiuslain pykälien käyttöönotosta, on eduskunnan asema ylimpänä valtioelimenä turvattava myös poikkeusoloissa. Näinä aikoina pit-

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

kää päivää ja yötä painavat perustuslakivaliokunnan virkamiehet sekä valiokunnan kuulemat asiantuntijat tekevät oikeusvaltion puolesta työtä, joka ansaitsee meidän jokaisen kiitokset. Sille työlle on annettava arvo ja työrauha. Vasta perustuslakivaliokunnan arvion jälkeen voimme sanoa, onko tämä asetukset kaikilta osin sellainen, jonka eduskunta voi hyväksyä.

22.07 **Sari Multala kok:** Arvoisa puhemies! Kuka olisi uskonut tammikuussa, kun Suomessa oli ensimmäinen koronavirustapaus ja se onnistuneesti saatiin hoidettua, että näkisimme pari kuukautta siitä tällaisen tilanteen, jossa Uusimaa eristetään.

Luottamus — sitä me nyt tarvitsemme: luottamusta siihen, että aivan jokainen tekee osansa, luottamusta siihen, että viranomaiset tekevät kaikkensa, ja luottamusta siihen, että päätökset tehdään parhaaseen mahdolliseen tietoon nojaten, punniten samalla perusoikeuksien rajoittamista suhteessa niiden vaikutuksiin. On äärimmäisen tärkeää, että tietoa jaetaan avoimesti eri maiden välillä, mutta myös suomalaisille. Tiedon avoimuus lisää luottamusta siihen, että nyt tehtävät toimet ovat tarpeellisia ja välttämättömiä.

Valmiuslain 118 §:n aktivoiminen on erittäin järeä toimi. Uudenmaan eristäminen on herättänyt ymmärrystä mutta myös pettymystä ja suuttumustakin. Erityisen paljon olen saanut viestejä uusmaalaisilta, jotka ovat jo matkustaneet Uudenmaan ulkopuolelle mökeilleen. Moni sanoo noudattaneensa erityistä varovaisuutta ja vieneensä jopa ruoat mukanaan täältä, eivät ole pysähtyneet matkalla edes tankkaamaan. He eivät asioi missään. Ruokat saa tilattua suoraan autoon kannettuna tai jopa mökille asti. Moni heistä kokee nyt, että olisi suurempi riski palata tänne kotiin kuin jäädä mökilleen. Viestejä olen saanut myös heiltä, jotka ovat matkustaneet vanhempiensa tai muiden riskiryhmiin kuuluvien läheistensä avuksi käymään kaupassa tai apteekissa. He pohtivat nyt kuumeisesti, miten läheiset pärjäävät, jos heidän on matkustettava takaisin kotiin.

Uudenmaan eristämistä perustellaan epidemian etenemisen hidastamisella. Ihmiselle saattaa kuitenkin tulla muitakin sairauksia, tarvetta terveydenhuollon palveluihin, joten siksi kaikkia neuvotaan nyt pysymään kotonaan ja palaamaan koteihinsa. On tärkeää, että suomalaisille kerrotaan kaikki perustelut päätösten takana. Eikö ole niin, että pienempien sairaanhoitopiirien kantokyky on yksi niistä syistä, minkä vuoksi uusmaalaiset pyydetään palaamaan takaisin kotiin?

Tarvitaan myös lisää vastauksia seuraaviin kysymyksiin: Kenelle kuuluu vastuu ihmisistä, jotka ovat täysin toimintakykyisiä mutta asuvat kaukana palveluista, eikä kotiinkuljetuspalveluita ole saatavilla? Kehen omaiset voivat ottaa yhteyttä, jotta he pääsisivät itse palaamaan koteihinsa?

Moni tähän asti täysin karanteeninomaisissa olosuhteissa elänyt kokee nyt, että on epäreilua rajoittaa liikkumista täällä, kun samaan aikaan ulkomailta palanneita ei ole kyetty asettamaan tiukemmin karanteeniin. Pääministeri myönsi, että virhe on tapahtunut, ja se on hyvä. Kaikki ymmärtävät, että virheitäkin tapahtuu tällaisen kriisin hoidossa, mutta eivät niin helposti ymmärrä sitä, jos virheistä ei opita ja asioita ei hoideta nopeasti kuntoon. Voittehan te nyt taata, että jatkossa ihmiset ohjataan mieluiten jo lentokoneessa ja ohjeistetaan suoraan karanteeniin?

Kysymyksiä on herättänyt myös se, mikä on perusteltu ja painava syy, jonka vuoksi Uudenmaan rajan saisi jatkossakin ylittää työssäkäynnin lisäksi. Teille tulee sulut, ja niitä valvomaan tulee paitsi poliiseja myös varusmiehiä. Onko hallituksella antaa vastausta monen mielessä pyörivään kysymykseen, mikä on riittävän painava syy ylittää maakunnan raja?

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

Arvoisa puhemies! Nyt kun Uusimaa eristetään, on samaan aikaan ymmärrettävä, että sen rajan sisäpuolella on oltava vähintään yhtä tarkkana tai jopa tarkempina kuin aiemmin, jotta yhtään uutta lähikontaktia ei syntyisi. Epidemian huippu on vielä kaukana, joten nyt on erittäin tärkeää pyrkiä kaikkiin keinoin välttämään sen leviämisen nopeuttamista, myös täällä Uudellamaalla.

Tilanne on monen kohdalla kestänyt jo viikkoja ja tulee vielä parhaimmassakin tapauksessa kestämaan pitkään, kesään asti — näin olen asiantuntijoiden ja hallituksen lausunnoista tulkinut. Epävarmuus on vaikeinta, ja siksi olisi hienoa, jos voidaan antaa edes jonkinlaista arviota siitä, kuinka pitkään tämä tilanne tulee kestämaan.

Tähän loppuun haluan vielä nostaa pari asiaa, joita täällä aiemmin nostin, mutta ministerit eivät silloin olleet salissa:

Kotihoidosta on valitettavasti kantautunut viestejä, että tartunta on saavuttanut jo kotihoidonkin henkilökuntaa Sipoossa. Suojavarusteiden saamisessa on ollut suuria viiveitä, vaikka oltaisiin toivottu, että niitä olisi ollut. Toivottavasti tämä saadaan nyt erittäin pian kuntoon.

Toinen huolenaihe koskee muistisairaita. Miten heistä huolehditaan, jos heidän liikkumismahdollisuutensa ovat vapaat? Onko mahdollista asettaa jonkinlaisia rajoitteita, kun he eivät välttämättä ikään kuin pahantahtoisesti näitä määräyksiä ja suosituksia riko vaan eivät vain terveydentilansa vuoksi kykene niitä noudattamaan?

22.12 Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Uudenmaan eristäminen ei ole varmastikaan mikään helppo päätös, mutta minä kyllä kuulun niihin kansanedustajiin, jotka ymmärtävät sen, koska emme halua Uudestamaasta vastaavaa maakuntaa kuin mikä Italiassa on Lombardia. Emme halua olla se maakunta, joka on levittämässä virusta muualle Suomeen, mutta ymmärrän kyllä hyvin niitä ihmisiä, joita tämä päätös nyt närkästyttää. Aivan kuten edustaja Multala tuossa aiemmin sanoi, meillä on useita henkilöitä, jotka ovat jo siirtyneet kesämökeilleen ja tehneet sen juuri oikealla tavalla, eivät ole hankkineet mitään kontakteja siinä matkan varrella ja ovat tehneet kaikki oppikirjan mukaan, ja nyt kun vielä kevätkin on vähän varhaisemmassa vaiheessa, niin heistä on varmasti tuntunut tässä tilanteessa hyvältä ratkaisulta eristää itsensä jonnekin kauas mökkiin. Ymmärrän hyvin, että heitä ärsyttää tämä tilanne, eritoten vielä, kun lehdistä saamme lukea koko ajan sitä, millä tavalla Helsinki-Vantaalle on tullut näitä matkailijoita juuri pahimmilta alueilta, Italiasta, Espanjasta ja niin edelleen, ja he eivät ole saaneet riittäviä ohjeita, millä tavalla tätä karanteenia pitää noudattaa. Ja nyt kun vielä katsoo tätä keskustelua, mitä eri viranomaiset ovat käyneet, niin näyttää siltä, että Finavia, STM, THL ja ulkoministeriö keskenään pallottelevat tätä asiaa ja eivät oikein osaa päättää, kenen se vastuu itse asiassa on. Kysynkin teiltä, pääministeri: kenen se vastuu on, ja aiotteko todella nyt tehdä niin, että kun meillä on noin 40 000 matkailijaa vielä maailmalla, he sitten saavat kunnolliset ohjeet?

Olen ymmärtävinäni niin, että HUSin toimitusjohtaja on juuri tänä iltana esittänyt sellaista vaihtoehtoa, että maailmalta Suomeen tulevat eristettäisiin karanteeniin 14 päiväksi lentokenttähotelleihin, jolloin heillä olisi suora meno sellaiseen paikkaan, jossa on selkeä ohjeistus siitä, kuinka tulee toimia. He ovat todellakin silloin eristyksissä muista. Kysyisin teiltä, pääministeri, mielipidettä tähän asiaan. Olisiko tämä yksi vaihtoehto? Toki olemme hiukan myöhässä, emmekä ihan hiukankaan, mutta kuitenkin tulijoita on vielä paljon sieltä maailmalta, ja meidän täytyy ainakin heidän suhteensa toimia nyt viisaalla tavalla.

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

Nyt tätä Uudenmaan eristämistä ollaan tekemässä 19.4. saakka. Tavallaan se tuntuu loogiselta, että edetään pala kerrallaan ja katsotaan, millä tavalla tämä vaikuttaa, mutta toisaalta itsestäni tuntuisi loogiselta, että kaikki rajoitukset olisivat samanmittaisia. Niin on toimittu muissa maissa. Jos katson vaikka Ranskaa tai Espanjaa, niin siellä on yleensä tehty niin, että on menty kaksi viikkoa eteenpäin hyvin suurin rajoituksin, on ulkonaliikkumiskiellot ja niin edelleen, joita ei ole rajoitettu vanhuksiin tai riskiryhmässä oleviin, vaan ne ovat koskeneet kaikkia, jolloin ihmiset ovat myöskin kokeneet, että he ovat yhdenvertaisia tämän vakavan sairauden ja tilanteen edessä. Itse pahoin pelkään, että kun me tällä tavalla pikkuhiljaa tuomme näitä erilaisia rajoituksia — toki ymmärrettävästi, koska ne ovat suuria rajoituksia ja niillä on myös taloudellisia vaikutuksia — niin me vain siirrämme tätä tilannetta. Olisin valmis vielä paljon kovempiin rajoituksiin, jotta me saamme kukistettua tämän epidemian, mikä nyt on tänne tullut ja tulossa. Pahoin pelkään, että tällä tavalla me vain viivästyttämme sitä edelleen ja myöskin ne taloudelliset ja muut kärsimykset tulevat olemaan entistä suurempia. Kysyisin teiltä, pääministeri: Mitä mieltä te olette tästä tilanteesta? Onko meillä nyt tehty kaikki oleellinen, vai onko vielä tulossa lisää rajoituksia, kuten muissa maissa on tehty?

Puhemies Matti Vanhanen: Pyrin pitämään tämän keskustelun nyt tässä liikkumisvapautta koskevassa kysymyksessä ja annan puheenvuoroja valtioneuvoston jäsenille hiekan myöhemmin.

22.17 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on yksi Suomen itsenäisyyden ajan kovimmista poikkeustoimista. Hallitus esittää järeää rajoitusta uusmaalaisten perusoikeuteen, vapauteen liikkua. Uudenmaan raja aiotaan sulkea lähinnä välttämätöntä työmatkaliikennettä lukuun ottamatta. Olen saanut viime päivinä uusmaalaisilta paljon palautetta. Siitä heijastuu suuri huoli tulevaisuudesta, terveydestä ja nyt myös mahdollisuudesta liikkua vapaasti. Uudenmaan maakuntahan on koronavirusepidemian keskus Suomessa. Tunnetuista tartunnoista yli 60 prosenttia on täällä. Virus on hallituksen mukaan levinnyt useissa Uudenmaan kunnissa — näin, ministeri Kiuru, sanoitte eilen.

Koronavirusepidemia on uhka ihmisten hengelle ja terveydelle, tämä on selvä, ja jokaisella suomalaisella on perustuslaissakin taattu oikeus elämään. Hallitus on ryhtynyt ymmärrettävästi mittaviin toimiin tätä kriisiä vastaan suojatakseen ihmisten oikeutta, suomalaisten oikeutta elämään. Mutta iso kysymys on se, miksi vasta nyt ja miksi juuri näillä keinoilla. Euroopan epidemia-alueet ovat olleet jo pitkään Suomen hallituksen ja viranomaisien tiedossa. Samaan aikaan, kun pääministerin ilmoituksen yhteydessä täällä eduskunnassa hallitus ohjeisti suomalaisia lähinnä pesemään käsiään, valtava joukko suomalaisia lomaili eri puolilla maailmaa ja Eurooppaa jo tiedossa olevilla epidemia-alueilla saaden tartuntoja — palatakseen niiden kanssa tänne kotimaahan. Kun hallitus oli yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa todennut poikkeusolot ja hallitus oli kehottanut suomalaisia palaamaan kotimaahan, infektoituneet matkalaiset otettiin Helsinki-Vantaan lentoterminalilla vastaan ilman kummempia varotoimia — tietojeni mukaan vielä eilenkin on matkustajia palannut Suomeen ilman, että he ovat saaneet edes asianmukaista ohjeistusta — ja monet ovat liikkuneet näiden viikkojen aikana lentokentältä pois julkisilla kulkuvälineillä. No, nyt kun tämän seurauksena epidemia on päässyt leviämään erityisesti täällä Uudella maalla ja nyt sitten toisaalta uusmaalaisten vapaata oikeutta liikkua aiotaan välttämättömistä syistä rajoittaa, niin tokihan meillä uusmaalaisilla on oikeus tietää, arvoisa hallitus,

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

miten on mahdollista, että tämä pääsi tapahtumaan, että ihmisiä pääsi sieltä lentokentän koronaportista vapaasti liikkumaan. Massoittain matkalaisia päästettiin maahan ilman mitään kontrollia, osa jopa ilman vähäisintäkään ohjeistusta epidemiaan liittyen. No tässähän ei ole järkeä. Ei riitä, arvoisa pääministeri, että toteatte, että tapahtui virhe. Hallitus, teidän on kerrottava, miksi tämä virhe tapahtui ja miten sen toistuminen aiotaan nyt estää. Arvoisa hallitus, nyt ennen Uudenmaan rajan sulkemista toivon, että kuulemme, miten huomionsa alkaen lentokentän koronaportti suljetaan, ennen kuin Uudenmaan raja suljetaan.

Arvoisa puhemies! Suomalaisten vapautta liikkua maassa voidaan rajoittaa vain välttämättömyydestä syistä, ja se voidaan tehdä vain oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden. Sitä voidaan käyttää vasta, kun viranomaisien tavanomaiset toimivaltuudet eivät enää riitä taudin taltuttamiseksi. Näin sanoo valmiuslaki, ja tätä perustuslakivaliokunta seuraavaksi arvioi.

Kun valmiuslain liikkumisrajoituksen voimalla Uusimaa aiotaan laittaa kiinni ja perusoikeuksia rajoittaa, niin uusmaalaiset ja suomalaiset ansaitsevat kuulla kaikki perusteet tälle toimenpiteelle. Nythän perustelumuiotissa on laajasti käsitelty toki näitä perusteita, ja haluan tuoda esille, että kaikki avoimuus tässä asiassa auttaa myös näiden rajoitteiden hyväksymistä. Hallitus on vedonnut ymmärrettävästi siihen, että maakunnissa tehohoidon kapasiteetti on niukka. Ymmärrettävä ja hyvin merkittävä riski on esimerkiksi se, että iso joukko uusmaalaisia lähtisi Lappiin pääsiäislomalle — tiedämme, että Lapin keskussairaalassa on hyvinkin vähän näitä tehohoitopaikkoja, ymmärtääkseni yhdeksän kappaletta tällä hetkellä. Silti monilla suomalaisilla näistä perusteista huolimatta on sellainen tunne, että tietoa tästä epidemiasta ei tule riittävästi. Arvoisa pääministeri, minulta on kysytty, mitkä ovat tarkalleen ne vaikutukset, jotka ihmisten terveydessä ja hyvinvoinnissa halutaan saavuttaa, mikä on hallituksen rehellinen tilannearvio tämän kriisin mittaluokasta ja miksei koko tilannekuvaa reaaliaikaisesti julkaista, miksei kuntakohtaisia tartuntatietoja esimerkiksi Uudenmaan osalta julkaista. Tämä auttaisi ihmisiä ymmärtämään sen, minkä takia koko Uudenmaan osalta täytyy raja sulkea. Sanotaan, kehyskuntien osalta ihmisiä auttaisi se, että he tietäisivät, että kyse ei ole vain pääkaupunkiseudun ongelmasta vaan epidemia on levinnyt useampiin kuntiin.

Sitten se toinen iso kysymys on se, mitä hallitus tarkalleen ottaen pyrkii saavuttamaan koronaepidemian vastaisessa taistelussa eli mikä hallituksen koko koronastrategia on. Eli nyt kun uusmaalaiset eristetään muusta Suomesta, hallitus perustelee, että se on välttämättömyydestä ja se on oikeassa suhteessa, mutta se, mitä hallitus haluaa lopulta saavuttaa, on saatanut jäädä ihmisille epäselväksi. Pääministeri, olette aiemmin kommentoinut, ettei epidemian leviämistä voi enää estää, ja hallitus onkin julkilausutun tavoitteensa mukaan pyrkinyt ainoastaan madaltamaan tätä epidemian huippua. Nyt kysyisinkin, onko tämä edelleen hallituksen tosiasiallinen tavoite, ja viittaa nyt sosiaali- ja terveysministeriön kansliapäällikkö Varhilan toteamukseen tämän päivän Helsingin Sanomissa, jossa hän totesi: ”Kysymys on siitä, miten saamme laumaimmuneiden aikaan väestössä niin, että riskiryhmiä on suojattu.” No, kuten tiedämme, Isossa-Britanniassa paljon kritiikkiä herättänyttä laumasuojaa [Puhemies koputtaa] hallitus ei pääministerin mukaan kuitenkaan tavoittele. Eli mitä siis tavoittelette, mikä on hallituksen koronastrategia? Ja oletteko varmoja, ettei Suomessa todella kannata pyrkiä tukahduttamaan epidemiaa? Tällaista ovat vaatineet muun muassa Helsingin yliopiston professori Olli Vapalahti, THL:n emeritustutkimusprofessori Matti Jantunen ja Ranskan tieteellisen komitean puheenjohtaja, näin muutamia mainitak-

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

seni. Myös Norja on ilmoittanut tällä viikolla siirtyneensä tähän tukahduttamislinjaan, [Puhemies: 7 minuuttia on kulunut!] jota WHO:kin ymmärtääkseni suosittelee.

22.24 Antti Kurvinen kesk: Herra puhemies! Tämä niin sanottu koronapandemia on koko maailmassa ja kaikissa valtioissa johtanut aivan hurjiin ja poikkeuksellisiin ratkaisuihin. Ehkä yksi hurjimpia tähän asti nähtyjä on Intian päätös tehdä käytännössä lockdown, sulkea maa, laittaa ulkonaliikkumiskielto — toista miljardia ihmistä siellä ihan toisella puolella maailmaa toisissa olosuhteissa. Ja, puhemies, myös Suomessa me olemme tämän koronaviruksen takia lähteneet aivan poikkeuksellisiin toimenpiteisiin. Ei varmaan ole liioittelua sanoa, että sotien jälkeen, Lapin sodan jälkeen, lähes 80 vuoteen, ei ole tällaisia rajoituksia ihmisten arkielämään ja perusoikeuksiin toteutettu. Joku voisi sanoa jopa niin, että ei aikaisemminkaan, ennen sotiakaan, sotien aikanakaan, näitä tiettyjä rajoituksia ole näin vahvasti toteutettu.

Jonkin verran julkisessa keskustelussa on esitetty, että on vain oltu ja ihmetelty ja pohdittu, [Sebastian Tynkkysen välihuuto] mutta itse sanoisin kyllä, että aika rajuja ratkaisuja Suomessa on tehty alkaen jo siitä, että tasavallan presidentin kanssa yhdessä valtioneuvosto on todennut, että maassa vallitsee poikkeusolot, emme elä normaalitilanteessa, maassa vallitsee poikkeusolot. On toteutettu kokoontumisvapauden rajoituksia, on suljettu maan ulkorajat, on annettu ikärajoihin perustuvia ohjeita, ja nyt ollaan toteuttamassa eräs varmaan Suomen historian kovimpia yksittäisiä ihmisten perus- ja ihmisoikeuksien rajoituksia elikkä ollaan ottamassa käyttöön valmiuslain 118 §:ssä säädetty liikkumisvapautta koskeva rajoitus, joka tosiaan, mikäli perustuslakivaliokunnan tarkastelun jälkeen siinä ei virheitä havaita, tulisi huomenna perjantaina 27. päivä maaliskuuta voimaan ja olisi sitten tuonne huhtikuulle, 19. päivään asti, voimassa sillä tavalla, että Uudenmaan maakuntaan tulo ja täältä Uudenmaan alueelta poistuminen kiellettäisiin, siten kuitenkin, että jokaisella olisi oikeus palata kotiin asuinpaikkakunnalleen. Rajoitus on erittäin tiukka. Vain tietyillä rajatuilla kriteereillä tähän maakuntaan, meidän suurimpaan maakuntaamme, saisi tulla ja sieltä lähteä: muun muassa viranomais toiminta, työ, luottamustoimi, lakisääteinen velvollisuus tai pakottava perhesyy elikkä lapsen tapaamisoikeuden toteuttaminen tai lähiomaisen kuolema tai vastaava syy olisi riittävä, että tämän rajoituksen voisi ylittää.

Tämä on, puhemies, erittäin radikaali rajoitus meidän perustuslaisia turvattuun, perustuslain 9 §:n mukaiseen, liikkumisvapauteemme. Itse kuitenkin tuen tätä asetusta — niin kuin sitä tukee varmaan koko eduskunta yksimielisesti, uskallan näin arvioida — siksi, että kuitenkin perustuslain eniten suojaama oikeushyvä ja meidän valtion ja oikeusjärjestyksen eniten suojaama oikeushyvä on oikeus elämään, ihmisen henki ja terveys, ja sitä tänä päivänä suojataan.

Puhemies! Meillä on syntynyt sellainen tilanne tässä maassa, että tämä koronavirus on levinnyt kaikista eniten pääkaupunkiseudulla ja koko Uudenmaan maakunnan alueella. Voi puhua jopa niin, että Uusimaa on tietyllä tapaa viruskeskus Suomessa. Tartuntoja on muuallakin kuin ihan täällä Helsingissä ja Espoossa. Kuten täällä on aikaisemmissa hyväissä puheenvuoroissa hyvin esitetty, tällä erittäin rajulla ihmisten perusoikeuksiin puuttumisella pyritään estämään se, että tämä pandemia leviäisi hallitsemattomasti pitkin Suomea. Tässä taudissa on sellainen pirullinen puoli, että se vie erittäin monia siihen sairastuneita tehohoitoon ja ne tehohoitajaksot ovat hyvin pitkiä. Ja kuten täällä esimerkiksi edustaja Vestmanin hyvässä puheenvuorossa tuli esille, meillä on rajallinen, muutaman sadan kappaleen tehohoitokapasiteetti tässä tasavallassa, ja mikäli tämä pandemia leviää hallitsemat-

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

tomasti, me ajaudumme sellaisiin tilanteisiin, että joudumme tekemään valintoja tuolla hoitopaikoissa siitä, ketkä pelastetaan ja keitä ei, ja sehän on aivan karmeaa tilanne, jos sellainen Italian ja Espanjan tyyppinen tilanne meillä Suomessa tulisi. Ja se, puhemies, pitää kaikin tavoin välttää, että meillä erikoissairaanhoido menee tukkoon, niin että joudumme valitsemaan, ketä hoidetaan ja ketä ei hoideta. Kaikkia pitää Suomessa hoitaa, se on meidän yhteiskuntamme moraalinen aivan perusjuttu.

Puhemies! Täällä on nyt tämän asetuksen käyttöönottokeskustelussa, myös aiemmin kyselytunnilla, puhuttu paljon siitä, mikä on se strategia: puhutaanko tällaisesta laumastrategiasta, laumaimmuneetin rakentamisesta, hidastamisesta vai tukahduttamisesta. Haluan nyt sanoa tässä vielä, että missään nimessä ei Suomen strategia ole mikään laumaimmuneetin rakentaminen ja se, että annetaan epidemian, pandemian, tarttua koko väestöön ja sitten siitä selviävät vahvimmat, me nuoremmat, ja sitten siihen kuolee näitä riskiryhmäläisiä. Se ei todellakaan ole Suomen strategia eikä voi olla Suomen strategia. Mutta sen sanon nyt, kun täällä tuntuu kansanedustajissa olevan niin valtavia epidemiologian asiantuntijoita nykyään, että minä ihan tällaisella pohjalaisella maalaisjärjellä näen niin, [Sebastian Tynkkysen välihuuto] että on hienoa, jos näillä toimilla saadaan tukahdutettua tämä sairaus, mutta luulenpa vain, että se ei täysin onnistu, se jossain määrin leviää meillä tässä maassa, ja näillä kovilla rajoitustoimilla yritetään nyt sitten pitää se leviäminen minimissä. Hienoa, jos se tukahtuu, mutta voi olla, että sitä ei saada tukahdutettua. Yritetään edes hidastaa sitä mahdollisimman pitkälle.

Puhemies! Ihan loppuun totean sen, että perusoikeuksia ei pidä rajoittaa varmuuden vuoksi ja pitää tehdä vain välttämättömät rajaukset ihmisten oikeuksiin, ja siksi tätä liikkumisrajoitusta ei laiteta vaikkapa Kainuuseen tai Pohjanmaalle vaan se toteutetaan täällä, missä on viruskeskittymä. Haluan jo tässä kohtaa pahoitella tätä kaikille 1,7 miljoonalle uusimaalaiselle, joiden arkea tämä tulee rajusti vaikeuttamaan ja aiheuttamaan erilaista vaivaa ja kiusaa ja varmasti myös taloudellisia menetyksiä. Mutta tahdon nyt vedota tässäkin yhteydessä vielä suomalaisiin, että jotta suojelisimme lähimmäisiämme, meidän iäkkäitä vanhempiamme, meidän ystäviämme, joilla on ollut vaikkapa syöpä juuri, meidän pitää nyt pysyä kotona. Nyt ei ole aika lähteä siivoamaan mökkiä, nyt ei ole aika lähteä sukuloimaan toiselle puolelle maata, [Puhemies koputtaa] vaan olemalla kotona me voimme suojella lähellämme olevia riskiryhmäläisiä. Nyt on jokaisesta suomalaisesta kiinni, miten me suojellemme [Puhemies koputtaa] elämää Suomessa tämän pandemian aikana.

22.32 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Oikeus elämään on yksi keskeisimmistä perustuslaillisista oikeuksista ja ihmisoikeuksista, ellei keskeisin. Nyt joudutaan harkitsemaan äärimmäisiä ja poikkeuksellisia toimenpiteitä tämän oikeuden suojelemiseksi ja samalla rajoittamaan muita demokraattisen yhteiskunnan keskeisiä vapauksia.

Tässä hallituksen perustelumuistiossa on annettu epidemiologinen ja lääketieteellinen tilannekuva ja kuvattu sitä, minkä takia tämä päätös ja esitys on tehty ja eduskunnan arvioitavaksi tuotu. On todella tärkeää, kuten moni muukin on tässä aikaisemmin tuonut esiin, että meillä olisi mahdollisimman hyvät perustelut ja mahdollisimman hyvät arviot jokaisen toimenpiteen vaikuttavuudesta. Samalla meidän on toki hyväksyttävä se, että tällaisessa tilanteessa meillä ei voi olla täydellistä tietoa. Kaikkein oleellisinta on se, että meillä on mahdollisimman hyvä päivitetty tieto kuitenkin käytössä ja että se on avoimesti arvioitava, jolloin myös muut asiantuntijat, tutkijat, voivat osallistua tähän keskusteluun. Ison-Britannian hallituksen strategia muuttui radikaalisti sen jälkeen, kun yli 200 tutkijaa otti

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

kantaa avoimessa kirjeessä Ison-Britannian sen aikaiseen strategiaan, jossa ajateltiin, että tämä virus voisi melko vapaasti pyyhkäistä väestön yli. Tämä on muuttunut nyt täysin, ja mitä ilmeisimmin Isossa-Britanniassakin on ulkonaliikkumiskieltoa vastaavia toimenpiteitä, eli kaikki kääntyi hyvin nopeasti.

Tässä on hyvä, että on tilannekuvaa todellakin päivitetty ja todettu muun muassa, että ilman suojaustoimia väestöstä infektioon epidemian ensiaallon aikana sairastuu jopa 80 prosenttia, tapauksista 15 prosenttia on vakavia ja 5 prosenttia kriittisiä. On täysin selvää, että tällaiset luvut ovat sellaisia, että niiden hoitoa ei meidän terveysjärjestelmä kestäisi. Sen lisäksi on tullut uutta tietoa siitä, kuinka vakava infektio voi olla ja kuinka se voi olla nuoremmillekin henkeä uhkaava. Täällä hallituksen muistiossa todetaan, että toisin kuin pandemian alussa ajateltiin, koronainfektio on myös osalla nuorempia ikäluokkia erittäin vakava aiheuttaen myös osalle tartunnan saaneista 30—69-vuotiaista henkeä ja terveyttä uhkaavan ja tehohoitoa vaativan keuhkokuumeen. Samoin tässä on todettu, että tämä tehohoidon kesto on pidempi kuin on arvioitu. Tässä on monta tekijää, jotka perustelevat sitä, että rajoittamistoimenpiteet ovat tarpeellisia.

Sitten täytyy kysyä myös samalla, kun puhutaan siitä — edelleen näinä päivinä — että voitaisiin suojella riskiryhmiä, kuinka realistisella pohjalla se on, koska riskiryhmiä on Suomessa valtavasti. Pelkästään yli 70-vuotiaita suomalaisia on melkein 900 000. Sen lisäksi on monia syöpäsairaita, diabeetikkoja ja niin edelleen. Meillä on itse asiassa valtava määrä ihmisiä, jotka kuuluvat riskiryhmiin, ja monien asiantuntija-arvioiden mukaan ennen pitkää toki riskiryhmiinkin jotain kautta virus päätyy, jos sen viruksen levinneisyys väestössä on korkealla. Se voi olla se kotihoidon työntekijä tai lapsi, joka käy sairasta vanhempaansa katsomassa. Ihan kaikkea ei voida estää.

Ja sen lisäksi haluaisin kysyä, kun tämä on kuitenkin nyt uusien tietojen mukaan vaarallinen tauti nuoremmillekin, vaikka ei niin vahvasti kuin vanhemmille: Miten nyt sitten koko Suomessa ja Uudellamaalla suojellaan muuta väestöä tämän taudin etenemiseltä? Nyt kun tehdään todennäköisesti tämä tarpeellinen Uudenmaan matkustusta rajaava toimenpide, niin millä tavalla Uudenmaan sisällä ollaan hidastamassa taudin etenemistä? Mitä toimenpiteitä aiotaan tehdä? Kun tänään pyöräilin tänne töihin, niin kyllä väki on vähentynyt keskustassa, mutta kyllä siellä edelleen on ihmisiä, jotka kulkevat porukoissa. Mitä me teemme tämän tilanteen osalta, jos havaitaan, että tämä tauti jatkaa etenemistä? Me emme varmaan halua, että tästä Uudestamaastakaan tulee sellainen tautiriskialue, jolla sitten vanhemmat tai nuoremmatkin joutuvat sinne tehohoitoon?

Tämän lisäksi täytyy huolehtia, että Uusimaa — Uudenmaan ihmiset, melkein 1,7 miljoonaa ihmistä — ei ole eriarvoisessa asemassa perusterveydenhuollon saatavuuden osalta, joten on keskeistä, että riittävän ajoissa tasataan maan sairaanhoitokapasiteetin kesken erilaisia hoitotoimenpiteitä. Koska tehohoitoa vaativia on vaikea tai mahdoton siirtää, niin täytyy riittävän ajoissa suunnitella se, miten esimerkiksi osa syöpähoidoista voidaan siirtää muualle maahan, jos tilannekuva on tämä, että Uudellamaalla taudin eteneminen on varsin vikkellä.

Mutta ennen kaikkea toki haluaisin kuulla sen arvion siitä, miten Uudellamaalla voidaan edelleen tartuntaketjuja tunnistaa — tai palata, toivon mukaan, siihen tilanteeseen, jossa voitaisiin tunnistaa, missä sairastuneita on, nyt kun ollaan testaamiskapasiteettia lisäämässä. Miten sitä lisätään riittävästi, ja mikä on nyt se exit-strategia hallituksella sitten päästä tästä tilanteesta ulos? Se on kaikkein keskeisin kysymys tai ainakin yksi keskeisimmistä. Kuinka monta kuukautta voimme olla sosiaalisessa eristyksessä? Kestääkö talous

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

sen? Kestääkö ihmisten terveys ja terveydenhuoltokaan sitä kaikista varoimenpiteistä huolimatta? Onko huonoista vaihtoehtoista kenties paras strategia tutkia tarkemmin niitä Etelä-Korean ja Singaporen malleja, joissa on aika systemaattisesti lähdetty tartuntaketjuja jäljittämään? Tällaisiin vastauksia varmasti moni uusmaalainenkin pohtii ja moni muu suomalainen. Miten me voimme parantaa tietopohjaa tästä taudinkuvasta, ja miten me voimme estää näiden tartuntaketjujen leviämistä, koska tiedetään, että myöskään nuoremmat ihmiset eivät ole tämän taudin vakavilta seurauksilta suojassa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt sitten edustaja Ovaska vielä, ja sen jälkeen ministerit vastaavat, katsotaan näin aluksi, 3 minuutin puheenvuoroilla.

22.39 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä ei tule olemaan helppoa. Meidän on hyvin vaikea löytää vastauksia edes kaikkiin näihin kysymyksiin, mitä täällä salissa on esitetty. Ehkä hallituksella on. Mutta kun itse ajattelee — mitä on seurattu mediaa ja luettu ja yritetty ymmärtää tietoja muualta Euroopasta ja muualta maailmasta — niin aina tulee entistä enemmän kysymyksiä, kun niitä lukee. Tämä tulee myös vaatimaan paljon uhrauksia, se on aivan selvä, niin kuin ne kaikki päätökset, mitä tässä salissa on jo tähän mennessä tehty.

Eihän meillä myöskään ole minkäänlaista 100 prosentin varmuutta siitä, miten tämä virus lopulta käyttäytyy, ei ole myöskään WHO:lla tai muilla. Ehkä siitä olen harmissani, että moni tuntuu etsivän jo syyllisiä, siinä vaiheessa, kun ollaan kuitenkin hakemassa kaikkia keinoja, millä tavalla pystytään lieventämään taudin leviämistä ja ennen kaikkea estämään sen leviämistä. [Sebastian Tynkkynen: Kyllä on kestänyt!] Mutta kyllä olen sitä mieltä, että ennen kuin etsitään syyllisiä, pitää löytää ratkaisuja. On myönnetty virheitä, mitä jotkut ovat tehneet, mutta siitä, kun niitä kaivetaan, kaivamalla kaivetaan, tulee välillä mieleen kyllä eräs tuttu sanonta siitä isommasta kirjasta, että joka on synnitön, niin heittäköön sen ensimmäisen kiven.

Tämä maakunnan sulkeminen on sen verran raju toimenpide, että se tulee näkymään ei vain uusmaalaisien vaan muidenkin perheiden ja ihmisten arjessa, niin kuin täällä salissa on sanottu, esimerkiksi siinä, jos huoltajat asuvat eri maakunnissa tai muuten tilanne on se, että ollaan eri maakuntien alueella. Tämä vaatii aikamoista totuttelua. Nyt tämä aika on siihen huhtikuun, onko se, 19. päivään, mutta meillä ei ole tiedossa myöskään muuten, mitä kaikkea tässä vielä tulee tapahtumaan ja minkälaisia päätöksiä tähän saliin on vielä tulossa.

Meidän pitää tarkastella tarkkaan myöskin sitä, mitä muissa maissa tapahtuu, niin kuin tässä edellä Holopainen ansiokkaasti puhui Singaporesta ja muista, ja on arvioitava, mitä siellä on tehty ja mitä me voisimme tehdä ja ottaa oppia myöskin sieltä — se on erityisen tärkeää. Mutta sitten meidän tarvitsee myöskin katsoa, mitä meidän naapurissamme tapahtuu. Voiko esimerkiksi Ruotsi aiheuttaa meille riskin ja aiheuttaa sen, että sieltä tauti leviäisi esimerkiksi Suomen puolelle nopeammin? Tähän meillä pitää myöskin olla varautumissuunnitelma.

Mutta kuten sanoin, arvoisa puhemies, kysymyksiä on paljon enemmän kuin vastauksia, ja uskon, että hallitus omalta osaltaan koko ajan pyrkii toimitaan hakemaan tietoa ja osaltaan myöskin tuomaan niin nopeasti kuin mahdollista tänne päätettäväksi asioita, joilla suomalaisten turvallisuudesta ja terveydestä pidetään huolta, vaikkakin se tulee vaatimaan hyvin paljon uhrauksia meiltä kaikilta.

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt pääministeri Marin, 3 minuuttia.

22.42 **Pääministeri Sanna Marin:** Arvoisa puhemies! Kun kuuntelen näitä salin joitakin puheenvuoroja, niin niistä saa sen käsityksen ikään kuin mitään ei olisi tehty. [Sebastian Tynkkynen: Ei, vaan liian myöhään!] Suomi on poikkeusoloissa ensimmäistä kertaa rauhan aikana. Koulut, oppilaitokset, korkeakoulut on suljettu. Julkisia kokoontumisia on rajoitettu. Julkiset tilat virastoja lukuun ottamatta on suljettu. Lähikontakteja on käsketty välttämään. Ihmiset on määrätty karanteeniin, jos he ovat olleet ulkomailla epidemia-alueilla. Toimia on tehty erittäin laajasti. [Eduskunnasta: Hyviä toimia!] Valmiuslaki on otettu käyttöön. Nyt me esitämme valmiuslain 118 §:n liikkumisrajoituksia, ja tämän salin keskusteluista, joistakin puheenvuoroista, saa käsityksen, että mitään ei olla tehty, tai jos on tehty, niin liian myöhään.

Suomi, meidän tautitilanteeseemme nähden, on itse asiassa toiminut etupainotteisesti, ja me olemme ottaneet käyttöön erittäin kovia ihmisten perusoikeuksiin kajoavia rajoittamistoimia, joita ei todella tehdä kevyin perustein. Hallitus olisi myös halunnut, että tämän maan ravintolat, kuppilat, yökerhot olisi suljettu tänä viikonloppuna. Eduskunta kuitenkin edellyttää hallitukselta vielä asetusta asiasta, selvityksiä asiasta, ja totta kai hallitus ne eduskunnalle tulee toimittamaan, mutta me olisimme halunneet jo tänä viikonloppuna sulkea nämä kuppilat.

Me olemme tehneet paljon. Minä en pysty ennakoimaan vielä, olemmeko me tehneet riittävästi, mutta me myös toimimme niiden Suomen lakien varassa, joita tähän maahan on säädetty. Esimerkiksi tätä valmiuslain 118 §:ää, jota nyt olemme ottamassa käyttöön — mikäli se menee eduskunnasta läpi eli perustuslakivaliokunta ja eduskunta sen hyväksyvät — ei kevyin perustein voi ottaa käyttöön, ja epäilisinpä, että meidän lainsäädäntömme ei esimerkiksi mahdollistaisi nykytilanteessa yleistä ulkonaliikkumiskieltoa. Saamme nähdä, meneekö tästä salista läpi tämä rajoittamistoimenpide Uudenmaan ja muun Suomen liikkumisen välillä. Itse toivon, että menee, pidän sitä täysin välttämättömänä, täysin perusteltuna ja oikea-aikaisena ja myös oikeassa suhteessa olevana toimenä, mutta tämä jää nähtäväksi.

Hallitus suhtautuu tähän tilanteeseen vakavasti. Se tulee tekemään kaikkensa sen eteen, että epidemian kulkua voidaan hidastaa, voidaan estää niiltä osin kuin se on mahdollista, että meidän terveydenhuollon kapasiteettimme ja kantokykymme turvataan kaikissa olosuhteissa, jotta jokainen suomalainen ihminen, joka hoitoa tarvitsee, voi hoitoa saada, ja että riskiryhmien eli erityisesti ikääntyneiden ja perussairaiden ihmisten, näiden ihmisten, henkeä ja terveyttä voidaan erityisesti suojella. Tässä on vastaus siihen kysymykseen, mikä on Suomen strategia: hidastaa taudin etenemistä, estää sitä, jos se suinkin on mahdollista, turvata terveydenhuollon kantokyky ja suojata riskiryhmiin kuuluvia ihmisiä. Tämä on ollut meidän strategiamme koko ajan, ja sen olen tänäänkin eduskunnalle jo useita kertoja todennut. Toivon, [Puhemies koputtaa] että sitä viestiä myös kuunnellaan, kun sitä täällä kysytään.

22.46 **Sisäministeri Maria Ohisalo:** Arvoisa puhemies! Kiitokset edustajille erittäin hyvistä kommentteista. Ne toki kirittävät hallituksen toimia, mutta kuten pääministeri hyvin sanoo, tässä on jo käytössä erittäin rankkoja, isoja toimia tämän taudin hidastamiseksi. Kyse on siitä, että jos emme näitä tee, tämä tauti leviää nopeammin ja meidän tehohoito-kapasiteettimme ei sitä kestä. Tämän takia myös tällaisia rajoitustoimenpiteitä nyt esite-

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

tään. Ne eivät ole helppoja toimia, niitä ei tehdä helposti, kynnys on erittäin korkea. Kuten pääministeri tässä hyvin myös toteaa, voi olla niin, että jos tämä ei menisi läpi, miten sellaisessa tilanteessa ulkonaliikkumiskiellotkaan voisivat mennä läpi. Kyse on siitä, että näiden toimien täytyy olla täysin välttämättömiä, on tehty kaikki muu ennen, jotta voidaan lähteä tällaiseen liikkumisen rajoittamiseen.

Ja totta kai tässä aivan keskeistä on se, että poliisi tulee osaltaan tekemään tämän valvontatyön. Kuten täällä aiemmin sanoin, poliisin resurssit ovat varmasti kaikkien tiedossa, ne eivät ole hyvät, ne eivät ole riittävät. Poliisi joutuu tähän hakemaan myös virka-apua Puolustusvoimilta. Työstä tullaan varmasti selviämään, mutta on hyvä muistaa se, että tämä työ tulee viemään poliisin resursseja pois myös muusta toiminnasta, rikostorjunnasta, rikostutkinnasta, hälytystehtävistä. Tämän vuoksi on erittäin tärkeää, että ihmiset noudattavat näitä sääntöjä, ohjeita, poliisin käskyjä ja neuvoja eivätkä uhmaa niitä turhaan. Kyse on vakavasta taudista, joka nyt täytyy yhdessä pysäyttää.

Tämän takia, koska resurssit ovat niukat, niitä on toki haettu myös lisää. Sisäministeriö on tehnyt jo ensimmäiseen lisätalousarvioon omat esityksensä ja on tehnyt myös seuraavaan lisätalousarvioon uudet esitykset sekä poliisin että Rajan osalta.

Muun muassa Rajan osalta on toki selvää se — kun tässä edustaja aiemmin kysyi, mitä teemme muiden, naapurien, tautitilanteen osalta — että totta kai seuraamme sitä tilannetta, teemme yhteistyötä viranomaisten, poliitikkojen kesken. Juuri keskustelin sisäministerikollegan kanssa Ruotsista, ja myös siellä rajalla tehdään konkreettista päivittäistä yhteistyötä. Jos on niin, että havaitaan rajanylityksiä, joissa ihmisillä on potentiaalisesti oireita, ihmiset ohjataan hoitoon suoraan oikeille viranomaisille. Ja kun tämä sisärajavalvonta itsessään on palautettu ja ulkoraja on kiinni, niin siellä rajavartijat aktiivisesti tekevät sitä työtä. Meidän rajanylityksistä yli 90 prosenttia on nyt poistunut tällä hetkellä. Liike on paljon vähäisempää, ja ennen kaikkea tavaraliikenne ja se välttämätön työmatkaliikenne edelleen toimivat tässä kohdassa.

Moni kysyi, miksi eivät voi mökkeilijät sitten jäädä sinne mökeille. Haluan nostaa tässä esille sen, että vaikka ymmärrän sen piilopirttiajattelun ja se sinänsä on hyvä ajatus, niin suuri riski tässä on myös se, että siellä mökillä tapahtuu onnettomuuksia, mitä tahansa, joudutaan rikosten uhreiksi, mitä tahansa. Silloin saatetaan kuormittaa sitä paikallista järjestelmää tästä syystä eikä pelkästään tämän koronan takia. Eli myös tämä on ehkä syy, minä takia haluaisimme kutsua ihmiset nyt takaisin Uudellemaalle tässä kohtaa.

22.49 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru: Arvoisa puhemies! Käsittelemme erittäin rajua, perusoikeuksiin kajoavaa esitystä, joka tehdään vielä tärkeämmän arvon ja perusoikeuden, elämän, suojelemiseksi. Olemme hyvin raskaan valinnan edessä. Viikonlopun tiedot siitä, millä tavalla koronavirus maattamme tulee jatkossa runtelemaan, ovat olleet sellaisia, että olen joutunut hallitukselle ja pääministerille esittämään tätä hyvin vaikeaa toimenpidettä tehtäväksi.

Tarkoituksena on kiinnittää huomiota siihen, että Uudenmaan epidemiatilanne on muuta maata selvästi niin paljon edellä, että jos tilanteen annetaan jatkua näin, virus kulkee yli Uudenmaan rajojen ihmisten luonnollisen liikkeen tuloksena ja loppuviimeksi olemme tilanteessa, jossa aika nopealla tahdilla Uudellamaalla etenevä epidemia tulee sitten myöskin muiden maakuntien eteen liian nopeassa tahdissa.

Siksi olemme nyt sellaisen tilanteen edessä eduskunnassa, että tämän epidemian hidastamiseksi ja rajoittamiseksi esitetään toimea, jossa käytännössä Uudeltamaalta matkusta-

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

minen muuhun Suomeen ja muun Suomen matkustaminen Uudellemaalle joutuu rajoitetuksi. Kysymyksessä on valmiuslain liikkumisrajoitus koskien 118 §:ää. Olemme perimmäisten kysymysten äärellä. Hengen ja terveyden suojelemiseksi hallitus on kuitenkin päättänyt esittämään nyt eduskunnalle tätä vaikeaa askelta otettavaksi. Eduskunnan käsissä on nyt se, koetaanko maamme parlamentissa tämä toimi välttämättömäksi.

Olen omassa puheessani perustellut tätä julkisuuteen nimenomaan toimenä, joka on välttämätön. Meidän on välttämätöntä rajoittaa viruksen tartunnan etenemistä ihmisten välisissä kontakteissa Uudeltamaalta alueelle, missä virusta on vielä vähemmän. Perusteet syntyvät siitä, että Uudellamaalla sairaalassa olevien koronapotilaiden määrä on kaikista Suomen koronapotilaiden määrästä 75 prosenttia. Ja tosiasia on myös sanottava, että tehohoidossa olevista suomalaisista on HUSin alueen ihmisiä käytännössä 82 prosenttia. Nämä luvut vetävät meidät hiljaiseksi ja kertovat siitä, että tarkoituksena on turvata tämän maan sosiaali- ja terveydenhuollon kapasiteetti, tehohoidon riittävyys kaikille tarvitsijoille mutta viime kädessä suojella myös muiden maakuntien kapasiteettia ja tehohoitoa, [Puhemies koputtaa] jotta me voimme tämän epidemian siellä ottaa vastaan tavalla, joka olisi [Puhemies koputtaa] mahdollisimman rajoitettu ja mahdollisimman suojeltu.

Tässä edustajilla on ollut monia kysymyksiä, ja totean — jos puhemies sallii vielä 30 sekuntia — että kaikilla tavoin niistä linjauksista, joita valtioneuvosto on tehnyt sekä taannoisena torstaina että taannoisena maanantaina, tämä koko on paketti syntynyt ja sen johdosta viranomaiset ovat ryhtyneet toimiin, mutta kaikilta osin kaikki viranomaiset eivät ole onnistuneet täydellisesti tässä vaikeassa tilanteessa, joka on täydellisen uusi Suomessa. Tältä osin lentokenttäjärjestelyt kuuluvat monien ministereiden vastuualaan, ja siltä osin ministerit ovat kokoontuneet jo eilen tämän tilanteen ratkaisemiseksi. [Puhemies koputtaa] Niitä toimia otetaan nyt jatkossa käyttöön, jotta tuo lentokentän tilannekin saadaan rauhoittumaan. Tartuntatautiviranomaisten näkökulmasta rajalle on annettu tämä karanteenimääräys silloin, [Puhemies: Aika!] kun rajat ovat menneet kiinni, ja se on jaettu kaikille suomalaisille.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Saanko minä pyytää, kun meillä on salissa sen verran hyvin nyt tilaa, että pidätte istuessa selkeästi turvavälin, ettei tule sairastapauksia.

22.54 **Eva Biaudet r:** Arvoisa puhemies! Perus- ja ihmisoikeuksien näkökulmasta katsottuna olemme todellakin historiallisesti poikkeuksellisessa tilanteessa. Tämä on toistettu jo monta kertaa tänään, mutta tätä voi toistaa vieläkin. Kansanedustajina meidän tulisi nyt tarkastella valtioneuvoston eilen illalla antamaa käyttöönottoasetusta liikkumisen kieltämiseksi Uudenmaan ja muun Suomen välillä sekä terveydenhuollon henkilöstön työvelvollisuuden toteuttamiseksi. Eduskunnan on nyt punnittava käyttöönottoasetusten hyväksyttävyyden ja välttämättömyyden. Tällaisessa kansakunnan elämää uhkaavassa hätätilanteessa on kyse vakavan tartuntataudin räjähdysomaisen leviämisen uhasta.

Ihmisoikeusasiantuntijoiden mukaan olemme nyt menossa perusoikeuksien suojamuurien läpi aiempaa järeämmällä kalustolla. Eduskunta on tosin jo hyväksynyt ensimmäisten asetusten yhteydessä, että toteutetaan poikkeuksia asetusteitse perustuslain nojalla turvatuista perusoikeuksista. Tässä tilanteessa yksittäisen kansanedustajan arvio siitä, mikä on välttämätöntä pahimpien uhkien toteutumisen ehkäisemiseksi, tuntuu todella vaikealta tehdä. Siksi ei ole muuta mahdollisuutta kuin kuulla tarkasti meidän lääketieteen ja terveyden-

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

huollon parhaita asiantuntijoita ja luottaa heidän tilannearvioonsa sekä maamme parhaimpiin ihmisoikeus- ja valtiosääntöasiantuntijoihin, luottaa heidän arvioihinsa riittävästä prosessista ja toimenpiteiden oikeasuhtaisuudesta ja oikeutuksesta. [Oikealta: Mites WHO?]

Arvoisa puhemies! Luotan siihen, että perustuslakivaliokunta riittävän perusteellisesti käsittelee hallituksen esitystä. On keskeistä historian kannalta, että pystymme dokumentoimaan ne punninnat, joihin poikkeukset perus- ja ihmisoikeuksiin perustuvat. Keskeiset ihmisoikeussopimukset, kuten Euroopan ihmisoikeussopimus ja YK:n yleissopimus kansalaisoikeuksista ja poliittisista oikeuksista, niin sanottu KP-sopimus, mahdollistavat eräistä ihmisoikeuksista poikkeamisen kansakunnan elämää uhkaavan yleisen hätätilan aikana. Tämä mahdollisuus on ollut esikuvana myös meidän perustuslain 23 §:n säännökselle perusoikeuksista poikkeusoloissa. Asiantuntijoiden mukaan nämä poikkeukset kuitenkin edellyttävät erillistä hätätilailmoitusta Euroopan neuvostolle tai YK:lle. Asiantuntijoiden mukaan jo kuusi Euroopan neuvoston jäsenvaltiota on ilmoittanut poikkeavansa Euroopan ihmisoikeussopimuksen velvoitteista koronaviruksen takia. Nämä ovat Latvia ja Viro sekä Armenia, Georgia, Moldova ja Romania.

Liikkumisvapaus on turvattu sekä KP-sopimuksessa että Euroopan ihmisoikeussopimuksessa. Professori Scheininin ja Rautiaisen mukaan säännökset ovat kuitenkin melko joustavia ja mahdollisesti sallivat maan sisäisen liikkumisen rajoitukset, jos ne ovat välttämättömiä, oikeasuhtaisia ja hyväksyttäviä ihmisoikeuksien kokonaisuuden kannalta. Merkitystä on siis sillä, miten poikkeukset perustellaan ja voidaanko osoittaa, että niistä hyödytään enemmän kuin niistä kärsitään. Scheinin ja Rautiainen kyseenalaistavat kirjoituksessaan tämän. Perustuslakivaliokunta toivottavasti pohtii näitä argumentteja tosi tarkkaan ja seikkaperäisesti.

Eilissä Helsingin Sanomien haastattelussa oikeushistorian professori Jukka Kekkonen korostaa: ”Poikkeusoloissa perus- ja ihmisoikeuksista on pidettävä jopa tavanomaista enemmän huolta. Poliittisen keskustelun yksi päälinja on vaatia yhä tiukempia toimia ja arvostella hallitusta hidastelusta. Koronaviruksen vaikutukset ovat kuitenkin niin epävarmoja, että kenelläkään ei voi olla varmaa tietoa siitä, millaista olisi optimaalinen politiikka. Sitä paitsi monisyisiä asioita ei saisi yksinkertaistaa liikaa.”

Historia tulee arvioimaan meidän päätöksiamme ja sitä, miten olemme asettaneet eri ihmisoikeudet vastakkain. Hallituksen tavoite on kuitenkin kannatettava ja hyväksyttävä: pelastaa mahdollisimman monta elämää. Koska poikkeukset sinänsä aina aiheuttavat myös kielteisiä vaikutuksia, meidän tulee olla varmoja siitä, että valitsemamme tie on välttämättömän suojellaksemme oikeutta elämään sekä Uudellamaalla että sen ulkopuolella. — Kiitoksia.

22.59 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Liikkumisvapaus on keskeinen perusoikeus, joka on myös Suomen perustuslakiin kirjattu. Siihen tehtävät rajoitukset ovat äärimmäisen poikkeuksellisia, ja niihin ei saa kevyin perustein mennä. Tilanteen vakavuutta kuvastaa jo pelkästään se, että samanasteisia rajoituksia ihmisten perusoikeuksiin tehtiin viimeksi talvi- ja jatkosodan aikana. Koronaepidemian kaltaista terveydenhoitomme kapasiteettia mahdollisesti haastavaa ja sen myötä ihmishenkiä näin vakavasti uhkaavaa kriisiä emme ole vuosikymmeniin kohdanneet.

Hallituksen esitys valmiuslain 118 §:n käyttöönotosta ja sen mahdollistamista liikkumisrajoituksista on kova ja viimesijainen toimenpide. Sen välttämättömyys on siksi äärimmäisen hyvin perusteltava. On arvioitava, onko rajoitusten laajuus suhteessa niistä saatui-

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

hin hyötyihin: Kuinka toimenpide taltuttaa ja auttaa ehkäisemään terveyskriisin etenemistä ja suojelee siten ihmishenkiä? Tapahtuiko suurin liikenne Uudeltamaalta etätöihin ja karanteenin kaltaisiin oloihin mökeille jo? Onko odotettavissa, että ihmiset vielä liikkuisivat tietäen tilanteen vakavuuden nyt aiempaa paremmin uusien ennusteiden valossa? No, ainakin pääsiäisen tullen näin varmaan olisi, ja ilmeisesti tänäänkin on moni pakannut autoonsa mökkilastin.

Valmiuslaissa todetaan, että ”toimivaltuuksia voidaan käyttää vain sellaisin tavoin, jotka ovat välttämättömiä lain tarkoituksen saavuttamiseksi ja oikeassa suhteessa toimivaltuuden käyttämisellä tavoiteltavaan päämäärään nähden”. Uudenmaan liikkumisrajoitusten käyttöönoton välttämättömyys perustellaan perustuslaissakin määritellyn perusoikeuden, oikeuden elämään, ensisijaisuudella ja mahdollisuudella sen turvaamiseen kaikkialla Suomessa. Erityisesti Uudenmaan ulkopuolella tehohoitokapasiteetti on rajoitetumpi asukasmäärän siellä ollessa pienempi.

Esitys on myös tarkkarajainen niin alueellisesti kuin ajallisestikin. Se on määritelty yhden maakunnan alueelle, ja kestoksi on esitetty noin kolmen viikon ajanjaksoa 19. huhtikuuta asti. Käyttöönoton purkaminen on mahdollista tehdä tätä nopeammin, jos tartuntatilanne tämän sallisi. Lisäksi kaikki muut keinot tartuntojen vähentämiseksi on pitkälti jo tehty, joten päätös liikkumisrajoituksista on tehty viimesijaisuusperiaatteeseen nojautuen.

Liikkumisrajoituksen päätös pohjautuu tilannetietoon koronavirustartunnoista Uudenmaan alueella ja arvioon viruksen leviämisestä ja terveydenhoitokapasiteetin riittävydestä. Vahvistettuja tartuntoja Uudellamaalla on kaksinkertaisesti verrattuna muuhun Suomeen. Haluan kysyä, kuinka turvataan uusmaalaiden terveys, niin ettei tauti-intensiteetti täällä entisestään lisäänty, esim. voidaanko testausta täällä lisätä ja tautiketjuja alkaa jäljittää?

On ensisijaisen tärkeää, että taustalla oleva tieto jaetaan avoimesti ja toimenpiteet perustuvat tietopohjaiseen analyysiin toimenpiteiden vaikuttavuudesta, ei korotushuutokaupaan rajoitustoimien kovuudesta. Avoimella, ajantasaisella tiedonjaolla säilytämme kansalaisten luottamuksen, tuen viranomaisten työlle, poliittisen päätöksenteon uskottavuuden ja myös oppositio—hallitus-yhteistyön toimivuuden.

Arvoisa puhemies! Terveysvaikutusten rinnalla on tärkeää tehdä analyysi näiden rajoitusten laajemmista vaikutuksista yhteiskuntaan. Uudenmaan rajaaminen ja ravintoloiden sulkeminen ovat musertavia päätöksiä taloudelle ja yksittäisille yrittäjille. Vaikkakin hallitus ja eduskunta ovat ripeästi työstäneet lisätalousarvioita ja talouden tukipaketteja yritysten tilanteen helpottamiseksi, tosiasia on se, että talous tulee syöksymään niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin syvään taantumaa. Seurauksena on nouseva työttömyys, konkurseja, ihmisten pahoinvointia. Sosiaalisten ja henkisten ongelmien aiheuttamia kustannuksia tulemme maksamaan vielä pitkään, etenkin jos emme tunnista pahimpia riskejä ajoissa.

Entä mille tasolle pystymme palauttamaan palvelun laadun epidemia-aallon helpottaessa? Kukaan meistä ei ole selvänäkijä, mutta tärkeää on rajoituksia laatiessa miettiä mittareita ja virstanpylväitä, jotka saavutettaessa me voimme toimia purkaa. Toimien oikea kesto ja ajoitus ovat tärkeitä niin ihmishenkien kuin talouden kantokyvyn kannalta. Tarvitsemme selkeän exit-suunnitelman. Uskon, että hallitus on sitä ryhtynyt jo valmistelemaan.

Arvoisa puhemies! Liikkumisrajoitus herättää luonnollisesti paljon kysymyksiä ja käytännön haasteita. Hallitus on kirjannut seuraavia tilanteita, jolloin rajoituksesta voi poiketa: välttämätön viranomaistoiminta, työ-, elinkeino- tai luottamustoimen harjoittaminen,

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

lakisääteisen velvollisuuden täyttäminen taikka lähiomaisen kuolema, lapsen tapaamisoi-
keuden toteuttaminen tai muu niihin merkitykseltään rinnastuva painava henkilökohtainen
syy. Toivon, että poikkeamiksi huomioitaisiin myös omaisen saattohoito tai sukulaisen tai
jonkun läheisen omaishoito tai sitä vastaava tilanne, jolloin jonkun toisen henkilön hyvin-
vointi on siitä riippuvainen, että läheinen ihminen pääsee liikkumaan Uudeltamaalta tai
Uudellemaalle ja varmistamaan apua tarvitsevan ruokahuoltoa tai hoitoa.

On tärkeää, että ohjeistus on selkeä. Vaikka luottamus poliisiin olisikin luja, on tärkeää,
että kansalaiset ovat tasa-arvoisessa asemassa ja eivät ole yksittäisen virkamiehen oman
harkinnan tai mielivallan varassa. Selkeä ohjeistus on myös selkänöja viranomaisille. Toi-
von suuresti, että suositukset liikkumisen rajoittamisesta olisivat riittäneet. Samoin toivon,
että käyttönoton valvontaan ei tarvitsisi sotoa tarpeellista poliisiresurssiamme liian pal-
jon. Tämä on riippuvaista ihmisten käyttäytymisestä. Valvontaa on oltava, jos liikkumis-
rajoituksia ei noudateta.

Oikeus elämään on perusoikeuksista tärkein. Tämän puolustamiseksi muita tärkeitä oi-
keuksia nyt rajoitetaan. Toivon, että ihmiset ymmärtävät tilanteen vakavuuden. Omalla toi-
minnallamme on paljon vaikutusta siihen, kuinka selviydymme tästä kriisistä.

Toivon perustuslakivaliokunnalle työrauhaa ja odotan sen mietintöä. Valiokunnan teke-
mä työ on tärkeä osa valmiuslakiprosessia — kiitos siitä.

Kannetaan jokainen vastuumme ja pysytään kotona.

23.06 Janne Sankelo kok: Arvoisa puhemies! Kiinnittyy tuossa pääministerin vastauk-
sessa tyylilajiksi tällainen ”vastapallo eduskunnalle” liittyen näihin lakien säätämisiin,
mitä täällä on tehty. Niin kuin todettu ravintoloiden sulkemisen osalta, perustuslakivalio-
kunta — jonka jäsen en siis ole, tulkoon se nyt tässä selväksi — arvioi näitä alueellisia ky-
symyksiä siihen malliin, että näin tämä aikataulu nyt kuitenkin sitten siirtyi muutamalla
päivällä. Tämä sama ongelma tuli kyllä vastaan myös talousvaliokunnan keskusteluissa,
niin että kyllä siltä osin eduskunta täällä pyrkii täyttää vauhtia asioita viemään eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Onhan tämä merkillinen tilanne, jos puhutaan nimenomaan tähän
asiakohtaan liittyvästä kokonaisuudesta. Suomen historia, maailman historia eivät kyllä
tunne tällaista tilannetta. Meillä on ollut poikkeuslakeja aikaisempina vuosikymmeninä,
vuosisatoina, mutta eihän tällaista tilannetta ole ollut. Tämän johdosta totean tässä yksise-
litteisesti myös sen, että kun tässä haetaan oppositio—hallitus-konsensusta, niin tämä Uu-
denmaan sulkku on perusteltu mutta samalla on huolehdittava myös nämä kaikki muut sulut
kuntoon. En lähde nyt enää kertaamaan tähän lentokenttäasiaan liittyviä kysymyksiä, siinä
on oppirahat maksettu; huolehditaan nyt siitä, että kun huomenna aamulla tulee seuraava
kone, vai koska se nyt tulee, niin siellä on sitten asiat kunnossa. Samoin huolehditaan myös
Ruotsin-laivat ja niin edelleen. Siellä pitää asioiden olla nyt välittömästi kunnossa, jotta
tämmöiset epidemialeviämiset estetään.

Uudenmaan osalta vielä todettakoon tähän asetukseen liittyen, että nythän on käynyt
niin, että ennakkointia tämän asian osalta on tapahtunut, tapahtuu varmaan tälläkin hetkellä.
Joka tapauksessa sulkku tulee voimaan, mutta väkeä lähtee tällä hetkellä Uudenmaan alueel-
ta muualle. Näin se tilanne nyt on.

Yksi asia itse asiassa noitten kysymysten osalta jäi vastaamatta, ja toivoisin... Se on nyt
vähän pienempi kokonaisuus mutta kiinnostaa myös Pohjanmaalla siltä osin kuin Puolus-
tusvoimilta on pyydetty virka-apua tämän kokonaisuuden ratkaisemisessa — toivottavasti
apua löytyy. Varusmiehiä tulee siis Uudenmaan ulkopuolelta tänne Uudellemaalle. Miten

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

nämä järjestelyt nyt sitten menevät varusmiesten osalta? Mikä on niin kuin lähtökohta? Täällä aikaisemmin kysyttiin jo, mutta ei siihen saatu mitään vastausta, mitenkä tämä asia nyt menee, että kun varusmies tulee — meillä on esimerkiksi ruotsinkielisiä varusmiehiä Pohjanmaalta useita satoja — niin lähemmekö me nyt siitä oletuksesta, että sitten kun lomalta tullaan tänne, niin täällä ollaan siihen asti, kunnes professorit ovat keksineet koronavirukseen rokotteen, vai mitenkä tämä menee. Minun mielestäni tämä on nyt kuitenkin semmoisia detaljeja, joihinka olisi hyvä saada vastaus.

Ja yksi, mihinkä olisi hyvä saada vastaus, on se visio ja strategia, millä tätä asiaa käsitellään. Nämä aikataulut erilaisten rajoitusten osalta ovat erilaiset suhteessa toisiin: valmiuslain asetukset 13.4. asti, ravintola-asetukset 31.5. Nyt on tämä Uudenmaan sulkua 19.4. asti. Tässähän valveutunut kansalainen ja kansanedustajakin alkavat kohta tippumaan kärryiltä, kun kaikki päivämäärät ovat erilaisia. Eli sellaiseenkin kysyisin vastausta, että olisi siko nyt tarvetta nämä jossain vaiheessa yhdenmukaistaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Pääministeri Marin, vastaus edustaja Sankelelle.

23.11 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valitettavasti puolustusministeri Kaikkonen ei ole täällä paikalla tarkemmin vastaamassa näihin varusmiehiin liittyviin kysymyksiin, mutta voin sanoa, että hallitus kävi pitkän keskustelun varusmiesten osalta. Tietenkin se on niin, että varusmies suorittaessaan varusmiespalvelusta on velvollinen varuskuntaan menemään ja tällöin totta kai liikkuminen varuskuntaan on mahdollista. Mutta mitä tulee sitten lomiin eli siihen, kun varusmies lähtee lomalle, niin tätä ei voida katsoa perustelluksi syyksi ylittää maakuntarajaa, kuten ei muutakaan loma- tai vapaa-aikaan liittyvää matkustamista. Mutta välttämätön työmatka tai välttämätön toimi, kuten varusmiespalvelukseen siirtyminen, totta kai tähän suuntaan toimii.

Puolustusministeri Kaikkonen on myös hallitusta informoinut siitä, että Puolustusvoimat ovat jo tehneet järjestelyjä liittyen koronavirukseen ja he tulevat tekemään myös tämän liikkumiskiellon ja liikkumisen rajoittamisen jälkeen. Uskon, että Puolustusvoimat pystyvät tämän kokonaisuuden järjestämään niin, että se ei ole kenellekään kohtuuton. Kyse on kolmen viikon ajasta, tämä on voimassa 19.4. asti. Tämä on hallituksen mielestä välttämätön toimi, että tämä kolme viikkoa on, ja me tässä tietenkin nojaamme meidän terveysviranomaistemme arvioon tästä taudinkulusta. Me emme tiedä vielä kaikkea, mutta tämä on arvio, joka tällä hetkellä terveysviranomaisilla on, ja kolme viikkoa on se aikajakso. Meillä ei ole perusteita tällä hetkellä pidemmälle sululle, pidemmälle liikkumisen rajoittamiselle, koska tämä on sidottu tähän välttämättömyyteen ja oikeasuhtaisuuden vaatimukseen ja liikkumisen rajoittaminen on niin kova toimi, että se voidaan asettaa vain niin lyhyeksi aikaa kuin on mahdollista ja välttämätöntä. — Kiitoksia.

23.13 Mikko Ollikainen r: Ärade talman, arvoisa puhemies! Ensiksi kiitoksia pääministeri Marinille vastauksesta koskien varusmiesten lomiam. Niistä on tullut jonkun verran kysymyksiä tässä tämän päivän aikana.

Ingen av oss kunde ändå för två veckor sedan tro att vi skulle tvingas ta till så här stora åtgärder för att stävja coronavirusets framfart som också skördat en del människoliv i vårt land. Åtgärderna har varit många och exceptionella. Vi vet inte ännu om de är tillräckliga,

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

men vi får ju hoppas att de är det. Effekter kommer det att bli, bland annat ekonomiska, men det kan via bara sia om och spekulera om i nuläget.

I går beslutade regeringen att avgränsa Nyland från de övriga landskapen från och med i morgon och tre veckor framåt. Syftet med de nya begränsningarna i rörelsefriheten är att bromsa upp spridningen av epidemin från Nyland till övriga delar i Finland. Proportionellt sett har de allra flesta fallen funnits just här, och ur den aspekten är denna hårda åtgärd befogad. Vi agerar kraftigt för att trygga invånarnas hälsa och liv, och mycket här handlar — precis som det har kommit upp — om sjukvårdens intensivvård och dess kapacitet.

Arvoisa puhemies! Hallituksen toimenpiteet koronaviruksen leviämisen estämiseksi ja ihmishenkien pelastamiseksi ovat olleet todella merkittäviä, oikeutetusti. Eilen siis hallitus päätti Uudenmaan eristämisestä muusta Suomesta. Pääkaupunkiseudulla ja Uudellamaalla asuu toki eniten ihmisiä, mutta täällä on suhteutettuna merkittävästi enemmän, noin tuplasti enemmän, koronaviruksen saaneita kuin muualla Suomessa. Tehohoitopaikoilla on todettu olevan merkittävä rooli koronapotilaiden hoidossa, ja tehohoitopaikkojahan on eniten juuri täällä Uudellamaalla ja Helsingissä.

Kuten täällä on tullut esille, niin on ollut havaittavissa, että monet asukkaat Uudelta- maalta matkustavat juuri nyt mökeilleen, piilopirtteihin, näin tässä todettiin, esimerkiksi saaristoon, jopa ulkosaaristoon. Tässä voi olla huolestuttavia piirteitä. Monien mökkikuntien terveydenhuoltokapasiteetti on nimittäin pitkälti rakennettu kuntien asukasluvun mukaan. Näihin eivät kuulu mökkiasukkaat. Mikäli moni nyt lähtee mökkikuntaan Uudelta- maalta, jossa siis koronavirusta on todistetusti enemmän — moni voi kantaa virusta tietämättään — niin tässä voi tulla aikamoinen haaste terveydenhuollolle mökkikunnissa, joissa ei ole kapasiteettia vastaanottaa suuria määriä mahdollisia koronaan sairastuneita. Kuorimituksesta voi kerta kaikkiaan tulla liian suuri. Nyt on tärkeää pysyä kotosalla suositusten mukaan. Juuri täällä HUSin alueella tehohoidon kapasiteetti on parhain.

Det finns alltså tydliga tecken på att folk i Nyland nu snabbt har packat sina väskor för att åka till sina sommarstugor, bland annat i Åbolands skärgård. Det här kan verkligen ha sina risker. Vi ska komma ihåg att vården i sommarstugekommunerna och sjukvårdsdistrikten är långt dimensionerad enligt invånarantalet, och hit hör inte sommarstugegästerna. Om de nyländska invånarna som nu åker ut till stugorna — och de kan vara omedvetet smittade — blir trycket otroligt stort på sjukvården i sommarstugekommunerna, också i sådana kommuner där det inte funnits virus tidigare.

Den bästa vården i intensivvårdshänseende finns i Nyland. Därför är det verkligen önskvärt att folk nu hålls i Nyland, och det handlar inte enbart om coronaviruset, utan det kan också handla om andra saker som minister Ohisalo lyfte upp här tidigare. Vi ska också komma ihåg att åtgärderna nu är tillfälliga, vi hinner nog till stugorna ännu mot sommaren. Hälsan framför allt.

23.17 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Haluan alkuun todeta, että vapaa- ajanasukkaat, kesäasukkaat, mökkiläiset ovat monelle kunnalle elintärkeitä. He elävöittävät lukuisia kuntia ja takaavat ja ovat taanneet meille parempia palveluita, sellaisia palveluita, joita ei näissä kunnissa ilman vapaa-ajanasukkaita olisi. [Kimmo Kiljunen: Ja mak- savat kiinteistöveroä vielä!]

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

Nyt on Uudenmaan eristämispäätös syntymässä ja näyttää siltä — tai olen saanut lukuisan määrän äärimmäisen huolestuneita yhteydenottoja siitä — että onko tämä kuitenkin iso virhe. Onko tämä toimenpide liian hidaskäyttö ja liian väljä, liian salliva, liian höllä? Iisalmeen on mennyt mökkiläisiä Hyvinkäältä, Vammalaan, sain viestin, on tullut Vantaalta, kotikuntaani Lopelle Espoosta, Helsingistä ja lukuisista Uudenmaan kunnista, Hauholle Helsingistä. Ja Mäntsälässä oli, arvoisa puhemies, autojono menossa kohti pohjoista.

Nyt tässä on tapahtumassa pahimmassa tapauksessa se, mikä tapahtui Italiassa. Italiahan itse asiassa eristi Pohjois-Italian, mistä lähti liikkeelle äärimmäisen nopea virta silloin muualle päin Italiaa, ja näiden matkajien matkassa korona levisi isommalle alueelle koko Italian alueella.

Nyt siis mökkipakolaisuudesta ovat lehdet kirjoittaneet, ja olen itse pohtinut, tapahtuuko tässä se virhe, että tämä toimenpide saadaan meidän lainsäädännön takia aikaiseksi liian hitaasti. Toimeenpano on liian hidasta, ja sen aikana on tapahtunut tämä virta näihin kuntiin. Telian data, mitä oli katsottu tuossa yhdessä uutisessa, kertoi, miten väki väheni eniten muun muassa Helsingissä ja Vantaalla. Ja samaan aikaan saman puhelinten liikkeitä mittaavan datan perusteella useilla paikkakunnilla väki nyt nimenomaan lisääntyi.

Pitää kysyä, vaarantaako tämä toimenpide nyt kuitenkin tällä tavalla toteutettuna muun Suomen terveydenhoidon tilanteen ja siellä asuvien ihmisten terveyden. Pienten kuntien ja maakuntien terveydenhuolto ei tule kestäämään sitä, kapasiteetti ei tule kestäämään sairastuvia ulkopaikkakuntalaisia. Meidän terveydenhuoltomme maakunnissa ja monissa pienemmissä kunnissa ja kaupungeissa ei ole rakennettu tämäläisyyksiin tilanteisiin. Se on usein jo tavallisena aikana kesäaikoina erittäin tiukoilla. Ja nyt jos siellä mökkien ollessa täynnä tapahtuu isompi sairastumisaalto, niin voimme olla muuten vielä heikommassa tilanteessa kuin siinä, mikä tällä hetkellä on ja mitä yritetään Uudenmaan eristämällä saada aikaiseksi.

Olisiko, arvoisa pääministeri ja sisäministeri Ohisalo, ollut tarpeen tehdä määräys tästä palaamisesta kotiin? [Mikko Kärnä: Minkä lain nojalla?] Nyt ymmärtääkseni sitä ei ole. Ihmiset ovat tehneet ratkaisun, ovat menneet näihin vapaa-ajanasuntoihinsa ja ovat siellä. Ja meillä on erittäin iso riski, että tässä tapahtuu ja toistuu se, mitä Italiassa on koettu.

Arvoisa puhemies! Toisena tämä lentokentiltä palaavien ihmisten tilanne. HUSin johtaja on tänään esittänyt, että nämä palaavat henkilöt pitäisi laittaa karenssiin lentokenttähoteleihin, joissa tällä hetkellä todennäköisesti olisi aika hyvin tilaakin. Kysyisin pääministeriltä: onko pohdittu tätä vaihtoehtoa, että näitä ihmisiä — joista monet nyt tulevat esimerkiksi Espanjasta, missä on poikkeuksellisen paha koronatilanne — ei laskettaisikaan sieltä kentältä suoraan lähtemään omiin kotikuntiinsa vaan tehtäisiin tällainen hallittu lentokenttähotellikarenssi ja varmistettaisiin, että sieltä tauti ei enää pahemmin leviäisi?

Olen itse kannattanut Uudenmaan eristämistä, mutta nyt epäilen, että näin hitaalla toimenpiteellä ilman edellytystä palata omaan kotikuntaan se voi olla lopulta väärä ratkaisu.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Pääministeri Marin, ja tarpeen vaatiessa ministeri Ohisalo.

23.22 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus ei voi yksin päättää Uudenmaan eristämisestä. Se antaa eduskunnalle asetuksen, ja eduskunta — erityisesti sen perustuslakivaliokunta, mutta koko eduskunta — arvioi, [Mikko Kärnä: Juuri näin!] voiko tämä asetus jäädä voimaan. Meillä ei ole sellaista mahdolli-

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

suutta, että me vain itse päättäisimme, vaan tämä menee eduskunnan läpi, totta kai, ja kyse on niin merkittävästä perusoikeuksien rajoittamisesta, että ehdottomasti tämä kokonaisuus pitää täällä huolella arvioida.

Mutta kysyisin edustaja Heinoselta: Sanoitte, että hallitus voisi antaa määräyksen näille ihmisille palata välittömästi koteihinsa. Jos teillä on tiedossa se lakipykälä tai kohta, jolla hallitus voi antaa tällaisen määräyksen ihmisille — minä olen kyllä vedonnut vahvasti kansalaisiin, että nyt pitää palata koteihin — jos teillä on tiedossa minulle se lakipykälä, mielelläni kyllä otan sen vastaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Heinonen, onko teillä vastausta?

23.24 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tilanne on siinä määrin vakava, että en odota tässä salissa edes puhemieheltä nokittelua, enkä muilta, vaan tässä oikeasti on vakavasta asiasta kyse. [Välihuutoja] Sen takia itse kysyin siitä huolesta, mikä tällä hetkellä monilla ihmisillä on, että meillä väki pakkautuu sellaisiin paikkoihin, joiden terveydenhuolto ei sitä kestä. Mutta jos tilanne on näin, että sellaista lainsäädäntöä ei ole mahdollista löytää eikä tehdä, niin silloin tilanne on näin ja me otamme tämän riskin. Itse emmin sitä, olisiko silloin parempi todeta, että Uudenmaan rajaamista ei tehtäisi. [Mikko Kärnä: Äsken kannatitte!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Täysin vakavasti suhtaudun tähän kysymykseen ja teidän vastaukseenne. Jos semmoinen pykälä on, niin kuin pääministeri vetosi, niin sillähän on merkitystä tämän asian ratkaisun kannalta.

23.24 Mia Laiho kok: Arvoisa herra puhemies! Uudenmaan rajojen sulkeminen on raju toimenpide, ja se pitäisi tehdä huolellisesti ihmisten perusoikeudet arvioiden, ja näitä varmasti perustuslakivaliokunta tulee punnitsemaan. Samalla kun tehdään tällainen raju toimenpide, niin pitää miettiä, onko myöskin ne muut toimenpiteet sillä alueella tehty, onko niitä käytetty, ja minä luulen, että se on se merkittävä asia, mikä tässä uusmaalaisten oikeudentajua vastaan sotii: se, että tänne voi tulla lentokentän kautta tai satamienkin kautta matkustajia ulkomailta. Edelleenkin on tulossa esimerkiksi Espanjasta matkalaisia, jotka voivat tulla Uudellemaalle, jatkaa tästä ihan millä kulkuneuvolla hyvänsä. He saavat ohjelman käteensä, mutta mitä merkitystä sillä ohjelmalla on? Osa voi toki olla valistuneita kansalaisia ja toimia sen mukaisesti, mutta aika moni näin ei tee, ja siellä on joukossa myöskin sairastuneita, ja he ovat levittämässä tautia sitten muualle ja muualle Suomeen. Olen aivan samaa mieltä HUSin toimitusjohtajan Juha Tuomisen kanssa, että nämä matkustajat pitäisi asettaa karanteeniin, valvottuun, selkeään, siis määrättyyn, ei suositeltuun, karanteeniin — tässä nyt sekoitetaan näitä kahta asiaa, eli semmoinen velvoittava karanteeni on eri asia kuin suositeltu karanteeni. Eli kysyisin: onko nyt suunniteltu toimenpiteitä, oikeita toimenpiteitä, näitten ulkomailta tulevien ihmisten karanteenin varmistamiseksi?

Samalla kysyisin vielä tästä työntekijöiden matkustamisesta Uudenmaan rajan yli, jos on välttämätön työ: mikä on se välttämätön työ, miten se määritellään? Eli nyt voi Turusta, Tampereelta, Oulusta — ei ehkä Oulusta saakka, mutta kuitenkin — sukkuloida vaikka päivittäin Uudellemaalle työn perässä, koska sitä ei ole määritelty, mikä on se välttämätön työ. Tämäkin aiheuttaa kysymyksen, miksi osa ihmisistä voi sitten tällä tavoin liikkua mutta osaa sitten rajoitetaan. Sitä ei ole selkeästi määritelty. Kyllä ihmiset yleensä sitten ym-

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

märtävät rajujakin toimenpiteitä, jos ne ovat oikeudenmukaisia ja niille on selkeät perusteet, mutta jos se vuotaa, niin sitten rupeaa luottamus siitä rapisemaan.

No yksi asia, mitä moni miettii varmasti nyt Uudellamaalla, riskiryhmäläinen, jos kuuluu siihen riskiryhmään itse — on iäkäs tai on perussairauksia, voi olla syöpähoidot menossa tai joitain lääkityksiä, jotka alentavat vastustuskykyä — on se, millä tavalla nyt itse täällä sitten pärjää, kun riskit kasvavat Uudellamaalla, kun tartuntatapaukset lisääntyvät. Olisi heille tärkeää kertoa myöskin siitä, millä tavalla heidän huoliinsa vastataan, millä tavalla turvataan, että ne riskiryhmiin kuuluvat henkilöt ovat oikeasti suojassa, kun he käyvät esimerkiksi poliklinikoilla vastaanotoilla esimerkiksi saamassa jonkun syöpähoidon tai joutuvat menemään sairaalaan sen takia tai lapsipotilaat käyvät Lastensairaalassa poliklinikalla tai ovat siellä hoidossa. Miten voidaan luottaa siihen, että he eivät saa tartuntaa siltä matkalta? Miten ohjeistetaan terveydenhuollon henkilöstön testaukset? Ruvetaanko testaamaan myöskin oireettomia? Itse näkisin, että oireettoman terveydenhuoltohenkilöstön testaaminen niillä osastoilla tai tehtävissä, missä he ovat tekemisissä tällaisten riskialttiiden ryhmien kanssa, olisi perusteltua, ja tämä kyllä säästäisi myöskin kustannuksia yhteiskunnan taholta, kun tällaisia erittäin hankalia tilanteita sitten voitaisiin ehkäistä.

Sitten kysyisin vielä siitä, kun jonkin verran on kuulunut myöskin sitä, että on nyt tehty nopeasti muuttoilmoituksia paikkakunnalta toiselle: onko tähän asiaan ajateltu jotain rajoittamista, ja voivatko ihmiset edelleenkin muuttaa paikkakunnalta toiselle [Keskeltä: Paljonko niitä on tullut?] ihan sen mukaan, jos on tarve nyt sitten siirtyä toiseen maakuntaan?

Ja sitten kysyisin vielä näiden työntekijöiden suhteen, mitä tuossa aikaisemmin otin esille, jotka voivat liikkua rajan yli: onko tulossa mahdollisesti kriittisten työntekijöiden listasta? Eli olisi tärkeää sekä tässä kriisissä että mahdollisissa tulevaisuudessa ja tämän kestäessä, että me saisimme listattua ne kriittisten alojen työntekijät, koska kun epidemia pahenee, niin silloin tulee myöskin työntekijöistä huutava tarve ja meidän pitää varmistaa, että työntekijöiden lapset saavat lastenhoitoa ja heistä huolehditaan silloin, kun vanhemmat ovat näillä kriittisillä aloilla töissä. Olen tänään tehnyt asiasta toimenpideoitteen ja toivon, että hallitus tähän asiaan tarttuu, koska se päivä voi olla jo hyvin nopeasti meillä edessä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt on semmoinen tilanne, että sekä ministeri Ohisalo että ministeri Marin ovat aamusta alkaen olleet hyvin aikaisesta liikkeellä ja päivä on hyvin pitkällä, niin että minusta on inhimillisesti kohtuullista, että voitaisiin tässä vaiheessa antaa heille puheenvuorot ja päästää sitten lepäämään, että jaksavat huomenna. Minä voin antaa nyt sitten yksittäisiä kysymyksiä tässä vielä muutaman, minuutin mittaisia.

23.32 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun täällä kansanedustajilta nyt odotetaan, että me ryhdymme tekemään ehdotuksia lainsäädännöstä, niin kysyn nyt teiltä, arvoisa pääministeri: Pohditteko valmiuslain 7 §:n kiireellisenä säätämistä? Silloinhan tätä mökkipakolaistilannetta ei olisi päässyt syntymään, jos se olisi tehty kiireellisenä päätöksenä. Oletteko käyneet sen pohdinnan läpi? Onko käyty läpi tämän 118 §:n, liikkumisrajoituspykälän, määräyksiä, että niitä oltaisiin voitu käyttää tässä, rajoittaa ihmisten liikkumista? Onko se mahdollisuus läpikäyty? Mutta lähinnä nyt tämä 7 §, kiireellisyys: miksi tätä ei tehty kiireellisenä, niin että se olisi voitu tehdä nopeammin kuin usean päivän odotusaikana, mikä nyt on nähty runsaana liikehdintänä pois Uudeltamaalta?

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Vastaukset sitten kaikki yhdellä kertaa.

23.33 **Heikki Vestman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysyn samaa asiaa, eli valmiuslain 7 §:ssähän on säädetty mahdollisuudesta tähän kiireelliseen menettelyyn, jossa todetaan, että ”jos 6 §:n 3 ja 4 momentissa säädettyä menettelyä ei ole mahdollista noudattaa vaarantamatta merkittävästi lain tarkoituksen saavuttamista, voidaan valtioneuvoston asetuksella säätää, että kakkososan toimivaltuussäännöksiä voidaan soveltaa välittömästi”. Eli käyttöönottoasetus voidaan ottaa välittömästi käyttöön, ja tätä mahdollisuuttahan hallitus on jo aiemmin käyttänyt lääkkeiden ja tarvikkeiden osalta. Eli sama kysymys: pohditteko tämän pykälän käyttämistä, jotta tämä mökkipakolaisuus voidaan estää?

Sitten haluan lisäksi tuoda esille, arvoisa puhemies, hallitukselle tämän pohdintani, että me olemme kysyneet täällä perusteltuja kysymyksiä, se kuuluu tähän parlamentarismiin. Meidän puoleemme, meidän kansanedustajien puoleen, kääntyy tällä hetkellä moni uusmaalainen ja kysyy näitä kysymyksiä, niin että kyllähän se on aivan perusteltua kysyä, ei siinä kyseenalaisteta yhtään mitään — pyydetään vastauksia, kuten pitääkin. Poikkeusoloissa hallitukselle ja viranomaisille keskitetään [Puhemies: Aika!] poikkeuksellisen paljon valtaa, ja siinä korostuu se tiedon tarve merkittävästi.

23.34 **Sari Multala kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa pääministeri! Me todella emme kysy kysymyksiä siksi, että haluaisimme olla hankalia. Me kysymme siksi, että osaamme vastata niihin ihmisten mieliä askarruttaviin kysymyksiin, joita heillä on, ja haluamme myös samalla tuoda esiin kaikki ne riskit ja toisaalta ratkaisumahdollisuudet, joita meidän mieleemme on tullut. Toivon, että niihin suhtaudutaan vakavasti eikä siten, että haluaisimme täällä tehdä kiusaa. Me haluamme olla osa ratkaisua, emme osa ongelmaa, ja sen vuoksi toivon, että tässä asiassa myös kunnioitetaan sitä, että kansanedustajilla on mahdollisuus, ja myös velvollisuus, esittää näitä kysymyksiä täällä salissa. Kiitätkin siitä ministeri Ohisaloa, että vastasitte selkeästi siihen, minkä vuoksi ihmisiä pyydetään nyt palaamaan kotiinsa.

Yksi kysymys vielä. Eilen ilmeisesti, ymmärsin, sisäministeriöstä oli todettu, että Uudenmaan sisällä on ihan ok mökkeillä, eli täällä olisi ihan ok mennä esimerkiksi saaristossa olevalle mökille. Nyt luin juuri, että merivartiosto on kehottanut ihmisiä kuitenkin pysymään poissa vesiltä ja varsinkin saaristosta, koska ei välttämättä sieltä pystytä nopeasti noutamaan. Kumpi on oikea toimintalinja?

23.35 **Mikko Kärnä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensimmäiseksi kiitokset meidän rohkealle hallituksellemme ja ennen kaikkea rohkealle pääministerillemme, Marinille, siitä, että hän on kehottanut voimakkaasti kansalaisia, että jos te olette siellä mökeillä, niin poistukaa sieltä mökeiltä, palatkaa sinne teidän kotipaikkakunnallenne. Se on se oikea toimenpide. [Kimmo Kiljusen välihuuto] Olen nyt itse saanut näitä viimeisimpiä tietoja ja olen ymmärtänyt, että henkilöliikenne Uudeltamaalta olisi vähentynyt tuonne pohjoisen suuntaan noin 30 prosenttia, ja itse asiassa myös niin, että nyt kun tämä kriisi on tuotu kansakunnan tietoisuuteen, niin paluuliikenne esimerkiksi kotimaakunnastani Lapista on voimakkaasti lisääntynyt tänne etelään, eli ihmiset noudattavat nyt lopultakin tätä hallituksen määrätietoista ja hyvää kehotusta. Olisin kysynyt ministereiltä: tiedätekö tästä jotain minua enemmän? [Sheikki Laakso: Baarit on kiinni!]

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

23.36 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvä pääministeri, täällä edustaja Sankelo kyseli sen perään, voisiko näitä eri päivämääriä yhdenmukaistaa, ja omasta mielestäni meidän pitää perustaa kaikkien toimenpiteiden päivämäärät tutkittuun tietoon — pääministeri vastasi tähän kyllä — eli asiantuntijatietoon, joka kertoo, kuinka kauan ne toimenpiteet ovat vaikuttavia. Ei saa lähteä siihen, mikä olisi helppo tai yksinkertainen tai hyvä muistaa. Toivon, että meillä on myös mahdollisuus niitä purkaa ja lopettaa aikaisemmin, jos sellainen mahdollisuus tämän tartuntatautilanteen puolesta on olemassa.

Ja vielä kerran kansalaisten yhdenvertaisuuden vuoksi peräänkuulutan, että mitä keinoja meillä on tarjolla tänne uusmaalaisille kansalaisille, kun me turvaamme muuta maata sillä, että rajoitamme liikkuvuutta täältä.

23.37 **Mari Holopainen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tärkeää, että eduskunnan ja hallituksen yhteistoiminta on jouhevaa. Vielä haluan todeta myös siitä ravintoloiden sulkemista koskevasta sekaannuksesta, että kyllä talousvaliokunta ja perustuslakivaliokunta halusivat, että se olisi mahdollista mahdollisimman pian. Ja nyt olen ymmärtänyt, että täällä pitkäaikainen kansanedustaja Johannes Koskinen on tänäänkin korostanut, että voitaisiin saada mahdollisesti jo viikonlopuksi voimaan tämä laki ja asetus, joten kysyisin, tehdäänkö myös hallituksen päässä kaikki tarvittavat toimenpiteet, että voitaisiin mahdollisesti saada jo viikonlopuksi nyt sitten kuitenkin tämä laki ja asetus voimaan, jotta ravintolat voitaisiin sulkea.

Haluan myös kysyä edustaja Hopsun tavoin, minkälaisia toimenpiteitä tämän nyt varmaan tarpeellisen Uudenmaan eristämisen jälkeen on Uudellamaalla, jotta ihmisten henkeä voidaan suojella myös Uudellamaalla, kuten kaikkialla muualla Suomessa. Onko tulossa testaamista? Onko tulossa tartuntaketjujen jäljittämistä? [Puhemies koputtaa] Norjan hallitus ilmoitti, [Puhemies: Aika!] että se on vaihtanut strategiaa epidemian hidastamisesta sen pysäyttämiseen. Mitä aikoo tehdä Suomi?

23.38 **Kimmo Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan ensimmäiseksi kaikille kolmelle ministerille suuret kiitokset. On puoliyö aivan hetken kuluttua, ja te olette yhä täällä. Annatte tälle keskustelulle suuren arvon.

Toiseksi haluaisin sanoa tästä mökkipakolaisuus-, piilopirttikysymyksestä, josta tässä nyt on aivan oikeita argumentteja paljon tuotu esille, että sama keskustelu on käyty Norjassa. Norja on niitä harvoja maita, jotka ovat aika pitkälle samoilla rajoittavilla toimenpiteillä edenneet kuin Suomi, ja siellä on Norjan THL, eli tämä kansanterveysviranomaisen FHI, kyseenalaistanut vahvasti tämän mökkikiellon tehokkuuden epidemian leviämisessä, ja Norjassa on päädytty toisenlaiseen ratkaisuun tässä mökkikiellon osalta. Itse näkisin sen kylläkin ongelmallisena, mitä edustaja Heinonen täällä toi esille. Täältä nyt juuri lähdetään, jolloin saattaa olla, että lähdetään tautialueelta. Mutta enemmänkin on kyse siitä, että niitä ihmisiä, jotka ovat olleet jo pidempään siellä, jotka ovat selkeästi terveitä, kehoitettaisiin tulemaan, ei nyt vaan siinä vaiheessa, jos tulee taudin oireita tai joku muu tilanne. [Puhemies: Aika!] Silloin on velvoite tulla oman terveydenhuoltojärjestelmän piiriin.

23.39 **Sheikki Laakso ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisi pakko kysyä ministereiltä tällaista asiaa, että nyt kun Uusimaa laitetaan kiinni mutta mitä todennäköisimmin niihin määräyksiin ei välttämättä uskota edelleenkään, niin mitä aiotte tehdä sen

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

jälkeen, kun huomaatte, että rajalla edelleen liikutaan niin kuin ennenkin. Nyt puhutaan siitä, että tämä on vain kolme viikkoa voimassa. Elikkä käytännössä katsoen tällä menettelyllä, mitä nyt on tehty, se kolme viikkoa mietitään, että mitä me sille tehdään, jolloin se aika on jo mennyt ohi. Eli onko nyt oikeasti jo jonkunäköisiä juttuja mielessä, mitä tehdään siinä kohtaa, jos huomataan, että se liikenne ei ole lakannut siellä rajalla? Sitä ainakaan minä en ole kuullut missään vaiheessa, muuta kuin sen, että ehkä poliisi sitten jossain vaiheessa rupeaa sakottamaan, mutta niin kuin tiedätte, se kolme viikkoa on mennyt, ennen kuin yhtään sakkoa on annettu.

23.41 Jouni Ovaska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Aina tässä pitää muistaa se, mitä hallitus on monesti juuri korostanut: viranomaiset voidaan oikeuttaa käyttämään poikkeusoloissa sellaisia toimivaltuuksia, jotka ovat oikeasuhtaisia ja välttämättömiä. Se on tässäkin keskustelussa aina syytä muistaa. Niitä kun käytetään, niin ne osuvat jokaisen ihmisen toimeentuloon, perusoikeuksiin, ihmisoikeuksiin ja muihin. Haluaisin juuri sen takia kysyäkin hallitukselta: Miten te arvioitte, onko jo nähtävissä tilanne, että lisää rajoittamistoimenpiteitä on tulossa? Ja miten koko ajan tarkastellaan sitä, miten tässä seurataan sitä raportointia?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja nyt sitten pääministeristä lähtien vastauksia.

23.41 Pääministeri Sanna Marin: Arvoisa puhemies! Pysin vastaamaan näihin kysymyksiin, joita tässä esitettiin.

Ensinnäkin tähän ravintolakysymykseen. Meillä todella oli se tilanne, että meidän lainsäädännöstämme ei löytynyt sellaisia pykäläiä, joilla me olisimme pystyneet sulkemaan ravintoloita, kuppiloita, kahviloita, yökerhoja tästä maasta, ja sen takia jouduimme hyvin pikaisesti valmistelemaan hallituksen esityksen ja tuomaan sen eduskuntaan. Ja perustuslakivaliokunnan ja talousvaliokunnan käsittelyn jälkeen minun käsitykseni on se, että hallitukselta on tässä vaadittu nyt asetusta siitä, millä tavalla tämä rajoitus tulee voimaan alueellisesti ja ajallisesti. Minun käsitykseni on myös se, että tämä asetus pitää antaa eduskunnalle jälkikäteistarkastukseen eli eduskunta sitten arvioi tämän vielä osaltansa.

Me olemme alkaneet — tämä tieto tuli siis eilen illalla, että tämä on eduskunnasta mennyt läpi — heti tänä aamuna valmistelemaan asetusta ja totta kai tekemään myös niitä selvityksiä, joita eduskunta on edellyttänyt, mutta en usko, että me ehdimme tällä viikolla saamaan niitä asetuksia tänne eduskuntaan ja käsittelemään niitä täällä. Sen takia olen vedonnut voimakkaasti nyt tämän alan yrittäjiin, että he omaehtoisesti sulkisivat ovensa, niin että me emme näkisi sellaista viikonloppua, että esimerkiksi yökerhot tai baarit ovat auki ja ihmiset siellä erittäin vapaasti toistensa kanssa kontaktissa. Eli sen takia olen tämän vetoomuksen tehnyt. Mutta en uskalla kyllä luvata, että tämä kokonaisuus eduskunnassa vielä tällä viikolla pystyttäisiin käsittelemään. Työhön on lähdetty heti, kun sitä meiltä on vaadittu, ja totta kai me eduskunnalle toimitamme kaikki ne asiat, mitä eduskunta hallitukselta edellyttää.

Toinen kysymys tuli tästä asuinpaikan valinnasta, muuttamisesta. Meillähän Suomen lainsäädännössä suomalaisella ihmisellä, Suomessa asuvalla, on oikeus valita oma kotikuntansa. Ja emme me tätä oikeutta ole rajoittaneet. En tiedä, olisiko siihen edes valmius-

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

lain nojalla mahdollisuutta. Suomessa olevalla on oikeus valita oma asuinkuntansa, ja näin se on.

Matkustamiseen. Mehän olemme sulkeneet meidän ulko- ja sisärajamme. Poikkeuksena on tuo pohjoisen ja länsirajan luontainen työssäkäyntialue, jossa siis välttämätön työmatkaliikenne rajan yli on sallittua. Mutta ei sielläkään mikä tahansa liikkuminen ole sallittua, vaan välttämätön työmatka on sallittu. Eli meillä Suomen rajat on suljettu, ei meillä tule matkustajia ulkomailta risteilijöiden tai edes lentokoneiden kautta. Mutta totta kai Suomen kansalaisilla on oikeus tulla Suomeen. Tätä me emme pysty estämään emmekä tietenkään haluakaan estää. Suomalaisilla on oikeus tulla Suomeen. Rahtiliikenne tämänkin aikana turvataan. On tärkeää, että tavara ja elintarvikkeet, lääkkeet, kaikki tämä, liikuvat. Sen takia rahtiliikenne ja tavaraliikenne, totta kai, sallitaan myös silloin, kun Suomen rajat matkustaja- ja henkilöliikenteeltä muutoin on suljettu.

Sitten kysyttiin tuota 118 §:n säätämistä kiireisenä. Tässä on nyt kyseessä niin voimakas perusoikeuksien rajoittaminen, niin voimakas perusoikeuksien rajoittaminen — yksi valmiuslain kaikkein voimakkaimmista, vahvimista pykälistä, joilla perusoikeuksia rajoitetaan — että en tohtisi kyllä toimia niin. En tohtisi toimia niin, että me ottaisimme tämän pykälän käyttöön ennen kuin eduskunta ja sen perustuslakivaliokunta on tämän kokonaisuuden arvioinut.

Sitten kysyttiin vielä aikataulua näille rajoituksille. Meillä on nyt eri aikatauluja, ja nämä aikaisemmat käyttöönottoasetukset ovat 13.4. saakka. Tässä liikkumisen rajoituksessa Uudeltamaalta muualle Suomeen aikataulu on 19.4. saakka. Ja sitten meillä on muun muassa tapahtumien ja myös ravintoloiden osalta sulkeminen sinne 31.5. saakka. Tämä liikkumisen rajoittaminen on kolme viikkoa, ja siinä arvio on se, että me emme saisi tässä maassa tämän pidempää liikkumisen rajoitusta aikaiseksi, koska me voimme tehdä vain sen, mikä on välttämätöntä ja oikeasuhtaista meidän lainsäädäntömme mukaisesti. On arvioitu, että tämä kolme viikkoa on välttämätöntä. Sen jälkeenkin on mahdollista — mutta se ei riitä, että me katsomme, että olisi mahdollista, että tätä tulisi jatkaa, vaan me voimme säätää vain sen, mikä on välttämätöntä, ja siitä tämä päivämäärä 19.4. tulee.

Näistä aikaisemmin eduskuntaan tuoduista käyttöönottoasetuksista, jotka ovat voimassa 13.4. saakka, voin sanoa sen ja olen jo aikaisemmin sanonut, että näitä joudutaan todennäköisesti pidentämään. Meidän pitää tuoda eduskunnalle nämä uudet käyttöönottoasetukset kaksi viikkoa ennen kuin tämä aika sulkeutuu, eli viimeistään ensi viikon maanantaina meidän pitää tuoda eduskunnalle sitten uudet käyttöönottoasetukset [Puhemies koputtaa] näistä aikaisemmista toimenpiteistä, jotka on 13.4. asti asetettu. Ja voin kertoa, että huomenna keskustelemme tästä [Puhemies koputtaa] hallituspuolueiden kesken, mikä tämä aikataulu tulee olemaan. Viimeistään maanantaina tuomme eduskunnalle nämä käyttöönottoasetukset.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Sitten ministeri Ohisalo, jos on täydennettävää.

23.47 **Sisäministeri Maria Ohisalo:** Arvoisa puhemies! Kiitokset edustajille näistä näkemyksistä. Arvostan todella sitä, että myös oppositio todella tuo omia ajatuksiaan. Emme me tästä viruksesta selviä hallituksena emmekä oppositiona, me selviämme tästä yhdessä Suomena, ihan varmasti.

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

On vaadittu kovia toimia, mutta terveydenhuollon asiantuntijat, tutkijat, joita THL:stä olemme kuunnelleet, STM:stä olemme kuunnelleet, ovat suosittaneet, ovat sanoneet, että tällaiset keinot ovat sillä listalla, jota tämän hallituksen kannattaa toimeenpanna. Siellä ovat keinoina muun muassa tämä ravintoloiden sulkeminen ja sitten tämä Uudenmaan eristäminen tietyksi ajaksi. Me emme itse keksi näitä keinoja poliitikkoina — toivon, että tästä eteenpäinkin poliitikot aina kuuntelevat asiantuntijoita ja sen tiedon pohjalta tekevät päätöksiä. Jokainen näistä toimista todella pohjaa siihen keskusteluun, jota me asiantuntijoiden kanssa käymme.

Ketkä sitten saavat liikkua? Esimerkkinä rajavalvonnan osalta rajavartijat ovat tehneet hallituksen päätösten pohjalta oman ohjeistuksen, joka sitten jokaisella rajavartijalla on siellä kädessään, kun hän rajalla katsoo, ketkä pääsevät yli. Samalla tavalla poliisi tulee omassa operatiivisessa toiminnassaan sitten soveltamaan sitä meidän lainsäätäjien kynänpäälle, ja siitä pääpiirteet toki ovat meillä siinä asetuksessa jo kirjoitettuina. Keskeistä on nyt sanoa se, että kaikki se työ, joka voidaan tehdä muualta, pitäisi sieltä muualta tehdä ja pitäisi jäädä kotiin kaikissa niissä tilanteissa, joissa se on mahdollista. Ennen kaikkea on juuri tämä, että vapaa-ajanmatkailu nyt tässä kohdassa voitaisiin jättää pois. Muu, välttämätön, voi olla mahdollista. On niin, että tältä taudilta ei ole suojassa kukaan. Voi ajatella, että minä tästä nyt lähden itsekseni mökille ja eipä tässä ongelmaa. Mutta kuten aiemmin sanoin — ehkä myös edustaja Heinoselle, jos ette silloin ollut paikalla, tämä huomio, miksi siellä mökeillä ei kannata piilopirteillä — voi olla, että jos siellä sattuu onnettomuuksia, rikoksia, silloinkin kuormitetaan sitä järjestelmää paikallisesti, ja se viranomaispanos tarvittaisiin muuhun tällä hetkellä. [Mikko Kärnä: Juuri näin!]

Siinä, miksi emme etene kiireellisesti tässä valtavassa perusoikeusrajoituksessa, on kysymys muun muassa juurikin siitä, että perustuslakivaliokunnan asiantuntijat ovat täysin ylikuormittuneita näinä aikoina. Heille täytyy jättää aikaa käydä läpi kunnolla, tehdä arviot tästä lainsäädännöstä, ja näin toki oikeusvaltiossa meidän täytyykin toimia.

Edustaja Hopsulle: On juuri niin, että näitä rajoittamistoimia on mahdollista poistaa. Siinä vaiheessa, kun me tiedämme terveydenhuollon ammattilaisilta, asiantuntijoilta, että siinä taudinkuvassa alkaa — toivottavasti jossain vaiheessa alkaa — se käyrä taittumaan, siinä kohtaa meidän on mahdollista niitä keinoja sitten myös harkita. Ja totta kai näitä aika-keskusteluja me käymme hallituksessa koko ajan.

Otan esimerkkinä nyt tässä yhden, kun puhuttiin aiemmin siitä, kuinka poliisi voi valvoa tätä 118 §:ää. Muun muassa päätös siitä, että ravintolat, baarit, [Puhemies koputtaa] kuppilat ja muut suljetaan, vapauttaa myös sieltä resursseja poliisille tähän valvontatoimintaan.

Sanon ehkä vielä sen, että vaikka poliisi kuinka voisi myös sanktioida valmiuslain 133 §:n nojalla, niin kyse ei ole nyt siitä. Kyse on siitä, että viranomaiset eivät ratkaise tätä tautia, sen leviämistä. Meistä jokainen ratkaisee sen lopulta yksilönä, kun me pidämme etäisyyttä tässä ajassa. Me hillitsemme sitä tautia tällä keinolla.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Nyt siirrytään puhujalistaan. Nyt on ministereillä Ohisalo ja Marin ja Kiuru mahdollisuus lähteä. [Välihuuto] — Ministeri Kiuru.

23.51 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru: Arvoisa puhemies! Minusta eduskunnassa on käyty hyviä, evästäviä puheenvuoroja siitä, mitä jatkossa on tehtävissä. Omal-

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

ta osaltani käytin tässä myös aikaa siihen, että tiedustelin, millä tavalla oikeuskansleri ohjeistaisi nyt näissä avoimissa kysymyksissä.

On hyvä huomata, että lentokentän osalta me olemme vaikeassa tilanteessa siksi, että siinä nähdään, miten valtioneuvoston linjaukset otetaan käytännössä huomioon. Kyllä sekä viranomaisten että ihmisten itse on otettava näistä suosituksista ja valtioneuvoston linjauksista vaarin, ja näin ei ole kaikilta osin tehty. Selvä ohjeistus on ollut THL:n ohjeistuksessa, että ihmiset sitoutuvat Suomeen saapuessaan kahden viikon karanteenimaisiin olosuhteisiin, niin sanottuun omaehtoiseen karanteeniin. Kollegaministerin ohjeistuksesta, kun rajat menivät kiinni, ovat rajaviranomaiset jakaneet tätä ohjeistusta jokaiselle rajan ylittävälle käteen. Silti suomalaisista moni kokee, että heitä ei ole ohjeistettu tosiasiallisesti omaehtoiseen karanteeniin. En ole itse ollut rajalla valvomassa tätä toimintaa, mutta epäilen, että suomalainen rajavartija toimii kyllä valtioneuvoston ohjeitten mukaisesti ja tämä määräys karanteeniin on annettu jokaiselle suomalaiselle. Raskain mielin totean, että meistä jokaisesta on kiinni, otetaanko nämä määräykset tosissaan vai aiotaanko niitä katsoa vähän läpi sormien.

Nyt me olemme siinä tilanteessa, että ihmiset ovat käyttäneet joukkoliikennettä. Se ei ole mahdollista, jos me haluamme pitää kiinni siitä, että toimimme näiden yhteisten linjauksien pohjalta, jotka on tarkoitettu suojelemaan meidän terveyttämme ja viime kädessä toistemme henkeä. Tilanne on nyt sellainen, että toimenpiteisiin on ryhdytty, niin kuin totesin. Eri vastuuministerien kesken tätä vyyhtiä on laitettu nyt kuntoon, mutta myös oikeuskanslerilta olen halunnut varmistaa tiettyjä seikkoja.

Tartuntatautiviranomaiset ja tartuntatautilaki voivat määrätä karanteeniin siis oireellisia ihmisiä ja heidän lähipiiriään, joka on altistunut. Mutta jos eduskunnassa halutaan ottaa tähän tiukempi linja, niin se vaatii tietenkin taas muutoksia. Nykylainsäädännöllä se ei ole mahdollista. Me olemme lähteneet siitä, että nämä linjaukset otetaan tosissaan ja sen johdosta jokainen sitoutuu siihen, että kun maahan saapuu, sitoutuu myös näihin yhteisiin linjauksiin. Entistä tarkemmin meidän kaikkien on valvottava, että näitä yhteisiä linjauksia noudatetaan ja niistä pidetään kiinni. Me olemme ohjeistaneet jälleen kerran viranomaisia pitämään tarkemmin huolta siitä, että ihmiset näihin sitoutuvat. Viime kädessä kaikki on siitä kiinni, olemmeko me kansakuntana sitä mieltä, että näitä yhteisiä linjauksia noudatetaan, [Puhemies: Aika!] vai tarvitaanko lisää lainsäädäntöä, että tämä menee viimein perille.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja äsken mainitut ministerit, kiitoksia teille.

23.54 **Sheikki Laakso ps:** Arvoisa puhemies! Tässä Kiuru juuri äsken sanoi äärettömän hyvin sen asian, mikä on ongelmana: porukka ei noudata näitä ohjeistuksia niin kuin pitäisi. Ministerit Ohisalo ja Marin ehtivät tuossa lähteä, mutta siinä periaatteessa oli vähän sitä ajatusta nimenomaan, mitä... Jäi oikeastaan minun kysymykseeni vastaus saamatta: onko aikomus tehdä jotain, jos ei Uudenmaan rajalla porukka häviä liikkumasta yli rajan? Tämä on vähän sellainen karrikoitu esimerkki, mutta jotenkin tuntuu nyt koko ajan tämä homma samalta kuin se, että vieras valtio hyökkäisi meille tänne ja he ampuisivat meitä ja me rupeaisimme kokoontumaan siksi, että meillä ei ole tässä lakia, millä perusteella me voimme ampua takaisin. Problematiikka on nyt siinä, ja nyt minä pahaa pelkään, että nyt kun ei mietitä eikä tehdä etukäteen sitä hommaa, niin viikon päästä huomataan, että se liikehdintä ei

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

ole sieltä hävinnyt. Nyt se häviää — niin kuin edustaja tuossa sanoi, Lapista on hävinnyt porukkaa, mutta se johtuu siitä, että kun Lapista on baarit pistetty nyttien kiinni, niin sieltä on nyt tultava kotiin, koska siellä ei ole enää niin kiva bilettää. [Mikko Kärnä: Siellä on aina kivaa!] — En minä sitä epäile, mutta niin kuin arvaat, minkä takia ne sinne Lappiin tulevat: ne eivät välttämättä aina tule niitten porojen takia tai itse edustajan takia, [Naurua] vaikka hän näin saattaa joskus luullakin. Joka tapauksessa ongelmana tulee olemaan varmasti se — viikon päästä nähdään se tilanne — ettei tuon rajan niin sanotusti kiinni laittaminen auta, ja nyt pelkään sitä, että sitten taas ollaan se viikko myöhässä. Olisin halunnut kuulla, onko oikeasti nyt tehty jonkunnäköisiä paukkuja siihen hommaan, että saataisiin oikeasti pidettyä se homma niin, ettei tämä karkaa käsistä, niin kuin nyt pikkuhiljaa rupeaa siltä näyttämään. — Kiitos.

23.57 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tässä on pitkin iltaa kiitetty hallitusta, ja on ehdottomasti kiitettävä hallitusta sekä määrätietoisista että oikea-aikaisista toimista niin pitkälle kuin se vain on mahdollista. Myöskin nämä keinot, jotka on otettu käyttöön, ovat poikkeuksellisen mittavia, ja tavoitekin on hyvin selkeä, mitä hallitus hakee: elämän säilyttäminen. Minusta on tarpeetonta kritisoida hallitusta. Tässä on varmasti tehty se voitava, mitä pystytään näillä edellytyksillä. Tavoitteena on tämän kavalan viruksen leviämisen estäminen ja sen tukahduttaminen, ja aivan oikeana konstina on tietenkin pyrkiä eristämään ikäihmiset ja muut riskiryhmät tältä taudilta, ja se edellyttää näitä liikkumisrajoituksia, se edellyttää näitä ravintoloiden sulkemisia, se edellyttää myöskin sitä, että me varmistamme ympäri Suomen sen tehohoidon kapasiteetin ja terveydenhuollon kapasiteetin, jos tämä kriisi pääsee laajenemaan — ja kun se kriisi väkisininkin laajenee, tässä tilanteessa me olemme.

Se, että meillä on tämä piilopirttijärjestelmä syntynyt eli että ihmiset ovat lähteneet niille omille tutuille kesäpaikoilleen — eivät mihinkään joukkotapaamisiin, vaan nimenomaan pyrkineet eristämään itsensä, ja sitähan tekevät juuri ikäihmiset erittäin suuressa määrin, koska heille se on helpointa, tavallaan luontevinta tehdä — on ollut juuri sitä, mitä on haluttukin heidän tekevän, elävän karanteenin kaltaisissa oloissa, jolloinka he ovat itse toimineet sen suuntaisesti. Ja se, mikä tässä on ainoana huolena, on se, että nyt heidän siten edellyttäisiin, toivottaisiin tulevan tänne pahimmalle tautialueelle terveinä ihmisinä, ikäihmisinä. Mehän altistamme tässä nyt potentiaalisesti erittäin hankalasti ne ihmiset, jotka ovat kaikkein haavoittuvimpia tälle, jolloin toivoisin — ja se on se ainoa toivomus, mikä minulla on — että kun kehoitetaan näitä mökkipakolaisia tulemaan kotiseudulle, niin se tapahtuisi sillä vinkkelillä, että siinä kohdassa, jos teillä on yhtään taudin oireita olemassa, jos teillä on joitakin muita tauteja, muita ongelmia, niin nimenomaan sen kotikunnan terveydenhuoltojärjestelmään nojaututte, ette siihen mökkikuntaan. Ja useimmat — valtaosa, 95 prosenttia — uusmaalaisista mökkiläisistä ovat neljän tunnin ajomatkan päässä Helsingistä. He eivät ole siellä Lapissa vaan Keski-Suomessa ja eteläisemmässä Suomessa, valtaosa, ja valtaosa näistä mahdollisista taudin oireista, sairastumisista, on sellaisia, että he ehtivät kyllä palaamaan Uudellemaalle. Eli tässä suhteessa tehtäisiin tätä järkevää piilopirttipolitiikkaa: olkaa eristyksissä, juuri niin kuin ollaan kehoitettu, mutta sitten tullette terveydenhuoltojärjestelmän piiriin tänne omalle kotiseudulle, jos se kriisi tulee päälle.

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

23.59 **Sari Multala kok:** Arvoisa puhemies! Ei enää ole tilaisuutta kiittää ministereitä, kun he jo lähtivät, mutta kiitokset olisin halunnut antaa, että saimme vastauksia moniin kysymyksiin, ja toivottavasti — kun näin, että ministerit kirjasivat ylös näitä täällä esitettyjä kysymyksiä — näihin muutamiin tulee vielä selvennyksiä, kuten esimerkiksi siihen, onko Uudenmaan sisällä mökkeily nyt toivottavaa tai suositellaanko sitä. Se on erittäin olennainen tieto, kun moni nyt suunnittelee esimerkiksi pääsiäiseksi lähtevänsä saaristoon mökkeilemään.

Arvoisa puhemies! Tilanne on erittäin haastava, ja ei varmasti ole yhtä oikeaa tapaa ratkaista sitä. On vain hyviä yrityksiä pyrkiä perustamaan toimenpiteet parhaaseen mahdolliseen tietoon, ja tietysti uskomme ja toivomme, että Suomen hallitus nyt tässä tilanteessa näin tekee. On kuitenkin ihan selvää, että aivan alussa meidän viranomaisillamme ei ollut ihan sama tilannekuva kuin oli esimerkiksi kansainvälisillä toimijoilla, jotka olivat seuranneet tätä epidemian kehittymistä alusta asti. On kuitenkin hyvä, että kun on huomattu, että alkuperäinen tilannekuva ei välttämättä ole se oikea, sitä pystytään muuttamaan kesken matkaa ja tekemään ikään kuin suunnanmuutos sitten siinä, minkälaisia toimenpiteitä poliitikoille päätettäväksi esitetään.

Nyt kuitenkin, kun seuraamme tätä epidemiakehitystä, on erittäin hyvä muistaa, että ne testatut tautiluvut, joita me saamme, tai tautitapaukset, joita me päivittäin saamme, ovat vain ikään kuin kurkistus siihen todellisuuteen, missä oikeasti mennään. Viime viikolla muistaakseni THL arvioi, että todelliset tartunnat ovat noin 30—40-kertaiset, ja nyt sitten, kun testauksia jossain vaiheessa jouduttiin vähentämään, ne ovat jopa paljon suuremmat kuin tämä eli jopa 50-kertaisetkin niihin todennettuihin tapauksiin verrattuna. Siksi olisinkin toivonut, että vielä olisimme saaneet täällä vastauksen siihen — en muista enää edustajaa, joka sitä kysyi — miten tätä dataa yhdistellään. Esimerkiksi Mehiläinenhän on julistanut ja avannut oman datansa — heidän testaamansa ja myöskin epäilyt, oireiden perusteella tehdyt vahvat epäilyt, koronavirustartunnoista — siitä, miten epidemia etenee. Jotta kaikilla meillä päätöksentekijöillä, mutta toisaalta myös hallituksella, olisi mahdollisimman hyvä ajantasainen kuva, niin se olisi arvokasta, että näitä yksityisen ja julkisen tietoja voitaisiin yhdistää kokonaisuudeksi, josta pystyisimme päättelemään sen, miten epidemia Uudellamaalla ja toisaalta sitten muualla Suomessa etenee.

Vielä, arvoisa puhemies, Uudenmaan eristämisestä muutama sana. Tässä pääministeri totesi, että ei olisi tohtinut tehdä tätä käyttöönottoasetusta kiireellisenä. Se on ymmärrettävää: on erittäin voimakas toimi tehdä tällaisia liikkumisen rajoituksia. Toisaalta, jos halutaan, että se nimenomaan toimii tarkoituksensa mukaisesti... Itsekin tiedustelin tätä mahdollisuutta aiemmin, olisiko tämä ollut mahdollista tehdä kiireellisenä, kun oli huhuja liikkeellä siitä, että Uusimaa mahdollisesti jossain vaiheessa eristettäisiin, ja silloin sain vastauksen, että se olisi juuri se tapa, jolla tämä mahdollisesti olisi järkevää ja kannattaisi tehdä. Mutta varmasti hallitus tässä on sitten kuunnellut oikeusoppineita ja tullut tällaiseen johtopäätökseen, ja nyt tietysti perustuslakivaliokunta sitä arvioi, onko riittävät perustelut tälle käyttöönottoasetukselle.

Se, mikä on kuitenkin aina hyvä muistaa, kuten täällä muun muassa edustaja Holopainen tuossa totesi, on se, että eduskunnan tehtävä on varmistaa se, että hallituksen tuomat esitykset täyttävät myös perustuslain edellytykset. Nyt esimerkiksi tämä ravintoloiden sulkemisesitys ei kaikilta osin näin tehnyt, ja sen vuoksi talousvaliokunta edellytti, että tuodaan täydentävä asetetus. Toivotaan nyt, että ministeriössä toimitaan mahdollisimman nopeasti, jotta eduskunta saa sen asetuksen jälkitarkastettavakseen sitten ja ravintolat saa-

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

daan mahdollisimman nopeasti kiinni. Pidän kuitenkin toivottavana sitä, että muistetaan aina se, että eduskunnan on tehtävä myös näissä kriisioloissa se tärkein tehtävänsä ja erityisesti huolehtia siitä, että perustuslakia noudatetaan myös silloin, kun tehdään uusia lakeja, joilla pyritään sitä sairauden etenemistä ehkäisemään.

0.04 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Minäkin haluan kiittää ministereitä, jotka ovat olleet tässä keskustelussa mukana, niistä vastauksista, jotka saimme. Ihan kaikkiin kysymyksiin ei vastauksia tässä keskustelussa kyllä vielä saatu, mutta ehkäpä sitten myöhemmin.

Edustajat Hopsu ja Holopainen nostivat esille perustellusti sen, että nyt kun Uusimaa eristetään, niin HUSia ja Uudenmaan aluetta ei saa nyt jättää ikään kuin oman onnensa nojaan tämän epidemian kanssa ja tautia ja epidemiaa ikään kuin vapaasti täällä liikkumaan. Olin iloinen, kun pääministeri totesi, että tätä tukahduttamistakin voidaan soveltaa, jos se on suinkin mahdollista, ja kuten aiemmin totesin, niin Pohjoismaista Norja on tällä viikolla muuttanut strategiaansa ja ottanut tämän tukahduttamisstrategian käyttöönsä, ja sitä ovat jo aiemmin menestyksekkäästi soveltaneet muun muassa Etelä-Korea ja Singapore.

Kuten aiemmissa puheenvuoroissa kävi esille, tässä tukahduttamisstrategiassa keskeistä on testaaminen. — Ja ei siis tarvitse olla epidemiologi, edustaja Ovaska, ymmärtääkseni sen, että eri maiden strategioissa ja eri asiantuntijoiden suositteluissa toimintalinjoissa on eroja. Riittää, että osaa lukea, jotta nämä erot näkee. — Todella, testaaminen on ollut tämän tukahduttamisstrategian keskiössä niissä maissa, joissa sitä on sovellettu, laajamittainen, aggressiivinen testaus, jolla on pyritty viimeiseen asti selvittämään nämä tartuntaketjut. Itsekin toivon, että Uudellamaalla nyt testausta lisättäisiin, nyt on kriittiset hetket siihen. Nostan omasta kotikunnastani esille sen, että tänään on uutisoitu tapauksesta, jossa meidän Sipoon kotihoidon työntekijällä on todettu tartunta ja hän on ehtinyt altistaa julkisten tietojen mukaan kymmenkunta kotihoidon työntekijää ja näiden muiden työntekijöiden osalta testituloksia tällä hetkellä odotetaan. Jotta tällaiset tapaukset voidaan välttää, niin erityisesti kriittisen sote-henkilöstön testaaminen on aivan oleellisen tärkeää. Sen lisäksi, kun epidemia täällä Uudellamaalla nyt etenee, tämä vasta-aineiden testaaminen täytyy jossain vaiheessa myöskin ottaa käyttöön ja sitä kautta selvittää ne henkilöt, jotka mahdollisesti oireettomasti ovat tämän viruksen jo sairastaneet. Itse ainakin ajattelen ja ymmärtäisin niin, että tällainen tieto on merkityksellistä myös sen suhteen, missä vaiheessa esimerkiksi näitä liikkumisrajoituksia voidaan ruveta purkamaan. Tällaisen kattavan tilannekuvan luominen ei ole mahdollista ilman laajaa testaamista, ja itse koen, että en ole saanut perusteltua vastausta siihen, mikä tässä testaamisessa tällä hetkellä on se pullonkaula, minä takia sitä kapasiteettia ei voi lisätä.

Olen kiitollinen siitä, että hallitus viime viikolla päätti lisätä kapasiteettia siihen 2 300 testiin päivässä, mutta tällä me jääme kyllä edelleen jälkeen näistä aggressiivisimmin testaavista maista suhteutettuna väkilukuun. Eli tältä osin jään toivomaan hallitukselta kiireellisiä toimia erityisesti nyt eristettävän Uudenmaan osalta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Keskustelu on päättynyt. — Anteeksi, tänne on tullut lisää. — Edustaja Kärnä.

0.08 Mikko Kärnä kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia, säikähdin jo. — Haluan kiittää hallitusta siitä, että tämä välttämätön mutta erittäin kova rajoittamistoimi eli Uuden-

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

maan eristäminen on nyt päätetty toteuttaa. Ja aivan kuten meidän pääministerimme Sanna Marin on todennut, haluan itsekin omalta pieneltä osaltani vedota nyt ihmisiin, että tulkaa kotiin sieltä mökeiltänne, ovat ne sitten omia tai vuokramökkejä. Yksinkertaisesti tuolla maakunnissa, kotimaakunnassani Lapissakin, on tällä hetkellä todennäköisesti kymmeniätuhansia ihmisiä, joita ei ole laskettu siihen maakunnan terveydenhuoltojärjestelmän piiriin. On äärettömän tärkeää, että he palaisivat nyt kotiinsa nopeasti ja pidetään tämä tilanne tällä tavalla hallinnassa. Yksi syy siihen, että tähän kovaan rajoittamistoimeen on täytynyt ryhtyä, on se, että ihmiset eivät ole noudattaneet näitä suosituksia. Ja tässä mielessä täytyy sanoa, että olen kyllä pettynyt todella monen kansalaisen toimintaan. Olisi äärettömän paljon helpompaa, kun näitä hallituksen suosituksia noudatettaisiin, jotta tällaisiin koviin toimenpiteisiin ei tarvitsisi lähteä.

Tänään kun olen kuunnellut keskustelua, niin olen ollut hivenen hämmästynyt siitä, että tietyt oppositiopoliitikot ovat vaatineet hallitukselta sellaisia toimia, jotka eivät ole meidän perustuslakimme tai valmiuslakimme mukaisia. Haluan sanoa kaikille näille henkilöille, että on hyvä syy siihen, että meillä on lukkoja sen edessä, että tämä maa ei ajaudu yksinvaltiuteen tai totalitarismiin. Kiitän hallitusta siitä, että kaikissa toimissa, kaikissa rajoittamistoimissa, on toimittu oikeusvaltioperiaatteen ja parlamentarismien periaatteiden mukaisesti — kiitos siitä, näin täytyykin tehdä.

Osaltaan olen myös surullinen siitä täällä salissa käydystä keskustelusta, jossa on muun muassa vaadittu nyt varusmiehille lomaoikeutta tänne Uudellemaalle. Itse en näe, että siinä olisi mitään järkeä, vaikka se kova päätös tietysti onkin, että kolme viikkoa joutuu viettämään kotimaakuntansa ulkopuolella. Toisaalta on hyvä muistaa, että näitä varusmiehiä koulutetaan siihen äärimmäiseen poikkeustilanteeseen eli sotaan. Ei ole mitään järkeä siinä, että he voisivat palata tänne, missä on pahin epidemia-alue, ja sen jälkeen lähteä sinne varuskuntaan takaisin, jossa he tartuttavat sitten tämän taudin mahdollisesti palvelustovereihin, jotka lähtevät lomalle muualle ja tartuttavat sitä sitten edelleen. Samalla olen surullinen siitä, että niin opposition kuin nyt myös hallituksen puolelta on vaadittu ikäihmisille ja eläkeläisille vapaata oikeutta lomailla ja mökkeillä ja eristäytyä. Ei näin, tämä on ehdottomasti väärä strategia. Tämän kriisin hoitaminen vaatii uhrauksia meiltä aivan kaikilta. Ymmärrän todella hyvin meidän uusimaalaisten poliitikkojemme huolen tällä hetkellä, ja voin vakuuttaa teille kyllä, että koko muu maa — kaikki maakunnat — seisoo nyt teidän takananne ja Suomen Keskusta antaa kaiken tuen sille, että Uuttamaata ei jätetä yksin.

0.12 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa puhemies! Tässä valitettavasti aikaisemmin ei ollut mahdollisuutta puhua siinä kohtaa, kun pääministeri oli paikan päällä, mutta jos olisi, niin olisin hänelle halunnut sanoa, että ei pidä mennä vääristelemään sitä, mitä eduskunta täällä puhuu. Pääministeri Sanna Marin puhui siitä, kuinka me olemme yrittäneet antaa sellaista kuvaa kuin mitään ei tehtäisi, ja se ei pidä yksinkertaisesti paikkaansa. Nämä toimet, mitä hallitus on ollut tekemässä — sulkemassa maan rajoja, rajoittanut sitä määrää, kuinka paljon ihmisiä voi kokoontua yhteen kerralla, nyt on tämä Uudenmaan eristäminen — ovat kaikki ihan järkyttävän kovia toimenpiteitä. Se, mikä se meidän kritiikki on ollut, on ollut se, että ne olisi pitänyt tehdä aikaisemmin, ja ainoastaan tästä on kyse. Minä toivon, että tämä viesti menee hallitukselle eteenpäin ja erityisesti pääministerille. Ja tämä on narratiivi ja tämä on olkiukko, meidän ei tarvitse törmätä tähän enää uudemman kerran.

Toivon myöskin, että sitten näitä muutamia kysymyksiä esimerkiksi ministeri Haataisen kautta voidaan saada hallitukselle, jotta me voisimme saada tulevina päivinä tietoa.

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

Teillä on varmasti ollut suunnitelma siitä, missä kohtaa maakunta määritellään kriittiseksi koronaviruksen osalta. Nyt ollaan päädytty siihen, että tässä kohtaa Uusimaa on määritetty. Mitkä ovat nämä kriteerit? Onko se joku numeraalinen arvo esimerkiksi siitä, paljonko tartuntoja on, vai onko se vaikka joku suhdeluku muihin maakuntiin verrattuna? Taustalla tässä on se ajatus, että meidän olisi hyvä avoimesti saada tietää se, millä kriteereillä nyt lähdetään näihin sulkemistoimenpiteisiin, kuinka nopeasti niitä on odotettavissa edessäpäin ja mikä on mahdollisesti seuraava maakunta, jonka osalta tämmöiseen tilanteeseen saatetaan päätyä, ja mikä on siis se kriteeri, milloin siihen sitten päädytään. Meillä on esimerkiksi sellainen tilanne, että meillä tuolla Pohjois-Pohjanmaalla on 39 todennettua tartuntaa ja meillä on siinä vieressä toinen maakunta, Kainuu, jossa on nolla tartuntaa. Kuinka suureksi tämän epäsuhtan pitää kasvaa, jotta katsotaan, että eristystoimet ovat välttämättömiä, jotta tämä virus ei leviä eteenpäin?

Sitten tästä kiireellisyydestä eristämässä: Kyllä minä olen tässä samaa mieltä, mitä esimerkiksi edustaja Laakso tässä aikaisemmin hyvin fiksusti sanoi, että siinä kohtaa, kun on hätä päällä, me emme valitettavasti — jos meitä kohtaan hyökätään — voi lähteä palaveeraamaan, että mitäs tässä nyt tehtäisiin, vaan sen jälkeen pitää alkaa vastaamaan ja nopeasti. Ja voin vakuuttaa, että — niin kuin eduskunnan osalta on nähtykin — jos hallitus päättäisi lähteä kiireellisenä toteuttamaan esimerkiksi näitä eristyksiä ja jos jälkepäin tultaisiin siihen tilanteeseen, että perustuslakivaliokunta vaikkapa esittää näitten purkamista, niin siitä ei olisi kyllä tulossa satikutia hallitukselle todellakaan, koska ainut viesti, mikä täältä on koko ajan yritetty välittää, on se, että tehkää, tehkää, menkää eteenpäin nopeammin, jotta suojaustoimet ovat riittävällä tasolla, jotta ne ovat sillä tasolla, mitä WHO on suositellut. Eli tässä suhteessa, kun mennään eteenpäin näitten rajoittamistoimien suhteen, hallitus voi luottaa kyllä täysin eduskuntaan, ja nimenomaan sen suhteen, mitä ollaan tekemässä, eli suojaamassa, on perusteltua, että mieluummin tehtäisiin nämä kiireellisenä. Katsotaan sitten, miten nämä pykälät ovat menneet. Niitä voidaan aina perua tarpeen mukaan.

Me lähdimme tähän kriisiin oikeastaan täydellisessä yhteisrintamassa, yhteisymmärryksessä ja luottavaisina siihen, että me saamme hallitukselta riittävää tietoa, jotta me voimme luottaa täysin hallituksen käsiin tämän kriisin hoitamisen ja tukea kaikkia niitä toimenpiteitä, mitä hallitus tekee. Mutta valitettavasti tässä matkan varrella me olemme alkaneet näkemään sen, että välttämättä toimet eivät ole olleet oikea-aikaisia, meille ei ole annettu riittävästi tietoa. Esimerkiksi tämänkaltaiset sanonnat kuin mitä hallitus on moneen kertaan todennut, että ”me olemme varautuneet alusta lähtien”, ”me olemme seuranneet alusta lähtien tätä koronakriisiä ja tehneet toimenpiteitä”... Tänäpäin me saimme kuulla esimerkiksi suullisella kyselytunnilla, että näitä hengityskoneita ei ole tilattu lisää — tällä hetkellä vasta selvitetään, mitä tehtäisiin. Tai oli vaikkapa se, että Maikkarin uutisissa justiinsa vähän aikaa sitten, muutama tunti sitten, tuli juttu, että näitten Espanjasta ja muualta tulevien matkustajien osalta pohditaan nyt, laitettaisiinko karanteenihotelli. Eli nämä toimenpiteet tulevat myöhässä. Jos näitä ei tehdä oikea-aikaisesti, jos me emme saa riittävästi tietoa, niin silloin tämä alkaa rakoilemaan. Minä toivon, että hallitus nyt ryhdistäytyy.

0.17 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa puhemies! Haluan vain loppuun todeta, että hallituksen tulee toimia perustuslain mukaan, tulepa siitä eduskunnalta satikutia tai ei.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

Asia lähetettiin perustuslakivaliokuntaan.

5. Muu asia: Valtioneuvoston asetus valmiuslain 95 §:n 2 momentissa säädetyn toimivaltuuden käyttöönotosta ja 96-103 §:n soveltamisesta

Muu asia M 7/2020 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan, jolle työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto viimeistään perjantaina 27.3.2020 klo 11.00 mennessä.

Keskustelu

0.18 **Kim Berg sd:** Arvoisa puhemies! Terveystieteiden tutkimuskeskuksen työvelvoitteen säätäminen on asia, mikä on luonnollisesti mietityttänyt paljon terveydenhuoltoalan koulutuksen saaneita henkilöitä viime aikoina. Tässä poikkeuksellisessa tilanteessa kuitenkin ymmärretään, että jotta voimme varmistua terveydenhuollon henkilöstömme riittävydestä, on tämän asetuksen säätäminen aivan välttämätöntä.

Asetuksen säätämisen yhteydessä on kuitenkin erityisen tärkeää, että asetus työvelvollisuudesta on mahdollisimman selkeä, jottei asetuksen tulkinnassa synny tässä muutenkin vaikeassa tilanteessa tulkintaongelmia. Nostankin esille nyt muutamia tärkeitä seikkoja, jotka on hyvä huomioida joko itse asetuksessa tai ministeriön ohjeistuksessa jatkossa työnantajille.

Työvelvollisiksi määrättyjen asemasta ja oikeudesta on huolehdittava tässä poikkeuksellisessa tilanteessa. Perusteellinen perehdyttäminen on ehdottoman tärkeää sekä myös muu työturvallisuuden varmistaminen. On painotettava, että työvelvoitteen käyttöönotto on ehdottomasti vasta viimeinen keino riittävän työvoiman varmistamiseksi. On korostettava yhdessä sopimista työnantajan ja työntekijän välillä ennen kuin ryhdytään soveltamaan asetuksen tuomia mahdollisuuksia.

Asetukseen olisi selkeästi kirjattava, mitä kohderyhmiä työvelvollisuus tulee koskettamaan. Koskeeko se esimerkiksi terveydenhuoltoalan ammattihenkilöä, joka toimii muulla alalla tai muissa terveydenhuoltoalan tehtävissä, esimerkiksi järjestötehtävissä tai esimerkiksi kansanedustajana? Meillä on täällä todella paljon terveydenhuoltoalan ammattilaisia myös kansanedustajina. Sitten mitä tarkoitetaan asetuksen ”lyhyellä poissaololla alalta”? Onko se yksi vuosi, kolme vuotta, viisi vuotta vai jotain muuta? Entäs sitten eläkeläiset? Jos olet ollut eläkkeellä esimerkiksi viisi vuotta, niin koskeeko tämä myös näitä eläkeläisiä?

Myös toiselle paikkakunnalle annettu määräys vaatii tarkennuksia, esimerkiksi työmatkan osalta ja muista käytännön järjestelyistä, esimerkiksi siitä, pitääkö kyseisellä työntekijällä olla mahdollisuus yöpymiseen toisella paikkakunnalla, mikäli hänet sinne töihin määrätään.

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

0.20 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Erittäin hyvä, että tämäkin valmiuslain asetus nyt saadaan tänne eduskuntaan. Tähän oltiin tietenkin valmistauduttu jo aiemmin, ja pienten tarkistusten myötä se on nyt täällä uudelleen käsittelyssä.

Halusin tuoda tähän edustaja Bergin puheenvuoron lisäksi — en oikeastaan lähde toistamaan siinä olleita huomioita — sellaisen toiveen, joka minulle on esitetty sen terveydenhuoltohenkilökunnan parista, joka tällä hetkellä ei ole töissä julkisessa terveydenhuollossa. Moni on toivonut, että kunnat ja myös sairaanhoitopiirit lähtisivät jo ennakoiden tekemään listaa siitä, minkälaisia henkilöitä meillä on töissä tällä hetkellä yksityisellä ja toisaalta ehkä sellaisissa tehtävissä julkisilla, jotka eivät ole suoranaista terveydenhuoltoa tai sosiaalihuoltoa. Kun sitten tulee se varsinainen tarve, jolloin tätä pykälää aletaan soveltaa ja ihmisiä myös määrätä töihin, niin siinä tilanteessa olisi sitten helpompi osoittaa ihmisiä sopiviin työtehtäviin ja löydettäisiin se oikea osaaminen. Ja jos tarvitsee kouluttaa uutta henkilöstöä esimerkiksi tehohoitotyöhön tai niiden laitteiden käyttöön, niin sekin olisi ennakoiden silloin jo mahdollista.

Kunnallisilla työnantajillahan on jo tällä hetkellä tietysti direktio-oikeus niihin työntekijöihin, jotka heidän työntekijöitään ovat, eli tätä asetusta ei siihen varsinaisesti tarvita. Näin toimitaankin itse asiassa jo monessa kunnassa: niitä henkilöitä, jotka ovat töissä vaikkapa lähihoitajakoulutuksella varhaiskasvatuksessa, on siirretty jo tällä hetkellä terveydenhuollon tehtäviin tai sosiaalihuollon tehtäviin tekemään muita työtehtäviä, jotta meillä riittäisi niitä tekeviä käsipareja.

Toivon eduskunnassa tällä kertaa menestyksellistä käsittelyä tälle asetukselle.

0.23 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! On tärkeää, että eduskunta saa nyt käsiteltäväksi tämän terveydenhuollon henkilöstön työvelvoitetta koskevan valmiuslain pykälän aktivoinnin käyttöönottoasetuksen. Haluan nostaa esille sen, että perustuslakivaliokuntahan edellytti sitä, että tämän työvelvoitteen aktivointi edellyttää, että samalla tulee aktivoitaa nämä muut valmiuslain 14 luvun pykälät, jotka koskevat erityisesti työntekijän suojaa. Nostan nyt tässä koronakriisissä esille erityisesti valmiuslain 99 §:n, jossa on todettu, että ”työvoimaviranomainen saa antaa työvelvolliselle työmääräyksen vain sellaiseen työhön, jota tämä pystyy kohtuudella tekemään ottaen huomioon hänen ikänsä, terveydentilansa, mahdollinen vammaisuutensa, perhesuhteensa” ja niin poispäin. Eli nythän me tiedämme, että koronavirus kohtelee ihmisiä eri tavoin ja virus on erityisen vaarallinen tietyille riskiryhmille — se liittyy ikään tai terveydentilaan — ja sen takia on oleellista, että nyt tämä 99 §:kin on aktivoitu käyttöön, ja sitten kun tätä 95 §:n 2 momentin mukaista velvollisuutta sovelletaan, niin silloin myöskin nämä suojaäännökset tulevat sovellettaviksi.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin perustuslakivaliokuntaan, jolle työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto viimeistään perjantaina 27.3.2020 klo 11.00 mennessä.

[Keskustelu asiasta sallittiin päiväjärjestyksen 4. asiakohdassa]

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työsopimuslain, merityösopimuslain ja yhteistoinnista yrityksissä annetun lain 51 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 26/2020 vp

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Keskustelu

0.24 Työministeri Tuula Haatainen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämän koronavirusepidemian johdosta yritysten taloudelliset toimintaedellytykset ovat merkittävästi heikentyneet, hyvin paljon lyhyessä ajassa, ja tästä syystä yritysten on ollut välttämätöntä ryhtyä sopeuttamistoimenpiteisiin. Työ- ja elinkeinotoimistoille tehtyjen lomautusilmoitusten määrä on nyt kasvanut räjähdysmäisesti maaliskuun alkupuoliskolta lähtien, ja osa yrityksistä on joutunut turvautumaan lomautusten sijasta myös irtisanomisiin, ja nyt yhteistoimintaneuvotteluita käydään useilla työpaikoilla.

Maaliskuun 18. päivä työmarkkinakeskusjärjestöt — siis EK, KT, SAK, STTK ja Aka-va — tekivät yhdessä hallitukselle esityksen toimenpiteistä yritystoiminnan, työllisyyden ja toimeentulon turvaamiseksi koronavirusepidemian aiheuttamassa talouskriisissä. Työmarkkinakeskusjärjestöt laativat yhteisen esityksen toimista, joilla alennetaan työllistämisen kustannuksia, joustavoitetaan työlainsäädäntöä ja parannetaan työttömiksi ja lomautetuiksi joutuneiden palkansaajien sosiaaliturvaa. Nyt tässä laissa esitettävät toimet vastaavat pääosin työmarkkinajärjestöjen ehdottamia toimenpiteitä.

Tässä esityksessä ehdotetaan väliaikaisia muutoksia työsopimuslakiin, merityösopimuslakiin ja yhteistoimintalakiin. Väliaikaisen lain voimassaolo tulisi ulottumaan kesäkuun loppuun saakka tänä vuonna. Tähän esitykseen sisältyviä muutoksia sovellettaisiin yksityisellä sektorilla.

Hallituksen esityksen mukaan työntekijän lomautusta edeltävää lomautusilmoitusaikaa lyhennetään nyt 14 päivästä 5 päivään. Samoin lomautusta koskevien yhteistoimintaneuvotteluiden kestoaikaa ehdotetaan lyhennettäväksi. Viiden päivän neuvottelu-aika koskisi kaikkia työnantajan harkitsemissa lomautuksissa. Tällä lailla ei tehdä muutoksia neuvotteluaikoihin työnantajan harkitessa irtisanomisia tai osa-aikaistamisia.

Tämän esityksen mukaan työnantajalla olisi oikeus lomauttaa määräaikaisessa työsuhhteessa työskentelevä työntekijä samoilla edellytyksillä kuin työntekijä, joka on toistaiseksi voimassa olevassa työsuhhteessa. Määräaikainen työntekijä voidaan väliaikaisen lain voimassa ollessa lomauttaa ensiksikin silloin, kun työnantajalla on taloudellinen tai tuotannollinen irtisanomisperuste, toiseksi, jos työ tai työnantajan edellytykset tarjota työtä ovat vähentyneet tilapäisesti eikä työnantaja voi kohtuudella järjestää työntekijälle muuta sopivaa työtä tai työnantajan tarpeita vastaavaa koulutusta — työn väheneminen katsotaan tilapäiseksi, kun sen arvioidaan kestävän enintään 90 päivää — ja kolmanneksi, kun työnantaja ja työntekijä ovat sopineet määräaikaisesta lomauttamisesta tilanteessa, jossa se on tarpeen työnantajan toiminnan taloudellisen tilan vuoksi.

Esityksen mukaan työnantaja saa purkaa koeajalla olevan työntekijän työsopimuksen työsopimuslain tarkoittamalla taloudellisella tai tuotannollisella perusteella. Ennen koeaikapurun toteuttamista työnantajan on kuitenkin selvitettävä, olisiko työsopimuksen purkaminen mahdollista välttää sijoittamalla tai kouluttamalla työntekijä toisiin tehtäviin.

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

Työsopimuslain ja erityyösopimuslain mukaista takaisinottovelvollisuusaikaa ehdotetaan nyt pidennettäväksi neljästä tai kuudesta kuukaudesta yhdeksään kuukauteen. Ehdotettu pidempi takaisinottovelvollisuusaika koskee kaikkia lain voimassaolon aikana taloudellisella tai tuotannollisella perusteella irtisanottuja työntekijöitä riippumatta työntekijän työsuhteen kestosta.

Merityösopimuslakiin ehdotetaan vastaavia muutoksia kuin työsopimuslakiin, ja yhteistoimintalakiin ehdotettu muutos koskee myös erityyösuhteita.

Tällä esityksellä ei puututa työnantaja- ja työntekijäliittojen sopimuskompetenssiin. Lomautusilmoitusajasta, yhteistoimintalain neuvotteluajasta ja takaisinottovelvollisuudesta saa edelleen sopia laista poiketen valtakunnallisten työnantaja- ja työntekijäliittojen välisellä työehtosopimuksella. Työsuhteessa sovellettavalla työehtosopimuksella on siten etusija lain säännökseen verrattuna. Työnantaja- ja työntekijäliitot ovat tehneet ehdotettuja neuvotteluajoja ja lomautusilmoitusaikoja koskevia muutoksia työehtosopimukseen, ja sopimusten kattavuus on jo varsin laaja — olen käynyt näitä läpi työmarkkinakeskusjärjestöjen kanssa. Näitä työehtosopimuksia sovelletaan myös järjestäytymättömissä yrityksissä, jos työehtosopimus on vahvistettu yleissitovaksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja sitten mennään keskusteluun.

0.30 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Nyt on esittelyssä taas hyvin selkeitä heikennyksiä työntekijöiden asemaan, mutta elämme poikkeusaikojä, ja siitä kertoo se, että meidän työmarkkinajärjestöt ovat kuitenkin yksimielisesti olleet näitten esitysten takana.

En lähde sen kummemmin tätä asiaa puimaan, mutta yksi asia, mikä tässä on nyt mietittynyt ja tulee varmaan mietittytään meillä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa — mahdollisesti vielä huomennakin, jos emme siihen vastausta ole saaneet — liittyy siihen, miksi tämän hallituksen esityksen työsopimuslain muuttamisesta esitetään olevan voimassa 30.6. asti eikä 30.7. asti, kuten on esitys työttömyysturvalain väliaikaisesta muuttamisesta. Eikö olisi hyvä, että nämä lait olisi synkronisoitu voimassaolon suhteen, koska ne ovat kuitenkin sisällöltään hyvin voimakkaasti toisistaan riippuvaisia?

0.31 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Tämä on tärkeä esitys, jossa toisaalta kevennetään tuota lomautusmenettelyä — lomautusilmoitusaikaa lyhennetään 14 päivästä 5 päivään — ja samoin lyhennetään lomautusta koskevien yt-neuvottelujen kestoajaa nykyisestä 6 viikosta tai 14 päivästä 5 päivään, ja toisaalta sitten tähän pakettiinhan kuuluu se, että työntekijän työttömyysturvaa vastaavasti lomautustilanteessa vahvistetaan.

Mutta haluan nyt nostaa esille tästä kaksi asiaa, joista ensimmäistä pidän suoranaishana epäkohtana:

Eli nyt, kuten ministerin esittelystä kävi ilmi, tätä lyhennettyä lomautusilmoitusaikaa, viittä päivää, ei sovelleta, jos alan TESissä on toisin sovittu, ja edelleen on mahdollisuus sitten sopia toisin. Me tiedämme Suomessa sovellettavien TESien lukumäärän, niitä on valtavasti, ja nyt olen ymmärtänyt, että tietyt keskeiset alat ovat ilmoittaneet, että tämä viisi päivää tullaan sinne TESIin viemään, mutta on päivänselvää, että näiden kaikkien TESien muuttamisenhan täytyy viedä aikaa, ja voi olla, että sitten partit eivät pääse sopimukseen siitä nyt esitettävästä viiden päivän lomautusilmoitusajasta. Eli miksi tähän ratkaisuun päädyttiin, että edelleen sallitaan TESissä sopia toisin? Eikö tässä tilanteessa, jossa maa on poikkeusoloissa — eletään poikkeuksellista aikaa, jossa monet yritykset ovat

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

niistä riippumattomista syistä syvissä vaikeuksissa — olisi ollut paikallaan, että tätä viiden päivän lomautusilmoitusaikaa olisi joka tapauksessa sovellettu riippumatta siitä, miten TESissä on sovittu?

Ja toinen asia, oikeastaan kysymys ministerille: onko siis niin, että tätä viiden päivän ilmoitusaikaa sovelletaan ikään kuin taannehtivasti, eli jos on niin, että lomautusilmoitus on annettu ennen kuin joko laki on astunut voimaan tai TESin muutos on astunut voimaan, niin se kulunut aika ikään kuin luettaisiin hyväksi siinä tilanteessa, kun tämä muutos sitten astuu voimaan?

0.34 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Poikkeukselliset ajat edellyttävät poikkeuksellisia tekoja, ja tässä on nyt yksi sellainen. Tällä pyritään auttamaan niitä yrityksiä, jotka ovat joutuneet kassakriisiin, säilyttämään kuitenkin sen yrityksensä nopeuttamalla lomautuksia. Tavoitteena tietenkin on se, että näistä lomautetuista henkilöistä ei tulisi irtisanotuja henkilöitä. Siihen tässä maassa ei ole varaa, ja on erittäin tärkeää myös se, että samanaikaisesti kun helpotetaan lomauttamista, myös parannetaan lomautettujen henkilöiden työttömyysturvaa. Onkin hyvä, että näitä esityksiä viedään tässä rinta rinnan ja nopeutetaan samalla lomautettujen henkilöiden työttömyyskorvauksen saantia.

Olisin kysynyt tästä samasta asiasta, josta edustaja Vestman kysyi: Ministeri Haatainen, kuvailitte tuossa alussa, että nyt jo aika monelta ammattiyhdistysliikkeeltä tai työmarkkinajärjestöiltä ylipäänsä olette saanut vastauksen, että näitä viedään kovaa vauhtia TESeihin. Mikä on arvionne, kuinka laajasti ja kattavasti ja kuinka nopeasti tämä saadaan vietyä kaikkiin työehtosopimuksiin, ja jos näin ei tapahdu, onko hallituksella valmiutta, kuten alun perin todettiin, viedä tämä kuitenkin lainsäädännön nojalla voimaan? Olisi erittäin tärkeää, että nyt tässä tilanteessa tähän olisi mahdollisuus kaikilla sellaisilla yrityksillä, jotka ovat pulassa.

Toinen kysymys, tai ehkä enemmänkin pohdinta, liittyy siihen, kun työmarkkinajärjestöt totesivat yhteisten neuvottelujensa jälkeen, että nyt sovellettavaksi tulee yhteistoimintalain 60 § — muistaakseni se oli 60 §, nyt näin myöhään illalla alkaa jo pykälät vähän vilisemään — joka mahdollistaa poikkeamisen näistä yt-ajoista, ja totesivat, että se näissä oloissa on voimassa, mutta nyt tässä kuitenkin ollaan sitten tekemässä näitä ilmoitusaikojen lyhennyksiä ikään kuin kattavasti kaikkiin TESeihin, tai pyritään saamaan se kaikkiin TESeihin voimaan. Kuinka tätä nyt sitten tulkitaan, kuinka tätä tulisi tulkita? Kun työmarkkinajärjestöt jo aiemmin ilmoittivat, että heidän mielestään tämä pykälä on voimassa, niin voivatko yritykset nyt luottaa siihen, että näin on? Monethan ovat siis jo toimineet sen nojalla, ainakin oman käsitykseni mukaan. Kun nyt ollaan aika lyhyellä aikavälillä ihmisiä jouduttu valitettavasti lomauttamaan, niin onko siinä toimittu siis ministerin näkemyksen mukaan oikein ja onko hallitus tähän antanut jonkun oman kantansa, sen vielä mielelläni kuulisin.

Mutta sen totean vielä tähän, että kun nyt tänä aikana paljon puhutaan täällä niin vasemmalla kuin oikealla yrityksistä ja työpaikoista, niin sehän johtuu tietysti siitä, että me olemme huolissamme niistä ihmisistä, jotka ovat niissä yrityksissä töissä, tietenkin niiden yrittäjien lisäksi. Yrittäjät tietysti aina kantavat sen suurimman vastuun taloudellisesti siitä, mitä sille yritykselle käy, mutta tavoitteena siinä, että me pyrimme auttamaan nyt yrittäjiä ja yrityksiä, on se, että ne työpaikat säilyisivät, koska se on tämän yhteiskunnan pitkän aikavälin kestävyydelle ainoa mahdollinen tavoite, jos me haluamme tästä hyvinvointiyhteiskunnasta pitää kiinni vielä tämän kriisin jälkeenkin.

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

0.38 **Jouni Ovaska kesk:** Arvoisa puhemies! Kyllä tämä on hieno nähdä, vaikkakin tämä nyt kriisin kautta on tullut, että työmarkkinajärjestöt ovat hyvinkin nopeasti aikaansaaneet tällaisen sopimuksen. Tässä kollegat kysymyksen esittivät juuri siitä, miten tähän tämä on nyt näihin TESeihin saatu. On hyvä kuulla vastaus. Tietysti toive on se, että se mahdollisimman laajasti niin työnantaja- kuin työntekijäpuolella nähdään tarpeelliseksi ja myöskin kiireelliseksi.

Kyllähän tämä poikkeuksellinen tilanne sinänsäkin osoittaa sen, että tässä nyt hallitus haluaa osaltaan varmistaa sen, että työnantajat pystyvät sopeuttamaan toimintaansa nopeasti mutta myöskin huolehtimaan siitä, että kun työntekijöitä lomautetaan tai kun siellä muutoksia tulee hyvinkin nopeasti, ei tule myöskään kohtuuttomia tilanteita näiden kanalta.

0.39 **Työministeri Tuula Haatainen:** Arvoisa puhemies! Kyllähän tämä kertoo siitä, että meillä on toimiva järjestelmä, sopimusjärjestelmä, työmarkkinaosapuolten kesken, hyvä kyky tehdä yhteistyötä tilanteessa, jossa kaikki ovat tunnistaneeet tämän tilanteen äärimmäisen vakavaksi. Siitä kertoo se, että kahdessa päivässä sain esitykset, yhteiset esitykset, joiden pohjalta tätä lainsäädäntöä on nyt sitten eteenpäin viety.

Kysyttiin sitä, miksi ei tätä ole tuotu lailla ja ollaanko tuomassa, tekemässä lakia. Kyllä tässä tilanteessa katson, että viimeisin teko olisi lähteä pakkolakeja säätämään, koska siitähän olisi lopulta kysymys. Eli tässä olemme halunneet, hallitus haluaa, korostaa sitä, että mennään työehtosopimusosallisten kanssa yhteistyössä ja luotetaan siihen, että nämä vastuulliset työmarkkinaosapuolet nyt toimivat.

Olen käynyt läpi tätä, mitä TES-kentässä on tehty. Valtava työ on tehty, ja siellä vielä viimeisiä tehdään. Valtaosa on saatu tehtyä ihan tässä viikon aikana, ja nyt tullaan käymään läpi vielä viikonlopun jälkeen loput, siellä käydään näitä neuvotteluja. He tekevät kovan urakan mutta ovat valmiit tekemään sen. Ja tämä on, pyydän edustajia huomaamaan, yhteinen kanta nyt tässä asiassa, joka työmarkkinaosapuolilta on tullut.

Sitten tämä kysymys näiden lakien ajoista — edustaja Berg kysyi tätä yhteensopivuutta. Hallitus pystyy sitten tietysti tarvittaessa pidentämään näitä. Me katsomme näitä, mutta tämä on tehty nyt näillä aikatauluilla. STM:n puolelta tulee sitten työttömyysturvaan koskevat esitykset, ja niiden aikataulut eivät vielä tässä ole.

Sitten tästä lomauttamisen ilmoitusajan lyhentämisestä viiteen päivään. Lomautuksesta pitää siis ilmoittaa työntekijälle viimeistään viisi päivää ennen lomautuksen alkamista. Nyt sitten, jos työnantaja on ilmoittanut työntekijälle lomauttamisesta ennen tämän lain voimaantuloa, silloin tämän lain voimassa ollessa saa lomauttaa työntekijän, kun ilmoituksesta on kulunut vähintään viisi päivää. Eli tämä tarkoittaa sitä, että viisi päivää on pitänyt kuluu. ”Työnantajan on ilmoitettava työntekijälle lomautusilmoitusajan lyhentämisestä viimeistään lomautuksen alkamista edeltävänä päivänä.” Eli tämä tarkoittaa — edustaja Vestman varmaankin tarkoitti juuri tätä — että se tulee huomioiduksi. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain 11 luvun väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 27/2020 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Keskustelu

0.42 **Työministeri Tuula Haatainen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun valtioneuvosto totesi 16.3. yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa Suomen olevan poikkeusoloissa koronavirustilanteen vuoksi, niin tämän poikkeustilan johdosta myös yritysten toimintamahdollisuudet ovat heikentyneet ja lomautukset kasvussa, ja tämä tietenkin voi vaarantaa nyt työttömyysturvajärjestelmän toimeenpanon.

Työ- ja elinkeinotoimistojen työtilanne on ruuhkautumassa, kun työnhakijaksi ilmoittautuvat nyt sitten ilmoittautuvat TE-toimistoihin. Lomautetun toimeentulon kannalta on nyt tärkeää, että tämä lomautettu saa tältä lomautusajalta maksettavan työttömyysetuuden ilman aiheettomia viivytyksiä. Hallitus kantaa huolta lomautettujen toimeentulon turvaamisesta, kun nyt joka päivä tulee tietoja uusista lomautuksista. Hallitus on nyt esittämässä näin ollen väliaikaista muutosta lomautettujen työttömyysturvaan, jotta lomautetut saisivat työttömyysetuutensa nopeasti maksuun ja TE-toimistot selviäisivät käsittelyruuhkasta. Tämän lain on tarkoitus tulla voimaan jo 1.4., ja se olisi voimassa heinäkuun loppuun saakka. Muutos koskisi 16.3.2020 tai sen jälkeen lomautettuja työnhakijoita.

Tämän esityksen merkittävin muutos nyt on, että työnhakijaksi ilmoittautuvalla lomautetulla olisi oikeus työttömyysetuuteen muun muassa yritystoiminnan ja opintojen estämättä. Jos lomautetulla henkilöllä on yritystoiminnasta tuloa, Kansaneläkelaitos ja työttömyyskassa ottavat tuon tulon huomioon soviteltua työttömyysturvaa varten. Lomautetulta ei vaadittaisi kokoaikatyön hakemista. TE-toimisto ei selvittäisi etuuden saamisen edellytyksiä koskien muuta kuin työsuhteessa tehtävää työtä eikä työllistymistä yritystoiminnassa ja omassa työssä. Myöskään ei selvitetäisi opiskelun vaikutusta eikä alle 25-vuotiaan lomautetun nuoren koulutukseen hakemisen velvollisuutta. Työttömyysturvalain säännöksiä työstä kieltäytymisestä sekä työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan ja palveluun liittyvistä laiminlyönneistä ei tutkittaisi. Jos henkilö kieltäytyisi lomauttavan tai muun työnantajan hänelle yksilöidysti tarjoamasta työstä, sovellettaisiin työnhakijan menettelyyn kuitenkin työttömyysturvalain säännöksiä työstä kieltäytymisestä.

Tämän koronatilanteen aikana on hyvin epätodennäköistä, että työ- ja elinkeinotoimistot tarjoavat lomautetuille työttömyysetuuden saamiseksi velvoittavaa palvelua tai tekevät työtarjouksia. Tämän vuoksi tarjotusta palvelusta tai työstä kieltäytymisen selvittämistarve olisi käytännössä merkityksetöntä, ja se vain viivyttäisi tämän etuuden saamista. Näin ollen esitetty muutos nopeuttaisi lomautetun henkilön työttömyysetuuden hakemista ja saamista ja vähentäisi näin ollen myös ruuhkaa TE-toimistoissa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Sitten mennään keskusteluun.

Pöytäkirja PTK 36/2020 vp

0.46 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Kiitos ministeri Haataiselle esittelystä ja hallitukselle tästä hyvästä esityksestä, joka nyt helpottaa sitten työntekijöiden tilannetta, eli vastaavasti, kun lomauttaminen tehdään helpommaksi, myös työttömyysturvan saa nopeammin.

Sen sijaan vielä emme saaneet esitystä tänne yrittäjien työttömyysturvasta, ja kun ministeri on vielä paikalla, niin jos hänellä on vielä aikaa vastata, niin mielellään kuulisin, mikä sen aikataulu on, sillä monella yrittäjällä ensin tulot jäivät tulematta ja sen jälkeen on pyydetty minimoimaan niitä menoja ja nyt käytännössä moni joutuu sitten ikään kuin lomauttamaan itsensä siksi aikaa, kunnes on mahdollisuutta taas alkaa uudestaan harjoittamaan liiketoimintaa. Tälläkin esityksellä on jo kohtuullisen kova kiire.

Toinen asia, mistä olen huolissani, on se, että — kuten ministeri tuossa totesi — nyt työllisyystoimistojen resurssit ovat ikään kuin helisemässä tässä tilanteessa, jossa varmasti tulee paljon uusia käsiteltäviä asioita. Samanaikaisesti kuitenkin edelleen edistetään — tai ei varmasti juuri nyt tällä hetkellä, mutta ennen tätä kriisiä vielä edistettiin — työllisyyden kuntakokeilua, joka sinällään on todella kannatettava asia. Mutta herää kysymys nyt, kun tämä kriisi on päällä, onko tässä tarvetta lykätä sen kokeilun toimeenpanoa: onko mahdollista ikään kuin hoitaa nyt samanaikaisesti näitä kahta asiaa tässä eli ottaa kuntia mukaan siihen työllisyyden hoitoon vielä tiiviimmin vai onko niin, että kuntien pitäisi nyt tässä tilanteessa pystyä keskittymään vain siihen akuuttiin sairauden- ja kriisinhoitoon ja muihin, jotka kunnan tehtävinä ovat.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Haatainen, onko vastauksia?

0.48 Työministeri Tuula Haatainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näitä muita esityksiä valmistellaan kyllä parasta aikaa, ja niin pian kuin saadaan, näitä esityksiä on sitten tulossa. Tätä työtä tehdään yhteistyössä STM:n kanssa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

8. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 27.3.2020 klo 13.00. Täysistunto lopetetaan klo 00.48.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen